

Høringsuttalelser til revidert forvaltningsplan for rovvilt – behandlet i rovviltnemndas møte 26.9.2024

Høringsinstanser

8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune
ARV – Aktivt rovdryvern
BirdLife Norge
Dyrøy kommune
Finnmark Bondelag
Finnmark fylkeskommune
Finnmark Sau og Geit
Foreningen Våre Rovdyr
Indre Lyngenfjord beitelag
Karasjok kommune
Kautokeino flyttsamelag
Mattilsynet region nord
Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt
Naturresurs- och rennäringsenheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län
Nesseby villsaulag
NMBU – Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NOAH – for dyrs rettigheter
Norges Miljøvernforbund
Polmak Flyttsamelag
Reinbeitedistrikt 6
Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat
Reinbeitedistrikt 26 Lákkonjárga
Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord
Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli
Reinbeitedistrikt 33 Spalca
Reinbeitedistrikt 33T Ittunjárga
Sametinget
Skibotn Saubeitelag
Tana kommune
Troms Bondelag
Troms fylkeskommune
Troms reindriftssamers fylkeslag
WWF Verdens naturfond
Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik

Slik har rovviltnemnda vurdert de høringsuttalelser som har kommet inn

Rovviltnemnda er takknemlige for alle høringsinnspill som har kommet inn, mange er meget grundige. Nemnda har gått gjennom alle uttalelser. Fra disse har vi klipt ut, gjort noen forkortelser, og forsøkt å samle alle innspill fra alle uttalelser etter tema. For å lese uttalelsene i sin helhet med henvisninger og vedlegg viser vi til den enkelte uttalelse. Vi har systematisert for lettere å se uttalelsene samlet. Videre har vi under hvert innspill kommentert med vår vurdering.

For å gjøre det enklere å skille hva som er høringsforslag, uttalelser og nemndas svar på uttalelsen så er teksten gitt i ulike skrifter, henholdsvis Calibri, Arial og Open Sans. I høringsforslaget er tekst som tas ut merket rødt mens tekst som tas inn er merket blått.

Dersom noen av de som har avgitt uttalelse mener at hele eller deler av uttalelsen ikke har blitt hørt, eller at nemnda har forkortet eller sammenfattet deres uttalelse uriktig, ber vi om snarlig tilbakemelding, slik at alle innspill kan tas med i vurderingen før nemnda vedtar planen.

I høringen var det tre tema rovviltnemnda særlig ba om innspill til:

Erfaringsbasert kunnskap – samle inn, systematisere og bruke

Her har nemnda fått en rekke innspill. Generelt tar vi med oss at det er en positiv holdning til å opprette en egen stilling for å jobbe med implementering av erfaringsbasert kunnskap i rovviltforvaltninga. Vi er bevisste at erfaringsbasert kunnskap ikke er en motpol til vitenskapelig kunnskap, men at disse kunnskapsformene skal utfylle og forsterke hverandre. Videre har vi fått en del innspill på at sauenæringens erfaringsbaserte kunnskap er like viktig som reindriftsnæringens. Det er vi enige i. og vi har gjort noen justeringer i teksten for at dette skal være tydelig.

Arealdifferensiert forvaltning – forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr

Som forventet har vi fått svært sprikende høringsuttalelser på denne delen. Generelt er tilbakemeldingene at sonene som er foreslått for rovvilt er for små, de har feil form og feil plassering. De beitedyrprioriterte sonene som er foreslått er for små, da de ikke omfatter alt kalvingsland for rein eller alle sauebeiter. Videre er tilnærmet hele regionen viktige beiteområder for rein. Dette illustrerer at det i rovviltforvaltningen er motstridende hensyn som overlapper der det er kritisk for både rovvilt og beitenæring/dyrevelferd.

Rovviltnemnda ønsker å føre en tydelig differensiert forvaltning, samtidig erkjenner vi at det med de sonene vi har foreslått, vil være rovvilt som utgjør et skadepotensial også i beitedyrprioriterte områder. Vi erkjenner at beitedyr også i rovviltprioriterte områder trenger beskyttelse. I begge tilfeller må dyreeier og forvaltning bruke tilgjengelig kunnskap til å finne de beste løsningene for den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt.

Rovviltnemnda har etter en samlet vurdering av uttalelsene kommet til at vi ikke vil gjøre endringer i de forvaltningssonene som ble sendt på høring.

Gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Noen støtter ordningen, andre har uttalt at dette vil være å bruke levende dyr til åte, og at det vil være i strid med dyrevelferdsloven. Gitt et visst antall familiegrupper av gaupe i regionen, så mener rovviltnemnda at de tiltakene forvaltningen kan tilby å støtte for å forebygge tap til gaupe, samlet virker tapsforsterkende på tamme beitedyr. Det er dyreeiers ansvar å ivareta dyrevelferden. Når forvaltningens virkemidler virker mot sin hensikt, er det beste nemnda kan gjøre å gi dyreeier størst mulig frihet til å velge tiltak. Det mener vi å gjøre ved en slik ordning.

Nemnda er klare på at ordningen ikke kan være noen sovepute, hverken for dyreeier eller forvaltning, den skal bidra til å forhindre at beitedyr blir drept eller skadet av rovvilt. Rovviltnemnda vil forsøke ordningen, først i et begrenset omfang. Kanskje er det på sikt mulig å utvide og videreutvikle ordningen, med å bruke tetthetskart for rovvilt fra for eksempel RovQuant, og kombinere disse med kart over beitedyrenes områdebruk.

Behandling av høringsuttalelser til revidert forvaltningsplan for rovvilt

Forord

Rovviltforvaltning handler om rovvilt, beitedyr og mennesker, den har sitt fundament i politikk. Norge er et konstitusjonelt monarki der makten er fordelt mellom det lovgivende og bevilgende Stortinget, den utøvende Regjeringen og de dømmende domstolene. Ut fra dette systemet har vi fått rovviltforskriften, og med den har rovviltnemnda fått myndighet.

I vår forvaltning skal vi forholde oss til rovviltforskriften som sier nøyaktig hvor mye rovvilt som registreres innenfor regionen. Den sier også hvordan vi skal registrere og telle rovviltet. Det er vår oppgave at de registrerte rovviltbestandene på sikt ligger på bestandsmålet. Med den forutsetningen skal vi gjennom differensiert forvaltning og prioritering av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak, samt anbefalinger om bruk av landbruks- og reindriftspolitiske virkemidler, minimalisere tap av beitedyr. Vi skal også redusere konflikter med utspring i beitedyr og rovvilt.

Rovviltartene og naturen de er en del av har en verdi i seg selv, også utover nytteverdien for mennesker. For mange er rovviltet symbolarter for intakt natur, som det har en verdi å kunne oppleve, eller bare vite at finnes. Naturmangfoldet har aldri før vært under større press, enten en ser det lokalt eller internasjonalt.

Vi ser at det å forvalte rovviltartene på bestandsmålene truer naturgrunnlaget for samisk kultur. Vi er klar over at rovviltforvaltning har psykososiale konsekvenser. Vi ser at vår forvaltning stedvis fører til at sauebruk blir lagt ned og at godt beiteland gror igjen, at kulturlandskap og arter som er knyttet til dette forsvinner. Dette er ytterligere aktualisert av den geopolitiske situasjonen, hvor Hurdalsplattformen svarer med et mål om 50 prosent norsk selvforsyning. Klimaendringer påvirker avlinger, reinbeiter og reinflytting. Stadig nye arealinngrep, utmarksbasert næringsliv og ferdsl i naturen beslaglegger arealer både fra beitedyr og rovvilt. Generasjoners opparbeidede kunnskap om matproduksjon og selvberging basert på lokale ressurser står i fare for å forsvinne. Det er krevende å oppnå den todelte målsetting om både rovvilt og beitedyr i norsk natur.

Vi vil takke alle som har bidratt med meninger og innspill til forvaltningsplanen. Videre vil vi takke Bondelaget og Bonde- og Småbrukarlaget for konsultasjoner, og referansegruppa og de seks arbeidsgruppene for deres innspill. En særlig takk til arbeidsgruppe for erfaringsbasert kunnskap, som har levert et pionerarbeid som er viktig langt utover denne forvaltningsplanen.

Takk til Statsforvalteren og ikke minst til prosjektleder Ragnhild Oline Eliassen, som har administrert prosessen. Takk til Miljødirektoratet som gjennom økonomisk støtte har muliggjort en bred involvering i rulleringsprosessen. Med denne planen vil vi fortsette det kontinuerlige arbeidet for å komme nærmere det todelte målet om både rovvilt og beitedyr i region 8.

BirdLife Norge – forord

I forordet anføres bestandsmål for fredete rovviltarter som en trussel mot samisk kultur, men at også arealinngrep, utmarksbasert næringsliv og ferdsl i naturen ved sin arealbruk er trussel både mot beitedyrsdrift og rovvilt. Takksigelse rettes først og fremst til Norges Bondelag og Norges Bonde- og Småbrukerlag, og til referansegruppa og seks temavise

arbeidsgrupper for deres innspill, der erfaringsbasert kunnskap framheves som et pionerarbeid med viktighet langt ut over forvaltningsplanen.

Sammen med flere andre var BirdLife Norge invitert til og deltok i et Teams-møte i oppstartsfasen for arbeid med revidert forvaltningsplan for rovvilt i Region 8. Organisasjonen ble invitert til å komme med innspill til planen og dette ble oversendt, basert på dokumentasjonsmateriale fra Rovbase, Organisert beitebruk, reindriftsnæringens årlige ressursregnskaper, og ut fra kunnskap organisasjonen kontinuerlig har samlet over en periode på mer enn 50 år om de to ørneartene i Norge. BirdLife har ikke fått tilbakemeldinger om innspillet verken i de tematiske arbeidsgruppene innspill, eller i forslaget til forvaltningsplan. Dette signaliserer ganske klart at forslaget til revidert forvaltningsplan må oppfattes som et næringspolitisk dokument mer enn det mandatet Rovviltnemnda har gjennom politisk vedtatte målsetninger i Rovviltforliket fra 2004 og seinere revideringer, og Rovviltforskriften.

Nemndas svar på uttalelsen fra BirdLife Norge – forord

Birdlife Norge har gjennom hele rulleringsprosessen, og i sitt hørings svar bidratt med et omfattende kunnskapsgrunnlag til nemndas arbeid med forvaltningsplanen. Rovviltnemnda er takknemlige for dette bidraget. I forvaltningsplanen eller i vedlegg vil rovviltnemnda kortfattet oppgi hvem som har sittet i arbeidsgruppene og hvem som har bidratt med innspill til forvaltningsplanen.

Foreningen våre rovdyr – forord

Rovviltnemnda skriver følgende: «Vi ser at vår forvaltning fører til at sauebruk blir lagt ned og at godt beiteland gror igjen, at kulturlandskap og arter som er knyttet til dette forsvinner». Det er ikke rovdirene, men landbrukspolitikken som har ført til at kulturlandskapsområder som tidligere ble slått eller beitet med lav intensitet i dag trues av at de dyrkes opp og gjødsles eller at områdene gror igjen. Beitingen i de artsrike naturbeitemarkene opphører sjelden fordi rovdyr tar beitedyr, men fordi små gårder legges ned og fordi dyrene holdes inne i fjøset i større deler av året. Dette skjer som følge av dagens politikk. Det er ikke riktig å gi rovdirene skylden for denne utviklingen og her må nemnda klare å forholde seg til forskning og ikke gjentakende myter.

Nemndas svar på uttalelsen fra Foreningen våre rovdyr – forord

Rovviltnemnda er bevisst at utviklingen i landbruket styres av langt mer enn rovviltforvaltning. Likevel, det er i den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt vi har vårt mandat. Rovviltet er aldri skyldig, men vi erkjenner at rovviltforvaltningen, som er basert på politikk, har konsekvenser for både mennesker, rovvilt, beitedyr og øvrig natur.

Innhold

Forord	3
Innledning.....	6
Forvaltningsmål	8

Delmål.....	11
Strategier	12
Virkemidler	28
Medvirkning i regional forvaltning – samarbeid, dialog og kunnskapsutveksling.....	29
Erfaringsbasert kunnskap – samle inn, systematisere og bruke.....	29
Arealdifferensiert forvaltning – forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr	38
Forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovviltforvaltningen (FKT)	59
Kriterier for tildeling av FKT-midler.....	60
Beitedyr og rovvilt i region 8	77
Reindriftnæringa	80
Bufenæringa	83
Dyrevelferd	85
Psykososiale forhold	86
Rovvilt i region 8 – overvåking og bestandssituasjon.....	90
Bjørn	95
Gaupe	99
Jerv	99
Kongeørn	102
Havørn	106
Ulv.....	108
Dusør for meldinger om rovvilt	108
Om rovviltforvaltninga.....	108
Felling av rovvilt.....	108
Samarbeid med naboland og rovviltregion 7	113
Samordnet virkemiddelbruk.....	116
Tilskuddsordninger i landbruket.....	117
Tilskuddsordninger i reindriften	118
Rammer for rovviltforvaltning i Troms og Finnmark	121
Lovverk i norsk rovviltforvaltning	121
Internasjonale avtaler.....	125
Roller i den regionale rovviltforvaltningen	128
Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov.....	133
Rulleringsprosessen.....	173
Kart – forvaltningsområder for bjørn, jerv og gaupe i region 8.....	196

Innledning

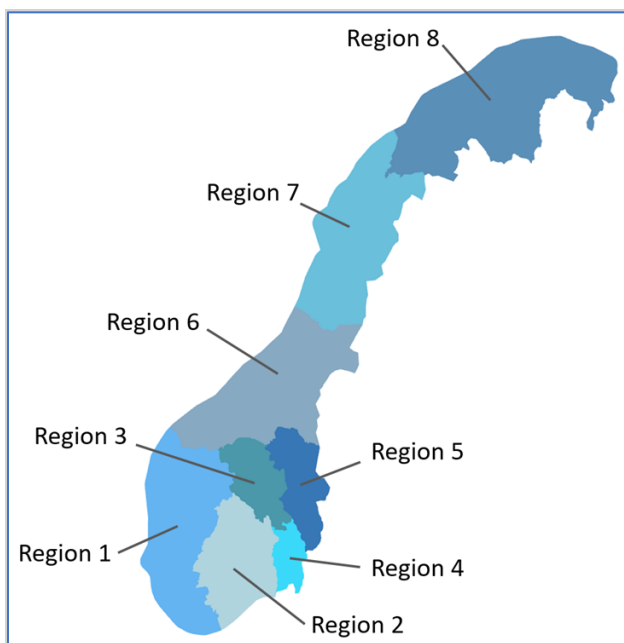
I Norge har vi bestander av fire store rovdyrarter: jerv, gaupe, brunbjørn og ulv. I tillegg har vi kongeørn. I Norsk rødliste for arter 2021 er jerv, gaupe og brunbjørn vurdert som sterkt truet, mens ulv er vurdert som kritisk truet. Kongeørn er vurdert som livskraftig. Rovviltnemnda er forpliktet til å forvalte i tråd med Stortingets todelte målsetting og de nasjonale bestandsmålene. Målsettinga skal nås gjennom geografisk differensiert forvaltning.

I 2004 ble rovviltforvaltningen i Norge delt inn forvaltningsregioner. Region 8 består i dag av Troms og Finnmark – Romsa ja Finnmárku og er den nordligste rovviltregionen. I sør grenser regionen til rovviltregion 7 - Nordland fylke, Sverige og Finland, mens den i øst grenser til Russland. Region 8 har et areal på 74 546 kvadratkilometer.

I sør grenser regionen til rovviltregion 7, Nordland, mens den i sørøst grenser til Sverige, Finland og Russland. Rovdyrene beveger seg over store avstander og krysser både fylkes- og landegrenser. Derfor er rovviltforvaltningen i tilgrensende områder også av betydning for rovviltforvaltningen i region 8.

Det er rovviltnemnda i hver region som har hovedansvaret for forvaltningen av gaupe, jerv, ulv og bjørn. For kongeørnbestanden gis det ikke rom for bestandsregulerende tiltak, men myndigheten til å fatte vedtak om skadefelling på kongeørn er gitt til statsforvalteren.

Rovviltnemnda i Troms og Finnmark er satt sammen av seks personlig oppnevnte representanter og deres varaer. Fire av dem er fra Fylkestinget, oppnevnt av Klima- og miljødepartementet etter forslag fra Fylkestinget. De to resterende oppnevnes av Sametinget. Oppnevningsperioden er på fire år og nemnda velger sin egen leder.

Figur 1: Kart over rovviltregionene

FKT-midler

Miljødirektoratets tilskuddsordning til forebyggende og konfliktdepende tiltak. Kan søkes på av beitebrukere, forskningsinstitusjoner, kommuner m.m. Søknadsfrist: 15. januar.

Erfaringsbasert kunnskap

Generasjoners opparbeidede kunnskap, eksempelvis om naturen og samspill mellom arter. Kunnskap og praksis utvikles fortløpende i takt med endring av forutsetninger og behov. Kunnskapsoverføring skjer som regel muntlig og gjennom praktisk deltakelse.

I tillegg til å sikre levedyktige bestander av rovvilt i sine naturlige leveområder, skal rovviltnemnda

ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser, samt naturgrunnet for samisk kultur.

Rovviltnemnda skal gjennom forvaltningsplanen og fornyinger av denne redegjøre for hvordan vi vil anvende vårt handlingsrom. Her skal vi fastsette rovviltprioriterte og beiteprioriterte områder og sette rammer for prioritering av midler til skadeforebyggende og konfliktdempende tiltak. Dessuten skal planen gi anbefalinger om en samordnet bruk av landbrukspolitiske og reindriftspolitiske virkemidler, for å redusere tap og konflikter. Forvaltningen må skje på en slik måte at rovviltbestandene på sikt vil være på regionens mål.

BirdLife Norge – Innledning

Som redegjort for i tidligere innspill til oppstart av arbeidet med en revidert forvaltningsplan og bygd på tilgjengelig statistikk fra Rovbase.no, Organisert beitebruk (OBB) og Reindriftsnæringens årlige ressursregnskaper, har kongeørn ingen stor betydning som skadegjører for beitedyr i region 8, med unntak av et fåtall områder i Midt-Troms med konsentrerte og forhøyete antall kongeørndrepte reinkalver på flere kalvingsplasser enkelte år. Med henvisning til de siste års ressursregnskaper for reindriftsnæringen, der tilgang på seinvinter- og tidlige vårbeiter er understreket som ekstremt viktige for simler før kalving, bør det i ny forvaltningsplan være grunnlag for å sette søkelys nettopp på disse områdene for å finne sammenhenger mellom frekvensen av kongeørnskade og andre naturgitte eller driftspåvirkede tapsfaktorer som grunnlag for å sette rovviltets rolle inn i en helhetsforståelse. Det er også grunn til å sette søkelys på hvordan kongeørna som skadegjører er vurdert og forvaltet i reindriftsområdene i tilgrensende områder i Sverige og Finland.

Nemndas svar på uttalelsen fra BirdLife Norge – Innledning

Det er absolutt ønskelig med mer kunnskap om sammenhenger mellom frekvens av kongeørnskade og naturgitte eller driftspåvirkede tapsfaktorer. Som BirdLife Norge har bemerket finnes det mye kunnskap om kongeørn, men akkurat på dette feltet har vi lite kunnskap. Nemnda legger til under forskningsbehov: «Er det sammenheng mellom frekvensen av kongeørnskade og naturgitte eller driftspåvirkede forhold?»

NOAH – for dyrs rettigheter – Innledende kommentarer

NOAH har det vanskelig å se at den foreslåtte planen er i samsvar med den grunnleggende intensjonen i naturmangfoldloven, den nye naturavtalen (Kunming-Montreal rammeverket for naturmangfold) og Bernkonvensjonen. Forslaget til ny forvaltningsplan er bygget opp slik at bestandsregulering og skyting av de store rovdyrene er et sentralt tiltak for å takle de ulike konfliktene som kan oppstå fra tilstedeværelse av mennesker i rovdyrenes leveområder og omvendt. Det er verken i samsvar med Bernkonvensjonen eller naturmangfoldloven å ty til skyting som hovedtiltak; myndighetene er forpliktet til å finne og igangsette andre ikke-letale løsninger og skyting kan påberopes kun unntaksvis. Dette gjelder både for næringsinteresser og konfliktdemping mer generelt. Håndtering av interaksjoner mellom de store rovdyrene og mennesker, er et eget (og meget omfattende) fagfelt som er i rask utvikling, men dessverre kan man ikke se noen spor av det i den foreslåtte planen.

Nemndas svar på uttalelsen fra NOAH – for dyrs rettigheter – Innledende kommentar

Rovviltnemnda bruker de verktøyene vi er gitt gjennom det lowerket vi forvalter, hvor rovviltforskriften og forskrift om tilskudd ifb. med rovviltskader gir vårt handlingsrom jf.

naturmangfoldloven.

Forvaltningsmål

Rovviltnemnda vil forvalte gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn presist på regionens bestandsmål. Bestandsmålene skal oppnås i A-områdene. I B-områdene tillates det ikke at rovvilt etablerer seg. Hensynet til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser skal ivaretas på best mulig måte.

Forvaltningsmål

Rovviltnemnda vil forvalte gaupe, jerv og bjørn presist på regionens bestandsmål. Bestandsmålene skal oppnås i A-områdene. I B-områdene tillates det ikke at rovvilt etablerer seg. Innenfor rammen av den todelte målsettingen om både beitedyr og gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i norsk natur, skal næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser ivaretas på best mulig måte.

BirdLife Norge – forvaltningsmål

Når det i utgangspunktet er sagt at kongeørn skal forvaltes «... presist på regionens bestandsmål ...», er det nødvendig å minne om at det er gitt tallfesta mål for kongeørnbestanden i Norge, men ikke i de enkelte fylker eller rovviltregioner. Samtidig er det sagt at tallene antas for å være nær naturgitt nivå for kongeørn i Norge ut fra artens naturgitte næringsgrunnlag. Forvaltningsmål er å holde dette nivået. Tidlige bestandsestimater for kongeørn i Norge er fra 1952 (Yngvar Hagen). Hans estimater må oppfattes som lite konkretiserte «anslag». Kvalifiserte tallberegninger ble gjort av samme forfatter i 1972 etter en spørreunde til samtlige kommunale viltnemnder. Overvåking av kongeørn (og andre rovfugl-arter) ble igangsatt på 1970-tallet og er seinere systematisert, etter hvert basert på digitalisert metodikk, og har god geografisk dekning og et betydelig data-dokumentert tallgrunnlag for beregning av kongeørnbestanden. Etablerte kongeørnpar er svært forutsigbare nettopp fordi de i utgangspunktet er helårs og livslangt territoriale. Gjennom siste 20-30 år er det etablert samarbeid mellom kongeørnforskere i Norden, med årlige oppsummeringer av bestandssituasjon og unge-produksjon. Konklusjonen de siste 15-20 åra har vært at vi har en stort sett balansert kongeørnbestand i Norden med lite indikasjoner på bestandsendringer. Dette til tross for at ungeproduksjonen i snitt har vært påfallende lav og over tid har gått ned fra +/- 0,40 til 0,25/0,26 unger i snitt pr. par og år. For kongeørn som lavt reproduserende, territorial art og når territoriekamper synes å være viktig dødsårsak for voksne kongeørner, indikerer dette at kongeørnbestanden i Norge (og Norden?) synes å være stabilisert på balansenivå. Dette er helt i overensstemmelse med politisk vedtatt målsetting for arten. Derfor er det meningsløst å diskutere behov for å forvalte kongeørn «..presist på bestandsmål». Bestanden er der allerede og har trolig vært der de siste 15-20 åra. Når ungeproduksjonen også synes å være balansert i forhold til dette, er det ikke behov for å spandere tid og krefter på å gjøre tiltak for å oppnå det naturgitte forhold allerede har etablert. Det inkluderer nødvendigvis også den ikke-hekkende del av bestanden (inntil 5-6 års alder).

Nemndas svar på uttalelsen fra BirdLife Norge – forvaltningsmål

Rovviltnemnda er enig, det er ikke noen forvaltning av kongeørn. Vi endrer forvaltningsmålet på dette punktet. Rovviltnemnda vil også endre for ulv, som heller ikke har bestandsmål i region 8, og setter derfor et noe justert forvaltningsmål.

Rovviltnemnda setter også inn et kortfattet kapittel om ulv, som for de andre

rovviltartene.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – bestandsmål

Mener en praksis hvor rovviltbestandene forsøkes forvaltet presist på bestandsmålene er en ren politisk og ikke faglig tilnærming. Mener bestandsmålene i Norge initielt var minimumsmål, og at dette gradvis har endret seg, noe som er feil lovanvendelse. Bestandsmålene må forstås som minimumstall. Med dagens rovviltbestander er hvert individ viktig for det genetiske mangfoldet og for at bestandene skal overleve på sikt. Det å forvalte rovviltet på bestandsmålet truer eksistensgrunnlaget for rovviltet.

Påpeker at rovviltnemnda ikke nevner at det er rovviltnemndas oppgave å ivareta og styrke rovviltet til levedyktige bestander i regionen. ARV mener det er veldokumentert at Rovviltnemnda ikke makter å oppfylle sin oppgave i det to av fire arter ligger under bestandsmålet i regionen, samtidig som kritisk truet ulv ikke ivaretas når genetisk viktige individer trer inn i regionen fra øst.

Rovviltnemnda legger selv til grunn at vi har med en voksende rovviltbestand. Tallenes tale er klare. Dette medfører ikke riktighet.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – bestandsmål

Nemnda er enig i at det å forvalte rovviltbestandene presist på bestandsmålene er politisk fundert. Like fullt er det nemndas oppgave. Samtidig er det et absolutt krav i naturmangfoldloven § 18 at uttak ikke skal true bestandens overlevelse, det må forvaltningsmyndigheten alltid vurdere, uavhengig av om bestandsmålet er nådd regionalt eller nasjonalt. Det er også et krav at formålet ikke kan nåes på annen tilfredsstillende måte. I region 8 opplever rovviltnemnda den todelte målsettingen som to motstridende hensyn som overlapper hverandre der det er kritisk for begge.

Når det gjelder registrerte rovviltbestander, og utviklingen for disse over tid i region 8, i Norge og i Skandinavia, vil vi vise til Rovdata.

Foreningen våre rovdyr – bestandsmål

Rovviltnemnda legger til grunn i sitt arbeid med ny forvaltningsplan at rovviltbestandene skal forvaltes slik at de ligger «på bestandsmålet» og at det å forvalte rovviltartene på bestandsmålene truer naturgrunnlaget for samisk kultur. Det er hverken mulig eller biologisk forsvarlig å forvalte de store rovdyrene på eksakte bestandsmål. Disse artene har store naturlige svingninger i bestandene fra år til år som en følge av varierende næringstilgang, klimatiske forhold og andre økologiske forhold. Norge har forpliktet seg gjennom Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven til å sikre overlevelsen til de store rovdyrene i landet.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr -bestandsmål

Rovviltnemnda er enig i at det ikke er mulig å forvalte rovviltartene eksakt på bestandsmålet. Dette skyldes både biotiske og abiotiske faktorer, herunder også reindriftsmessige grep i forhold til disse faktorene og rovviltet selv, samt hvordan

politikk, forvaltning og samfunnet ellers gir intensiver for hvordan dyreeier drifter.

Politikk og forvaltning samt mennesker, beitedyr, rovvilt og øvrig natur påvirker hverandre i et nettverk hvor summen av påvirkninger, i vår region, gjør at rovvilt til dels er avhengig av tamme beitedyr, mens lønnsom drift av beitedyr til dels ikke tåler rovvilttap. Beitedyr og rovvilt er de to faktorene i dette nettet som rovviltnemnda med myndighet kan påvirke. Med disse premissene er bestandsmålene et politisk kompromiss som rovviltnemnda er forpliktet til å styre etter.

Mauken Tromsdalen reinbeitedistrikt – det todelte målet

Reindriften i Mauken/Tromsdalen har over tid hatt store og økende tap til rovvilt. Vi ser også at man ikke klarer oppfylle intensjonen som ligger i stortingets todelte mål. Nemlig bærekraftig beitenæring og samtidig ivareta rovviltet.

Soneinndeling, A og B soner: dette bør oppheves, da dette ikke fungerer i praksis.

Nemndas svar på uttalelsen fra Mauken Tromsdalen reinbeitedistrikt – det todelte målet

Rovviltnemnda er bevisste denne utfordringen. Når det gjelder soneforvaltning er det ikke soneforvaltning på kongeørn. Rovviltnemnda er av den oppfatning at soneforvaltning av ulv er en forutsetning for dagens reindriften. Når det gjelder gaupe ser rovviltnemnda at soneforvaltningen ikke fungerer innad i region 8, fordi gaupa trenger store arealer, og den lever hovedsakelig av tamme beitedyr. For bjørn og jerv i forhold til sau er soneforvaltning potensielt et godt tiltak, mens det blir vanskeligere når det gjelder rein, fordi det er reindriften over hele regionen, og den enkelte reineier har ikke frihet til å flytte reinen bort fra rovviltet.

NOAH – for dyrs rettigheter – kritiske til presise bestandsmål

NOAH er kritisk til at rovviltnemnda har som mål å forvalte rovdyrartene presist på bestandsmålene. Det må ikke lenger være et politisk mål at de truede rovdyrene skal fortsette å være truet. Bestandsmålene må opp, og de må ikke defineres som maksimumsmål på tvers av biologisk og juridisk logikk. NOAH gjør oppmerksom på at «bestandsmål» tradisjonelt innenfor biologien blir satt som minimumsmål for truede arter – et mål å strekke seg etter på vei mot at bestander ikke lenger skal være truet. Den politiske omdefineringen av bestandsmål til maksimumsmål/eksakte mål mangler faglig forankring og er uakseptabel. NOAH er ikke kjent med noe annet land som har maksimumsmål for truede arter. I lys av FNs Naturpanels uttalelser per 2019, om status for ville dyr, ser NOAH på det som svært alvorlig at norske myndigheter viderefører en definisjon av bestandsmål som mangler naturfaglig og juridisk legitimitet.

Nemndas svar på uttalelsen fra NOAH – for dyrs rettigheter – kritiske til presise bestandsmål

Bestandsmålene er et politisk kompromiss mellom rovvilt og beitedyr, som

rovviltnemnda er forpliktet til å styre etter.

Mattilsynet region nord –til avsnitt om forvaltningsmål

Mattilsynet er positiv til at et av hovedmålene er at det ikke skal tillates at rovvilt etablerer seg i B-områdene. Dette er viktig med tanke på tapsforebygging og dersom man skal kunne oppnå en forsvarlig dyrevelferd for beitedyrene i disse områdene. Av delmålene, vurderer Mattilsynet særlig målet om effektivt uttak av rovvilt som representerer et skadepotensial i B-områdene og målet om å minimere tap av reinkalv og lam som viktige for beitedyras velferd. Vi støtter også at det er viktig å minimere alt tap av rein og sau, også tap forårsaket av rovvilt.

Nemndas svar på uttalelsen fra Mattilsynet region nord – til avsnitt om forvaltningsmål

Differensiert forvaltning av rovvilt er krevende, da rovviltartene bruker store områder, og de lever i større eller mindre grad av tamme beitedyr.

Delmål

1. Tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning
2. Pålitelig bestandsberegning
3. Effektivt uttak av rovvilt som representerer et skadepotensial i B-områdene
4. Minimere tap av reinkalv og lam
5. Forutsigbarhet og lokal medvirkning i rovviltforvaltninga
6. Regional rovviltforvaltning basert på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap
7. Lett tilgjengelig informasjon om økonomiske virkemidler
8. Rovviltnemnda skal være en tankesmie for forbedring innenfor vedtatt nasjonal rovviltpolitikk

NOAH – for dyrs rettigheter – forslag til mål

Oppsummert foreslår NOAH følgende mål:

- Planen bør legge opp til et bestandsnivå for hver art som garanterer den fastsatte målsetting som et minimum, ikke et maksimum.
- Mål om at rovdyrartene skal komme ut av status som truede arter, og en beskrivelse av hvordan og når man vil oppnå dette målet.
- Legge til rette for aksept og toleranse for rovdyr, og et mye større fokus på ikke-letale forebyggende tiltak. Å skyte enkeltindivider av rovdyr vil ikke løse problemet, siden nye dyr stadig vil ta deres plass. Ved å ikke iverksette ikke-dødelige forebyggende tiltak som hindrer rovdyr adgang til husdyr, vil nye rovdyr stadig komme til, uten at problemet stanses.
- Konfliktdemping bør også være fokusert på å skape aksept for rovdirene (i stedet for å stadig skyte i hjel dyrene) – dette krever en kunnskapsbasert tilnærming, god forståelse for konflikten og hvilke tiltak som er mest effektive for å legge til rette for sameksistens.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – forslag til mål

Vi har en todelt målsetting om både beitedyr og rovvilt i norsk natur. Når en isolert ser på rovviltet vil bestandsmålene være minimumsmål, men når en tar inn hensynet til

beitenæringene, så balanseres disse hensynene på eksakte bestandsmål, hverken maksimum eller minimum.

Dagens rovviltpolitikk, som rovviltnemnda er satt til å forvalte deler av, gir ikke utsikter til at rovviltartene skal endre status i norsk rødliste.

Rovdyr i region 8 lever i større eller mindre grad av rein. Rovviltnemnda kjenner ikke effektive forebyggende tiltak som på en kostnadsmessig forsvarlig måte kan ivareta både rovviltets behov for mat og reinens behov for å leve. Kompromisset er bestandsmål.

Konfliktdemping gjennom formidling av kunnskap er viktig for aksept for rovdyr som trenger store sammenhengende leveområder der det finnes mat. Formidling og kunnskap er også viktig for aksept for næringsinteresser i beitedyr, hvor konseptet er å høste et overskudd uten å legge ned en innsats som er større enn gevinsten. I tillegg har dyreeier et ansvar for sine beitedyr sin velferd.

Strategier

Beskriver kort hvordan vi som rovviltnemnd skal jobbe for å nå delmålene.

1. Tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning

Prosjekt Næring og rovvilt

Har vært forlenget med nye prosjektperioder siden oppstart i 2010. Styringsgruppa vedtok i 2023 ny videreføring minimum frem til og med 2026. Tidligere har prosjektet vært konsentrert om Finnmark, men i 2023 har virkeområdet blitt delvis utvidet til å gjelde også Troms. Dette gjelder spesielt tiltak rettet mot skadefellingslag og rovviltjegere, men også for beitenæringa når kapasitet.

Rovviltnemnda ser det vil være et vedvarende behov for å gjøre den jobben som prosjektet gjør for å skape tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning. Rovviltnemnda vil arbeide for å gjøre dette til en fast stilling som finansieres utenom den ordinære FKT-tildelingen. Rovviltnemnda mener det er viktig at prosjektleder har nordsamisk språkkompetanse, kjennskap til beitenæringene og konseptet erfaringsbasert kunnskap. Helst bør vedkommende også ha innsikt i naturforvaltning og naturvitenskaplige fag av relevans for rovdyrforvaltninga.

BirdLife Norge – prosjektet Næring og rovvilt

For å kunne nå delmålene i rovviltforvaltningen er det nødvendig med tillit og samarbeid der prosjektet Næring og rovvilt har hatt og bør ha en viktig funksjon.

Nemndas svar på uttalelsen fra BirdLife Norge – prosjektet Næring og rovvilt

Rovviltnemnda er enige.

Erfaringsbasert kunnskap i rovviltforvaltninga

Rovviltnemnda ønsker å opprette en stilling for å jobbe med implementering av erfaringsbasert kunnskap. Naturmangfoldloven § 8 har krav til at erfaringsbasert kunnskap blir brukt i forvaltninga. Det er en nasjonal oppgave å utvikle gode metoder for bruk av erfaringsbasert kunnskap. Gjennom

arbeidet med rullering av forvaltningsplanen har vi fått innspill om temaet fra en egen arbeidsgruppe, som ble organisert av prosjekt Næring og rovvilt. Rovviltnemnda ser det derfor som en god løsning å legge en stilling for implementering av erfaringsbasert kunnskap til regionen, slik at den kan inngå i et regionalt fagmiljø for samhandling mellom beitenæring og rovviltforvaltning.

BirdLife Norge – erfaringsbasert kunnskap

Det er lagt stor vekt på begrepet erfaringsbasert kunnskap, og i forslaget til revidert plan framstilles dette som banebrytende og at det har manglet tidligere. Like fullt er det konkret uttrykt i naturmangfoldlovens § 8. Og det har vært en bakenforliggende drivkraft, manifestert gjennom det vi kaller tradisjoner, hvordan man «gjør det», ikke alltid like bevisst, men alltid med en del mennesker som har tenkt og forstått «hvorfor». Men skal erfaringsbasert kunnskap ha verdi, er det avhengig av at man kan faktadokumentere og tallfeste kunnskapen og gjøre den sammenlignbar med andre former for kunnskap. For BirdLife Norge, tidligere Norsk Ornitologisk Forening (NOF), er det naturlig å tenke tilbake på foreningens rolle i debattene som førte fram til at først ørnene, etterpå rovfugler og ugler generelt, ble fredet, og til slutt også de store rovpattedyrene. Det var NOF-medlemmer som initierte og ble feltmannskap da Vitenskapsselskapets muséum i Trondheim i 1975 tok på seg faglig ansvar for det første, spede forsøk 3 på feltstudier av hvordan havørn og kongeørn opererte på reinkalvingsplassene i vår- og sommerbeitene på Silda og Kvaløya i Finnmark, på Fosenhavøya, og for sau i Sanddøladalen i Trøndelag. For de ansvarlige for prosjektet var det også den gang selvfølgelig at det måtte legges opp i nært samarbeid med dyreeiere og de som satt inne med erfaringene fra beitedrift. Valg av lokaliteter og utføring av arbeidet skjedde gjennom fagmyndighetene for landbruk og reindrift, men i praksis først og fremst gjennom kontakt og samarbeid med dyreeierne. For feltmannskapet var dette en selvfølgelighet. Alle var rekrutterte fra personer oppvokst i distrikter med aktiv beitedyrsdrift og med nært kjennskap til og erfaring med dyrehold. Prosjektet hadde sin bakgrunn i den tids avisoppslag og påstander om «omfattende» massakre på reinkalver og på lam på fjellbeite. Prosjektet var ubetydelig i omfang i forhold til vår tids millionprosjekter, men også den gang og etter to sesongers overvåkning på Silda i Loppa kommune var konklusjonen at kongeørn og havørn (begge arter likestilte i forventning den gang) ikke kunne konstateres som skadevoldere av betydning. Seinere studier og oppsummeringer av kongeørnskade på beitedyr har stort sett hatt tilsvarende konklusjoner.

Nemndas svar på uttalelsen fra BirdLife Norge – erfaringsbasert kunnskap

Det er interessant hvordan erfaringsbasert kunnskap har vært med i tidligere forskningsprosjekter. Rovviltnemnda tar innspillet til orientering.

Mattilsynet region nord – erfaringsbasert kunnskap

Mattilsynet støtter forslaget til ny forvaltningsplan på de fleste viktige områder. Mattilsynet er positiv til at erfaringsbasert kunnskap skal vektlegges i rovviltforvaltningen.

Nemndas svar på uttalelsen fra Mattilsynet region nord – erfaringsbasert kunnskap

Takker for innspillet.

Tana kommune – erfaringsbasert kunnskap

Tana kommune støtter rovviltnemndas arbeid for å fremme og implementere erfaringsbasert kunnskap i forvaltningen. Etter artikkel 8 i Biomangfoldkonvensjonen er moderne forskning og tradisjonell kunnskap likestilte kunnskapsgrunnlag både med tanke på vekt og relevans.

Nemndas svar på uttalelsen fra Tana kommune – erfaringsbasert kunnskap

Takker for innspillet.

Rovviltnemndsmøtene – arena for kunnskapsutveksling og dialog

Rovviltnemndsmøtene skal være åpne for de som ønsker å delta. Rovviltnemnda vil bruke møtene aktivt for å formidle kunnskap, både vitenskapelig og erfaringsbasert. Her skal næring, forskning, forvaltning og andre interessenter oppfordres til å bidra med kunnskap og synspunkter.

Samarbeid

Rovviltnemnda vil gjennom prioritering av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak stimulere til samarbeid både innen og mellom beitenæringene og med forskning og forvaltning.

Nemnda vil bidra til å styrke samarbeidet med våre naboland og med region 7 om den grenseoverskridende reindrifta og om bestandsregistreringer av rovvilt. Rovviltnemnda vil prioritere FKT-midler til å skape møtearenaer og konferanser som styrker og utvikler samarbeid. Vi vurderer fortløpende om vi kan delta på, og bidra inn i konferanser som andre holder, og vi vurderer behovet for, og kapasitet/kostnad ved å holde egne konferanser eller alternative arenaer slik som webinar.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning

Reinbeitedistrikt 28, Cuokcavuotna, Bergsfjord – tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning

Reinbeitedistriktet mener det bør avholdes årlige seminarer initiert av rovviltnemnda. Dette seminar bør være åpent for alle involverte i beitenæringen, med formål om å dele kunnskap om beiteområdene. Videre vil seminaret fungere som en plattform for evaluering av forvaltningen av rovvilt, med sikte på å sikre en forsvarlig ivaretagelse av beitedyr i region 8.

Denne planen synes ikke å ta hensyn til et helhetlig arealperspektiv og undervurderer betydningen av klimautfordringer som påvirker beitenæringen i region 8. Klimaendringer påvirker ikke bare beitenæringen, men har også konsekvenser for rovvilt. Det bemerkes at den foreslåtte planen ikke tar opp denne viktige sammenhengen. Det anbefales derfor at det tas nødvendige hensyn til både større arealperspektiv og klimaendringer i utformingen av planen for å sikre en mer helhetlig tilnærming.

Nemndas svar på uttalelsene fra reinbeitedistrikt 23,28, 30A og 33 – tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning

Rovviltnemnda er glade for ønsket om årlige seminarer initiert av rovviltnemnda. Vi vil gjennom prioritering av FKT-midler stimulere til samarbeid både innen og mellom beitenæringene og med forskning og forvaltning. Vi ønsker å skape møtearenaer og konferanser som styrker og utvikler samarbeidet. Rovviltnemnda har allerede sagt at vi vil invitere interessegruppene til vår årlige evaluering av vårt eget arbeid for å nå vår

målsetting. Vi minner om at vi skal sikre en forsvarlig ivaretagelse av både beitedyr og rovvilt. Om formen blir årlig seminar eller noe annet må nemnda vurdere fortløpende med bakgrunn i økonomi og kapasitet. Under avsnittet om samarbeid tilfører vi «Vi vurderer fortløpende om vi kan delta på, og bidra inn i konferanser som andre holder, og vi vurderer behovet for, og kapasitet/kostnad ved å holde egne konferanser eller alternative arenaer slik som webinar.

Rovviltnemnda har forsøkt å belyse arealperspektivet og mulige konsekvenser av klimaendringer. I innledningen skriver vi at «Klimaendringer påvirker avlinger, reinbeiter og reinflytting. Stadig nye arealinngrep, utmarksbasert næringsliv og ferdsel i naturen beslaglegger arealer både fra beitedyr og rovvilt.»

Videre har vi et avsnitt hvor vi viser til at klimaendringer kan føre til at bjørnen oftere våkner før reinen er ute av vinterbeiteområdene. Under kapitlet om bufenæringen har vi skrevet «For de som driver med sau kan et varmere klima gi både muligheter og utfordringer. Klimaendringer kan gi en lengre beitesesong, men de kan også gi mer ekstremt vær med både tørke og flom som kan være negativt både på utmarksbeite og innmark. Videre kan klimaendringer i mange områder gi manglende snødekke og/eller veksling mellom mildvær og frost. Det kan gjøre at isbrann som reduserer avlingene blir mer vanlig. Et varmere og våtere klima kan gi bedre levekår for parasitter på sau.»

Vi har problematisert at klimaendringer gir vanskeligere spor- og registreringsforhold for rovvilt, et tiltak her er registrering ved bruk av kamera. Rovviltnemnda har foreslått at det bør etableres et system for å vurdere og hensynta kumulative effekter av arealinngrep. Videre vil vi påstå at nemnda gjennom planen har forsøkt å legge til rette for at både vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap fortløpende skal legges til grunn for våre prioriteringer, noe vi ser på som en viktig forutsetning for at forvaltningen skal kunne tilpasses endrede forutsetninger. Avslutningsvis har nemnda etterspurt forskning som ser på hvilke følger klimaendringer har for samspelet mellom beitedyr og rovvilt.

Tana kommune – tiltak for å bedre tilliten til forvaltningen

Det påligger forvaltningen et ansvar for å skape tillitt hos næringene. Svært strenge krav til dokumentasjon av tap til rovdyr, høy terskel for å innvilge skadefelling og avkorting av erstatning oppleves som belastende i beitenæringene. I B-områder hvor det ikke skal være skadepotensial, opplever man å måtte bruke mye tid og ressurser når man er i en skadesituasjon, og i tillegg får man ikke utført annet arbeid, f.eks. fiske, som også er en del av livsgrunnlaget. Dokumentasjon av rovdyr som ligger til grunn for forvaltning av bestandene og bestandsmålene er mangelfull. Beregningsmodell er også mangelfull. Bestander av rovdyr som det ikke naturlig er livsgrunnlag for holdes oppe ved at de lever på beitedyr. Dette er noe av det som kan tas tak i for å bedre tilliten til forvaltningen.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – tiltak for å bedre tilliten til forvaltningen

Nemnda takker for innspillet. Dette er tema rovviltnemnda er opptatte av, og hvor vi gir

innspill til øvrige myndigheter, og gjennom prioritering av FKT-midler intensiver for samarbeid og forbedret bestandsregistrering. Vi ser samtidig at det er viktig at registreringer og skadedokumentasjon er etterprøvable.

2. Pålitelig bestandsberegning

Det er et nasjonalt ansvar å ha en best mulig registrering av rovviltbestandene, slik at bestandstallene er, og oppfattes som, pålitelige. Vi mener rovviltregistreringene må utbedres, og at det må gis tydelig informasjon om hvordan rovvilt registreres og telles når rovvilt også bruker naboland. Rovviltneemnda vil på møter og på vår hjemmeside spre kunnskap om registreringsmetodene som brukes, om deres styrker og svakheter, og være en aktiv pådriver for bedre registrering. Vi vil bruke FKT-midler til å stimulere publikum generelt og beitebrukere spesielt til bestandsregistrering av rovvilt.

Registreringsarbeidet er så viktig at der nasjonale tiltak for registrering ikke framstår som tilfredsstillende, så vil vi fortsatt vurdere bruk av FKT-midler til prosjekter for bedre registrering, men da med mål om at disse på sikt skal støttes nasjonalt.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – bestandsregistrering

Frykter at bruk av viltkamera til bestandsregistrering kan bidra til økt ulovlig jakt, og også være i strid med personvernet for turgåere.

Ser en tendens til at FKT-midler for bedret overvåking utelukkende benyttes til å søke om skadefellingstillatelser i preventiv hensikt og dette er ikke akseptabelt, eller lovlig for den del.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – bestandsregistrering

Rovviltneemnda tror ikke bruk av viltkamera for bestandsregistrering vil bidra til økt ulovlig jakt. Vi har tro på at økt kunnskap reduserer konflikt og bedrer tillit mellom ulike aktører. Lovlig bruk av viltkamera skal ivareta personvernet for turgåere.

Det er alltid lovlig å søke om skadefellingstillatelse, så er det forvaltningsmyndigheten som i hvert enkelt tilfelle, basert på situasjon og status, skal vurdere søknaden i henhold til lovverk og føringer. Forvaltningsmyndigheten vedtak kan påklages, og også prøves rettslig.

BirdLife Norge – pålitelig bestandsberegning

I debatten rundt rovviltforvaltning blir ofte begrepet «pålitelig bestandsberegning» benyttet, ikke minst understreket som et behov (som underforstått ikke er oppfylt). BirdLife Norge sier dette må bygge på en fundamental misforståelse eller manglende kunnskap og viser til egne kommentarer om kongeørnbestanden.

Begrepet «pålitelig bestandsberegning» har dobbel bunn. Selvfølgelig må grunnlaget for bestandsdefinisjon og -beregning være pålitelig, dvs. ha et solid og dekkende faktagrunnlag, først og fremst basert på omfattende feltarbeid og feltkunnskap/-kjennskap. Alle de freda rovviltartene er territoriale og av den grunn knyttet til definerbare landskaper og områder som kan kartlegges og gjenkjennes på ulike spor. Derfor kan territoriene og den territoriale og reproduktive delen av bestanden benyttes til tallfesting. Men det gir også en konkret basis for

å tallfeste den ikke territoriale del av bestanden, som for alle artene er mer eller mindre mobile individer før forplantningsdyktig alder. Gjennom merking, gjenfunn og overvåking er det for alle artene solid faktagrunnlag for å beregne størrelsen på den ikke reproduktive delen av bestandene, og når bestandene angis i antall reproduserende enheter, betyr det ikke at det er kunnskapsmangel for rekrutteringsdelen. For skadepotensialet er det ofte denne delen av rovviltbestandene som kan være mest aktive. Alle konklusjoner for kongeørnskade konkluderer med at det i hovedsak er den vandrende, ikke reproduktive del av bestanden som står for det vesentlige av skadene. Men kunnskap om bestandene også for disse individene er en konsekvens av størrelsen på den reproduktive delen og er i høyeste grad pålitelig. Med den mobilitet som rekrutteringsbestanden besitter, ikke minst for kongeørn, er det metodisk ganske håpløst å tro at den bare kan tallfestes med sikkerhet gjennom feltarbeid.

For «de fire store» kan det være viktig å involvere publikum og lokalbefolkning, både for å bevisstgjøre på hvilken måte og i hvilket omfang publikum generelt og beitedyrnæringene spesielt kan bidra til økt kunnskap om fåtallige og fredete rovviltarter, og for å formidle kunnskap om hvordan og hvorfor «de fire store» og kongeørn økologisk sett har helt ulike roller i naturen og derfor ikke kan bestandsforvaltes etter samme prinsipper. Og rovviltnemnda som sådan kan ikke være et organ som er kunnskaps- og kvalitetskontrollerende over for de faginstansene og fagmyndighetene som er ansvarlige for metodikk og datakvalitet. For kongeørn kan publikum bare i begrenset grad skaffe supplerende kunnskap om hekkelokaliteter, og med henvisning til merknader foran, er det vanskelig å se hvordan publikum skal kunne bidra med ny og avgjørende kunnskap her. Derfor bør det være en viktig oppgave for rovviltnemnda å formidle kunnskap om den avgjørende forskjell det nødvendigvis er for bestands- og forvaltningsmål for kongeørn kontra de øvrige fredete rovviltartene. Ikke minst gjelder det det faktum at alle «de fire store» har klauvdyr som viktig eller viktigste byttedyr slik at beitedyr kan være naturlig førstevalg som bytte. Derfor er arealforvaltning i A- og B-soner som tiltak et nødvendig valg, men likevel utfordrende for å oppnå best mulig fordeling i terreng og areal og med klart og mest mulig naturgitt skille mellom rovviltprioriterte og beitedyrsprioriterte områder. For kongeørn er ikke klauvdyr, heller ikke klauvdyrunger, førstevalg, slett ikke for reirperioden. Den har åtsler, også store sådanne, som en naturgitt og attraktiv del av næringsgrunnlaget, og derifra til å være disponert for også angrep på levende klauvdyr er en like naturlig disposisjon, men da i all hovedsak energiøkonomisk dirigert slik at den raskt kan utnytte situasjonsbetinget mulighet for et lettvinnt bytte. I sum er dette unntakstilfellene. Derfor er det i praksis umulig å forvalte en kongeørnbestand ut fra arealforvaltningsprinsippet. Når bestandsmålet for forvaltning av kongeørn er å holde bestanden på det naturgitte balansenivået, er det de interne bestandsreguleringsmekanismene hos kongeørna som vil være den beste regulatoren. I praksis vil det da, og spesielt fra tidlig vårvinter til august-september, i gjennomsnitt være bare to voksne kongeørnindivider på ethvert areal, med unntak av når det oppstår situasjoner der vandrende, ikke-territoriale individer tiltrekkes av høy tetthet av naturgitte byttedyr, eller eventuelt forekomster av åtsler. Derfor kan ikke forvaltning av A- og B-områder inkludere kongeørn.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – pålitelig bestandsberegning

Når rovviltnemnda ønsker pålitelig bestandsberegning så har dette flere lag. Vi ønsker å bidra med innspill for ytterligere å forbedre bestandsberegningene som gjøres. Videre vil vi bidra til å spre kunnskap om registreringsmetodene som brukes. Vi ser det som viktig å inkludere publikum og spesielt beitebrukere i denne registreringen. Da får vi brukt erfaringsbasert kunnskap for bedre bestandsregistreringer, og vi får bygget tillit.

Når det gjelder kongeørn er vi enige i at det er begrenset hvor mye avgjørende kunnskap publikum kan bidra med. Nemnda ser det likevel som en styrke både for registreringene og for tilliten til disse om SNO får et større og mer formalisert ansvar for registreringer av kongeørn.

Karasjok kommune – trenger troverdige bestandsestimater

Bestandsestimatene som legges til grunn i forvaltningen stemmer ikke med erfaringsgrunnlaget i beitenæringene. Bestandsestimatene må oppleves troverdige i både de beiteprioriterte områdene, og i de rovviltprioriterte områdene. har vist seg å fungere dårlig. Det er positivt at en ønsker å prioritere arbeidet med registreringer.

Nemndas svar på uttalelse fra Karasjok kommune – trenger troverdige bestandsestimater

Bestandsberegningene skal være pålitelige for alle. Dette vil nemnda jobbe videre med, både gjennom å formidle kunnskap om registreringsmetodene som brukes og gjennom å bidra til enda sikrere bestandsberegninger, her har erfaringsbasert kunnskap en viktig rolle ved videreutvikling av registreringsmetodene som brukes samt gjennom næringenes direkte bidrag i form av meldinger om rovvilt.

Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt – bestandsregistrering

Dette er vel det springende punkt, der man ofte er uenige. Det burde settes mere ressurser inn på dette, samtidig som man burde jobbe tettere sammen med beitenæringene om registreringen.

Nemndas svar på uttalelse fra Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt – bestandsregistrering

Ja, nemnda vil jobbe videre for mer ressurser til bestandsberegning og for at beitenæringene er mer aktivt med både i metodeutvikling og aktivt registreringsarbeid.

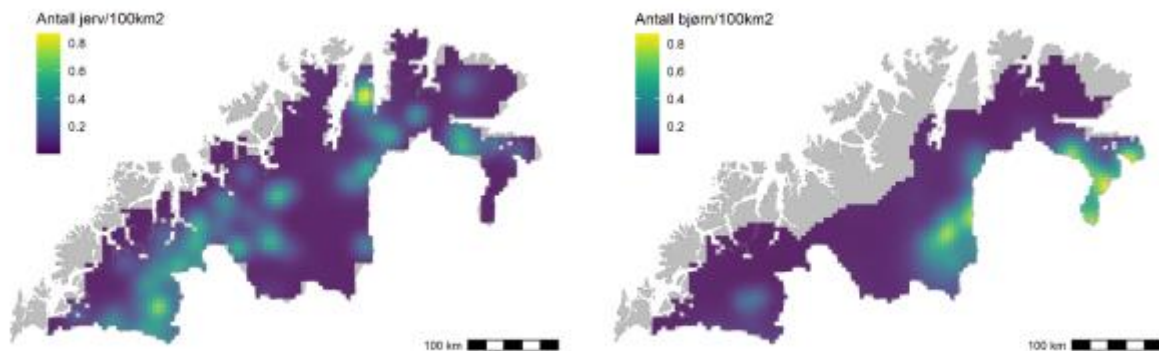
NMBU – Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – pålitelig bestandsberegning

I den reviderte forvaltningsplanen for region 8 ble behovet for pålitelig bestandsberegning nevnt. Vi ønsker her å påpeke at vi allerede har utviklet modeller som gir disse etterspurte estimatene.

NMBU har utviklet analyseverktøy for å beregne bestandsstørrelser og lage årlige tetthetskart for jerv, bjørn og ulv. Modellene bruker overvåkingsdata samlet i Rovbase og Skandobs. RovQuant som NMBU-prosjektet heter, startet i 2017 og er finansiert av Miljødirektoratet, Naturvårdsverket og Forskningsrådet. Årlige anslag for bestandsstørrelse og tetthetskart er tilgjengelige for de siste 10 årene eller lengre. Anslag kan ekstraheres for ethvert land, forvaltningsregion eller sone, inkludert region 8.

Som et eksempel beregnet vi antall jerv i Region 8 til å være mellom 79-96 individer i 2023 og antall bjørn til å være mellom 41-60 individer i 2022 med tetthetsfordeling innen Region 8

vist i figuren under.

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU – Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – pålitelig bestandsberegning

Beregninger om antall individer og deres fordeling i regionen gir viktig kunnskap. Likevel, modellene baserer seg på registreringer i felt, da er det viktig at registreringsmetodene er så gode som mulig. Videre er det viktig for tilliten til rovviltforvaltninga at vi makter å formidle hvordan registreringene gjennomføres og videre hvordan disse dataen brukes i modellene.

For eksempel, når en beitebruker ser at det er to binner med unger i sitt beiteområde, mens en modell basert på en serie forutsetninger og tunge matematiske beregninger beskrevet med vitenskapelige artikler på engelsk, beregner at det er 0,3 ynglinger i dette området. Og disse 0,3 ynglingene samtidig gir økt arbeid, redusert inntekt, døde og skadde beitedyr og dårlig nattesøvn. Da kan det være en pedagogisk utfordring å forklare at både beitebrukerens observasjoner og modellens beregninger er viktige verktøy for forvaltninga.

[Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – pålitelig bestandsberegning](#)

[Reinbeitedistrikt 28, Cuokcavuotna, Bergsfjord – pålitelig bestandsberegning](#)

[Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – pålitelig bestandsberegning](#)

[Reinbeitedistrikt 33 Spalca – pålitelig bestandsberegning](#)

Bestandsmålene er fastsatt med fokus på yngling, og ikke enkeltstående rovviltindivider. Dette er problematisk, da enkelte individer påføre like mye skade enn ynglinger. Det er derfor hensiktsmessig å inkludere enkeltstående rovviltindivider i bestandsmålene. Dette perspektivet er viktig da det er utfordrende å skille mellom yngling og enkelt individ ved hjelp av metoder som for eksempel sporing og håranalyse under registreringen av rovvilt.

Problemet forsterkes av utfordringene med å oppdage ynglinger, spesielt når de holder til i utilgjengelig terreng. I tillegg bidrar dagens klimaendringer til økt vanskelighetsgrad ved sporing av rovvilt. Det har dessverre vist seg at registreringen av rovvilt har vært begrenset på grunn av vanskelighetene med å gjennomføre sporingsarbeidet og registreringen. Det er derfor nødvendig å anerkjenne at det foreligger en underreportering av rovvilt, og det bør

arbeides videre med å justere bestandsmålene for å inkludere en bredere definisjon som omfatter både ynglinger og enkeltindivider. Dette vil bidra til å gi et mer realistisk bilde av den faktiske rovviltbestanden, samt fremme en mer nøyaktig registrering.

I tillegg er det viktig å arrangere veiledning og eventuelt kursing for beitenæringen angående sporingsmetoder og individregistrering. Dette blir spesielt relevant når Statens Naturoppsyn står overfor utfordringer med å gjennomføre sporing og registrering av rovvilt på grunn av klimaendringsutfordringer. Å gi næringen kunnskap og ferdigheter vil bidra til bedre selvstendig overvåking og rapportering, og dermed bidra til et mer helhetlig bilde av rovviltsituasjonen.

Dette er et tillegg til det som allerede er nevnt i forslaget til forvaltningsplanen.

Nemndas svar på uttalelse fra reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 –pålitelig bestandsberegning

Rovviltnemnda er opptatte av at bestandstallene er pålitelige, og vi arbeider med de midlene vi har tilgjengelig og vi gir innspill for forbedret bestandsberegning. Når det gjelder bjørn mener vi det hadde vært bedre med et mål for antall binner. Dette fordi dagens bjørnekullsimuleringsmodell tar utgangspunkt i registrerte binner dokumentert ved DNA, hovedsakelig fra prøver av skit eller fra hår. Så er det disse dataene som modelleres videre for å få en simulering av antall norske ynglinger disse representerer. Da mener rovviltnemnda det er bedre å ha et mål for antall binner.

Når det gjelder jerv, er det antall registrerte ynglinger som avgjør om bestandsmålet er nådd. Det er SNO som fra mars og utover våren og sommeren kontrollerer hiplasser hvor det tidligere er registrert at jerv har født valper. Det blir også lagt ned en betydelig innsats i å lete etter hiplasser i nye områder. Denne metoden blir supplert ved å samle inn prøver til DNA-analyse hvert år. Det gjør det mulig å følge de samme individene fra år til år. På denne måten kan en også se hvilke individer en ikke fanger opp hvert år, og slik få materiale til å beregne bestandens størrelse ganske nøyaktig. På denne måten kartlegges også områdebruk og overlevelse og reproduksjon i bestanden.

Gaupe har det vist seg mer utfordrende å samle DNA fra, per nå har det derfor ikke vært noen god løsning å kartlegge bestanden ved å bruke DNA. Gaupene, særlig her nord, bruker svært store områder. Vi kjenner ikke gode metoder for å skille enkeltdyr fra hverandre. Imidlertid har vi gjennom prosjekter med radiomerkede gauper fått mye kunnskap om områdebruk og bestandsdynamikk, på den måten har vi også gode anslag for hvor mange gauper som er i bestanden per yngling. Kameraovervåking ser ut til å bli et viktig supplement til registreringer på sporsnø.

Rovviltnemnda ser at beitenæringene har kunnskap om rovviltet, som vi er enige i at kan bidra til et mer helhetlig bilde av rovviltsituasjonen. Det er da viktig at de i næringen opplever at de får noe igjen for innsatsen de legger ned for bedre bestandsregistrering. Dette har vi også beskrevet i avsnittet «Bedre bestandsregistrering av jerv, gaupe og ørn».

Tana kommune – rovviltregistreringene må utbedres

Tana kommune deler rovviltnemndas syn at rovviltregistreringene må utbedres. Det må være en selvfølge at rovviltregistreringen er best mulig og bestandsberegningen pålitelig. Et registrerings- og beregningssystem som ikke teller alle dyr og underberegner innskrenker i praksis muligheten til å ta ut skadevoldende rovdyr.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – rovviltregistreringene må utbedres

Nemnda er enig i at bestandsberegningene må utbedres. Imidlertid mener vi at gaupebestanden best kan beregnes ved å registrere familiegrupper. Det er mulig å gjøre det uten å underberegne den totale bestanden, men det trengs en større innsats og flere systemer for å fange opp og ev. beregne ynglinger en ikke får registrert.

Troms reindriftssamers fylkeslag – bestandsregistrering

I forvaltningen av rovvilt er en oversikt av bestandene ett av kriteriene, og også grunnlag for manglende tillit mellom næring og forvaltning. Rigide regelverk på blant annet gaupe, der publikum skal melde ifra, absolutte datoer for sporing tiden, og vær og føreforhold, gjør at en ikke får fullgode tall. På ørn virker det som at en ikke har oversikt. En må ha en gjennomgang av forskrifter og metoder for bestandsregistreringer, dagens system har lite tillit.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms reindriftssamers fylkeslag – bestandsregistrering

Bestandsberegningene skal være pålitelige for alle. Dette vil nemnda jobbe videre med, både gjennom å formidle kunnskap om registreringsmetodene som brukes og gjennom å bidra til enda sikrere bestandsberegninger. Kongeørnbestanden i Norge overvåkes ved å kartlegge hekketerritorier over hele landet. Fra våren 2013 er det i tillegg satt i gang en intensiv hekkeovervåking av arten i flere utvalgte områder, tre av områdene er i region 8. Vi får inn kart over områder i Norge med intensiv overvåking i kapitlet om kongeørn.

3. Effektivt uttak av rovvilt som representerer et skadepotensial i B-områdene
Rovviltnemnda vil føre en tydelig differensiert forvaltning gjennom prioritering av FKT-midler og forvaltningsvedtak, for å sikre områder der det er mulig å rekruttere nye generasjoner til reindrift og landbruk. Rovviltnemnda vil fortsette satsningen på godt rustede skadefellingslag.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – rovviltfrie områder

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord – rovviltfrie områder

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – rovviltfrie områder

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – rovviltfrie områder

Når det gjelder effektivt uttak av rovvilt i B-områdene, etterlyser reinbeitedistriktet klare retningslinjer og muligheten for å etablere egne områder, for eksempel C-områder, der rovvilt ikke er tillatt. Dette skal sikre velferden til beitedyrene og adressere begrensningene i gjeldende forvaltningsplan.

For å minimere tap av reinkalv og lam, foreslår reinbeitedistriktet etablering av C-områder eller justeringer i bestemmelsene for rovviltuttak i B-områdene. Dette spesielt for å beskytte simler og kalver i kalvings områdene, som har stor betydning for reindriftnæringen.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – rovviltfrie områder

I rovviltforvaltningen skal en ta motstridende hensyn til rovvilt på den ene siden og til beitedyr på den andre siden. Som forvaltningsområdene overlapper disse hensynene slik at det er kritisk for både rovvilt og beitedyr. Rovviltartene trenger store arealer og i region 8 er de til en viss grad avhengige av tamme beitedyr. Om nemnda gjør enda mer areal til rovviltprioriterte områder så kan terskelen for uttak senkes i resterende beiteprioriterte områder. Om nemnda reduserer arealet for rovviltprioriterte områder så vil terskelen for uttak av rovvilt i beitedyrprioriterte områder økes.

C-områder slik det beskrives her ligger ikke til nemndas mandat, likevel er det slik at terskelen for uttak av rovvilt i kalvingsområder, under og like forut for kalvingen, er lavere.

Rovviltnemnda ser på skadefellingsregimet som et bedre egnet tiltak enn enda en områdekategori, fordi skadefelling skal settes inn der skadepotensialet er størst og under forutsetning at tap ikke kan forebygges på annen måte og at uttak ikke er skadelig for rovviltbestandens overlevelse.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5 A/C Pasvik – Ulv i region 8
Ulv må det automatisk gis skadefelling på i reindriftsområder. Det er vedtatt at det ikke skal være ulv i reindriftsområder, så alle som kommer inn må skadefelles.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5 A/C Pasvik – ulv i region 8

Nemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling av ulv. Innenfor den rammen skal Statsforvalteren vurdere om felling etter kriterier som for de andre rovviltartene.

4. Minimere tap av reinkalv og lam

Rovviltnemnda vil føre en forvaltning som gir kalven og lammet de beste forutsetninger innenfor det todelte målet om både beitedyr og rovvilt. Det handler om å minimere alt tap av rein og sau, særlig med fokus på tap forårsaket av rovvilt.

BirdLife Norge – minimere tap av reinkalv og lam

Hvorfor skal det være særlig søkelys på tap forårsaket av rovvilt? I sum er andre tapsårsaker betydelig større enn rovvilttap, og særlig for tap til kongeørn bør det være hevet over tvil at

bakenforliggende årsaker i stor grad utløser kongeørnangrep med dødelig utgang.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge –minimere tap av reinklav og lam

Rovviltnemnda har særlig fokus på tap forårsaket av rovvilt fordi vårt mandat ligger innenfor rovviltforvaltningen.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – om tap av reinkalv og lam

Vi trenger bedre informasjon om husdyr, ikke bare rovdyr

Effektiv konfliktdemping krever ikke bare kunnskap om rovdyrbestander, men også om husdyr og årsakene til tap av husdyr. For eksempel hindrer mangel på detaljert kvantitativ informasjon om fordeling av antall tamrein vår evne til å forstå hva som påvirker jervens romlige fordeling, kartlegge konfliktrisiko og forutsi jervens bestandsutvikling. Viktige spørsmål som må stilles er: 1) Hvordan er beitedyr fordelt i landskapet? 2) Hvor mye beitedyr går tapt, og hvor? 3) Hva er bidraget fra rovdyr til disse tapene? Vi mener en omfattende oversikt over antall og fordeling av beitedyr (sau og rein), sammen med allerede eksisterende informasjon om rovdyrbestanders størrelse og fordeling, vil kunne brukes for å lage kvantitative risikokart, som kan gi et grundig grunnlag for avgrensning av forvaltningsområder og være et verktøy til målrettede tiltak.

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – om tap av reinkalv og lam

Rovviltnemnda er enig. For å få en oversikt over beitedyrenes områdebruk som er god nok til dette formålet trengs det elektronisk overvåking og sporlogger fra et representativt utvalg av sau og rein i regionen. Så må beitebrukerne dele disse, og de må behandles i egnede verktøy for å kunne leses og aktivt brukes av både beitenæring og forvaltning.

5. Forutsigbarhet og lokal medvirkning i rovviltforvaltninga

For å gi bedre forutsigbarhet og mer lokal innflytelse, vil rovviltnemnda stimulere og oppfordre til styrket dialog mellom aktørene innen «næring – politikk – forskning – forvaltning». Rovviltnemnda vil søke en tett dialog med næringene og med andre interessenter. Arenaer for å møtes, og for å utveksle kunnskap og erfaringer blir viktig. Arealinngrep og disponering av arealer er en økende utfordring som gjør at rovvilt og beitedyr presses sammen på stadig mindre arealer. Vi oppfordrer kommunene til å se til denne planen som del av kunnskapsgrunnlaget i egne plansaker.

BirdLife Norge – forutsigbarhet og lokal medvirkning i rovviltforvaltninga

«Mer lokal innflytelse» må være basert på en aksept for den tosidige målsettingen for Rovviltforliket. Det innebærer et ansvar for at lokal medvirkning også må være tufta på faktisk og dokumenterbar kunnskap.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – forutsigbarhet og lokal medvirkning i rovviltforvaltninga

Rovviltnemnda forventer ikke at det alltid er mulig for kunnskapsbærer å dokumentere sin kunnskap, men kunnskapen kan hjelpe forskningen ved utforming av spørsmål, ved

valg av metoder og ved tolkning av resultater. Erfaringsbasert kunnskap kan hjelpe forvaltningen til å gi bedre veiledning til beitebrukere som opplever tap til rovvilt. Rovviltnemnda mener lokal medvirkning er et viktig bidrag i et samspill der næring, politikk, forskning og forvaltning skal virke til det beste for den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt.

6. Regional rovviltforvaltning basert på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap
Rovviltnemnda vil støtte forebyggende tiltak med best mulig effekt. For å kunne ha beiteprioriterte områder uten etablerte rovviltbestander må de rovviltprioriterte områdene være store nok til at bestandsmålene kan nåes og opprettholdes i dem. Videre må vi legge til rette for effektivt uttak av rovvilt som i situasjon eller predatoradferd utgjør forhøyet skaderisiko, samtidig som vi forsøker å unngå felling av rovviltindivider med lavere predasjonstakt på tamme beitedyr. En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter at både næringenes erfaringsbaserte kunnskap og den vitenskapelige kunnskapen legges til grunn og forsterker hverandres bidrag. Vi vil stimulere til at næringas erfaringsbaserte kunnskap blir anvendt i forskning, politiske beslutninger og forvaltning.

BirdLife Norge – regional rovviltforvaltning basert på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap

I utgangspunktet er det viktig at problemstillingene rundt rovvilt og tapsproblematikk inkluderer erfaringsbasert kunnskap, og da ikke bare konsentrert til de fredete rovviltartene, men også rovviltarter som tidligere ble betraktet som sentrale tapsfaktorer, i første rekke for sau og lam, men også periodevis og områdevis for reinkalv. Da må forutsetningen være at denne kunnskapen kan kvantifiseres og dokumenteres på en måte som gjør det mulig å klarlegge sammenhengene i forhold til rovviltets reelle rolle i det totale tapsbildet. Det må også innebære å klargjøre hvordan og hvorfor det gjennom tidsskiftene har vært betydelige endringer i det som kalles tradisjonelle driftsformer og hvordan dette er påvirket av rovvilt som tapsfaktor.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – regional rovviltforvaltning basert på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap

Næringene besitter erfaringskunnskap om hvordan en skal forebygge tap av beitedyr, både til rovvilt og til andre årsaker, og de kan med sin erfaringsbaserte kunnskap bidra for eksempel med registrering av rovvilt, og med å finne kadaver. Ved behandling av søknader om rovvilterstatning er det Statsforvalteren som skal bruke relevant kunnskap sammen med dokumentasjon av rovvilt og rovvilt drepte dyr til å vurdere sannsynlig rovvilttap.

Driftsformer har alltid vært i utvikling og stadig tilpasning, hvor mer eller mindre tilstedeværelse av rovvilt har vært en av mange påvirkningsfaktorer.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap
Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord – vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap
Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap
Reinbeitedistrikt 33 Spalca – vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap

Reinbeitedistriktet observerer at til tross for gjennomført reintallstilpasning i reindriften, har inngrep i beitearealer fra andre næringer ikke avtatt; tvert imot har det økt. Reinbeitedistriktene opplever en reduksjon i beitearealer på grunn av aktiviteter som kraftutbygging, hyttebygging og lignende. Dette har intensivert presset fra rovvilt på reinflokkene. Arealinngrep i beiteområder reduserer også tilgjengelige områder for rovvilt, og denne sammenhengen er ikke tilstrekkelig ivaretatt i de planene som er utarbeidet gjennom årene. Det bør derfor kreves samtykke fra reinbeitedistriktene før noen form for arealinngrep blir godkjent i vedtak eller planer. Erfaringsbasert kunnskap som reindriftnæringen besitter, har kapasitet til å bidra til solide beslutningsgrunnlag. Denne kunnskapen tar hensyn til beitedyr, rovvilt og andre næringers behov for ressurser tilgjengelige i beiteområdene til reinsdyrene. Derfor blir det viktig å innhente samtykke fra reinbeitedistriktene før det gjennomføres handlinger som kan påvirke disse områdene. Dette sikrer en helhetlig tilnærming som balanserer interessene til reindriftnæringen, rovviltforvaltningen og andre aktiviteter som påvirker beiteområdene. Samtykke fra reinbeitedistriktene blir dermed en nødvendig del av en ansvarlig og bærekraftig forvaltning av disse verdifulle naturressursene.

Erfaringsbasert kunnskap spiller en avgjørende rolle i rovviltforvaltningen. De som arbeider innenfor næringen, etter flere års arbeidserfaring, har opparbeidet seg innsikt i faktorene som øker risikoen for at rein blir drept av rovvilt. Det anbefales at erfaringsbasert kunnskap og vurderinger basert på dette tas med allerede i politiske veivalg, som deretter overføres til forvaltningen av rovvilt. Erfaringsbasert kunnskap kan også være relevant for håndtering av grensekryssende rovviltsituasjoner.

Reinbeitedistriktet fremhever viktigheten av forutsigbarhet, lokal medvirkning og regional rovviltforvaltning basert på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap. Erfaringsbasert kunnskap fra reindriftnæringen skal integreres i utformingen av nasjonal rovviltpolitikk, og distriktet anbefaler jevnlig møter og samarbeid med næringen for å gi konstruktive innspill til myndighetene.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap

Rovviltnemnda har et eget kapittel i forvaltningsplanen viet nettopp at kumulative effekter av arealinngrep må hensyntas. Staten, fylkeskommuner og kommuner har en plikt til å konsultere Sametinget og andre samiske interesser i saker som angår dem.

Vi i rovviltnemnda er rovviltforvaltningens korteste vei fra beitebruker/interessent til departement og Storting. Møtene våre samler alle aktører i rovviltforvaltningen, og er en egnet arena for samarbeid og konstruktive innspill for en bedre rovviltforvaltning. Rovviltnemnda oppfordrer beitenæring og andre interessegrupper i rovviltforvaltningen til å delta på møtene våre.

7. Lett tilgjengelig informasjon om økonomiske virkemidler

Rovviltnemndas nettside skal gi oppdatert informasjon om ulike økonomiske virkemidler i rovviltforvaltninga, om søknadsfrister for de ulike ordningene og om hvilken rapportering som kreves.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navgqastat – lett tilgjengelig informasjon om

Økonomiske virkemidler

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord – lett tilgjengelig informasjon om økonomiske virkemidler

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – lett tilgjengelig informasjon om økonomiske virkemidler

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – lett tilgjengelig informasjon om økonomiske virkemidler

Det er av stor betydning at informasjon om tilgjengelige økonomiske virkemidler gjøres tilgjengelig på en lettfattelig måte. Det er positivt at nettsiden oppdateres jevnlig, men reinbeitedistriktet anbefaler at denne informasjonen også publiseres i sosiale medier. Det har til tider vært utfordrende å identifisere alle tilgjengelige økonomiske virkemidler, da disse ikke alltid blir tilstrekkelig kommunisert, kun tilgjengelig på deres nettside. Reinbeitedistriktet ønsker likevel å understreke at siden de økonomiske virkemidlene for reindriftsnæringen er begrensede, bør tildelingspotten for reindriftsnæringen økes for å få fullverdig håndtering av rovviltproblematikken.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – lett tilgjengelig informasjon om økonomiske virkemidler

Rovviltnemnda ser at det ideelt skulle vært informert om økonomiske virkemidler gjennom flere kanaler. Vi klarer likevel ikke å se at nemnda har kapasitet til å jobbe med dette over flere digitale plattformer. Vi har enda et stykke igjen før vi har samlet informasjon om alle økonomiske virkemidler, og hvor disse holdes oppdatert.

Rovviltnemnda har jobbet for, og jobber fortsatt for økte FKT-bevilgninger til regionen. Det beste tiltaket for å sikre beitenæringer som kan tilpasse seg å leve med rovvilt er likevel økt lønnsomhet i beitenæringene.

8. Rovviltnemnda – en tankesmie for forbedring innenfor vedtatt nasjonal rovviltpolitikk

Rovviltnemnda er et forvaltningsorgan bestående av politikere som representerer regionen. Vi er tett på forskning, øvrig rovviltforvaltning, beitenæringene og andre aktører og interessenter. Våre møter samler alle disse aktørene til erfaringsutveksling, og dette gir rovviltnemnda et godt bilde av kompleksiteten innen fagfeltet rovvilt, beitedyr og samfunn. Innsikten vi får vil vi bruke til å gi øvrige myndigheter innspill som kan forbedre rovviltforvaltninga.

BirdLife Norge – rovviltnemnda – en tankesmie

BirdLife Norge har ved enkelte tilfeller vært til stede på rovviltnemndas møter og ser på dette som gode anledninger til å få og kunne gi informasjon «over bordet». Organisasjonen ser derfor slike møter som gode arenaer for å kunne føre god dialog.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – rovviltnemnda – en tankesmie

Rovviltnemnda er enig. Dialog og informasjonsutveksling på disse møtene er viktig i arbeidet for å finne de beste løsningene for å nå det todelte målet om både rovvilt og beitedyr i norsk natur.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – rovviltnemnda, en tankesmie

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord – rovviltnemnda, en tankesmie

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – rovviltnemnda, en tankesmie

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – rovviltnemnda, en tankesmie

Det er av stor betydning å ta med erfaringsbasert kunnskap i utformingen av nasjonal rovviltpolitikk, med spesielt fokus på ivaretagelse av beitedyr for å bevare den samiske reindriften kultur.

Reinbeitedistriktet fungerer som en brobygger mellom reindriftsutøvere, forskning, øvrig rovviltforvaltning, og andre interessenter. Våre møter gir en unik arena for erfaringsutveksling og dialog, som gir oss et inngående bilde av kompleksiteten innen fagfeltet rovvilt, beitedyr og samfunn. Den innsikten vi opparbeider oss, forplikter vi oss til å dele med relevante myndigheter for å styrke rovviltforvaltningen.

Rovviltnemnda har også ansvar for den kulturelle arven til samiske reindriftnæringen. Å bevare og respektere denne kulturen er av avgjørende betydning, og også å sikre at nasjonal rovviltpolitikk reflekterer dette.

Reindriftnæringen besitter erfaringsbaserte kunnskap og det anbefales at rovviltnemnda samarbeider med reindriftnæringen for å få et solid fundament for å gi konstruktive innspill til myndighetene.

Anbefalinger:

Inkluder reindriftsutøvere i beslutningsprosesser:

Sikre aktiv deltakelse fra reindriftsutøvere i rovviltnemndas møter og beslutningsprosesser. Dette vil bidra til å integrere erfaringsbasert kunnskap og perspektiver fra dem som direkte påvirkes av rovviltforvaltningen.

Fremme dialog og samarbeid:

Legg til rette for jevnlig dialog mellom rovviltnemnda, reindriftsutøvere, forskere, og andre interessenter. Dette vil bidra til å skape gjensidig forståelse og finne felles løsninger.

Styrke forskning og kunnskapsgrunnlag:

Investér i forskning som spesifikt fokuserer på samspillet mellom rovvilt, beitedyr og samfunn, med særlig vekt på reindriftnæringen og erfaringsbasert kunnskap. Dette vil gi nødvendig innsikt for å utvikle effektive forvaltningsstrategier.

Utvikle skreddersydde forvaltningsplaner:

Arbeid sammen med reindriftnæringen for å utvikle og evaluere forvaltningsplaner jevnlig som tar hensyn til erfaringsbasert kunnskap, beiteområder og sesongvariasjoner. Dette vil bidra til å skape en mer bærekraftig og tilpasset rovviltforvaltning.

Stimulere til forebyggende tiltak:

Fremme og støtte økning av tilskuddspotten til reindriftnæringen for forebyggende tiltak for å redusere konflikter mellom rovvilt og beitedyr.

Opprettholde nødvendig kompensasjon og erstatning:

Sikre at erstatningsordninger er på plass og fungerer effektivt for reindriftnæringen. Sikre at satsene i erstatningsordningen er oppdatert i tråd med det reieneiere faktisk hadde fått ved salg av rein til slakteriet. Dette vil bidra til å kompensere for faktiske tap på grunn av rovviltskader og opprettholde reindriftsutøveres økonomiske bærekraft.

Informere og involvere lokalsamfunn:

Kommuniser åpent med lokalsamfunnene som er berørt av rovviltpolitikken. Informasjon og involvering er nøkkelen til å skape forståelse og aksept for nødvendige tiltak.

Kontinuerlig evaluering og tilpasning:

Evaluer forvaltningstiltakene regelmessig i samarbeid med reindriftsnæringen, og vær villig til å tilpasse strategier basert på erfaringer og endringer i situasjonen. Ved å implementere disse anbefalingene, kan rovviltnemnda bidra til å skape en mer inkluderende, kunnskapsbasert og bærekraftig rovviltpolitikk som ivaretar behovene og kulturen til reindriftsnæringen.

Nemndas svar på uttalelse fra reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – rovviltnemnda, en tankesmie

Rovviltnemnda er opptatt av å sikre at beitenæringenes erfaringsbaserte kunnskap integreres i alle ledd av rovviltforvaltningen. Vi mener at vi allerede jobber med disse anbefalingene, men dette er en vedvarende prosess der vi hele tiden må arbeide for å bli bedre.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – konklusjon

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord – konklusjon

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – konklusjon

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – konklusjon

Reinbeitedistriktet har gjennomgått grundig bakgrunnstall og det geografiske omfanget av region 8, som er blant de mest omfattende reindriftsområdene i hele Norge. Sommerbeiting ved kystområdene og vinterbeiting mot Finsk- og Russiskgrenseområdet er sentrale elementer i denne vurderingen.

I vår vurdering av forvaltningen av rovvilt i region 8, fremhever vi behovet for økt tillit og samarbeid mellom næringen og forvaltningen. Årlige seminarer initiert av rovviltnemnda, åpne for alle involverte i beitenæringen, er foreslått som en metode for å dele kunnskap om beiteområdene og evaluere forvaltningen.

Nemndas svar på uttalelse fra reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – konklusjon

Rovviltnemnda er ikke fremmed for å initiere seminarer, vi er likevel bevisste på at å arrangere seminarer koster ressurser, både i form av FKT-midler og saksbehandlerkapasitet i rovviltforvaltningen. Det er ofte kostnadseffektivt å bruke nemndsmøtene for å dele kunnskap, og nemnda vil årlig evaluere vårt eget arbeid for å nå vår målsetting. Alle interessenter inviteres inn i denne evalueringen. Videre vil vi jobbe aktivt for å oppsøke og delta på relevante arenaer som allerede finnes. Der vi ser det er udekte behov, hvor vi kan være arrangør eller medarrangør i seminarer vil vi fortløpende vurdere dette, spesielt er vi opptatt av samarbeid over landegrensene.

Virkemidler

Arealdifferensiert forvaltning og prioritering av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak er blant de viktigste virkemidlene i vår verktøykasse. I tillegg er samarbeid, dialog og kunnskapsveksling

avgjørende for å nå forvaltningsmålene.

Medvirkning i regional forvaltning – samarbeid, dialog og kunnskapsutveksling

Rovviltnemnda vil invitere interessegruppene til vår årlige evaluering av vårt eget arbeid for å nå vår målsetting. Rovviltnemndas møter er åpne for alle interessegrupper, til å delta og belyse ulike problemstillinger innen rovvilt, beitedyr og samfunn. Vi oppfordrer alle deltakere til å lytte aktivt til andres, også meningsmotstanderes, kunnskap og innfallsvinkler. En reell medvirkning i vårt arbeid forutsetter også at berørte grupper uttaler seg ved høringer og innspill til kommende rullinger av forvaltningsplanen. Dersom alle som engasjerer seg fokuserer på å søke løsninger gjennom samarbeid, dialog og kunnskapsutveksling, vil medvirkningen styrke og forbedre forvaltningen på måter utover det forvaltningen alene er i stand til å oppnå.

Erfaringsbasert kunnskap – samle inn, systematisere og bruke

Rovviltnemnda viser til innspill fra arbeidsgruppe for erfaringsbasert kunnskap, og gjengir her noen utdrag fra innspillet sammen med egne tilføyelser og vurderinger. Arbeidsgruppa har gått gjennom et utvalg av rapporter om innsamling, organisering og implementering av erfaringsbasert kunnskap, og med bakgrunn i dem kommet med egne vurderinger og forslag. Det presiseres at det i det enkelte prosjekt må gjøres særskilt metodevalg og tilpasning avhengig av blant annet tema, kunnskapstype og formål, samt etiske vurderinger relatert til eierskap og tilgjengeliggjøring.

I Norge er Sámi allaskuvla – Samisk høgskole en sentral aktør i arbeidet med erfaringsbasert kunnskap og dokumentasjon av denne, særlig i fra reindrifta. Vi ser det som naturlig at de har en sentral rolle i framtidig arbeid for innsamling og systematisering av erfaringskunnskap til bruk i rovviltforvaltninga. Også andre forskningsinstitusjoner, som NIBIO og UiT – Norges arktiske universitet, arbeider med erfaringskunnskap i sammenheng med naturvitenskapelig forskning og miljø- og arealforvaltning. Det er viktig at disse tar del i arbeidet, dersom man skal oppnå en tilnærming mellom de involverte kunnskapsmiljøene og tankesettene; herunder teoretiske og praktiske, vitenskapelige og erfaringskunnskapsbaserte, norske/nordiske og samiske perspektiver. Det langsiktige målet må være et velfungerende samarbeid, gjensidig tillitsforhold på tvers av kunnskapsmiljøer og innfrielse av lovkrav og internasjonale forpliktelser.

Innsamling, systematisering og tilgjengeliggjøring av erfaringskunnskap er i seg selv et enormt arbeid som må gjøres i egne prosjekt i regi av kompetente faginstitusjoner. Jobben må gjennomføres med reindriftnæring og bufenæring som forskningspartnere og i henhold til forskningsetiske retningslinjer.

I rapporten *Reindriftnæringens erfaringsbaserte kunnskap om reindrift og rovvilt* foreslår Eira og Sara å etablere en base som fylles med data/beretninger og oppgir følgende tema som eksempler på hva som kan fylles inn:

Áigi

opplysninger relatert til døgn- og årssyklus i reindriften.

Dálkedilli

opplysninger relatert til omstendigheter knyttet til vær, snø og øvrige klimatiske forhold.

Guohtun

opplysninger relatert til beite- og snøforhold, beitingens spor og omdanning av snø (eks. fieski).

Guođoheapmi

opplysninger relatert til vokteres opplegg for beiting og kontroll over flokk.

Eallu

opplysninger relatert til reinflokkens sammensetning, bevegelser, spredning, reaksjoner og adferd.

Boazu/rábbi

opplysninger relatert til rein som er forstyrret/skadet/drept og til omstendighetene rundt den før og etter rovdyrangrep.

Eatnamat

opplysninger om rein-rovdyr i ulike årstidsbeiteområder og terrengforhold knyttet til hendelsesforløp i forbindelse med rovdyrnærvær/-skade.

Boraspire

opplysninger relatert til rovdyrets tilstedeværelse, adferd, jakt og øvrig skade for reindriften.

I rapporten *Tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap i reindriften arealbrukskart* foreslår Risvoll mfl. 2022 å tilgjengeliggjøre reindriften kunnskap i faktaark som knyttes til reindriften arealkart. Tekst, filmer og bilder kan igjen knyttes til faktaarkene.

Rovviltnemnda ser at slike kunnskapsbaser/faktaark kan utformes, både for reindriften og for bufenæring, pr. tema, beiteområde og beitelag/siida. Disse kan eksempelvis knyttes til Rovbase, som blant annet brukes til publisering av registrert rovilt og undersøkte kadaver av beitedyr. Videre kan rovviltforvaltningens vedtak fortløpende legges inn i en slik base, og relevant korrespondanse mellom beitenæring og forvaltning kan også legges inn fortløpende. Når forvaltningen blir oppringt for eksempel av en siida, eller en saueeier så kan forvaltningen gå direkte inn i kartbase og få oppdatert informasjon. Basen vil kunne gi bedre dialog og bedre saksbehandling av søknader om forebyggende tiltak og vurderinger av rovvilterstatning. Melding om reindriften og søknader om rovvilterstatning kan leveres direkte inn i en slik base.

Rovviltnemnda mener at tilsvarende arbeid kan gjøres for å samle inn, systematisere og tilgjengeliggjøre den erfaringsbaserte kunnskapen fra bufenæringen også, og se til forskning som allerede er gjort på det feltet.

Innsamling av erfaringskunnskap

Rovviltnemnda ser for seg flere nivåer når det gjelder innsamling av erfaringskunnskap. Noe må samles inn direkte fra kunnskapsbærer gjennom utfylling av faktaark. Noe må samles inn av forskningsinstitusjoner med kompetanse på erfaringskunnskap. Videre vil det være en stor jobb å utvikle brukervennlige plattformer for å legge inn, og for å benytte denne kunnskapen. Her kreves det

et samarbeid mellom ekspertise på IT, forskningsinstitusjoner, bærere av erfaringskunnskap og forvaltning.

BirdLife Norge – erfaringsbasert kunnskap – samle inn, systematisere og bruke

Skal erfaringsbasert kunnskap kunne innlemmes i helhetstenkning og helhetsforståelse av de forvaltningsmessige utfordringene, må de kunne konkretiseres i en sammenlignbar form som annen kunnskap. Planutkastet for Region 8 ser det som naturlig at regionale faginstusjoner får en sentral rolle, naturlig etter som samisk tamreindrift vil stå sentral, men det må ikke overskygge at også for tamreindrift er viktig kunnskap å hente i andre regioner, ikke minst fordi rovviltskadeproblematikken er langt mindre dominerende i noen av de andre regionene. Derfor bør det etableres samarbeid med andre aktører enn de som er nevnt i planutkastet.

Beklageligvis er det ikke bare erfaringskunnskap som er forsømt og der det kreves mye arbeid for å gjøre kunnskapsgrunnlaget rundt tapsproblem hos beitedyr i beitesesongen tilgjengelig og satt inn i en helhetssammenheng, enten det er sesong-beitende eller dyr på helårsbeiting på naturgitt beitegrunnlag. Etter BirdLife Norges oppfatning gjelder det i omfattende grad også det som er målretta innsamling av dokumenterbar kunnskap. Det har gjennom en mer enn 50 års periode vært gjennomført en lang rekke studier og prosjekter på både de enkelte fredete rovviltartene og på tapsproblematikk på beitedyr, når det gjelder rovdyras rolle og når det gjelder tapsproblem generelt og av helt andre årsaker. Ikke minst er det samlet et enormt materiale for skadedokumentasjon for fredet rovvilt og derved også kunnskap om slike tap i forhold til andre tapsfaktorer. Dette gjelder tallfesting av dokumentert skade forvold av de enkelte fredete rovviltartene og i forhold til erstatningskrav og erstatningsutbetalinger etter gjeldede lovverk og forskrifter.

Parallelt er det gjennom Organisert beitebruk (OBB) fra 1970 av tilgjengelige tall fra flertallet av norske sauebesetninger (og andre beitedyr) som setter tapsomfanget inn i en totalramme. Tilsvarende tallgrunnlag er tilgjengelig gjennom de årlige ressursregnskaper for reindriftnæringen, og der er bl.a. tapsfaktorer i de siste års rapporter vurdert inn i en helhetsforståelse av utfordringene i en kulturbærende beitedriftsnæring som illustrerer hvilke faktorer man står over for i en i utgangspunktet helt naturbasert næringsdrift. For de enkelte prosjektene foreligger rapporter med konklusjoner for de problemstillingene som initierte prosjektet, men til nå og spesielt når det gjelder materiale som er samla i Rovbase.no (mer enn 200.000 enkeltrapper om skadedokumentasjon bl.a.), mangler dette kunnskapsgrunnlaget satt inn i en helhetssammenheng i forhold til tapsproblematikk generelt og for fredete rovviltarters rolle spesielt. I en slik sammenheng er erfaringsbasert kunnskap like viktig som rene faktaregistreringer, men det er vanskelig å se at reindrifts- og bufénæringa skal ha faglig vetorett og være kontrollinstans for en forskningsmessig og vitenskapelig behandling og forståelse av sammenhengene i problemstillingene.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – erfaringsbasert kunnskap – samle inn, systematisere og bruke

Rovviltnemnda ønsker samarbeid med alle relevante aktører, spesielt vet vi at BirdLife Norge har en unik kompetanse på kongeørn. Vi har et forvaltningssystem som er basert på dokumentasjon og etterprøvnbarhet, vi er derfor ikke redde for at påstander fra den ene eller andre siden vil styre rovviltforvaltningen. Vi vil prøve å absorbere den kunnskapen som finnes, og sette denne i riktig kontekst slik at den kan brukes for å få

en rovviltforvaltning som på best mulig måte ivaretar den todelte målsetningen om både rovvilt og beitedyr i norsk natur.

I rovviltnemndas arbeid er best mulig kunnskap om eksakt omfang av tap og skade både til rovvilt og til andre forhold mest aktuelt for å vite hvordan en kan forebygge tap og skader. Så er det Statsforvalteren som kan bruke denne kunnskapen for å sannsynliggjøre hvilke dyr som er drept av fredet rovvilt.

Organisert beitebruk og ressursregnskapet for reindriftsnæringen gir mye informasjon, det gjør også rovbaser med rovviltregistreringer og undersøkte kadaver av beitedyr (bare dyr der dyreeier i utgangspunktet har mistenkt at rovvilt er skadeårsak kommer inn i rovbaser). Dette sammen med mange tiårs ganske intensiv forskning gir et unikt innblikk i interaksjoner mellom rovvilt og beitedyr, særlig når beitenæringenes erfaringsbaserte kunnskap bidrar til forståelse for disse sammenhengene. Tross alt dette er det stor usikkerhet knyttet til hvor mange beitedyr den enkelte dyreeier har tapt til fredet rovvilt det enkelte år. Per i dag er dette opp til Statsforvalteren å vurdere ved skjønn, men innenfor lovverkets føringer. Rovviltnemnda tror at uansett hvor mange parameter en legger inn i denne vurderingen og automatiserer den, så vil usikkerheten være svært stor. På liten skala vil faktorer som for eksempel enkeltindividers adferd og tilfeldigheter gi store utslag. Per i dag er vi ikke i stand til å hente ut noe som ligner en fasit uten å sette inn lagt mer ressurser enn hva vi kan høste. Likevel vil kunnskapsbasert forvaltning og beitebruk kunne minimere tap og skader på større skala.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – erfaringsbasert kunnskap versus fagkunnskap

Det legges stor vekt på erfaringsbasert kunnskap i forvaltningsplanforslaget. Dette innebærer å lytte til beitenæringens erfaringer og det retoriske grepet 'opplevd rovvilttrykk' som er kommet stadig oftere i bruk i det siste. Det er svært viktig ikke å få en følelsesbasert forvaltning av rovdyra, hvor følelsen av at rovdyras nærvær er forstyrrende eller plagsomt, skal få styre forvaltningen. Dette er et aspekt ved en antielitistisk og antiakademisk holdning og er en skremmende utvikling. Forvaltningen av rovdyr skal og må i hovedsak være tuftet på fagkunnskap, forskning, statistikk, kunnskap fra overvåkning av bestandene osv. Føleri, økonomiske motiver, fordommer og artsrasisme (speciesisme) kan ikke få styre forvaltningen av truede arter.

Det er viktig at FKT-midler (konfliktdempende midler) ikke bare benyttes til mer effektiv skadefelling og styrking av lokale jaktlag, men også brukes til møteplasser, diskusjonsfora, seminarer, kunnskapsutveksling, fagseminarer, forebyggende tiltak, avvergende tiltak osv. som gir en nyansert og balansert kunnskap. Vernerforeninger vil mer enn gjerne inviteres til dialogiske fora og til arrangementer som bidrar til heving av kompetanse på rovdyr. Vi må alle huske at næringsinteressene snakker for seg selv og egeninteresser, mens vernerforeningene er rovviltets stemme, som oftest historisk ikke er blitt invitert inn i drøftingsrom om rovdyr.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – erfaringsbasert

kunnskap versus fagkunnskap

Rovviltnemnda ser ingen motsetning mellom erfaringsbasert kunnskap og fagkunnskap. Snarere mener vi disse kunnskapsformene kan bygge opp om hverandre og forsterke hverandre. Føleri, økonomiske motiver, fordommer og artsrasisme har ikke noe med erfaringsbasert kunnskap å gjøre. Rovviltnemnda bruker i dag FKT-midler til et bredt spekter av tiltak som går på å innhente og formidle kunnskap for og om rovviltforvaltningen. Til rovviltnemndas møter er alle interessenter velkomne. I det siste har også verneinteressene oftere frekventert møtene våre, det er vi glade for. En best mulig oppnåelse av målet om både beitedyr og rovvilt i norsk natur trenger innspill fra og samspill med alle synsvinkler.

Dyrøy kommune – erfaringsbasert kunnskap

8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – erfaringsbasert kunnskap

Det er flott at rovviltnemnda ønsker å opprette en stilling for å implementere erfaringsbasert kunnskap i forvaltninga til regionen, og la den inngå i et regionalt fagmiljø mellom beitenæring og rovviltforvaltning.

Når det kommer til innsamling, systematisering og bruk av erfaringsbasert kunnskap er det i planen påpekt at dette vil være ressurskrevende og det er vektlagt mye i forbindelse med innsamling ifra reindrifta. Dyrøy kommune ønsker å påpeke at innsamling av erfaringsbasert kunnskap er viktig også i tilknytning til bufenæringen. Uten innsamling ifra denne delen av beitenæringa i like stor grad, gis det inntrykk av at rovdyrta ifra bufenæring ikke er like viktig å forebygge.

Med bakgrunn i dette foreslås det konkret endring i 2. avsnitt på side 8 i forvaltningsplanen. Vi foreslår endring

fra:

«Rovviltnemnda mener at tilsvarende arbeid kan gjøres for å samle inn, systematisere og tilgjengeliggjøre den erfaringsbaserte kunnskapen fra bufenæringen også, og se til forskning som allerede er gjort på det feltet».

til:

«Tilsvarende arbeid skal gjøres for å samle inn, systematisere og tilgjengeliggjøre den erfaringsbaserte kunnskapen fra bufenæringen også, og se til forskning som allerede er gjort på det feltet».

Nemndas svar på uttalelse fra Dyrøy kommune og 8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune - erfaringsbasert kunnskap

Nemnda tar med seg at det gis støtte for å opprette en stilling for å implementere erfaringsbasert kunnskap i forvaltninga i regionen. Videre har vi ment at dette er like viktig for bufenæringa som for reindriftsnæringa. For å understreke dette hadde vi et eget avsnitt der vi skrev at tilsvarende arbeid bør gjøres for bufenæringa, men ser nå at det å ekstrahere bufenæringa i dette avsnittet virker mot sin hensikt, for vi har allerede over omtalt at arbeidet bør gjøres både for reindrift og bufenæring. Vi vil nå forsterke dette med å tydeliggjøre det i teksten for så å fjerne avsnittet som ble foreslått endret. Vi mener det på best måte sidestiller bufenæring og reindrift.

Finnmark fylkeskommune – erfaringsbasert kunnskap

Fylkesutvalget støtter arbeidet med å øke innhenting og bruk av erfaringsbasert kunnskap inn i rovviltforvaltningen.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark fylkeskommune – erfaringsbasert kunnskap

Takker for støtten.

Foreningen våre rovdyr – erfaringsbasert kunnskap

Rovviltnemnda skriver at de i arbeidet med den nye forvaltningsplanen særlig har lagt vekt på den erfaringsbaserte kunnskapen, spesielt fra beitenæringene. Som naturvernorganisasjon så er vi svært skuffet over at faglig og biologisk kunnskap i liten grad har blitt tatt i bruk i dette arbeidet. Det er ikke slik kunnskapsbasert forvaltning kan utøves videre. Vi henviser til naturmangfoldlovens §8 om krav til kunnskapsgrunnlaget, som skal stå i et rimelig forhold til risiko for skade på naturmangfoldet. Med kunnskapsgrunnlaget legges til grunn at den skal være av faglig karakter, og at det også skal legges vekt på erfaringsbasert kunnskap. Forutsetningene for å ta inn slik lokal kunnskap i beslutningsprosesser er at den skal bidra til et avveid bruk og vern av naturmangfoldet. I dette tilfellet er faglig kunnskap, som er høyst relevant for et nødvendig vern av en sterkt truet art, blitt nedprioritert. Vi kan ikke se at dette representerer riktige avveininger.

Erfaringsbasert kunnskap blir i forvaltningsplanen forklart som «Generasjoners opparbeidede kunnskap, eksempelvis om naturen og samspill mellom arter». Erfaringsbasert kunnskap om reindrift og hvordan denne utøves er selvsagt viktig. Men når det gjelder samspillet mellom arter i naturen og kunnskap om rovdynenes økologi så har vi i Norge i dag veldig grundig og god forskning som kan legges til grunn for best mulig forvaltning. Det finnes også omfattende forskning om hvordan de ulike beitenæringene blir påvirket av rovdyr. Man bør skille tydelig mellom forskningsbasert kunnskap om rovviltartene og deres biologi og beitenæringenes opplevelser av rovdyr. Det bør være naturlig å legge størst vekt på biologisk kunnskap i forvaltningen av en sterkt truet art, og dernest forsøke å tilpasse vedtakene til beitenæringen.

Naturmangfoldloven § 8 krever at man bedriver en kunnskapsbasert forvaltning. Det forutsetter at den vitenskapelige kunnskapen legges til grunn for rovviltforvaltningen i regionen.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – erfaringsbasert kunnskap

Vi kjenner ikke igjen at faglig og biologisk kunnskap i liten grad er tatt i bruk i vårt arbeid. Hele rovviltforvaltninga er bygd opp om et solid kunnskapsgrunnlag. Bestandsmålene og den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt i norsk natur er politisk satt, mens alle parameter for å måle status er vitenskapelig fundert og etterprøvbare. Slik skal det være, og dette står ikke i motsetning til å vektlegge erfaringsbasert kunnskap fra beitenæringene. Denne kunnskapen skal bidra til at vi når målet om både beitedyr og rovvilt med lavest mulig tap av beitedyr.

Rovviltnemnda ser ikke at det kan trekkes et skille mellom kunnskap om beitenæringene

og kunnskap om samspillet i naturen og rovdyrenes økologi. Dette er tettvevd erfaringsbasert kunnskap om næringer som drives på naturens premisser.

Indre Lyngenfjord Beitelag – erfaringsbasert kunnskap

Vi er særdeles fornøyde med at det er ønskelig å ta i bruk erfaringsbasert kunnskap når forvaltningsplaner skal utarbeides. Vi håper at vi får erfare at vår lokalkunnskap og erfaringer som er opparbeidet og videreført igjennom generasjoner blir tatt på alvor og tatt til følge i offentlige beslutninger. Flere av oss har arvet gårdsbruk med historie som strekker seg langt tilbake før første verdenskrig. Vi er mange som er vokst opp med fortellinger av hvordan det var å drive med beitedrift, den før det ble bestemt av noen andre at det områdene skulle bli prioritert til rovdyr. Det som i dag kalles A-områder. Den gang tenkte man nok at det ikke ville oppstå konflikter, fordi det omtrent ikke ble mistet dyr til rovdyr. Jerven var noe svært få hadde hørt om. Og da det ble oppdaget gaupespor i området for første gang rundt 60-tallet, så var det ingen som visste hva det var de hadde oppdaget. «Gaupe finnes ikke nord for Saltfjellet» sto det i leksikonene den gang, det var ikke så rart at ingen som bodde her viste hva det var. Og jerven hadde knapt ingen noen gang sett levende eller spor ifra.

Nemndas svar på uttalelse fra Indre Lyngenfjord Beitelag – erfaringsbasert kunnskap

Rovviltnemnda vil legge til rette for at lokalkunnskap og erfaringer opparbeidet gjennom generasjoner skal komme til nytte. Samtidig må vi presisere at vår tilnærming til erfaringsbasert kunnskap er hvordan denne kan bidra til å nå den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt i norsk natur, dette med minst mulig tap og skade for beitenæringene. Det betyr at svarene vi søker har plass både til beitedyr og til rovvilt.

Kautokeino flyttsamelag – tradisjonell kunnskap

Kautokeino Flyttsamelag (GJS) anser at foreslått forvaltningsplan tar på alvor de utfordringer beitenæringene har i forhold til rovvilt. GJS er fornøyd med at rovviltnemnda har implementert tradisjonell kunnskap i utarbeidelsen av planen, og ønsker å ta hensyn til tradisjonell kunnskap i fremtidig forvaltning av rovvilt.

GJS anser det som positivt og fremtidsrettet av rovviltnemnda å involvere tradisjonell kunnskap på et systematisk nivå. De største utfordringene med innsamling av tradisjonell kunnskap er eierskap, tilgang, gjennomføring og finansiering. Etter vårt syn kan ikke arbeidet pålegges reinbeitedistriktene uten tilstrekkelig finansiering og kvalitetssikring. Innsamling og bruk av tradisjonell kunnskap i forvaltningen, fordrer at forvaltningen makter å holde en god dialog med reindriftsutøverne.

Nemndas svar på uttalelse fra Kautokeino flyttsamelag – tradisjonell kunnskap

Gode betraktninger som rovviltnemnda tar med videre i arbeidet.

Norges Miljøvernforbund – erfaringsbasert kunnskap

NMF er positiv til reindriftnæringens erfaringsbaserte kunnskap. Det er viktig at denne kunnskapen blir håndtert riktig.

Nemndas svar på uttalelse fra Norges Miljøvernforbund – erfaringsbasert kunnskap

Ja, rovviltnemnda forsøker å få et godt system for å håndtere den erfaringsbaserte kunnskapen riktig. Så vil vi presisere at både reindrifts- og husdyrnæringen besitter erfaringsbasert kunnskap.

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord – erfaringsbasert kunnskap

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – erfaringsbasert kunnskap

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – erfaringsbasert kunnskap

Reinbeitedistriktet understreker betydningen av å integrere erfaringsbasert kunnskap, som reindriften innehar, i utformingen av politiske retningslinjer som danner rammer for forvaltningen. Dette utgjør en kritisk forutsetning for å sikre at forvaltningsbestemmelser reflekterer den innsikten og erfaringen som reindriften kan bidra med. Det er av økende betydning å gjennomføre pilotprosjekter basert på erfaringsbasert kunnskap, deretter evaluere og justere forvaltningsbestemmelser for å tilpasse dem, slik at det er mulighet til å forvalte rovvilt på en måte som ikke hindrer utviklingen av reindriftnæringen, og slik at reindriftnæringen har mulighet til å overføres til neste generasjon. Dette skal sikre en harmonisk samhandling mellom rovvilt, beitedyr og andre elementer i utnyttelsen av naturressurser.

Det er essensielt å skape beiteområder der velferden til beitedyrene er forsvarlig ivaretatt. Å gi rom for medvirkning er en viktig faktor, og det er nødvendig å styrke kapasiteten til beitenæringen slik at den kan delta aktivt i disse prosessene. Dette kan oppnås gjennom tilskudd eller andre former for ressursøkning for beitenæringen, med sikte på å øke deres kapasitet til å håndtere prosesser som de for øyeblikket ikke har tilstrekkelig kapasitet til. Støtte i form av økte ressurser vil muliggjøre en mer effektiv og deltakende rolle fra beitenæringens side i utviklingen av forvaltningsrammer og politiske beslutninger.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 28, 30A og 33 – erfaringsbasert kunnskap

Rovviltnemnda er opptatt av at beitenæringene skal være robuste, det oppnås i første rekke gjennom god lønnsomhet i drifta. Det vil gi større kapasitet til å delta i prosesser der næringene kan bidra med sin kunnskap for å finne de beste løsningene innenfor den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt. Da er det mulig å gjøre forebyggende tiltak som både vil øke dyrevelferden og ytterligere øke fortjenesten i beitenæringene. Det gjelder å bruke FKT-midlene slik at beitenæringene på sikt blir uavhengige av disse, og til det trenger vi beitenæringenes erfaringsbaserte kunnskap.

Reinbeitedistrikt 33T Ittunjárga – erfaringsbasert kunnskap

Ittunjárga reinbeitedistrikt anser at foreslått forvaltningsplan for rovvilt tar på alvor de utfordringer beitenæringene har i forhold til rovvilt. Vi er fornøyde med at rovviltnemnda har implementert tradisjonell kunnskap i utarbeidelsen av planen, og ønsker å ta hensyn til tradisjonell kunnskap i fremtidig forvaltning av rovvilt.

Vi anser det som positivt og fremtidsrettet av rovviltnemnda å involvere tradisjonell kunnskap

på et systematisk nivå. De største utfordringene med innsamling av tradisjonell kunnskap er eierskap, tilgang, gjennomføring og finansiering. Etter vårt syn kan ikke arbeidet pålegges reinbeitedistriktene uten tilstrekkelig finansiering og kvalitetssikring. Innsamling og bruk av tradisjonell kunnskap i forvaltningen, fordrer at forvaltningen makter å holde en god dialog med reindriftsutøvere.

Nemndas svar på uttalelse fra reinbeitedistrikt 33T Ittunjárga – erfaringsbasert kunnskap

Gode betraktninger som rowiltnemnda tar med videre i arbeidet.

Troms Bondelag – erfaringsbasert kunnskap

Allerede i forordet til planen skriver Rovviltnemnda at de ser at dagens forvaltning er en trussel mot samisk kultur, gir psykososiale konsekvenser og bidrar til at sauebruk blir lagt ned. Generasjoners opparbeidede kunnskap om matproduksjon og selvberging står i fare for å forsvinne – vi mener at forståelsen av situasjonen er et godt utgangspunkt, og at vi videre kan jobbe mot en endret praksis.

Troms Bondelag mener det er bra at erfaringsbasert kunnskap inngår i planen, men hele beitenæringa må inkluderes. Det er viktig at også beitenæring som defineres som landbruk blir en bidragsyter til kunnskap om beiting i utmark. Dette har også vært diskutert i konsultasjon i november 2023, der Troms Bondelag ga innspill på at det er vanskelig å få med sauebønder til å bidra, men at man med en egen stilling som skal jobbe konkret med dette kan implementere kunnskap både fra aktive bønder, landbruksskolene, universitet og andre kunnskapsutviklere.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms Bondelag – erfaringsbasert kunnskap

Målet er en praksis som på en bedre måte ivaretar det todelte målet om både rowilt og beitedyr. Forvaltningen trenger erfaringsbasert kunnskap både fra reindriftsnæringen og fra husdyrnæringen. Vi jobber med å få en stilling til regionen, som spesifikt kan jobbe med erfaringsbasert kunnskap både fra reindriftsnæringen og fra landbruksnæringen.

Troms fylkeskommune – erfaringsbasert kunnskap

Fylkeskommunen forventer at erfaringsbasert kunnskap samles inn, systematiseres og brukes som en viktig og naturlig del av ren naturlig og viktig del av rowiltforvaltningen. Det må tilrettelegges slik at det skjer.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms fylkeskommune – erfaringsbasert kunnskap

Rovviltnemnda forsøker å tilrettelegge for at erfaringsbasert kunnskap skal samles inn, systematiseres og brukes i rowiltforvaltninga. Vi jobber for å få en stilling til regionen som spesifikt kan arbeide med implementering av erfaringsbasert kunnskap i rowiltforvaltninga.

WWF Verdens naturfond – erfaringsbasert kunnskap

Når det gjelder erfaringsbasert kunnskap er det selvfølgelig positivt at Sápmi involveres in prosessen av samling av kunnskapsgrunnlaget. Det støtter WWF fullt ut da urfolks rettigheter må stå sentralt i naturforvaltningen både i verden og i Norge. Samtidig vil vi peke på viktigheten av å bruke den vitenskapelige informasjonen som allerede finnes, f.eks. i NINA, en av de vitenskapelige institusjoner i Norge som har jobbet desidert mest med rovviltspørsmålene.

Nemndas svar på uttalelse fra WWF Verdens naturfond – erfaringsbasert kunnskap

Dette støtter rovviltnemnda fullt ut. Erfaringsbasert kunnskap skal ikke settes opp mot eller være et alternativ til vitenskapelig kunnskap.

Arealdifferensiert forvaltning – forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr

En av de vanskeligste og viktigste oppgavene rovviltnemnda har, er å avgjøre i hvilke områder den enkelte rovviltart skal ha prioritet framfor beitedyr. Å sette forvaltningsgrenser for rovvilt berører natur og økosystemer, men også mennesker som har sitt virke og livsgrunnlag i regionen.

I utgangspunktet skal det ikke være rovvilt som representerer skadepotensial i kalvingsområder for tamrein. Imidlertid er det slik at store deler av regionene er kalvingsområder for tamrein samtidig som oppnåelse av bestandsmålene for rovviltartene krever store arealer. For at bestandsmålene skal kunne nås innen A-områdene, kommer ikke nemnda utenom overlapp med kalvingsland. Når det gis tillatelse til uttak av rovvilt innenfor A-områdene, prioriteres disse områdene og til tiden før kalvingen starter.

Rovviltprioriterte områder

Også kalt A-områder, ulvesone, gaupesone, jervesone, bjørnesone. Viser områder hvor man ønsker at rovvilt skal etablere seg og yngle. Innenfor disse områdene er terskelen for å ta ut rovvilt høyere og det er i større grad aktuelt med forebyggende tiltak for å beskytte beitedyr. Det medfører at beitenæringen der må gjøre tilpasninger for å hindre tap av beitedyr.

Beitedyriprioriterte områder

Også kalt B-områder. Viser områder hvor det skal tilrettelegges for beitedyr og man ikke ønsker at rovvilt skal etablere seg eller representere et betydelig skadepotensial.

Bestandsmål for region 8

De nasjonale bestandsmålene for region 8 er fastsatt i rovviltforskrifta § 4 bokstav h, som sier at det skal være 10 ynglinger av gaupe – hvorav 4 i Finnmark, 10 ynglinger av jerv – hvorav 3 i Finnmark og 6 ynglinger av bjørn.

Forvaltningsområde bjørn

Nasjonalt bestandsmål bjørn

13 årlige ynglinger i Norge,
hvorav 6 ynglinger i region 8

Fordeling av ynglemål mellom områder

Rovviltnemnda vil videreføre fordelingen av ynglemål mellom områder. Det skal være én beregnet

ungling i Troms, tre beregnede ynglinger i Karasjok og Kautokeino og to beregnede ynglinger i Sør-Varanger.

Bebygde områder

I det nye forslaget til forvaltningssoner for bjørn har rovviltnemnda ikke lagt vekt på å legge A-områdene utenfor bebygde områder. Det er uansett ikke aktuelt å felle bjørn fordi den er i nærheten av bebyggelse. Dersom en bjørn har uønsket adferd og Miljødirektoratet vurderer å bruke SNO til felling for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn, er det ikke relevant om området er A- eller B-område.

Endring i A-området i Pasvik

I Pasvik endrer rovviltnemnda sonen slik at den i mindre grad overlapper med kalvingsland, og samtidig får et mer naturlig skille mot beiteområder for sau i Neiden.

A-området i Troms

Rovviltnemnda gjør ingen endringer på dagens A-soner i Troms.

Forvaltningsområde jerv

Nasjonalt bestandsmål jerv
39 årlige ynglinger i Norge,
hvorav 10 ynglinger i region 8,
hvorav 3 i Finnmark

Rovviltnemnda beholder dagens forvaltningssone for jerv. Vår erfaring er at jerv og sau bør være skilt i størst mulig grad. Videre vurderer vi at det er vel så viktig å skjerme sentrale vinterbeiter for rein, som å unngå jerv i kalvingsområder. Med denne tilnærmingen har jervesonen blitt presset sammen mellom kystnære sauebeiter og innlandsvinterbeiter. I tillegg til å spise beitedyr som den dreper, spiser jerven også åtsler og annet vilt. Rovviltnemnda forventer at det vil ha en forebyggende effekt å ha et begrenset A-område hvor jerven kan yngle i de områdene den forventes å gjøre minst skade og forstyrrelse på beitedyr. Da vil den hente en større del av sitt matbehov uten å drepe eller forstyrre sau eller rein.

Forvaltningsområde gaupe

Nasjonalt bestandsmål gaupe
65 årlige ynglinger i Norge,
hvorav 10 ynglinger i region 8,
hvorav 4 i Finnmark

Rovviltnemnda erfarer at soneforvaltningen på gaupe ikke fungerer. Det er hele tiden gauper som utgjør et betydelig skadepotensial på sau og rein i B-området for gaupe. Det er ikke mulig å forene effektivt uttak av disse med at bestandsmålet for gaupe skal nås på sikt. Samtidig er det per i dag et krav at gaupeforvaltningen skal være differensiert, underforstått at det skal finnes områder for beitedyr uten fast forekomst av gaupe. Rovviltnemnda mangler myndighet til å tilrettelegge for dette,

all den tid antall registrerte familiegrupper ligger under bestandsmålet. Derfor velger vi å prioritere forutsigbarhet og gjør ingen endringer på forvaltningssonen for gaupe.

Mattilsynet region nord –til avsnitt om arealdifferensiert forvaltning

Rovviltforliket sier at det ikke skal være rovvilt som representerer skadepotensial i kalvingsområder for tamrein. Dette fordi reinen er inne i en svært sårbar periode. Mor med speddyr har om et særskilt vern. Rovvilt innenfor et område hvor reinen kalver er ikke forenelig med god dyrevelferd. Vi mener derfor at det å ha overlapp mellom rovviltprioritert område og kalvingsland er å utsette dyrene for store påkjenninger og belastninger og ikke er i tråd med norsk dyrevelferdsregelverk.

Nemndas svar på uttalelse fra Mattilsynet region nord – til avsnitt om arealdifferensiert forvaltning

Rovviltnemnda er enige med Mattilsynet om at det til den tiden reinen kalver, ikke er forenlig med god dyrevelferd at gaupe, jerv, bjørn eller ulv er i kalvingsland. Med de sauebeiter og kalvingsområder som er i region 8 ser rovviltnemnda likevel ingen alternativer der en vil kunne oppnå bestandsmålene som Stortinget har satt, med mindre påkjenninger og belastninger for rein og sau. Med dagens forvaltningssoner klarer vi i noen grad å føre en differensiert forvaltning av bjørn og jerv, mens vi i tilnærmet ingen grad klarer å føre en differensiert forvaltning av gaupe. Om vi skulle unnta alle kalvingsområder fra rovviltprioriterte soner så ville det blitt umulig å både oppnå bestandsmålene og føre en differensiert forvaltning. Små og/eller fragmenterte rovviltsoner ville gjort at bestandsmålene ikke kunne nås innenfor sonene, og det ville samtidig i enda større grad ført til at de samme rovviltindividene bruker både rovviltprioriterte og beitedyrprioriterte områder.

NOAH – for dyrs rettigheter – forvaltningssoner for rovdyr og beitedyr i region 8

Rovviltnemnda er forpliktet til å se nærmere på rovdyrenes biologi og atferdsmønster, samt bruk av leveområder, og velge soner ut ifra denne kunnskapen. Rovviltartene har behov for store arealer og sammenhengende forvaltningssoner. Derfor er det helt avgjørende at det legges til rette for større yngleområder uten konstant press fra beitende dyr og annen menneskelig aktivitet. Erfaring viser at rovdyr blir definert som «skadedyr» så fort de beveger seg i et beiteprioritert område. Snarere enn vern, er dette en kontroll-politikk som begrenser rovdyrenes tilstedeværelse på mange måter – rovdyrene får kun bevege seg i et svært begrenset område. Selv om man vet det er naturlig for rovdyr å vandre langt, kreves det gjerne skyting hvis man ser dem i områder der «det ikke skal være rovdyr». Forslag som dette blir presentert som nødvendige for konfliktdempingens skyld. Det er ikke henvist til noen forskning eller annet kunnskapsgrunnlag for å støtte opp dette. NOAH er av den oppfatning at tiltak som dette ikke demper konflikten, men tvert om øker den, samt at det strider med Bernkonvensjonens artikler 4 og 6. Bernkonvensjonen forplikter særlig til å sikre vern av leveområdene for ville arter av flora og fauna, særlig dem som er angitt i vedleggene I og II, og vernet av truede habitater, herunder ta hensyn til overvintrings-, hvile-, nærings-, yngle- eller myteområder, jf. artikkel 4 første og tredje ledd.

Når det gjelder forvaltningssonene for rovdyr i region 8, har forslagene til utforming av sonene store mangler som må rettes opp i umiddelbart. I rapporten om evaluering av regional rovviltforvaltning har NINA vurdert størrelse, form og plassering av de ulike rovviltprioriterte sonene i Norge. Tabellen nedenfor er basert på NINAs vurdering og utarbeidet av Riksrevisjonen i sin undersøkelse av rovviltforvaltningen. Fargene grønn, gul og rød angir hvor godt de vedtatte sonene oppfyller de tre kriteriene. Tabellen viser at den gaupeprioriterte sonen i region 8 ikke oppfyller noen av kriteriene, at jervesonen ikke oppfyller kriteriene om form og plassering, og at bjørnesonen bør justeres av hensyn til form og plassering. NOAH vil utdype dette nærmere for hver rovviltart nedenfor.

Tabell 8 Størrelse, form og plassering av regionenes rovviltprioriterte soner i 2016

Region	Jerv			Gaupe			Bjørn			Ulv		
	Størrelse	Form	Plassering	Størrelse	Form	Plassering	Størrelse	Form	Plassering	Størrelse	Form	Plassering
1 Vest-Norge												
2 Sør-Norge												
3 Oppland												
4 Oslo/Akershus/Østfold												
5 Hedmark												
6 Midt-Norge												
7 Nordland												
8 Troms/Finmark												

Kilde: NINA (2016) Evaluering av regional rovviltforvaltning

NINA har også påpekt i sin evalueringsrapport fra 2016 at det i praksis ikke praktiseres geografisk differensiert forvaltning når rovdyrsonene er for små og fragmenterte. Uegnede habitater for rovdyr gir ikke «prioritet» i de sonene de er politisk tildelt. Rovdyr er avhengig av sammenhengende leveområder som gir arten mulighet til lengre vandringer og leveområder uten store naturinngrep slik at det kan være en mulighet til å yngle på en måte som sikrer overlevelse i norsk natur. Det er ikke konfliktdempende, men derimot øker konflikt i rovviltforvaltningen når man definerer områder som er nødvendige for rovdyreneres overlevelse som beiteprioriterte områder.

Nemndas svar på uttalelse NOAH - for dyrs rettigheter - forvaltningssoner for rovdyr og beitedyr i region 8

Rovviltnemnda er klar over problematikken. Det er en utfordring at jerv og gaupe i region 8 i stor grad lever av tamme beitedyr. Og at bjørn har stort skadepotensial på tamme beitedyr. Rovviltnemndas forståelse er at en vurdering av rovviltets påvirkning på dyrevelferden for tamme beitedyr også er rød i flere områder, både innenfor og utenfor forvaltningssonene. Da er vår oppgave å forhindre den mørkeste rødfargen for både beitedyr og rovvilt.

En i størrelse stor nok jervesone er forsøkt skvist mellom beiteområder for sau, kalvingsområder for rein og vinterbeiteområder for rein, den overlapper med alle disse,

men nemnda mener det er her jerven i størst grad kan leve av andre byttedyr og kadavre heller enn å jage på tamme beitedyr.

Gaupas ynglesuksess avhenger av tilgangen til rein gjennom hele året. For å nå bestandsmålet for gaupe må tilnærmet alt fastlandsareal i region 8 være gaupeprioritert område, alternativt at gaupe i stor grad må tolereres i beitedyrprioriterte områder. Det skal føres en tydelig arealdifferensiert forvaltning, rovviltnemnda har derfor gjort de kystnære kalvingsområdene for rein og beiteområdene for sau til beitedyrprioriterte områder, og vi har gjort indre Karasjok og Kautokeino, som har tettest med rein på vinterbeite til beitedyrprioriterte områder. Med det har vi på papiret en tydelig differensiert forvaltning, og det er for gaupe det beste vi klarer.

Sau på utmarksbeite har vist seg uforenlig med fast tilhold av bjørn i samme områder. Bjørn i kalvingsområder for rein utnytter gjennom noen uker lett tilgjengelig føde i form av nyfødte reinkalver, noe som gir store tap for reindrifta. I Finnmark klarer vi i stor grad å differensiere beiteområder for sau/kalvingsområder for rein og bjørneprioriterte områder. I Troms er det imidlertid ikke mulig, her har vi valgt å legge forvaltningssonene for bjørn tilgrensende Sverige, dette for å unngå at forvaltningssonen blir en øy. Dette har medført at svenske samebyer som har rein på kalving i Norge har sitt kalvingsland i bjørneprioritert område. Skyddsjakten på svensk side de siste år har likevel gjort at forvaltningssonen i Troms er en øy for bjørnebestanden, men den er dog nærmere enn om vi hadde lagt den til kysten.

Norges Miljøvernforbund – rovdyrprioriterte områder

Det er viktig at de rovdyrprioriterte områdene er på en slik størrelse at det er levelig for rovdyrene der. De må bl.a kunne formere seg uten å komme i konflikt med befolkning og beitenæring.

Nemndas svar på uttalelse fra Norges Miljøvernforbund –rovdyrprioriterte områder

Rovviltnemnda forsøker å gi de rovviltprioriterte område slik form, størrelse og plassering som rovviltet trenger, og samtidig minimere konflikt med beitenæringene.

Polmak Flyttsamelag – forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr

Polmak Flyttsamelag vil fremheve at B-soner skal være prioritert for beitedyr. Forvaltningen i dag ser kun på aktuelle situasjon når det er rovdyrangrep på beitedyr. Datagrunnlag for flere år gir forvaltningen en erfaring med rovdyr i B-soner. Dermed skal dette i større grad gi grunnlag for uttak av rovdyr i B-soner når rovdyr er representert over flere år. Her vil erfaring tilsi at rovdyr vil gi tap av beitedyr. Dette vil gi redusert tap av beitedyr i tillegg så vil lidelsene til beitedyr i utmark bli redusert.

Nemndas svar på uttalelse fra Polmak Flyttsamelag – forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr

Ved kvoter for kvotejakt og lisensfelling differensierer rovviltnemnda mellom områder prioritert rovvilt og områder prioritert beitedyr. Rovviltnemnda har ikke myndighet til å vurdere uttak i enkeltsituasjoner, det er det statsforvalteren eller Miljødirektoratet som har. Da er det i fremste rekke skadepotensialet i en pågående skadesituasjon som skal legges til grunn i vurdering av skadefellingstillatelse. Videre er det absolutt krav til at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte og at uttak ikke skal være skadelig for bestandens overlevelse. Når bestandsmålet ikke nåes i rovviltprioriterte områder ser rovviltnemnda at terskelen for skadefellingstillatelse økes også i beitedyrprioriterte områder.

Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – arealdifferensiert forvaltning

I forhold til arealdifferensiert forvaltning ser vi at arealdifferensiering ikke fungerer etter formålet, når vilkår om at det ikke skal være rovvilt som representerer skadepotensial i kalvingsområder for tamrein, ikke oppfylles. Av den grunn burde soneforvaltningen tas bort, og bestandsoppnåelse ses på et helhetlig perspektiv. Dagens bestandsmål må reduseres.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – arealdifferensiert forvaltning

Rovviltnemnda ser at soneforvaltning av gaupe i region 8 ikke fungerer i praksis. Nemnda har likevel ikke noen bedre forslag, og det er bestemt at det skal føres en tydelig differensiert forvaltning. Når det gjelder jerv opplever nemnda at det til en viss grad lykkes med arealdifferensiert forvaltning, dette er også tilfellet for bjørn. Region 8 har ikke bestandsmål for ulv, det er etter rovviltnemndas mening en forutsetning for tradisjonell tamreindrift og også for tradisjonelt utmarksbeite for sau. Kongeørn er det ikke differensiert forvaltning av.

30. april 2024 mottok Statsforvalteren brev fra Klima- og miljødepartementet *Om tiltak for å redusere tap av tamrein under kalvingsperioden*. Tre punkter skulle iverksettes umiddelbart:

1. Miljødirektoratet skal ha en økt innsats for å gjennomføre ekstraordinære uttak av jerv, med særlig fokus på områder hvor det over tid har vært store tap til jerv og i områder med bestandstall som har ligget over det regionale bestandsmålet. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres.
2. Der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene der lisensfellingskvote er gitt. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres. Miljødirektoratet skal gi dette svært høy prioritet.
3. Senket terskel for skadefelling av rovdyr i kalvingsområder for tamrein som ligger innenfor prioriterte yngleområde for rovvilt, innenfor rammene av rovviltforliket.

Troms Bondelag – todelt målsetting

Rovviltforvaltningen er et politikkområde med svært stor konflikt og store omkostninger for bønder som driver med beitebasert husdyrproduksjon. Troms Bondelag mener at beitebruk må prioriteres i større grad og at skadefelling må innvilges der rovdyr utgjøre skadepotensiale eller er bevist skadevolder.

Soneforvaltning er utfordrende, men det er et felles mål at tapstallene for beitenæringen må ned. Soneinndelingen må forvaltes tydelig. I prioriterte beiteområder skal uttak av dyr som gjør skade på beitedyr gjøres raskt, og i slike områder må miljøforvaltningen i større grad enn i dag bidra til å effektivisere slikt uttak, uavhengig av om bestandsmålet er nådd.

Vi krever effektive uttak av skadegjørere som har tilhold utenfor artens forvaltningsområde før beitesesong selv om bestandsmålet ikke er oppfylt. Troms Bondelag vil gjenta og understreke at skal beitenæringa i fylket kunne overleve må skadegjørere kunne tas ut langt mer effektivt enn i dag.

Spesielt vil vi påpeke behovet for forebyggende tiltak hvor uttak av potensielle skadegjørere vil være sentralt. I prioriterte roviltområder skal saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak og omstilling, med utgangspunkt i forekomsten av rovilt i beiteområdet. Men det **skal ikke** være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for tamrein.

Nemda har beskrevet at de vil forvalte gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn presist på regionens bestandsmål og at hensynet til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser skal ivaretas på best mulig måte. Troms Bondelag mener nemda bør jobbe for å redusere bestandsmålene.

Bruk av utmarksbeite representerer verdier i form av god dyrevelferd, ivaretagelse av kulturarv og ikke minst biologisk mangfold. De store rovdyrene i Norge utgjør derimot en trussel mot denne delen av primærnæringen. Alle rovdyr har tamrein og småfe på menyen, og både gaupe og jerv lever i mindre grad av ville byttedyr.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms Bondelag – todelt målsetting

Den todelte målsettingen har motstridende hensyn som overlapper hverandre der det er kritisk både for beitenæringene og for roviltet. Alle rovdyrene har tamrein og småfe på menyen, så lenge region 8 har både rovilt og beitedyrprioriterte områder på fastlandet, så vil det i større eller mindre grad være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområder for tamrein. I større grad om de roviltprioriterte områdene er mindre, i mindre grad om de roviltprioriterte områdene er større. I tillegg utgjør kongeørn et skadepotensial på tamme beitedyr over hele regionen.

Rowiltnemnda er opptatt av å effektivisere skadefelling, og skadefelling er et tiltak som i gitte situasjoner kan iverksettes selv om bestandsmålet ikke er nådd. Uttaket kan likevel ikke være skadelig for bestandens overlevelse.

Troms reindriftssamers fylkeslag – soneinndelingen A- og B-soner

50% av reinbeiteområdene er innenfor A-sonene, og skal være forbeholdt rovvilt. I Troms opplever vi å ha mer rovvilt i B-sonen enn i A-sonen. Alt av ynglinger til gaupe har vært på grensen mellom A og B sonen. Vi merker oss at Rovviltnemnda i sitt forslag ikke ønsker å redusere omfanget av A-sonene. Soneinndelingen fungerer ikke for reindriften. Soneforvaltningen må opphøre.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms reindriftsamers fylkeslag – soneinndelingen A- og B-soner

Rovviltnemnda er av den oppfatning at soneforvaltning av ulv er en forutsetning for dagens reindrift. Når det gjelder gaupe ser rovviltnemnda at soneforvaltningen ikke fungerer innad i region 8, fordi gaupa trenger store arealer, og den lever hovedsakelig av tamme beitedyr. For bjørn og jerv i forhold til sau er soneforvaltning potensielt et godt tiltak, mens det blir vanskeligere når det gjelder rein, fordi det er reindrift over hele regionen, og den enkelte reieneier har ikke frihet til å flytte reinen bort fra rovviltet.

Jo mindre de rovviltprioriterte sonene blir, jo mer rovvilt vil det måtte være i beitedyrprioriterte områder, for å opprettholde en levedyktig bestand. Nemnda har forsøkt å finne en balanse der det er en differensiert forvaltning, men også rom for uttak av enkelt dyr, for eksempel dyr som utgjør et forhøyet skadepotensial i kalvingsområder for rein som er innenfor forvaltningsområde for rovvilt.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – bestandsmålene trumfer beitenæringa

Skillet mellom beiteprioriterte (B-områder) og rovviltprioriterte (A-områder) områder er så godt som ikkeeksisterende. Manglende dokumentasjon på yngling i A-områder gjør at rovdyr i større grad etablerer seg og yngler i B-områder. Her er spesielt utviklingen i bjørnebestanden og praksisen fra forvaltningen til stor bekymring for reindrifta. Terskelen for å få skadefelling i B-områder er hevet de siste åra, hvor bestandsmålene trumfer beitenæringa.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – bestandsmålene trumfer beitenæringa

Rovviltnemnda har sett denne endrede praksisen når det gjelder uttak av bjørn i beitedyrprioriterte områder. Endringen har skjedd parallelt med at binnefronten har beveget seg inn i beiteprioriterte områder, noe som kan være medvirkende. Rovviltnemnda deler bekymringen, og har derfor et eget avsnitt om utfordringer med bjørnebestanden under *Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov*.

Reinbeitedistrikt 6 – rullering på A-områdene

Ved dårlige beiteforhold på vinteren, så kalver deler av flokken på vinter/vårbeite. Siden Stortinget har det som ett klart mål at det ikke skal være rovdyr som representerer et skadepotensiale i kalvingsområde for tamrein så anser vi det som svært urimelig at vinterbeite forblir A-område for jerv og gaupe, slik som den foreslåtte planen legger opp til. Det har alltid vært slik at ved dårlige beiteforhold på vinteren og at våren lar vente på seg, så

kalver deler av flokken på vinterbeite for så etter hvert å trekke inn på Varangerhalvøya. På grunn av klima endringene ser vi at det er hyppigere dårlige beiteforhold på vintrene siden det oftere kommer mildvær, gjerne flere ganger, i løpet av vinteren. Dette fører til at deler av flokken må vi la bruke lenger tid til å flytte fra vinterbeite/vårbeite til sommerbeite, ved hårde vintre vil denne delen av flokken kalve inne på A-området (vinterbeite). Den stadig økende rovdyrbestanden på vinterbeite gjør at flokken jages og sprer seg, blant annet inn i nabolikdistriktet 5C. Det oppstår høye rovdyrtrykket pga. at hele vinterbeite er A-området og har vært i lang tid gjør at vi har store problemer med å unngå at reinen går i 5C. Dette har ført til at vi ikke har fått utbetalt rovdyrerstatning, noe som er fullstendig urimelig da det nettopp er pga. det høye rovdyrtrykket som staten selv påfører oss som er stor del av grunnen til dette. En løsning er at A-området må rulleres på, helst med korte intervaller slik at ikke ett reinbeitedistrikt eller reinbeiteområdet belastes urimelig mye og lenge med ett altfor høyt uønsket rovdyrtrykk.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 6 – rullering på A-områdene

Det er store og vanskelige problemer dere trekker frem om rovvilt og klimatiske påvirkninger i deres vinterbeiteområder. Rovviltnemnda ser ikke alternative rovviltprioriterte områder for gaupe eller jerv som vil redusere konflikten. Per i dag er det vanskelig å ivareta en differensiert forvaltning, dette ville blitt enda vanskeligere om forvaltningsområdene skulle blitt rullert. Dessuten er arealene som kreves for at bestandsmålene skal kunne nåes innenfor forvaltningssonene såpass store at en eventuell rullering likevel ville ha berørt deres distrikt på en eller annen måte. Per i dag er det ikke forvaltningsområde for bjørn innenfor deres beiter, og sommerbeiteområdene deres er beitedyrprioriterte områder. Rovviltnemnda mener det er viktig å jobbe for å finne tiltak som på en best mulig måte forebygger problemene dere beskriver initieres av en kombinasjon av ugunstige klimatiske forhold og rovvilt.

Karasjok kommune – forvaltningssone bjørn

Karasjok kommune har de siste årene opplevd en økning av bestandene av rovvilt i Karasjok. I det siste har spesielt økte bjørnebestander påvirket beitenæringene og befolkningen i Karasjok kommune. Befolkningen opplever at bjørn befinner seg nær boliger og turområder. De fleste av oss som bor her i Karasjok er brukere av naturen og nærområdene. Reindriften har de senere årene hatt en økning i skader til bjørn. Karasjok kommune har tatt opp dette med Statsforvalteren i Troms og Finnmark der også Statens Naturoppsyn og Miljødirektoratet deltok, og senere Klima- og Miljødepartementet. Karasjok kommune er også bekymret for den psykososiale belastningen for beitenæringene over tid. Karasjok kommune noterer seg at mange av kommunens innspill er fulgt opp i forvaltningsplanen. Her kan nevnes A-området for bjørn består slik tidligere, og bedret bestandsovervåking. Forvaltningsplanens oppbygging med mål og delmål sammenfattet gjør planen tydeligere.

Nemndas svar på uttalelse fra Karasjok kommune – forvaltningssone bjørn

Rovviltnemnda forventer at det fremover vil bli mer bjørn nær bebyggelse flere steder. Det kommer vi ikke bort fra når bestanden i regionen skal dobles. I den forbindelse har rovviltnemnda en oppgave i å formidle informasjon om bjørn. Videre ser vi at klimaendringer påvirker bjørn og reinflytting slik at det oftere blir møter mellom rein på

tur ut av vinterbeite og bjørn som nylig har kommet ut av hiet. Dette er noe vi har oppmerksomhet ved, og vi oppfordrer reindrifta til å vurdere mulige tiltak for å minimere skadene ved slike møter. Vi tar med oss at dere opplever dialog nytter samt at planens oppbygning med mål og delmål gjør planen tydeligere.

NOAH – for dyrs rettigheter – forvaltningsområdet for bjørn

NOAH mener at forvaltningsområdet for bjørn må utvides med arealer som egner seg som leveområder for bjørn, slik at man som et minimum oppnår bestandsmålet. I den forbindelse har NINA vurdert at rovviltnemnda bør justere form og plassering av sonen. Konkret anbefales at «Mindre justeringer av bjørnesonene vil øke muligheten for å nå bestandsmålet raskere. Det bør for eksempel vurderes å utvide bjørnesonen i Pasvik og Anarjohka-området».8 NOAH forventer at disse anbefalingene blir fulgt opp av nemnda.

NOAH minner om at bjørn er kategorisert som sterkt truet på den norske rødlista, hvilket betyr at den har svært høy sannsynlighet for å dø ut fra norsk natur. Bestanden ligger fremdeles langt under det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ynglinger, og det regionale bestandsmålet er heller ikke nådd. Dette er en konsekvens av stor avskyting av bjørn hvert år. For at bestanden skal øke må hver enkelt region i Norge redusere sin avskyting av bjørn, og forvaltningsområdene må utformes på en slik måte at de tar utgangspunkt i bjørnens leveområder og arealbruk.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – forvaltningsområdet for bjørn

I Pasvik har nemnda foreslått å utvide bjørnesonen med arealer som egner seg godt som leveområder for bjørn, og som allerede i dag brukes av bjørner. Til gjengjeld tar vi ut et tilsvarende fjell/viddeområde som i liten grad egner seg som leveområde for bjørn, kanskje med unntak av akkurat i kalvingsperioden for tamrein. Her har vi altså justert form og plassering av sonen til det bedre både for bjørn og beitenæring.

Vi har sett på muligheten for å justere sonen også i Anarjohka og i Troms, men i disse områdene har vi vurdert at en utvidelse i for stor grad vil øke møtene mellom bjørn og rein/sau, og har ikke funnet det hensiktsmessig å utvide sonene. De er store nok til at bestandsmålet kan nåes på sikt.

Utviklingen i den norske bjørnebestanden har sammenheng med forvaltningen i våre naboland. På slutten av 2000-tallet var den svenske bjørnebestanden i rask vekst, mens det i de senere år har vært en hardere avskyting. Det vises på den norske statistikken, likevel, 14 år med landsdekkende DNA-basert overvåking viser en jevn, men langsom økning i beregnet antall ynglinger fra 5,7 beregnede ynglinger til 9,6 i 2023. I region 8 har beregnet antall ynglinger økt fra 2 til 3,1 i denne perioden.

Reinbeitedistrikt 6 – hensynet til reindriftens næringsutøvelse

Om forvaltningsplanen blir vedtatt vil distriktet bli utsatt for større belastning enn hva som kan tåles. I forvaltningsplanen er det flere punkter som er motstridende og kan true

naturgrunnlaget for utøvelse av samisk kultur og herunder i særdeleshet den belastning reindriften utsetter for, som også er nemndas oppgave å ivareta. Ved å vedta foreslått plan mener vi at rovviltforskriftens formålsparagraf brytes da hensynet til reindriftnæringens utøvelse ikke ivaretas.

Under avsnittet om arealdifferensiert forvaltning heter det at nemndas viktigste oppgave er å avgjøre hvilke områder rovdyr skal ha prioritet. I 2013, når gjeldende rovviltplan ble vedtatt, ble A-området flyttet til sørsiden av Varangerfjorden, som er distriktets viktigste vinterbeite og minimums faktor. Dette har ført til at rovdyrbestandene har økt i området som igjen fører til høye rovdyrtap og over tid store følgeskader som at flokkens produksjon går ned pga flokken ikke for beite ro, dette er særs uheldig når beiteforholdene har vært varierende. Vi opplever at terskelen for å ta ut jerv ved skadefelling er urimelig høy, blant annet sesongen 2022/23 ble dette forsøkt da vi hadde hatt store dokumenterte tap, men som resulterte i avslag. Ut ifra det vi er kjent med har det ikke blitt tatt ut restkvoter og hi uttak i våres vinterbeite, kvote og lisensfelling på distriktets vinterbeite taes ikke siden fremkommelig- og tilgjengeligheten er veldig dårlig og samt rovdyr med høy predatoradferd og skaderisiko ikke blir tatt ut.

Med dagens plan så ser vi at økosystemet på vinterbeitene forstyrres, dette vil føre til en videre negativ utvikling om gjeldene plan for området forblir uendret. Rovdyr trykket gjør at flokken trekker til de samme områdene på vinterbeite år etter år. Når dette skjer, får ikke flokken utnyttet alle områdene av vinterbeite - uavhengig av beiteforhold. Dette er områder hvor reinen har større oversikt og bedre fluktmuligheter fra rovdyrene. Beitetrykket økes på områder flokken skulle ha utnyttet seint på vinteren, men som nå trekker mye tidligere inn i disse områdene, gjerne allerede i desember. På lang sikt vil det føre til en større og vedvarende forstyrrelser i økosystemet, og erfarings basert kunnskap om bruken av vinterbeitene kommer til på sikt å bli svekket. Dette er nemnda forpliktet til å ivareta.

Reindrift er en av få levende samiske kulturutøvelser som er igjen i Varanger. Om dagens rovvilt plan fortsetter så blir det vanskelig å oppnå en tilfredsstillende næringsutøvelse av reindriften, mye grunnet det høye rovdyr trykket som er oppstått. Reindriftnæringens fysiske påkjenninger økes betraktelig med det uønskede rovdyr trykket, da gjeting av flokken skjer i ett utfordrende og kupert terreng samt værhardt område da vi er ved kysten vinterstid også. I tillegg gir det en psykisk påkjenning for reindriftnæringens utøver med å ha store tap hvert år, dette dokumenteres i forskjellige forskningsrapporter blant annet:

``I forskningsprosjektet "Reindriften hverdag" ble det funnet at fredet rovvilt er den faktoren som rammer flest reindriftnæringens utøvere og utgjør hele 87 % av den totale belastninga, med konsekvenser i form av psykisk belastning, merarbeid og økonomisk tap (Møllersen m.fl., 2016, s. 69).

Funn fra rapporten "Helse Miljø og Sikkerhet i reindriften" bekrefter dette. I undersøkelsen av hvordan tilstedeværelsen av rovvilt påvirker reindrift, sier 84 % av de spurte at rovdyr/rovdyrforvaltning utgjør psykisk stress/belastning i hverdagen (Bongo, Steinfjell og Logstein, 2022, s. 47).

Reindriften kjenner allerede negative konsekvenser av klima endringene, med høyt rovdyrtrykk på toppen utgjør det en ekstra stor påkjenning for næringen, som over tid kommer til å gå utover næringsgrunnlaget og rekrutteringen til reindrift.

Under avsnittet om forvaltningsområdet for jerv, står det i foreslått rovviltplan at ``sentrale

vinterbeiter bør skjermes`. Når dagens rovviltplan ble vedtatt i 2013 ble hele vinterbeite til Distrikt 6 definert som A-område. Dette er et sentralt vinterbeite for distriktet og med dagens plan så blir ikke vinter beitet skjermet, dette vinter beitet er ett minimumsfaktor og særverdi område for distriktet. Når gjeldende rovviltplan ble vedtatt var den ikke på høring før den ble vedtatt og distriktet fikk ikke uttalt seg i om saken. Dette er veldig uheldig for reindriften på Varangerhalvøya da det kun er reineierne i distriktet som sitter på den erfaringsbaserte kunnskapen som kan sikre bærekraftig forvaltning og en levende reindrift i Varanger.

Om rovviltplanen blir godkjent uten endring av A-område i Varanger, oppstår det motsatte av rovviltnemndas intensjon. Det har allerede siden 2013 oppstått et uønsket høyt rovdyrtrykk i vinterbeite. Når rovviltplanen sier at ``jerv og sau bør i størst mulig grad skilles`` fører det i praksis til at reinen skal ofres for at sauene skal berges, noe reindriftnæringa mener er veldig urimelig siden reinen er på beite 365 dager i året i værharde og kupertede områder og har tap året rundt, mens sauene kun er på beite par måneder i året.

Slik forvaltningsplanen i praksis legger opp til er det beitenæringa i A område som skal tilpasse seg aktuelle rovvilt art. Fra distriktets side er det helt uakseptabelt at våre dyr skal være matfattet til rovviltet som staten har forpliktet seg til å ivareta. Reindriften er her ufrivillig med på å bygge opp bestand av rovvilt som igjen påfører oss økte tap og reduserte inntekter.

På ett generelt grunnlag og særdeles i A-områder, så må være det slik at staten pålegges bevisbyrden for at tapene IKKE er forårsaket av rovvilt slik at man for fullt ut erstattet alt som går til fore å rovvilt.

Nemndas svar på uttalelse fra reinbeitedistrikt 6 – hensynet til reindriften næringsutøvelse

Nemnda er fullt ut klar over at forvaltningsplanen har motstridende punkter, og at disse overlapper der det er kritisk for både beitenæringene og rovviltet. Nemnda ser ikke at hensynet til reindriften utøvelse bedre kan ivaretas ved å redusere forvaltningsområdene for rovvilt, samtidig som bestandsmålene skal være de samme.

Rovviltnemnda ønsker å i størst mulig grad skjerme både vinterbeiter og kalvingsområder fra forvaltningsområder for gaupe og jerv. Vi har likevel ikke mulighet til å gjøre det fullt ut. Vi forsøker å finne metoder som bedre fordeler FKT-midler slik at disse bidrar til å redusere tapene der rovvilttrykket er høyest.

Med bakgrunn i arbeidsgruppenes innspill til innværende rulleringsprosess la sekretariatet på møtet den 3.3.2023 frem et forslag til soneinndeling gaupe, hvor distrikt 6 ikke var i forvaltningsområde for gaupe. Forslaget som innebar et betydelig større forvaltningsområde for gaupe med mer overlapp med kalvingsområder og beiteområder for sau, møtte motstand i referansegruppa for rulleringen, og det ble nedstemt på nemndas møte den 13.4.2023.

Vi ser at klimaendringer i kombinasjon med rovvilttrykk påvirker lønnsomheten i næringa og at dette får konsekvenser for naturgrunnlaget for samisk kultur. Det er selvfølgelig også en alvorlig psykisk belastning for de som berøres direkte.

Rowiltnemnda er prinsipielt enig i at tamme beitedyr ikke kan brukes som fôr for rowilt, og vi er opptatt av en erstatningsordning som erstatter merkostnader og stimulerer til å forebygge rowilttap.

Rowiltnemnda vil avvise at forvaltningsplan av 10.10.2013 ikke var på høring. Planen var resultat av en bred medvirkningsprosess som var annonsert blant annet i relevante aviser, og til alle reinbeitedistrikter og flyttsamelag både per post og e-post.

Rowiltnemnda ba interessenter melde seg for å sitte i en referansegruppe.

Referansegruppa hadde en kreativ oppstartsprosess på møte den 7. april 2011. På dette møtet var det Jan Ivar Juuso Smuk som representerte Varanger reinsamelag. Han var fortsatt deltager i referansegruppa ved deres andre fysiske møte 25.–26. oktober 2011, men møtte ikke på dette møtet.

Høring av revidert forvaltningsplan for rowilt i region 8 ble sendt per post den 2.7.2012, Høringsforslaget ble blant annet sendt til alle reinbeitedistriktene i Troms og Finnmark og til Varanger reinsamelag. Høringsfristen var 1. desember 2012. Høringsbrev og høringsutkast ble også lagt ut på Fylkesmannens nettside. Den 18.7.2012 sendte Fylkesmannen e-post med lenke til høringen, denne ble blant annet sendt til ji.smuk@gmail.com. Rowiltnemnda besvarte alle høringsuttalelsene i et eget dokument og dette ble sendt per e-post 21.6.2013. Reinbeitedistrikt 6 ga ingen høringsuttalelse, det er likevel klart at nemnda gjorde en vesentlig innsats for å nå ut med informasjon til alle interessenter og at prosessen burde vært godt kjent for reinbeitedistrikt 6.

WWF Verdens naturfond – flytting av bjørnesonen

Flytting av bjørnesonen til mindre optimalt (for bjørn) område er svært lite hensiktsmessig. Forskere har allerede påpekt at dagens rowiltsoner ofte ikke er tilpasset rovdyrenes behov, de er for små, fragmentert og er henvist til områder som er suboptimale for rovdyrenes behov. Det vil bare øke konflikten på sikt og vil ikke hjelpe å nå bestandsmålet for bjørn for regionen.

Nemndas svar på uttalelse fra WWF Verdens naturfond – flytting av bjørnesonen

Den eneste endringen rowiltnemnda foreslår på forvaltningssonen for bjørn er i Pasvik. Endringen som her foreslås er å flytte bjørnesonen fra et fjell/viddeområdet til et skogområde. Deler av bjørnesonen flyttes altså fra et for bjørn mindre optimalt til et for bjørn mer optimalt område som per i dag allerede brukes av bjørner.

Finnmark fylkeskommune – flytting av forvaltningsområde for bjørn i Pasvik

Fylkesutvalget vurderer at flytting av forvaltningsområde for bjørn i Pasvik kan være hensiktsmessig for å hindre overlapping med kalvingsområde for rein.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark fylkeskommune – flytting av forvaltningsområde for bjørn i Pasvik

Rovviltnemnda er enig.

Foreningen våre rovdyr – flytting av forvaltningsområde for bjørn i Pasvik

Vi ser at rovviltnemnda ønsker å flytte bjørnesonen i regionen slik at den innbefatter større områder der det er bebyggelse. Dette kan være problematisk både av hensyn til mer konflikter med mennesker og at området blir mindre egnet for bjørnen.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – flytting av forvaltningsområde for bjørn i Pasvik

Rovviltnemnda ser at fastboende kanskje kan oppleve dette som invaderende. På den andre siden er det bjørner som bruker dette området i dag, og dersom det er snakk om bjørner som er nærgående mennesker har det ikke betydning om området er A- eller B-område for bjørn. Da er det Miljødirektoratet som vurderer om SNO skal gis oppdrag om å skremme eller eventuelt felle nærgående bjørner. Rovviltnemnda vurderer at området tross noe menneskelig aktivitet er bedre egnet bjørnehabitat enn det fjell/vidde-området som gjøres til beitedyrprioritert område.

Norges Miljøvernforbund – endring i A-området for bjørn

Rovviltnemnda ønsker å redusere A-området for bjørn i Sør-Varanger for å unngå ynglende bjørn i kalvingsland. Forståelig. Imidlertid må reduksjonen av A-området kompenseres med et likeverdig A-område lenger sør. NMF krever det.

Nemndas svar på uttalelse fra Norges Miljøvernforbund – endring i A-området for bjørn

Reduksjonen av A-området i Sør-Varanger er foreslått erstattet med et for bjørn bedre egnet område i Sør-Varanger.

NOAH – for dyrs rettigheter – forvaltningsområdet for jerv

Rovviltnemnda har foreslått å beholde dagens forvaltningssoner for jerv. NOAH ber nemnda om å endre form og plassering av jervesonen, i tråd med anbefalinger i NINAs evalueringsrapport. I rapporten kommer det frem at størrelsen på forvaltningssonen er stor nok, men at sonen ikke er plassert der jerven naturlig oppholder seg, og at sonene ikke er utformet på en slik måte at de reduserer sannsynligheten for at jerven beveger seg utenfor sonen. NINA påpeker «Vi vurderer det som lite trolig at regional målsetning om antall jerveynglinger kan oppnås innenfor dagens jervesone i Region 8. Arealet vurderes som stort nok, men hovedproblemet er plassering og form på sonen. Måloppnåelse ville kunne sikres med en breiere sone i Nord-Troms og deler av Finnmark, som inkluderer kystnære områder.»

Tatt i betraktning at jerv er en sterkt truet art, og oppført i vedlegg II av Bernkonvensjonen som spesielt beskyttet art, forventer NOAH at rovviltnemnda endrer jervesonen i tråd med NINAs anbefalinger. For øvrig bemerkes at det å «bygge opp en bestand» av et truet dyr slik som jerven, er nettopp det Norge er forpliktet til av Bernkonvensjonen – særlig for en nasjonal ansvarsart.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – forvaltningsområdet for jerv

I 2023 ble det registrert ti ynglinger innenfor forvaltningsområdet for jerv. Nemnda er likevel enig i at deler av bestandsmålet for jerv kommer til å nåes innenfor beitedyrprioritert område. Det er ikke mulig å helt forhindre at jerv bruker beitedyrprioriterte områder. Rovviltmemnda har angitt A-området for jerv primært i områder hvor den forventes å gjøre minst skade og forstyrrelse på beitedyr. Da vil den hente en større del av sitt matbehov uten å drepe eller forstyrre sau eller rein.

BirdLife Norge – arealdifferensiert forvaltning

Prinsippet er nedfelt i rovviltforskriften og skal være bærende hovedprinsipp, men vil kun være mulig for «de fire store» rovdyra, mens kongeørn ikke kan forvaltes på denne måten verken formelt eller reelt. Problemstillingen er kommentert også i andre sammenhenger.

For forskningsrettede prosjekter, spesielt for behovet for oppsummering av fakta som er samlet over mer enn 50 år, sammen med supplerende erfaringskunnskap opptil dagens status, må forventes blir behandlet gjennom anerkjent metodikk. Rovviltmemnda må ha adgang til synspunkter og innspill, men den har ikke en overordnet posisjon for å stille krav. Rovviltmemnda må bevisstgjøre den todelte funksjonen og ansvaret som nemnda skal ha for både å ta vare på natur på den ene sida og å høste fra natur gjennom beitedyr på den andre sida. For arealdifferensiert forvaltning vises det til tidligere kommentarer.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – arealdifferensiert forvaltning

Rovviltmemnda tenker heller ikke det er noen god løsning å forsøke arealdifferensiert forvaltning av kongeørn. Det finnes mye kunnskap om kongeørn, både vitenskapelig og erfaringsbasert. Nemnda ønsker å bidra til at disse kunnskapsformene i større grad enn i dag utfyller hverandre i søken etter de beste løsningene for den todelte målsettingen om både kongeørn og beitedyr.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – arealdifferensiert forvaltning

Rovdyra trenger store, sammenhengende og egnede arealer hvor de har forrang og særlig beskyttelse. Arealene må gi mulighet for migrasjon og genetisk utveksling. I A-områdene skal det ikke forekomme beitedyr.

Rovviltmemnda skriver at «Bestandsmålene skal oppnås i A-områdene. I B-områdene tillates det ikke at rovvilt etablerer seg». Lovverket legger ikke opp til en nulltoleranse for rovdyr i B-områdene.

Rovviltmemnda i region 8 har erfart at sau på utmarksbeite i regionen ikke er forenlig med fast tilhold av bjørn i samme område. ARV støtter dette synspunktet. Sauer bør derfor holdes fysisk, geografisk atskilt fra bjørn. Dette gjelder også for rein. Løsningen er ikke å redusere bjørneprioritert område ytterligere. Dette området er allerede svært avgrenset og forslaget er uforenlig med migrasjon av bjørner med viktig tilførsel av gener fra øst og deres mulighet til å etablere seg i regionen. Kun en liten del i Pasvikområdet, inkludert Kirkenes by, er nå bjørneprioritert. Det er helt uakseptabelt. Rovviltmemndas arealfordeling vanskeliggjør allerede bjørners naturlige etablerings- og migrasjonsmønster. Dette bør derimot utøkes vesentlig for å gi bjørn mulighet til å forekomme i levedyktig bestand i naturlige og

sammenhengende utbredelsesområder (Nml §5).

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – arealdifferensiert forvaltning

Rovviltnemnda lurer på det er en misforståelse angående foreslått forvaltningssone for bjørn i Sør-Varanger. A-området som foreslås tatt ut er i det aller vesentligste fjell og vidde som er lite egnet bjørnehabitat, som også er kalvingsområde for rein og som grenser tett opp til beiteområder for sau. Arealmessig tilsvarende stort område mellom Svanvik og Kirkenes foreslås endret fra beitedyrprioritert til A-område for bjørn, en vesentlig større del av dette arealet er egnet bjørnehabitat. Bjørnebestanden bruker allerede dette området. Rovbase per 19.2.2024 viser at det siste år var to registreringer av bjørn i området som foreslås tatt ut, mens det var 126 registreringer i området som foreslås tatt inn som A-området (Flere individer som er registrert mange ganger). Pasvikdalen er foreslått å fortsatt være A-område for bjørn.

I Region 8 brukes tilnærmet alt areal av rein og/eller sau som noen eier. Disse byttedyrene er en viktig del av livsgrunnlaget for gaupe og jerv, og de inngår i større eller mindre grad i dietten til kongeørn og bjørn. Aktivt Rovdyrvern mener rein bør holdes fysisk adskilt fra bjørn. I praksis er det en kompleks oppgave. For eksempel er det per i dag forvaltningsområde for bjørn i indre Troms. I det samme området har svenske samebyer rett til sommerbeite. Vel 40 000 rein, før kalving, beiter i dette området gjennom kalvingsperioden og sommeren. Sommerbeite i indre Troms gir disse reinene og deres kalver den næringen de trenger for å kunne klare seg gjennom vinteren, og for at samebyene kan slakte et overskudd, som er en forutsetning for deres virke, livsførsel og kultur. Rovviltnemnda verken vil eller kan stoppe dette.

Det er heller ikke noe bedre alternativ å flytte bjørnesonen ut på kysten. Da ville bjørnebestanden blitt adskilt fra resten av den skandinaviske bestanden. Videre er det heller ikke her områder hvor det ikke er rein eller sau på beite. Disse dyrene har eiere som har beiterettigheter til bestemte områder. Rovviltnemnda verken vil eller kan beslutte at disse dyreeierne skal oppgi sitt yrke og kulturen som er knyttet til det.

Dyrøy kommune – arealdifferensiert forvaltning og forvaltningssoner

Ulike prioriterte områder gir forutsigbarhet for næringsaktørene og gir rom for tilpasning og forebygging med tanke på dyrevelferd og tapsbegrensning. Det er dog viktig at beitedyra faktisk får en prioritet i B områdene, også i praksis for å unngå uthuling av forvaltningsplanen.

Nemndas svar på uttalelse fra Dyrøy kommune – arealdifferensiert forvaltning og forvaltningssoner

Rovviltnemnda er bevisste dette, og vi jobber for en tydelig differensiert forvaltning. Rovviltnemnda ser at jo større de rovviltprioriterte områdene er, jo lettere er det å oppnå en tydelig prioritering av beitedyrene i B-områdene. Samtidig er det sau og/eller

rein i hele regionen, rowiltnemnda forsøker å finne kompromissene som når målet om både rovvilt og beitedyr med minst mulig tap og skade av sau og rein.

8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – forvaltningssoner og skadefelling

Det er flott at vi har prioriterte A og B områder, men rovviltet har tidligere fått prioritet også i B områdene som skal være beiteprioritert, så lenge bestandsmålene for regionen i sin helhet ikke har vært oppnådd. Dette er en uheldig vridning, og uthuling av intensjonen til forvaltningsplanen. Ved sviktende forvaltning og skadevoldende dyr som ikke tas ut, ønsker vi å påpeke de uheldige virkningene dette kan føre til.

Enkelte kan ta saken i egne hender ved observasjoner istedenfor å varsle om observasjonen. Dette er uheldig for både rovviltet, men også næringa.

Noe tap innenfor normalen må vi i næringa tåle for å få benyttet oss av ressursene som utmarka har å by på å det må finnes en balansegang som gjør at rovvilt og beitenæring kan leve side om side. Men tap langt utover normaltap vil påvirke både dyrevelferden til beitedyra negativt og påfølgende bondevelferd og helse negativt. Ved for høy belastning på enkelte over tid, vil det også gi økt risiko for nedleggelse eller i verste fall dyrevelferdstragedier. Ved en reduksjon på næringsutøvere som benytter seg av utmarka vil det påfølgende igjen bli økt predasjonstrykk på de besetningene som er igjen.

Det er derfor viktig med en aktiv forvaltning av rovvilt. Problematikken som oppstår, bør tas tak i før den blir for alvorlig. En dårlig forvaltning oppfordrer til uønskede situasjoner.

Vi ønsker derfor å fremme forslag om å dele forvaltningsregionen i 2 deler. Slik at skadefelling av rovvilt i B områder som utøver skade i f.eks Troms, og som har nådd sitt bestandsmål for den delen av regionen ikke skal hindres av at antall individer/familiegrupper i Finnmark ikke har nådd sin del av bestandsmålet.

Vi ønsker også å fremme forslag om at antall skadelidde beitedyr eventuelt hvor mye og hva som skal til før skadefellingstillatelse blir gitt og skadefellingslag blir tilkalt i de ulike prioriterte områder.

Nemndas svar på uttalelse fra 8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – forvaltningssoner og skadefelling

Rovviltnemnda jobber for en tydelig differensiert forvaltning. Rovviltprioriterte områder som er store nok er vesentlig for å kunne prioritere beitedyr i B-områdene. Når bestandsmålene er nådd, har nemnda mulighet til å differensiere mellom beitedyriprioriterte og rovviltprioriterte områder når det gis kvoter for lisensfelling og kvotejakt. Når bestandsmålet er nådd er det også rovviltnemnda som gir Statsforvalteren kvote for betinget skadefelling, men den konkrete vurderingen av om skadefelling skal gis er det Statsforvalteren som gjør i den enkelte sak. Skadefellingstillatelse kan bare gis for å stoppe eller avverge en akutt tapssituasjon og det skal alltid vurderes om det finnes andre tilfredsstillende løsninger. Hva som er en tilfredsstillende løsning, avhenger av om området er A- eller B-område for aktuelle rovviltart. Det er likevel et krav at uttak ikke kan true bestandens overlevelse.

Beitedyrenes velferd er viktig, og nemnda har ikke problemer med å se at tap og lidelser forårsaket av rovvilt også kan påvirke psyken til dyreeier. Rovviltnemnda vil likevel presisere at rovviltforskriften, som regulerer myndighetenes adgang til å tillatte felling av rovvilt, ikke hjemler å vektlegge beitedyrs lidelser eller dyreeiers psyke eller økonomi. Det er dyreeier som har ansvar for beitedyrenes velferd og Mattilsynet har myndighet til å følge opp dette.

Rovviltnemnda har sett at det gjennom årene som forvaltningsregionen har virket har vært noen få tilfeller der lisensfelling eller kvotejakt i den ene delen av regionen har gjort at videre lisensfelling eller kvotejakt er stoppet i den andre delen av regionen, kanskje tusen kilometer ifra. Vi ser at dette er uheldig, og vil forsøke å unngå at dette skjer når vi setter kvoter og samtidig arbeide mot direktoratet for å forhindre at kvoter settes slik at dette kan bli utfallet. Vi ser likevel flere fordeler enn ulemper ved å ha en stor region med enhetlig forvaltning av rovvilt som bruker store arealer.

Skadefellingstillatelse gis aldri som straff for drepte dyr, det gis for å forhindre videre tap. Videre er det en rekke forhold som skal vurderes konkret i den enkelte situasjon. Blant annet skal potensialet for videre tap vurderes, og det skal vurderes hvilke muligheter det er for å forebygge tap på annen måte enn skadefelling. Videre er det et krav at skadefelling ikke skal være skadelig for bestandens overlevelse. Det blir derfor umulig å kvantifisere en generell terskel for fellingstillatelse.

Finnmark Bondelag – arealdifferensiert forvaltning

I forslaget står det at bestandsmålene skal oppnås i A-områdene (rovdyrprioriterte områder), mens i B-områder (beitedyriprioriterte områder) tillates det ikke at rovvilt etablerer seg. Slik det er i dag fungerer ikke arealdifferensiert rovviltpolitikk. Når bestandsmålet ikke er nådd, omgjøres også B-områdene i praksis til A-områder. Bønder opplever at det er høy terskel for å gi skadefellingstillatelse i beiteprioriterte områder. Dette er ikke i tråd med rovviltforliket fra 2011. Stort sett hele Finnmark er i utgangspunktet beiteområde for sau og rein. Hvis B-områdene innskrenkes og brukes som A-områder vil beitenæringene forsvinne. Bestandsmålene for Finnmark bør derfor reduseres slik at rovvilt ikke invaderer B-områdene.

Ynglinger skal være i A-områder. Ynglinger må ikke tillates i B-områder, selv om en ikke oppnår nok registrerte ynglinger i A-områder.

De rovviltprioriterte områdene (A-områder) skal ikke utvides i region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag –arealdifferensiert forvaltning

Det er rovviltnemndas ansvar å på best mulig måte oppnå det todelte målet om både rovvilt og beitedyr. Et viktig verktøy er arealdifferensiert forvaltning. Samtidig er bestandsmålene de samme, uavhengig av soneinndelingen. Registrert rovviltbestand avgjør om rovviltnemnda har myndighet til å vedta fellingskvoter, og den er en viktig del av beslutningsgrunnet når Statsforvalteren eller Miljødirektoratet vurderer uttak av rovvilt. Følgelig gir større rovviltprioriterte områder større mulighet for en tydelig

differensiert forvaltning. Enda større rowiltprioriterte områder gir økt mulighet for uttak også innenfor forvaltningsområdet. Motsatt så gir større beitedyrprioriterte områder mindre rom for uttak av rowilt innenfor beitedyrprioriterte områder.

Da tilnærmet alt areal i regionen er beiteområde for sau og/eller rein, er det en krevende oppgave å skulle fastsette soner som på best mulig måte ivaretar beitedyrene samtidig som bestandsmålene for rowilt kan nås og opprettholdes. Nemndas forvaltningsmål er:

«Rowiltnemnda vil forvalte gaupe, jerv og bjørn presist på regionens bestandsmål. Bestandsmålene skal oppnås i A-områdene. I B-områdene tillates det ikke at rowilt etablerer seg. Innenfor rammen av den todelte målsettingen om både beitedyr og gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i norsk natur, skal næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser ivaretas på best mulig måte.»

Finnmark sau og geit – ynglinger skal være i A-områdene

Vi støtter forslaget om at ynglinger skal være i A område, det skal ikke tillates ynglinger i B områder, selv om ikke en oppnår nok registrerte ynglinger i A områder. Soner, A områder, for rovdyr skal ikke utvides i region 8.

Det må stå tydelig i forvaltningsplanen at bestandsmålene skal nås innenfor A-områdene og ikke i B-områdene.

Soneforvaltningen i Norge fungerer dårlig, der finnes store skade potensialer i beiteprioriterte områder. Dette er en trussel for dyrevelferden ifølge beitenæringene, her har vi full støtte fra Mattilsynet. I Troms og Finnmark finnes det ikke nok tilgjengelig ville byttedyr for gaupe og jerv og disse blir i stor grad avhengig av å nære seg på sau og rein, tamdyr. Vi i Finnmark har friske besetninger med beitedyktige dyr, tap ut over normaltap skyldes i hovedsak rovdyr. Besetningene er spredt over hele fylket og vi har lite problemer med sykdom. Tilsyn er forsterket de siste årene ved bruk av radiobjeller, droner, kadaverhunder og økte tilsyns runder i utmarka på grunn av økt rovdyraktivitet.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – ynglinger skal være i A-områdene

Forslaget innebærer ingen endring i forvaltningssonene for gaupe og jerv, men en justering av forvaltningssonen for bjørn i Sør-Varanger.

I vårt forvaltningsmål er vi så tydelige som vi kan være om at bestandsmålene skal nås innenfor A-områdene, og at næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser skal ivaretas på best mulig måte innenfor rammen av den todelte målsettingen om både beitedyr og rowilt. Imidlertid hjelper det ikke hvor tydelig vi skriver dette om vi ikke også har en plan for hvordan forvaltningsmålet skal oppnås i praksis, det er hva nemnda forsøker med denne forvaltningsplanen. Så er vi vel vitende om at gaupe og jerv har tamme beitedyr som viktige byttedyr, og at motstridende hensyn overlapper hverandre der det er kritisk for både beitenæringene og rowiltet.

Foreningen våre rovdyr – samspillet mellom rovdyrartene

Forvaltningsområdene må tilpasses bedre til de biologiske behovene som de store rovdyrene har. Sameksistens av de store rovdyrene må prioriteres bedre, spesielt ettersom en slik anerkjennelse vil bidra til å redusere arealkonflikter.

At flere roviltarter lever innenfor samme områder viser seg å være svært positivt, både for å faktisk minske behov for leveområder og tap av beitedyr. De ulike roviltartene benytter åtsler fra de større rovdyrartene og trenger dermed ikke å ta egne bytter, de foretrekker heller åtsler. Sameksistens av flere rovdyrarter er også gunstig med tanke på å minske behovet for forvaltningsområder som da bør og kan overlappes. Dette tar roviltnemnda altfor lite hensyn til. Det bør forventes at roviltnemnder skal inneha kompetanse til å implementere fagkunnskap i sine vedtak og synspunkter. Vi minner om at det meste av fagkunnskapen som foreligger for store rovdyr er finansiert via statlige ordninger (f.eks Norges Forskningsråd), og den politiske intensjonen med slike forskningsprosjekter er at kunnskapen skal prege fremtidig forvaltning. Mye av denne kunnskapen har eksistert i flere tiår, uten vesentlig grad av anvendelse i forvaltningen. Dette til tross for at slik kunnskap gjør det enklere å foreta bærekraftige avveininger.

Streifende ulv må tas hensyn til, spesielt ettersom en slik anerkjennelse vil bidra til å redusere arealkonflikter.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – samspillet mellom rodyrartene

Roviltnemnda har vektlagt sameksistens av de store rovdyrene, imidlertid er det et komplekst bilde med mange avveininger for og mot ulike alternativer. I høringsforslaget er alt av jerveprioritert område overlappet av gaupeprioritert område. Jerv er langt mer tilbøyelig enn gaupe til å spise åtsler. I Troms overlapper jerv og gaupe også bjørneprioritert område, her er det i mindre grad rein på vinterbeite i det bjørneprioriterte området. I Finnmark derimot er bjørneprioritert område lagt til viktige vinterbeiteområder for rein, det går fordi bjørnen sover mens reinen beiter der, men det ville vært en dårlig løsning å ha forvaltningsområde for gaupe og jerv i disse områdene. Det hadde også vært en dårligere løsning å flytte eller utvide bjørnesonen til kysten hvor det er kalvingsområder for rein og beiteområder for sau.

Streifende ulver tas hensyn til, og eventuelle tiltak vurderes av Statsforvalteren og/eller Miljødirektoratet i det enkelte tilfellet.

Kautokeino flyttsamelag – arealdifferensiert forvaltning

I forhold til arealdifferensiert forvaltning ser vi at arealdifferensiering ikke fungerer etter formålet, når vilkår om at det ikke skal være rovilt som representerer skadepotensial i kalvingsområder for tamrein, ikke oppfylles. Av den grunn burde soneforvaltningen tas bort, og bestandsopptak ses på et helhetlig perspektiv. Dagens bestandsmål må reduseres.

Nemndas svar på uttalelse fra Kautokeino flyttsamelag – arealdifferensiert

forvaltning

Rowiltnemnda er av den oppfatning at soneforvaltning av ulv er en forutsetning for dagens reindrift. Når det gjelder gaupe ser rowiltnemnda at soneforvaltningen ikke fungerer innad i region 8, fordi gaupa trenger store arealer, og den lever hovedsakelig av tamme beitedyr. For bjørn og jerv i forhold til sau er soneforvaltning potensielt et godt tiltak, mens det blir vanskeligere når det gjelder rein, fordi det er reindrift over hele regionen, og den enkelte reineier har ikke frihet til å flytte reinen bort fra rowiltet.

Jo mindre de rowiltprioriterte sonene blir, jo mer rowilt vil det måtte være i beitedyrprioriterte områder, for å opprettholde en levedyktig bestand. Nemnda har forsøkt å finne en balanse der det er en differensiert forvaltning, men også rom for uttak av enkeltdyr, for eksempel dyr som utgjør et forhøyet skadepotensial i kalvingsområder for rein som er innenfor forvaltningsområde for rowilt.

NOAH – for dyrs rettigheter – forvaltningsområdet for gaupe

NOAH er svært kritisk til at rowiltnemnda har valgt å beholde dagens forvaltningsområde for gaupe. Ifølge NINA har region 8 et forvaltningsområde som ikke er egnet for å nå bestandsmålet, verken når det gjelder størrelse, form eller plassering. NINA påpeker: «Regional målsetning om antall gaupeynglinger kan ikke oppnås innenfor dagens gaupesone i Region 8. Arealet vurderes som noe lite, men hovedproblemet er at sonen er for smal til å romme de store leveområdene til gauper i region. Dagens plassering av gaupesonen tar i stor grad hensyn til kalvingsland til rein i kystnær strøk, men dette er de samme områdene hvor man har funnet de fleste ynglinger av gaupe. Dette var også områdene som primært ble brukt av de radiomerket gaupene.»

Gaupene i nord kan benytte revir på mer enn 4000 kvadratkilometer. NINAs forskning har funnet at «gaupene særlig nord i landet gjerne vandrer mellom disse forvaltningssoner for rovdyr og beitedyr. Faktisk er det slik at samtlige gauper med GPS-sendere i Troms og Finnmark hadde leveområder som strakk seg på tvers av forvaltningssonene. De vandret altså fra rovdyrprioriterte områder den ene dag til beiteprioriterte områder neste dag, og tilbake igjen». Forskningen viser at dagens forvaltningsområder er for små til å holde rovdyr og beitedyr atskilt i tid og rom, og at sonene dermed ikke fungerer tapsreducerende. NOAH forventer at rowiltnemnda tar tak i dette umiddelbart, og utformer soner som tar hensyn til gaupenes arealbruk.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – forvaltningsområde for gaupe

Gaupene i region 8 trenger tilnærmet alt fastlandsareal i regionen for at bestandsmålet skal kunne nås årlig. Andelen hunngauper som får frem unger avhenger av om gaupene har tilgang på tamrein gjennom hele året. I store deler av regionen flytter reinen mellom sommer og vinterbeiter. Rowiltnemndas oppgave er å føre en tydelig differensiert forvaltning. Om vi gjør alt fastlandsareal til gaupeprioritert område vil forvaltninga bli akkurat like lite differensiert som om vi gjør alt fastlandsareal til beitedyrprioritert område i forhold til gaupe. Uansett så skal bestandsmålene nåes og uttak skal ikke være skadelig for bestandens overlevelse. Med denne forutsetning har vi klemt inn en

gaupesone som overlapper vesentlig med både vinterbeiter for rein, sauebeiter og kalvingsområder for rein, og vi mener det er et bedre svar på oppdraget enn å gjøre tilnærmet alt areal til det ene eller det andre.

Skibotn Saubeitelag – forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr

Forvaltningen av gaupe kan ikke som i dag baseres på fiktive modeller helt uten sammenheng med virkeligheten. Soneforvaltninga for gaupe har ingen mulighet til å fungere. Dette er empirisk utvetydig fastslått gjennom omfattende forskning. Bla Skandlynx prosjektet. Arealbehovet til gauper er her nord enormt mye større enn de ulike A-områdene for gaupe. Når tilgrensende Finland nå tar ut all gaupe i nord (Lappland) som i sin helhet er beiteprioritert område i forhold til gaupe, må hele bestandsmålet for gaupe i vår region oppnås i Troms. Da grenseoverskridende gaupebestand bare kan bli livskraftig i sammenhengen over svenskgrensen. Av den grunn blir det en opphopning av gauper i Troms. Som lever av beitedyr. I Finnmark vil man ikke kunne etablere en gaupebestand.

Nemndas svar på uttalelse fra Skibotn Saubeitelag –forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr

Det er klart at forvaltningsregimet i våre naboland påvirker en felles bestand, og da også muligheten for å oppnå bestandsmål i region 8. De samme gaupene bruker både A- og B-sone og de krysser landegrensener.

Forebyggende og konfliktdependende tiltak i rovviltforvaltningen (FKT)

Rammen for midler til forebyggende og konfliktdependende tiltak foreslås årlig i proposisjon til Stortinget og vedtas i statsbudsjettet. Klima- og miljødepartementet delegerer til Miljødirektoratet å fordele hoveddelen av midlene mellom rovviltnemndene, samtidig som de har mulighet til å beholde en andel for bruk i ekstraordinære situasjoner.

Det er forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdependende tiltak, med kommentarer, som setter rammene for hva midlene skal brukes til. Rovviltnemnda har ingen andre midler å tildele, enn de FKT-midlene som årlig blir tildelt.

Søknad

Fristen for å søke om ordinære FKT-midler er 15. januar. Statsforvalteren har anledning til å utsette denne fristen. Statsforvalteren sammenstiller søknadene og systematiserer etter formål. Statsforvalteren får tildelt de økonomiske rammene for årets FKT-budsjett i siste halvdel av februar, med Miljødirektoratets brev om planleggingsrammer for regionale rovviltnemnder. Der er det satt hvilke summer nemnda får disponere til FKT, tjenestekjøp og drift av nemnder og sekretariat.

Fordeling

Videre skriver Statsforvalteren en saksfremstilling for rovviltnemnda, hvor det foreslås hva midlene skal prioriteres til. Saksfremstillingen er basert på planleggingsrammene fra direktoratet, rovviltnemndas forvaltningsplan, FKT-forskriften og rovviltnemndas signaler om prioriteringer.

I starten av mars har rovviltnemnda et møte der prioriteringer for bruk av FKT-midler vedtas. Fra FKT-midlene må nemnda også sette av midler til godtgjørelse i forbindelse med skadefelling og til akutte tapssituasjoner til rovvilt. Når møteprotokollen er godkjent av nemndas medlemmer begynner

Statsforvalteren å svare på søknadene.

Tilsagn og avslag

Svar på søknadene kommer ut fra midten av mars, og alle kan forvente svar innen første **halvdel av april**. Ved tilsagn gjelder det også en **frist for aksept**, som gjennomføres i Elektronisk søknadssenter.

Rapportering

Det er et vilkår for utbetaling at gjennomføringen rapporteres i Elektronisk søknadssenter innen fastsatt frist, som oppgis i tilsagnsbrevet. Vedlagt rapporten skal det ligge dokumentasjon for kostnadene ved tiltaket. Når rapportering er levert og Statsforvalteren har undersøkt og godkjent denne så legges tilskuddet til utbetaling.

Rapporteringsfristen tilpasses tiltaket som omsøkes, slik at tiltak som gjøres på høsten har en senere rapporteringsfrist. For å rekke kontroll og utbetaling av tilskudd før årsslutt er Statsforvalteren avhengig av at hoveddelen av rapporteringer kommer inn så tidlig som mulig på sommeren/høsten og det bør oppgis i søknaden når rapportering kan leveres. For å rekke kontroll, utbetaling og oversikt i egne regnskaper, kan ikke Statsforvalteren ha senere rapporteringsfrist enn **15. november**. Tildelte FKT-midler som ikke er benyttet skal tilbakeføres til Miljødirektoratet. For at Statsforvalteren skal ha mulighet til å omdisponere ubrukte midler til andre tiltak bør flest mulig rapportere tidlig på høsten.

Søknad på etterskudd

Om det ikke er mulig å rapportere før 15. november, er det en mulighet å søke etterskuddsvis. Det kan søkes støtte til tiltak i perioden 15.11–15.4, men da vil svar på søknaden komme etter at tiltaket er gjennomført, slik at det da alltid vil være en risiko for at tiltaket ikke støttes og en usikkerhet i hvor mye som eventuelt gis i støtte.

Kriterier for tildeling av FKT-midler

FKT-forskriften har føringer for hvilke tiltak som kan støttes og for hvordan det skal rapporteres. I tillegg til vilkårene i forskriften setter rovviltnemnda her ytterligere vilkår som skal sikre bedre måloppnåelse.

Krav til forskningsprosjekter

For forskningsrettede prosjekter setter rovviltnemnda krav til at anerkjent metodikk blir benyttet, og at det brukes kontrollområder eller et før/etter-design i prosjekter av en slik art at dette kan gi sikrere kunnskap. Større forskningsprosjekter av nasjonal betydning bør finansieres via andre finansieringsordninger.

Tiltak for å samle og tilgjengeliggjøre erfaringskunnskap

Rovviltnemnda oppfordrer til å søke om tiltak som kan samle inn og tilgjengeliggjøre erfaringsbasert kunnskap. Vi ønsker et større nasjonalt prosjekt finansiert nasjonalt, men mener at det vil være naturlig å støtte beitebrukere som bidrar inn i et slikt prosjekt med FKT-midler.

Krav til implementering av erfaringskunnskap i forskningsprosjekter

Forsknings- og utviklingsarbeider samt overvåkningsarbeid kan ikke tildeles FKT-midler uten at de i søknaden viser hvordan de vil involvere de berørte næringene gjennom hele prosessen; både under planlegging, formulering av problemstillinger, gjennomføring av eventuelle feltforsøk, og når resultatene skal analyseres og formidles.

Det er også et vilkår for utbetaling at rapporten viser hvordan kravet er oppfylt.

Når det planlagte prosjektet for implementering av erfaringsbasert kunnskap er i drift, skal alle aktuelle søknader og rapporter til vurdering og uttalelse der. En av prosjektets oppgaver blir å samarbeide med relevante fagmiljøer om utvikling av metoder for å sikre at kravene ivaretas, herunder kriterier for søknad og rapportering.

Egenandel ved investeringer

Potten med forebyggende midler er begrenset. Det innebærer at det normalt kreves en egenandel ved søknader som innebærer investeringer. På denne måten kan en sikre at flere brukere får støtte, og i tillegg at søker er motivert for å gjennomføre tiltaket. Størrelsen på egenandelen vil variere med omfang og type prosjekt.

Prioritering av midler til næringene

Selv om det gjennom differensiering i størst mulig grad søkes å holde beitedyr og rovdyr atskilt i tid og rom, er dette vanskelig å få til. En ønsker ikke etablert bestand av rovvilt i B-soner, men det vil være streifdyr i disse områdene. Rein vil ha både vinterbeite, sommerbeite og kalvingsområder innenfor A-soner, hvor bestandsmålet for rovviltarten skal opprettholdes. Grensene mellom A- og B-områder er i prinsippet veiledende når det skal fordeles forebyggende midler. A-områdene vil ha høyest prioritet, men avhengig av tapssituasjonen vil det likevel være åpning for tildeling av midler også i B-områder.

Rovviltnemnda vil særlig prioritere tiltak som styrker beitedyrberedskapen i randsonene til A-områdene. Eksempel på egnet tiltak er elektronisk beitedyrovervåking, som kan bidra til at skadesituasjoner oppdages raskt, og effektive tapsforebyggende tiltak som for eksempel skadefelling eller akutt sinking kan settes inn.

Prioritere FKT-midler til kommunalt administrerte skadefellingslag

Rovviltnemnda vil fortsette satsningen på de kommunalt administrerte skadefellingslagene. Dette innebærer å prioritere FKT-midler til kompetanseheving, materiell og trening av skadefellingspersonell. En slik satsning på disse lagene betyr også at det er disse som skal brukes ved fellingsoppdrag fra Statsforvalteren. Skadefellingslagene skal dekke hele regionen, de skal ved behov kunne samarbeide om oppdrag, og det skal være et mål at de har personell som til sammen har god lokalkunnskap over hele regionen. Vi oppfordrer kommunen til å arbeide for å knytte de beste hundeevipasjene til fellingslagene, og rovviltnemnda vil forsøke å støtte opp om det ved prioritering av FKT-midler. Per 2023 har regionen åtte kommunalt administrerte skadefellingslag. Rovviltnemnda vurderer at disse dekker regionen godt. Det er viktig at det ikke er for mange fellingslag i forhold til antall oppdrag som gis.

Stimulere til effektiv kvotejakt og lisensfelling

Rovviltnemnda vil ha en tydelig satsning på kvotejakt og lisensfelling, slik at bestand og utbredelse av rovviltartene effektivt kan reguleres i tråd med en tydelig differensiert forvaltning, og minst mulig ulempe for beitenæringene. For å klare dette trenger regionen mange motiverte og kompetente rovviltjegere. Forvaltningen er avhengig av videre prosjekter som Næring og rovvilt, for å skape og vedlikeholde interesse for rovviltjakt- og lisensfelling.

Helhetlig vurdering av effekten av tapsforebyggende tiltak

Tapsreducerende tiltak skal vurderes helhetlig geografisk og med hensyn til effekter på omkringliggende siidaer og beitelag, herunder hvordan man kan unngå tiltak som overfører

rovdyrtrykket til andre siidaer og beitelag. Beitenæringenes kunnskap om dyrevelferd og andre relevante forhold skal være del av vurderingen. Det skal stilles krav til samarbeid med, og internt i, beitenæringene ved tildelinger til skadeforebyggende tiltak og utprøving av slike.

En slik vurdering vil måtte bety en omfattende grovsiling av søknader, der mange får avslag. Det er fordi Statsforvalteren ikke har kapasitet til å gjøre slike vurderinger på ca. 500 ulike tiltak som det årlig omsøkes fra reindriften. Videre vil det bety at det blir en snevrere eller ingen anledning til å selv velge tiltak i etterkant av at søknaden er levert.

Erfaringskunnskap i forvaltninga

Prosjektet for erfaringsbasert kunnskap skal viderefremme informasjon om tilgjengelige kurs, konferanser og studietilbud som omhandler erfaringskunnskap relatert til beitenæring og utmarksforvaltning.

Styrket beitedyrberedskap

Det er viktig å prioritere FKT-midler til tiltak som oppdager ekstraordinære tapssituasjoner, og videre til tiltak som gjør det mulig å sette inn effektive områdetilpassede tiltak dersom tapssituasjoner oppstår. Det bør prioriteres støtte til beredskapsplaner i kommuner, reinbeitedistrikt og beitelag.

Krav om godkjente kadaverhundekvipasjer

For å sikre best mulig effektivitet ved ordinære FKT-tiltak stiller rovviltnemnda krav til at kadaverhundekvipasjer skal være godkjente etter Norske Kadaverhunder sin godkjenningsordning. Rovviltnemnda vil gjennom bruk av FKT-midler søke å bidra til at det er tilstrekkelig kapasitet med kadaverhundekvipasjer.

Nasjonale standarder må følges

Statsforvalteren må følge opp og sikre at standardene for tidlig sanking, beredskapsareal, bruk av vokterhund samt oppsett og vedlikehold av rovviltavvisende gjerder følges.

Opplysninger om rovdyrobservasjoner og skadeomfang

Det er viktig at forvaltninga er så transparent som mulig om opplysninger om rovdyrobservasjoner og skadeomfang. Det kan indirekte redusere tap av dyr ved at en skadesituasjon oppdages raskt, og nødvendige tiltak settes inn. Ideelt burde Statsforvalteren fortløpende gi alle beitebrukere informasjon når det ble registrert rovviltaktivitet i nærheten av deres beitedyr. Imidlertid har ikke Statsforvalteren oversikt over hvem som har beitedyr hvor til enhver tid. Med unntak av registrerte kongeørnreir og hilokaliteter for jerveynglinger er det aller meste av den rovviltaktiviteten som registreres, offentlig tilgjengelig.

Rovviltnemnda oppfordrer beitebrukere til aktivt å bruke rovbasesiden for oppdateringer om beitedyr som dokumenteres tatt av rovvilt og for rovviltobservasjoner. Videre oppfordrer vi til å bruke skandobs.no for å se uverifiserte rovviltobservasjoner og legge inn egne observasjoner. Rovviltnemnda oppfordrer beitelag og reinbeitedistrikt til å lage egne rutiner for varsling av rovviltaktivitet. Slike rutiner kan være del av en beredskapsplan, som det også er mulig å søke om FKT-midler for å lage og drifte.

Meld fra ved funn av kadaver

Dokumentasjon av rovvilt drepte beitedyr står sentralt i dagens forvaltningssystem. Dokumenterte skader er av stor betydning når det skal søkes støtte til tapseforebyggende tiltak, særlig akutte

tapsforebyggende tiltak og skadefelling. Videre danner dokumentasjon en stor del av grunnlaget for utmåling av rovvilterstatning.

Ved funn av kadaver der rovvilt mistenkes som skadevolder, oppfordrer vi til å raskt ringe til rovviltkontakt. Statens naturoppsyn har et nettverk av rovviltkontakter, deres telefonnummer finner en på Miljødirektoratet sine nettsider. Rovviltkontaktene har andre jobber og er ikke nødvendigvis alltid innen rekkevidde. Derfor bør dyreeiere ha telefonnummer til flere rovviltkontakter lett tilgjengelig. Om en ikke får tak i rovviltkontakt, så ring rovviltansvarlig i Statens Naturoppsyn, deretter Statsforvalteren. Miljødirektoratet har en beredskapstelefon for rovvilt som er bemannet alle dager mellom 06.00 og 22.00.

Skadedokumentasjon rein Finnmark

Generelt er undersøkelser på funnstedet det beste, men det er ofte ikke mulig å få gjort. Årsaker til at undersøkelse på funnstedet er problematisk kan være lange avstander, forstyrrelser av reinflokkene samt at frosne kadaver må tines før undersøkelse. Da kan det være bedre at reineier/gjeter tar egne bilder fra funnstedet og frakter kadavrene til SNO sine kadaverkontainere ved neste anledning.

SNO drar likevel ofte ut i felt når det er akutte skader med mange kadaver, når det er søknader om fellingstillatelse eller siidaen ønsker at SNO kommer. SNO skal være imøtekommende og dra ut i felt til siidaer som melder om rovdyrproblemer og som ønsker at SNO kommer ut i felt.

I Finnmark er det en meldingssentral for skadedokumentasjon rein, denne har vært virksom i perioden januar til juni hvert år siden 2000. Den er betjent mandag til fredag 08.00–15.30. Sentralen er bemannet av en samisktalende person med god kjennskap til reindriften og fagkunnskap om kadaverundersøkelser.

Bjørnen kan våkne før reinen er ute av vinterbeiteområdene

I Finnmark er A-områdene for bjørn i viktige vinterbeiteområder for rein. Vi har de siste årene sett noen eksempler på at bjørn som er tidlig ute av hiet har forstyrret rein like før og under flytting. Klimaendringer kan gjøre at bjørner oftere forlater hiet tidlig, og at det blir større hyppighet av slike møter. Forvaltninga må sammen med reinnæringa finne løsninger for å minimere skadene ved slike situasjoner. Rovviltnemnda ønsker å sette av FKT-midler til dette formålet og oppfordrer reindriften til å vurdere mulige tiltak med slikt formål.

Gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Selv om det ikke bør være familiegruppe av gaupe i kalvingsområder eller beiteområder for sau, må vi erkjenne at så lenge det er gauper i regionen, så vil det forekomme. Rovviltnemnda vil iverksette et prosjekt der siidaer eller beitelag som har fått dokumentert familiegruppe av gaupe i sine kalvingsområder/beiteområder foregående registreringsår (oktober – februar), og hvor uttak ikke lykkes før kalving/beiteslipp, deler en fastsatt pott med midler fra konfliktdependende og skadeforebyggende tiltak.

Prosjekt Næring og rovvilt administrerer ordningen og fordeler midlene på siidaene/beitelagene som har levert krav innen 1. august. Ved kravet skal siidaen legge kart som viser detaljert hvor siidaen hadde kalving inneværende år. Beitelag kan vise til beitelagskart.

Tanken er at en slik kompensasjon kan være et bedre alternativ enn å gi midler for forebyggende tiltak som føring, gjeting og samling, som i forhold til gaupetap kan se ut til å ha den motsatte

effekten av hva en ønsker. Fordi hvert angrep fra gaupe vil stresse flere dyr når de er samlet enn når de beiter spredt. Det er nærliggende å tenke at gaupa får en vanskeligere jakt når beitedyrene voktes/gjetes, at gaupa da angriper oftere uten å lykkes, og når gaupa dreper beitedyr, blir den gjerne forstyrret så den ikke får utnyttet det dyret den har drept, og da må drepe igjen. Scandlynx har vist at hunngauper som ikke har tilgang på rein hele året sjeldnere får frem unger, det vil bety at om vi gjør det vanskelig for gauper å drepe rein, trengs det flere hunngauper for å nå bestandsmålet. Altså kan konsekvensen av forebyggende tiltak bli flere gauper, som hver for seg både stresser og dreper flere beitedyr.

Rovviltnemnda vil teste denne ordningen fordi vi erkjenner at vi ikke har generelle forebyggende tiltak med effekt for å hindre tap av beitedyr til gaupe. Om det finnes mulighet for lokale tiltak med effekt, så tror vi reineiere og beitelag selv vet best hvordan midlene skal brukes effektivt.

Finnmark Bondelag – behov for mer FKT-midler

Rovviltnemnda bør arbeide for større tildelinger av FKT midler, da det virker som om stadig flere oppgaver skal dekkes over FKT budsjettet.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – behov for mer FKT-midler

Nemnda er enig, og dette er noe vi arbeider med fortløpende. Vi har uttalt dette behovet i flere brev til KLD og vi presiserte det sist i møte med politisk ledelse i KLD den 28.6.2024.

Finnmark sau og geit –behov for mer FKT-midler

Rovviltnemnda må arbeide for større tildelinger av midler, og mål rette tilskuddene til foretak med produksjonsdyr i landbruket, kommuner og lokalsamfunn. Jfr paragraf 1 og 2. Da det virker som om stadig flere oppgaver skal dekkes over FKT budsjettet.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – behov for mer FKT-midler

Nemnda er enig, og dette er noe vi arbeider med fortløpende. Vi har uttalt dette behovet i flere brev til KLD og vi presiserte det sist i møte med politisk ledelse i KLD den 28.6.2024. Nå er midler til styrking av kommunale og interkommunale skadefellingslag øremerket. Nemnda arbeider for at også midler til prosjektet Næring og rovvilt skal øremerkes, og vi jobber videre med å få en stilling til regionen som arbeider spesifikt med å implementere erfaringsbasert kunnskap i forvaltningen.

NOAH – for dyrs rettigheter – ikke-letale tiltak fremfor skyting

NOAH mener at forebyggende tiltak som ikke innebærer skyting av dyr har fått for lite oppmerksomhet i planlegging og gjennomføring av rovviltforvaltningen. Det satses betydelig summer av penger på utvikling av beredskaper til å skyte dyr, men relativt få ressurser er brukt på utvikling av løsninger som reduserer tap av beitedyr til rovdyr uten at rovdyr skytes. Fokus på skyting av rovdyr er heller ikke en rimelig fremgangsmåte i en situasjon hvor regelverket gir adgang til å felle dyr kun unntaksvis, siden både Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven som utgangspunkt forbyr skyting av de truede rovdyrartene. Det bør heller være et overordnet mål om å legge til rette for aksept og toleranse for rovdyr i Norge, og et mye større fokus på ikke-letale forebyggende tiltak i rovviltforvaltningen.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – ikke-letale tiltak fremfor skyting

Av tildelte 13 millioner i FKT-midler i 2024 fordelte rovviltnemnda ca. 3,5 millioner til forskning og formidling. Tapsforebyggende ikke-letale tiltak direkte til beitenæringene fikk ca. 7 millioner. Akutte ikke-letale tiltak i beitenæringene ble budsjettert med 1 million. Videre ble det budsjettert med 1 million i skadefellingsvederlag for fellingspersonell i eventuelle fellingsforsøk og det ble bevilget ca. 500 000 til prosjekter angående jakt og felling av rovvilt. Utover dette er det en nasjonal pott øremerket kommunale og interkommunale skadefellingslag.

Rovviltnemnda forsøker å bruke tildelte midler for best mulig oppnåelse av det todelte målet om både beitedyr og rovvilt i norsk natur, og samtidig legge til rette for økt kunnskap blant alle aktører, oss selv inkludert.

NOAH – for dyrs rettigheter – forebyggende og konfliktdempende tiltak

NIBIO har i sin rapport «Vurdering av FKT-ordningen» understreket at «En forutsetning for konfliktreduksjon (...) er at både verne- og næringssida anerkjennes som legitime aktører i konflikten» og at «Slik er det trolig ikke nå, i alle fall ikke på regionalt nivå hvor det sentrale forvaltningsorganet, rovviltnemndene, i stor grad ser det som sin oppgave å støtte beitenæringene.» NOAH oppfordrer derfor til at rovviltnemnda tar en grundig vurdering av hvilken effekt de ulike tiltakene i den foreslåtte planen kan ha i et helhetlig samfunnsperspektiv. Det er ingen som tjener med et økt konfliktnivå på lang sikt og det er dermed nødvendig å unngå innføring av kortsiktige tiltak (skyting av rovdyr) som fører til enda mer polarisering i et felt som allerede lider av et meget høyt konfliktnivå.

NOAH mener generelt det må være langt høyere terskel for å gi skadefellingstillatelse, både innenfor og utenfor forvaltningssonene for rovvilt. Prioritering av letale metoder er en politisk beslutning i Norge, men etter NOAHs mening er det for tiden ikke basert på vitenskapelig grunnlag eller på en langsiktig visjon om hvordan man effektivt kan dempe konfliktene mellom rovdyr og næringsinteresser. En av hovedkonklusjonene fra studiene om hvordan å redusere rovdyr- og husdyrkonflikter er at det bør legges mer vekt på ikke-letale forebyggende tiltak, i stedet for reaktive tiltak (som felling er). Selv om permanente forebyggende tiltak kan virke dyrere når de settes i gang, er de ikke det på lang sikt, samtidig som at de er mer effektive i et langtidsperspektiv. Det finnes ikke noe vitenskapelig bevis for at skyting av rovdyr fungerer for å redusere konflikter mellom rovdyr og menneskelige interesser. NOAH vil utdype mer om konfliktdemping lenger ned i dette skrevet.

NOAH mener forvaltningsplanen trenger gode strategier for forebyggende tiltak som er ikke-letale, altså tiltak som ikke innebærer skyting av rovdyr. Det bør i mye større grad lages strategier for bruk av rovviltavvisende gjerder som vedlikeholdes, beredskapsbeiter slik at man kan ta hensyn til streifområder, ly om natten (da rovdyrene er mest aktive om natten), utvidet tilsyn, flaggliner, vokterhund, flytting av husdyr til områder uten rovdyr, bruk av skremmeapparater og tidlig nedsanking. Statsforvalteren og rovviltnemnda bør sørge for at ikke-letale forebyggende tiltak er gjort klart før beitesesongen, slik at det raskt kan settes i gang om det dukker opp rovdyr i områder med beitedyr. I tillegg bør man hente erfaring fra

andre land hvor det er ansatt egne team som rykker ut i områder hvor rovdyr har tatt beitedyr.

Når det gjelder ulv, er flaggliner («fladry») et tiltak som har vist seg svært effektivt i forebyggende arbeid i blant annet USA, særlig for å unngå ytterligere skader ved en lokalitet. I Norge kan NOAH imidlertid ikke se at dette er forsøkt anvendt som forebygging i særlig grad – tvert imot bruker man det i jakt på ulv. NOAH ser det som et paradoks at et hinder som viser seg å være så sterkt at det effektivt hindrer ulven å flykte fra livsfare, ikke brukes i avskrekking av ulv som forebyggende tiltak, selv om det benyttes til dette i andre land. Det bør også undersøkes om flaggliner kan brukes til avskrekking av de andre rovviltartene fra beiteområder.

NOAH understreker at ikke-selektiv skyting av rovdyr har kun kortsiktig effekt og er ikke effektivt med hensikt å forhindre ytterligere angrep. Dette er på grunn av at det vandrer inn andre individer av den samme arten i området. En undersøkelse gjennomført i Spania kom til at skyting av ulv er kontraproduktiv fra et skadehåndterings- og bevaringsperspektiv. Studien anbefalte å sette fokus på bedre dyreholdpraksis (ubeskyltet husdyr er mer utsatt for predasjon). Studien baserte seg på flere nye vitenskapelige publikasjoner og konkluderte med at felling av bestander av store rovdyr er uberettiget av vitenskapelige grunner. Felling undertrykker visse egenskaper i rovdyr og endrer dermed rovdynenes rolle i økosystemet. Forskerne påpekte dessuten at gjennomføring og utfall av forvaltningstiltak rettet mot store rovdyr bør vurderes av etiske grunner.

Videre er det bevis fra flere forskningsstudier at lokale forhold, ikke antallet rovdyr, spiller en nøkkelrolle for å redusere omfanget av tap til rovdyr. Forskning gjennomført i Slovakia konkluderer med at faktorer forbundet med økt risiko for tap av beitedyr er blant annet landskapstrekk, avstand til skogdeksel, redusert tilgjengelighet av ville byttedyr og mangel på menneskelig tilstedeværelse. Istedenfor fjerning av rovdyr gjennom skyting, vil endring av miljøet hvor beitedyrene befinner seg, være mer effektivt. Dette kan for eksempel være å gi beitedyrene flere muligheter for gjemsel, og ly om natten da risikoen for at rovdyr tar beitedyr øker.

Beitepraksisens rolle

Resultatene fra den slovakiske undersøkelsen er bekreftet av en studie om ulvepredasjon i Portugal fra 2017. Denne forskningen konkluderte med at nivået av tapene er betydelig påvirket av beitepraksis. Undersøkelsen kom til at predasjonen var spesielt høy på beitearealer hvor dyrene går fritt i utmarksbeite. Predasjonsproblemet med denne praksisen var imidlertid i stor grad konsentrert om de få besetningene som ble etterlatt ubeskyltet om natten, mens det semi-begrensede husdyrholdet led mye lavere tap på grunn av ulveangrep.

Undersøkelsen gjennomført i Portugal foreslår videre å fokusere på den bestemte beitepraksisen fremfor selve systemet, på grunn av den sterke økonomiske oppmuntringen for å opprettholde store besetninger. Slike rutiner kan omfatte gjerding eller bruk av vokterhunder, spesielt om natten, og ikke å bringe husdyr yngre enn tre måneder til beite. Sistnevnte tiltak hadde en særlig sterk effekt på ulvepredasjon i den frittgående praksisen, knyttet til den høye sårbarheten hos unge dyr.

For norske forhold kan det være kompliserende at viljen til å forebygge skader i visse situasjoner er lavere enn viljen til å få bort rovdyr i seg selv. Fravær av rovdyr kan for noen miljøer være selve målet, og fravær av skader på beitedyr uten fravær av rovdyr, kan dermed bli sett på som mindre ønsket. NINAs undersøkelse om holdninger til rovdyr (2017) antyder et slikt problem, da viljen til å bruke forebyggende tiltak eller justere seg til rovdyr i naturen er lav, nettopp fordi det primære målet er at rovdyr ikke skal være i naturen. En slik holdning må i så fall avdekkes. NOAH trekker frem et eksempel vedrørende den statlige støtteordningen for kommuner med ulverevir, opprettet i juli 2017, hvor 9 av 25 kommuner som kunne søke

om støtte, har unnlatt å søke eller til og med nektet å motta penger fra ordningen. Enkelte av kommunene som har søkt, har valgt ren kompensasjon for å «synliggjøre de store tapene i jaktinntekter» istedenfor forebygging og kunnskapsarbeid – noe NOAH for øvrig mener er feil bruk av midlene. Det må gjøres klart at motivasjonen for tiltak fra myndighetenes side og for konfliktdemping, er at det er de potensielt negative effektene av rovdyr i kontakt med menneskelig aktivitet som skal fjernes. Det er ikke målet at rovdyrene selv skal fjernes.

Om konfliktdemping

Når det gjelder konfliktdemping må man først forstå de ulike dimensjonene som påvirker interaksjoner mellom mennesker og store rovdyr. Hvis man er opptatt av å dempe eventuelle konflikter (negative interaksjoner), må ikke-letale løsninger prioriteres. Den foreslåtte forvaltningsplanen inneholder ingen tydelig tilnærming til konfliktdempende og forebyggende tiltak og hvordan de skal prioriteres. Nemnda henviser til generelle og vage påstander om «konflikt», uten noen dokumentasjon eller resultater av relevante undersøkelser.

Konfliktdemping bør først og fremst være målrettet mot å øke toleranse og aksept for de store rovdyrene og for å legge til rette for sameksistens. Sameksistens er basert på holdninger om toleranse på den ene siden og vilje til og evne for tilpasninger på den andre siden. Dette innebærer at man finner kompromisser som gjør det mulig at mennesker og rovdyr kan leve ved siden av hverandre. Vi henviser her til en studie fra 2013 hvor det ble belyst at kommunikasjon om fordeler av rovdyr har avgjørende betydning dersom man er opptatt av å skape mer toleranse for rovdyr (og dermed dempe konflikten): «Information about the benefits people gain from bears, in combination with information about how to reduce risks posed by bears, increased subjects' acceptance of bears in their region. Information about how to reduce risks alone (without accompanying information about benefits) decreased subjects' acceptance of bears, possibly by increasing the salience of risks.» Resultater fra andre vitenskapelige undersøkelser viser at dersom målet er konfliktdemping er det mest effektivt å jobbe med holdningsendringer ved å informere befolkningen om fordeler av å ha rovdyr i naturen.

Etter ulveforliket fra 2016 er det en forpliktelse for regionale rovviltmyndigheter å utvide konfliktdempende tiltak på sikt. Etter forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak skal slike tiltak «bidra til økt kunnskap om og forståelse for rovvilt og/eller rovviltforvaltning». Skyting er ikke en av disse tiltakene. Det er regionale myndigheters oppgave å sikre en balansert og kunnskapsbasert formidling av informasjon om rovdyr og å iverksette tiltak slik at uenigheter i samfunnet rundt ulv og ulvebestandens størrelse ikke først og fremst løses gjennom skyting. Dette gjør seg gjeldende også for de andre store rovdyrene.

I 2020 ble det publisert en evaluering av FKT-ordningen hvor en av konklusjonene var: «I dag fordeler forvaltningen midler etter søknad. Konsekvensen er at arbeidet med konfliktdemping blir tilfeldig og lite systematisk. Å gi forvaltningen et aktivt ansvar for å iverksette mer målrettede konfliktdempende tiltak kan føre til bedre samordning og styring, men det krever at forvaltningen har kompetansen som skal til for å etterspørre tiltak som har effekt.»

Som forskning har vist, har de negative holdningene i de fleste tilfeller mer med oppfatningen av rovdyrenes atferd enn med reelle forhold å gjøre. Dette betyr at man i første rekke må sette i gang tiltak som spredning av informasjon til folk og å skape en kunnskapsbasert kommunikasjon rundt de store rovdyrene.

NOAH mener at skyting av utrydningstruede rovdyr og omtale av bestandsmålet som et maksimumstak på bestandene av store rovdyr i seg selv er meget konfliktskapende. I lys av dette ville den første og mest effektive løsningen være å stoppe å skape en slik forventning av bestandsregulering. NOAH understreker igjen at planen må legge opp til et bestandsnivå

for hver art som garanterer den fastsatte målsetting som et minimum, ikke et maksimum.

Når man sikter mot økt aksept og toleranse for de store rovdyrene, har økning av forståelse for rovdyrenes rolle i økosystemer, deres biologi og adferd gjennom kommunikasjon og undervisning sentral betydning. Det er dermed viktig at man først og fremst fokuserer på å legge til rette for sameksistens med rovdyr. Vi henviser her til forvaltningsplan for ulv i Finland hvor aksept for ulv er blitt definert som toleranse for at det finnes ulv i området selv om man ikke liker ulv. Det er påpekt i planen at lisensfelling ikke nødvendigvis vil øke toleranse for ulv og kan i stedet forsterke sosiale normer som godtar dreping av dyr som en akseptabel måte å forholde seg til truede dyr på.

Den finske forvaltningsplanen er uttrykk for tilnærming som man ser også i andre land i Europa. Norge skiller seg ut som unntakstilfellet, uten noen politisk vilje til å finne løsninger hvor rovdyrenes tilstedeværelse brukes til fordel av lokalsamfunnet gjennom utvikling av fototurisme og naturopplevelser som ikke baserer seg på dreping av dyr. Dette vil være enda mer aktuelt i lys av naturkrisen som vi står midt i. Sunne økosystemer kan kun sikres ved tilstedeværelse av nøkkelarter og beskyttelse av landarealer som disse artene bruker for sine habitater. Ulv og andre rovdyr er slike nøkkelarter, og må derfor beskyttes, og ikke skytes.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – forebyggende og konfliktdempende tiltak

Rovviltnemnda ser til forskning og vi leter etter gode tapsforebyggende tiltak. En vesentlig forskjell mellom region 8 og mange andre områder det er forsket på rovvilt og beitedyr, er nok at i region 8 er tamrein det viktigste byttedyret til jerv og gaupe. Tamrein bruker tilnærmet alt areal i hele regionen som fra vest til øst er ca. 600 km og fra sør til nord inntil 300 km. Regionen grenser videre til Sverige, Finland og Russland. Tamrein kalver ute, og de lever hele året i utmarka. Bestandene av jerv og gaupe som vi har i dag avhenger av tamrein i utmarka gjennom hele året. Klimatiske forhold har gjort at vi oftere har beitekrise for reindriften. Vi forventer at jerv dreper færre rein om det er god tilgang på kadavre, samtidig forventer vi at jerven dreper flere rein om reinen er i dårlig kondisjon. For gaupe forventer vi mindre påvirkning av drapstakt på rein grunnet eksterne forhold som for eksempel beitekrise. Om vi lykkes å gjøre byttedyrene vanskelig tilgjengelig vil yngelsuksessen hos rovviltet gå ned, da trengs det å fø flere jerv og gaupe før bestandsmålet nås.

NOAH nevner flere tapsforebyggende tiltak som nemnda gir støtte til og som lokalt har effekt, særlig tiltak som fysisk skiller rovvilt og beitedyr, slik som tidlig nedsanking av sau eller flytte sauene til utmarksbeiter med mindre rovvilttrykk, har tapsreducerende effekt. Nemnda forventer likevel at en del av denne effekten forskyves til tamrein.

NOAH viser til NIBIO rapport av 2020 om vurdering av FKT-ordningen. Denne rapporten belyser også flere av utfordringene med forebyggende tiltak i reindriften. Vi siterer her fra side 52 i rapporten, om vurdering av den tapsforebyggende effekten av tiltak for tamrein:

I reindriftnæringen er også de mest effektive, tapsforebyggende tiltakene de som skiller rovvilt og reinsdyr i tid og/eller rom, men disse kan være vanskelig å praktisere pga. reinens atferd og biologi. Reinen bruker store arealer under beiting og gjennom reindriftsåret bruker de enkelte reinbeitedistriktene store deler av beiteområdet. Mange distrikter praktiserer

“rotasjon” i bruken av vinterbeitene, noe som betyr at de lar de ulike beitene hvile i enkeltår for å gi lavbeitene tid til å regenereres. Flytting av flokken til mindre rovviltbelastede områder kan derfor få negative effekter på denne naturlige og tradisjonelle beiterotasjonen. Ekstra gjeterinnsats kan redusere tapet av tamrein i deler av året, men i enkelte områder og år er ikke dette et effektivt alternativ under kalvingsperioden på grunn av vanskelig føre og dermed redusert framkommelighet i utmarka. Fôring av reinflokken som tapreduserende tiltak kan fungere godt, men er ressurskrevende, strider mot prinsippet om at reinen skal finne all næring på fritt beite og kan føre til økt smittepress. Tidlig kalveslaktning er et effektivt tiltak for å redusere det sene kalvetapet. Kalving i gjerde kan være tapsforebyggende, men er ikke gjennomførbart i større distrikt/siidaandeler (fordi det krever store arealer) og kan føre til terrengslitasje og smittepress i reinflokken.

Når det gjelder bruk av flaggliner er nemnda skeptiske fordi det er snakk om veldig store områder på nordkalotten hvor tamrein beiter. Om en skulle lykkes å jage ulv ut fra et område hvor rein beiter vil den med stor sannsynlighet komme til et nytt område hvor rein beiter osv. Det vil ikke ivareta dyrevelferden hverken for ulv eller rein. Imidlertid har vi eksempler på streifulver som har vandret gjennom store deler av regionen uten at vi har sett tap av tamme beitedyr, men da har de fått gå i fred. Når det er ulv i regionen er det Statsforvalteren eller Miljødirektoratet som fortløpende vurderer tiltak.

Skibotn Saubeitelag – Forebyggende og konfliktdempende tiltak

Det gir lite mening og skille beitedyr og rovvilt i en region hvor rovviltet lever av beitedyr. Annet leved grunnlag enn beitedyr fins ikke for spesielt gaupe. Et eller annet sted i regionen må beitedyr miste livet skal bestandsmålet oppnås. Man kan flytte problemet med rovvilttap rundt i regionen eller fordele problemet ved å skille rovvilt og beitedyr. Men uten beitedyr er det ikke grunnlag for bestand av gaupe i nord. Skulle man lykkes i og skille disse effektivt kan bestandsmålene ikke oppnås.

Nemndas svar på uttalelse fra Skibotn Saubeitelag – Forebyggende og konfliktdempende tiltak

Rovviltnemnda ser denne utfordringen, og vi har selv belyst den i planen. Samtidig er det vår oppgave lete etter de beste løsningene innenfor målet om både beitedyr og rovvilt.

Troms reindriftssamers fylkeslag – forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovviltforvaltningen

Her opplever reindriften at det stort sett bare er navnet som er igjen. Ordningen som den er i dag, har liten praktisk betydning for næringen. Dagens regelverk er tilpasset sauene næringen, for reindriften må søknadsfristen flyttes til høsten, slik at næringen kunne gjort tiltak over vinteren. Næringen opplever også at tildelinger som blir gitt reindriften, er veldig små, og bare en brøkdel av de kostnadene som tapsforebyggende tiltak koster reindriften. Vi registrerer også at en større og større andel av FKT midlene går til alt annet enn det som går på å begrense tapene. Tiltak i ordningen går også utenfor den etablerte saksgangen som finnes i distriktene. Dette kan mange ganger skape problemer for de øvrige i distriktet, ved f.eks. inngjerding av store områder til kalvings gjerder. Reindriften har gjennom årene prøvd mange forskjellige tiltak uten at tapene er blitt redusert. Antall rovvilt i området vil fortsatt avgjøre hvor store tapene blir.

Reindriften foreslår at ordningen avvikles, og at midlene overføres til uttak av rovvilt.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms reindriftssamers fylkeslag – forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovviltforvaltningen.

Det har vist seg vanskelig å finne gode generelle tapsforebyggende tiltak tilpasset reindriften. Det er også noe av bakgrunnen for at nemnda foreslår et prosjekt der siidaer og beitelag med gaupeynglinger i sine kalvingsområder/beiteområder deler en fastsatt pott med midler fra FKT-ordningen. Rovviltnemnda har skrevet om dette i avsnittene om

- Prioritering av midler til næringene
- Prioritere FKT-midler til kommunalt administrerte skadefellingslag
- Stimulere til effektiv kvotejakt og lisensfelling
- Helhetlig vurdering av effekten av tapsforebyggende tiltak

BirdLife Norge – prioritering av midler til næringene

Det er også her nødvendig å minne om at B-soner ikke åpner for tiltak mot kongeørnterritorier all den tid bestandsmålet tar utgangspunkt i den naturgitte tetthet av kongeørnterritorier i Norge.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – prioritering av midler til næringene

Det er ikke soneforvaltning av kongeørn. Dette er nemnda klar over.

Indre Lyngenfjord beitelag – prioritering av FKT-midler

Når det gjelder FKT midler, så mener vi at det må prioriteres i områder der det er størst problem mellom beitedyr og rovvilt og der man kan forvente å få det. Det oppleves dessuten også uforutsigbart å planlegge tiltak over flere år, når det bare vedtas FKT midler for et år av gangen.

Nemndas svar på uttalelse fra Indre Lyngenfjord beitelag – prioritering av FKT-midler

Det er intensjonen med midlene at de skal settes inn der den tapsforebyggende effekten er størst. Tildelingene til FKT kommer årlig over statsbudsjettet, og det er forvaltningens oppgave å tildele og utbetale innenfor det årlige budsjettet. Innenfor denne rammen forsøker nemnda å legge til rette for forutsigbarhet.

Karasjok kommune – prioritering av FKT-midler

Vi ber også om at FKT-midler prioriteres til de kommunene som erfarer økning av rovviltbestander, som Karasjok kommune. FKT-midler bør prioriteres til områder der rovviltskader er økende.

Nemndas svar på uttalelse fra Karasjok kommune – prioritering av FKT-midler

Når det gjelder FKT-midler til kommunene så går disse til å dekke utgifter i forbindelse med kommunale og interkommunale skadefellingslag (8 i region 8), videre kan alle kommuner søke om midler til konfliktdempende tiltak som har til hensikt å dempe konflikter forårsaket av rovvilt. Disse tiltakene skal bidra til økt kunnskap om og forståelse for rovvilt og/eller rovviltforvaltning. Tiltak rettet mot barn og unge skal

prioriteres. Generelt forsøker nemnda å prioritere midler der de har størst måloppnåelse.

8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – skadefellingslag

Det er positivt at rovviltnemnda ønsker å satse videre på de kommunalt administrerte skadefellingslagene da dette sikrer representasjon av lokalkunnskap. I planen oppfordrer dere kommunene til å knytte de beste hundeevipasjene opp til fellingslagene, og at dere ønsker å støtte opp om det ved prioritering av FKT – midler. Vi ser for oss at det her er en fordel dersom det presiseres hvilke kurser og godkjenninger det er som trengs av en slik hundeevipasje for å sikre tilgangen i regionen.

Nemndas svar på uttalelse fra 8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – skadefellingslag

På dette feltet har ikke nemnda lyst til å detaljstyre. Fellingsledere i lagene har gjerne god kunnskap om hva som fungerer for de ulike oppdragene, og SNO kan bistå fellingsleder med råd, og i noen tilfeller også med hunder. Videre vil vi anbefale kommunene å hente kunnskap fra regionens prosjekt; Næring og rovvilt.

Finnmark Bondelag – skadefellingslag

Slik dette er organisert i dag fungerer det ikke tilfredsstillende, dette fordi det er for mange skadefellingslag. Det blir for få oppdrag og lagene får for lite praksis og erfaring. Antallet lag kan med fordel reduseres og heller settes sammen av personer fra forskjellige kommuner som har solid erfaring og interesse for dette. Vi anbefaler regionale jaktlag framfor kommunale. Dette bør lønnes som en jobb, framfor at det blir en hobby. SNO sitt personell bør være en del av dette jaktlaget. Deltakere i skadefellingslagene bør etter vår mening i større grad profesjonaliseres. Har man ikke hund, bør disse hentes inn utenfra. Dyreeier bør helst ikke delta i selve jakta, men bidra som kjentmann. Bonden kan risikere å måtte fortsette oppdraget utenfor sitt eget område fordi bjørnen vandrer. Bonden har i utgangspunktet arbeid nok. Vi tenker likevel at de forskjellige beitenæringene og skadefellingslagene skal samarbeide tett for å utveksle erfaringsbasert kunnskap.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – skadefellingslag

Dette med antall lag er en vanskelig balansegang, de siste årene er det noen lag som har hatt en god del oppdrag, men andre har hatt få. Når det gis skadefellingstillatelse bør det være flere personer, avhengig av oppdrag rundt 2–10 som kan stille på kort varsel, det gjør at det bør være en del fellingspersonell rundt om i distriktet. Samtidig bør ikke de enkelte lagene være for store. Også de kommunale skadefellingslagene dekker flere kommuner, så om de er interkommunale eller kommunale er mer et spørsmål om hvordan kommunene administrativt har organisert seg. Nemnda mener begge deler fungerer.

Med lønn for fellingsoppdrag og midler til trening og kursing har vi de siste årene hatt en betydelig profesjonalisering av skadefellingslagene. Målet er at rovviltbestandene skal reguleres gjennom kvotejakt og lisensfelling, og at tap av beitedyr skal avverges

gjennom forebyggende tiltak. Det er ønskelig at næringene ikke skal oppleve behov for skadefelling, samtidig er det viktig at det er personell som er genuint motiverte for oppdrag når dette blir nødvendig. Etter dagens regelverk er det ikke adgang til å lønne fellingspersonell for at de er i beredskap, det er bare når de er på oppdrag de får lønn. Dette er etter rovwiltnemndas syn den mest økonomiske ordningen. Videre har fellingsleder adgang til å be SNO om bistand. Rovwiltnemnda er enige i at det bør samarbeides med SNO, blant annet om hunder for fellingsoppdrag, noe som også gjøres i dag. Videre er vi enige i at dyreeier i første rekke skal bidra med kunnskap, og at beitenæringene og skadefellingslagene må samarbeide tett for å nyttiggjøre ferdigheter og kunnskaper.

Karasjok kommune – skadefellingslag

Vi viser også til at Karasjok kommune har opprettet et eget skadefellingslag for rovwilt, men får ikke tilskudd til drift av denne.

Nemndas svar på uttalelse fra Karasjok kommune – skadefellingslag

Dette med antall skadefellingslag er en vanskelig balansegang. Rovwiltnemnda har støttet 8 kommunale eller interkommunale skadefellingslag i region 8. Og vil på nåværende tidspunkt ikke utvide eller endre på disse. Karasjok kommune er ikke administrator for noen av disse lagene. Med henblikk til antall fellingsoppdrag i kommunen mener rovwiltnemnda at eventuelle oppdrag kan løses av andre fellingslag. Så vil vi oppfordre kommunen til å tipse andre vertskommuner for fellingsoppdrag om aktuelt personell med base i Karasjok.

Tana kommune – satse på lokale kommunale skadefellingslag

Tana støtter at det satses på lokale kommunale skadefellingslag og mener at det er klokt å satse lokalt på bjørnehunder når det finnes jegere med interesse for det lokalt.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – satse på lokale kommunale skadefellingslag

Nemnda mener det er klokt at kommunene som administrerer skadefellingslag, bruker sine fellingsledere, SNO og prosjektet Næring og rovwilt til selv å avgjøre hva som er de beste løsningene for å ha gode bjørnehunder tilgjengelig, om det oppstår behov for skadefelling av bjørn.

Indre Lyngenfjord beitelag – forebyggende tiltak

Siden det ligger i jervens natur å gjemme unna kadaver, ofte på utilgjengelige plasser så kan det ofte ta tid før en oppdager angrep. Radiobjeller med bevegelsessensor som varsler flukt/stress alarm og dødsalarm i kombinasjon med kadaverhund ekvipasjer bidrar til å avdekke pågående angrep tidligere, og man kan avverge katastrofetap slik vi sist erfarte i 2018 og 2023. Effektiv nedsanking med bruk av gjeterhund, drone og termisk kikkert bidrar til å finne gjenlevende dyr ved beitesesongens slutt eller ved akutte angrepssituasjoner. Vi har

særlig troen på å bruke drone med termisk kamera, da det kan dekke et mye større område for å lokalisere dyr. Slik det er i dag bruker vi ekstremt mye tid på å lete etter dyr som vi ikke finner, fordi de er drept av rovvilt. Det er en ekstra belastning for beitebrukeren, fordi fortvilelsen og bekymringene øker i takt med tid brukt ute i marka uten å finne levende dyr.

Nemndas svar på uttalelse fra Indre Lyngenfjord beitelag – forebyggende tiltak

Nemnda er enige i at det ligger et stort potensial for effektivt tilsyn og deteksjon av tapssituasjoner i elektronisk overvåking og andre tekniske hjelpemidler. Videre at kadaverhundekvipasjer kan bidra til å dokumentere omfanget av skadesituasjoner og at gjeterhunder kan være effektive ved nedsanking. I dokumenterte pågående akuttsituasjoner finnes det midler som kan bidra til dette, og det er mulig å søke om for eksempel støtte til radiobjeller over ordinære FKT-midler. Målet er beitenæringer der lønnsomheten er så god at dette er tiltak som det er økonomisk lønnsomt å investere i, slik at det blir en positiv selvforsterkende effekt av de tiltakene som settes inn.

BirdLife Norge – erfaringskunnskap i forvaltninga

Det må forventes at slike kurs, konferanser og studietilbud også omfatter tema som på en helhetlig måte formidler kunnskap om og helhetsforståelse for hvordan rovviltet opptrer og fungerer i forhold til beitedyr, spesielt fredet rovvilt, og hvordan tapsproblemer kan unngås eller reduseres uten at det nødvendigvis trenger å ekskludere forekomster av fredet rovvilt. Spesielt er det BirdLife Norges bestemte oppfatning at tap til kongeørn kan reduseres til null i en del områder og til nær null i andre områder ved tiltak som fjerner eller reduserer sykdom, skader eller parasittproblemer som ellers ville ha trigget kongeørnangrep.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – erfaringskunnskap i forvaltning

Det BirdLife her skriver om er det rovviltnemndas ansvar å formidle på en så kunnskapsbasert måte som mulig. Rovviltnemndas tanke om dette avsnittet i forvaltningsplanen er at et prosjekt for erfaringsbasert kunnskap skal kunne bidra til å gjøre kjent for forvaltninga hvilke arenaer relevant erfaringsbasert kunnskap blir formidlet gjennom. Og at nemnda og øvrig forvaltning på den måten også ble bedre til å delta på slike arrangementer, slik at vi fanger opp meninger, kunnskap og argumenter fra en bredere base enn vi gjør i dag.

Finnmark Bondelag – kadaverhund

Vi ønsker egentlig ikke å ha en rovdyrforvaltning som innebærer behov for kadaverhunder. Tiltak som dette er med på å bygge opp under at vi ønsker rovdyr i Finnmark. Bonden får likevel ikke dekt tapet ved bruk av kadaverhund (jf. motsatt bevisbyrde).

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – kadaverhund

Rovviltnemnda forholder seg til det todelte målet om både rovvilt og beitedyr i norsk natur, og vi forvalter etter de til enhver tid fastsatte bestandsmål for regionen. Innenfor den rammen vil vi gjerne ha synspunkter på i hvilke tilfeller kadaverhundekvipasjer er et formålstjenlig tiltak. Vi registrerer at mange ønsker kadaverhundekvipasjer for å avklare

omfanget av tapssituasjoner og da kunne iverksette videre tapsforebyggende tiltak.

BirdLife Norge – meld fra ved funn av kadaver

BirdLife Norge er enig i at kadaverdokumentasjoner, så raskt som mulig etter funn eller meldinger, blir gjennomført, og det er også riktig at dokumentasjon er sentral i erstatningsforskriften, men dessverre står ikke dette for en rekke fylker i Norge, og det er direkte feil at det utgjør en stor del av grunnlaget for utmåling av rovvilterstatning, særlig ikke for Region 8, som har desidert lavest dokumentasjonsandel for utbetaling av erstatning for kongeørnskade i Norge. For erstatning av sau og lam er dokumentasjonsfrekvensen mindre enn 3 %, og for rein/reinkalv litt over 4 %. Det kan heller ikke være tvil om at for sau (voksen sau!) og lam har dette en helt spesiell tilknytning til 14 års drift av en besetning av gammalnorsk sau («villsau») på Åkerøya i Harstad med dispensasjon etter småféforskriftens § 18 i et område som ligger minst 200 km nord for det aller nordligste område på kysten av Norge hvor det i så fall på helt spesielle premisser, kunne være tenkelig å tillate slik drift. Dette medførte også at Troms fylke i en årrekke var de fleste år det eneste fylke som gav erstatning for kongeørndrepte voksne søyer.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – meld fra ved funn av kadaver

Rovviltnemnda er ikke myndighet for å vurdere rovvilterstatning, når vi skriver at dokumentasjon danner en god del av grunnlaget for utmåling av erstatning er dette med henblikk på forskrift om rovvilterstatning for husdyr, samt forskrift om erstatning for tap av tamrein, som begge angir en rekke forhold som skal vurderes for å sannsynliggjøre hvilke dyr som er drept av fredet rovvilt. Dokumenterte tap i området samme sesong og også tidligere dokumenterte tap er del av vurderingsgrunnlaget.

Rovviltnemnda er kjent med dispensasjonen som var for driften på Åkerøya. Vi er kjent med at Statsforvalteren jf. forskrift om rovvilterstatning for husdyr erstattet voksne søyer og åringer som etter undersøkelse var dokumentert eller antatt drept av kongeørn. Vi er kjent med at disse tapene bidro til å sannsynliggjøre ytterligere tap av lam. Vi er også kjent med at Mattilsynet for flere år siden gjorde en ny vurdering, og trakk dispensasjonen.

Kautokeino flyttsamslag – gaupe i kalvingsland

Når det gjelder utfordringer med gaupe i kalvingsland, støtter GJS rovviltnemndas forslag om utprøving av nye tiltak.

Nemndas svar på uttalelse fra Kautokeino flyttsamslag – gaupe i kalvingsland

Nemnda takker for tilbakemelding.

Mattilsynet region nord – gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Til avsnittet om gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau Rovviltnemnda ønsker å iverksette et prosjekt der siidaer/beitelag som har dokumentert familiegruppe av gaupe i sine kalvings - /beiteområder og uttak ikke har lyktes, skal tildeles midler. Det er tenkt at dette er

et bedre alternativ til andre forebyggende tiltak som føring, gjeting og samling. Dette med bakgrunn i at Scandlynx har vist at gauper som ikke har tilgang på rein hele året sjeldnere får frem unger og at det derfor trengs flere hunngauper for å nå bestandsmålet. Konsekvensen av forebyggende tiltak som forstyrrer gaupa i jakt på tamrein, kan bli flere gauper, som hver for seg både stresser og dreper flere beitedyr.

Dyrevelferdsmessig kan ikke Mattilsynet støtte en forvaltningsform som legger opp til at man «fører» rovvilt med tamme beitedyr. På side 39 avsnitt to og tre i forslag til forvaltningsplan henvises det til Mattilsynets beitedyrrapport for 2022 til Landbruks- og matdepartementet hvor vi skriver: «Mattilsynet kan ikke akseptere at beitedyra brukes som levende åte til rovdyra. Det er et alvorlig brudd på dyrevelferdsloven. I henhold til dyrevelferdsloven § 14 er det forbudt å bruke levende dyr som før.»

Nemndas svar på uttalelse fra Mattilsynet region nord – gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Vi viser til forvaltningsplanens kapittel om *forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov*, hvor vi skriver om *omfordeling av måltallene for gaupe*. Likevel, per i dag er det vår oppgave å forvalte gaupebestanden på bestandsmålet. Gitt et visst antall familiegrupper av gaupe i regionen, så mener rovviltnemnda at de tiltakene forvaltningen kan tilby å støtte for å forebygge tap til gaupe, samlet virker tapsforsterkende på tamme beitedyr. Det er dyreeiers ansvar å ivareta dyrevelferden. Når forvaltningens virkemidler virker mot sin hensikt, er det beste nemnda kan gjøre å gi dyreeier størst mulig frihet til å velge tiltak. Det mener vi å gjøre ved en slik ordning.

Norges Miljøvernforbund – gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Prosjektet mht. gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau er interessant og NMF ser fram til å se resultatet.

Nemndas svar på uttalelse fra Norges Miljøvernforbund – gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Nemnda takker for tilbakemelding.

Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – gaupe i kalvingsland

Når det gjelder utfordringer med gaupe i kalvingsland, så støtter reinbeitedistriktet rovviltnemndas forslag om utprøving av nye tiltak.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – gaupe i kalvingsland

Nemnda takker for tilbakemelding.

Skibotn Saubeitelag – gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Gaupebestanden må flyttes ut av region 8. Det er bevist at beitedyr er grunnlaget for bestanden av gaupe i vår region. Troms og Finnmark. Gaupebestanden må opprettholdes i områder hvor det fins et naturlig byttegrunnlag/levegrunnlag for en gaupebestand. Det fins

slike områder i vårt land med slike naturlige bestander av rådyr og hjort og villrein. Hvor gaupa har naturgitte gode muligheter. Hvor gaupa kan leve uten at beitedyr er grunnlaget for gaupebestanden. Men overraskende nok er det i disse områdene lite eller ingen gauper i dag. Gaupene avlives i dag i Norge straks de kommer inn i områder hvor det er gode naturlige forhold for gaupa som for eksempel på Hardangervidda og på Vestlandet. Jeg legger ved et kart over gaupeynglinger i Finland. Alle ynglinger skjer sør i landet hvor gaupebestanden kan finne mat utover beitedyr. Og dette har direkte innvirkning på konsentrasjonen av gauper innad i vår region 8, Troms og Finnmark. Grenseoverskridende bestand i naboskap med Finland er helt uaktuelt. Da man i Finland forvalter gaupebestanden i områder det er naturgitte forhold for en slik bestand. Og hvor gaupebestanden følgelig har en lang historie. Bare langs svenskegrensen kan denne grensebestand- effekten fungere.

Nemndas svar på uttalelse fra Skibotn Saubeitelag – gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Nemnda takker for tilbakemeldingen, vi har et eget avsnitt i forvaltningsplanen under *forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov* som går på omfordeling av måltallene for gaupe.

Tana kommune – gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Tana kommune mener forslaget om kompensasjon for gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau er prinsipielt feil og stiller spørsmål ved om det vil fungere i praksis.

Prinsipielt er det problematisk å kompensere beitebrukere for tilstedeværelsen av gaupe i beitet. Beitedyr har en egenverdi, jamfør dyrevelferdsloven §3. En situasjon der beitebrukere kompenseres økonomisk på forskudd for skader fra gaupe gjør på beitedyr rokker ved beitedyras egenverdi. En kompensasjonsordning kan anses som en ansvarsfraskrivelse for de lidelsene beitedyr blir utsatt for på grunn av rovvilttrykk på beitet. Utmarksbeite har lange tradisjoner i Norge, og det er et velferdsgode å få komme på beite.

Kompensasjonsordningen kan også rokke ved beiteretten, fordi den vil være et insentiv til å ta dyr inn på beite på innmark. Dyrka mark skal brukes til å produsere vinterfôr til husdyr. Dersom innmarksarealene er bundet opp til beiting, vil det ikke være nok areal tilgjengelig å produsere vinterfôr. Tilveksten hos dyr i vekst er ofte bedre på utmarksbeite enn på innmarksbeite, både fordi dyra alltid har tilgang til nytt friskt beite og fordi det er mindre smittepress. Så selv om beitebrukerne blir kompensert for å ikke slippe dyr i utmarka, er det grunn til å tro at de vil tape økonomisk på å holde dyr på innmarksbeite. Beite i utmark er også viktig som klimatiltak. Det er fordi det bidrar til å binde karbon i jorda, og fordi beiting bidrar til å hindre gjengroing.

I stedet for en kompensasjonsordning, bør rovviltnemnda vurdere om midlene kan benyttes til andre tiltak, for eksempel til bedre dokumentasjon av både rovviltforekomst og bedre muligheten for dokumentasjonen av rovviltskader.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Det er ikke ønskelig med gaupe som utgjør et skadepotensial i kalvingsland for rein eller i beiteområder for sau. Nemnda er likevel klar over at så lenge det er gaupe i regionen, så vil det også være gaupe der rein kalver og der sau og rein beiter. Kompensasjonen er

for de tiltak dyreeier iverksetter for å ivareta dyrevelferden tross tilstedeværelse av familiegruppe av gaupe. Med denne ordningen ønsker vi å forenkle rapportering og saksbehandling. Det vil ikke være snakk om summer som er i nærheten av å kunne kompensere for ikke å slippe dyr i utmarka.

Troms Bondelag – Gaupe i beiteområder og kalvingsland

Troms Bondelag mener at bestandsmålene for gaupe må senkes i vår region, i tillegg til at terskelen for uttak må senkes. Det er stor usikkerhet angående gaupebestanden i Troms og Finnmark på grunn av vanskelige registreringsforhold, samt lite folk i terrenget. Som et eksempel ble det i 2022 dokumentert at gaupa gjorde svært store skader i Finnmark, samtidig som det ikke finnes noen registrerte gauper i fylket.

I henhold til dyrevelferdsloven § 14 er det forbudt å bruke levende dyr som fôr. Det er også i strid med dyrevelferdslovens § 3 som sier at dyr har egenverdi, og at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger, samt § 23 om dyrs levemiljø. Tamrein og sau skal ikke være avgjørende for livsgrunnlaget til rovvilt.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms Bondelag – Gaupe i beiteområder og kalvingsland

Nemnda har et eget avsnitt under kapitlet *forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov* om omfordeling av måltallet for gaupe. I 2022 ble det ikke registrert familiegrupper av gaupe i Finnmark, men det ble registrert betydelig gaupeaktivitet av enkeltdyr. Gaupene i Finnmark har i det vesentligste god tilgang på rein bare deler av året, da er det å forvente at en mindre andel av de voksne hunngaupene får frem unger. Det er også naturlig at andelen voksne hunner som får frem unger varierer mellom år. Det kan ha vært ynglinger som ikke ble påvist, men det er også meget godt mulig at det kan være år hvor det ikke er familiegrupper av gaupe i Finnmark når registreringssesongen starter 1. oktober.

Troms fylkeskommune – Gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Rovviltnemndas forslag til prosjektet «Gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau» støttes for da vil lokale reineiere og beitelag selv kunne beslutte hvordan hvilke tiltak som er mest effektivt.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms fylkeskommune – Gaupe i Kalvingsland og beiteområder for sau

Nemnda takker for innspillet.

Beitedyr og rovvilt i region 8

Troms og Finnmark har en lang kystlinje med mange dype fjorder og store øyer. I vest og sør er landskapet preget av høye og bratte fjellformer, mens det lengre nord og øst er mer avrundete

fjellformasjoner. Regionens store utstrekning og varierte topografi fører til store forskjeller i klima og værforhold. Fjord- og kyststrøkene har et våtere klima med milde vintre og kjølige somre, mens innlandet har mindre nedbør og et klima preget av kalde vintre og varme sommerdager.

Regionen er den tynnest befolkede i landet og spesielt gjelder dette Finnmark. Tre firedeler av befolkningen bor i byer og tettsteder. Troms og Finnmark har den største andelen av Norges samiske befolkning. Rovviltnemnda er tydelige på at både reindrift og landbruksnæringen representerer samiske interesser.

Primærnæringene er av stor betydning for næringslivet i Troms og Finnmark. Når rovviltforvaltningen bidrar til at sauebruk legges ned får vi en uttynning i lokale fagfelleskap og kunnskapsbærere. Vi ser at høyt rovvilttrykk i enkelte områder truer grunnlaget for samisk næringsutøvelse. Å forvalte rovviltbestandene slik at vi også i framtiden har sterke og bærekraftige primærnæringer, som omsetter lokale beiteressurser til mat, og tilbyr gode kulturelle rammer for mennesker og spesielt den oppvoksende generasjonen, er et stort ansvar som hviler på rovviltnemndas skuldre. **Det handler om å uttøve en forvaltning som bidrar til økologisk, kulturell og økonomisk bærekraft for beitenæringene.**

BirdLife Norge – beitedyr og rovvilt i region 8

Spennvidda er stor i klima og andre miljøfaktorer i Region 8, men sammenlignet med landet ellers vil neppe kyststrøkene her bli oppfattet som særlig våte og milde. Tvert om vil en nøktern vurdering konkludere med at kystvinterklimaet i denne regionen er av det barskeste i landet.

Når rovviltundersøkelser viser at en betydelig del av næringsgrunnlaget for gaupe og jerv er tamrein, vil det nødvendigvis true grunnlaget for den delen av samisk næringsutøvelse som er basert på tamreindrift, men da må også fokus settes på nettopp denne sammenhengen og ikke generaliseres til å gjelde alle fredete rovviltarter.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – beitedyr og rovvilt i region 8

Klimaet i regionen er barsk enten det er kyst eller innland, nemnda vil bare få frem at det er betydelig variasjon i både klima og topografi. Ja, det er i første rekke gaupe og jerv som har tamme beitedyr som en viktig del av sitt næringsgrunnlag. Så vet vi at bjørn på kort tid kan gjøre stor skade i sauebeiter eller under reinkalvingen. Og uten at vi vet omfanget, så vet vi fra NINA sin forskning på kongeørn som skadevolder på lam på Fosen (NINA rapport 2308) at kongeørn kan trekke fra Trøndelag og til Finnmark i tiden reinkalvingen pågår her. Vi kan ikke utelukke at kongeørn også trekker fra andre områder og til region 8 under reinkalvingen. Hvor store tap kongeørn står for, og hva av dette som er kompensatorisk og additivt vet vi mindre om. Rovviltnemnda mener at vi utdyper mer om de ulike artene andre steder i planen.

Karasjok kommune – hvordan har rovvilt påvirket beitenæringene?

Karasjok kommune anmoder rovviltnemdene om å søke bredere kunnskap om hvordan rovviltsituasjonen over tid har påvirket beitenæringene.

Nemndas svar på uttalelse fra Karasjok kommune – hvordan har rovvilt påvirket

beitenæringene?

For å prøve å ha et best mulig bilde på hvordan rovvilt påvirker næringene, og på hva vi kan gjøre for å redusere denne påvirkningen har nemnda en løpende dialog med beitenæringene og med forskermiljøer. Hvordan rovviltsituasjonen over tid har påvirket beitenæringene er likevel et vanskelig spørsmål å svare konkret på. Politikk og forvaltning samt mennesker, beitedyr, rovvilt, øvrig natur og økonomi er faktorer som påvirker hverandre. Det er derfor vanskelig å si hvordan beitenæringene hadde sett ut dersom det ikke var tap til rovvilt på utmarksbeiter.

Norges Miljøvernforbund – levedyktige bestander av bjørn, jerv, gaupe og toleranse for streifende ulv

NMF mener det er viktig at vi har levedyktige bestander av bjørn, jerv, gaupe og kongeørn både i Troms og Finnmark. Det må være terskel for streifende ulv uten at den skytes så snart den viser seg. Forvaltningen skjer i både rovdyprioriterte (A-områder) og beitedypprioriterte områder (B-områder). Dette gjør forvaltningen bedre.

Nemndas svar på uttalelse fra Norges Miljøvernforbund – levedyktige bestander av bjørn, jerv, gaupe og toleranse for streifende ulv

Det er nemndas oppgave å oppnå dette, konkretisert gjennom bestandsmålene, differensiert forvaltning samt føringer for eksempel om vurderinger som skal gjøres i forhold til genetisk viktig ulv.

WWF Verdens naturfond – løft blikket

WWF vil oppfordre rovviltneemnda til løfte blikket og se at å løse naturkrisen krever tilpasninger og økt sameksistens med ville arter. Det gjelder også rovvilt i region 8. Skal vi ha velfungerende økosystemer (som til syvende og sist gagnar oss mennesker), må vi lære å leve med rovdyp og tilpasse oss.

Nemndas svar på uttalelse fra WWF Verdens naturfond – løft blikket

Nemnda løfter blikket og vi ser at overlevelsen til gaupe og jerv i regionen i stor grad er basert på tamrein og sau. Vi ser at det å forvalte rovviltartene på bestandsmålene truer naturgrunnlaget for samisk kultur. Vi ser at vår forvaltning stedvis fører til at sauebruk blir lagt ned og at godt beiteland gror igjen, at kulturlandskap og arter som er knyttet til dette forsvinner. Dette er ytterligere aktualisert av den geopolitiske situasjonen, hvor Hurdalsplattformen svarer med et mål om 50 prosent norsk selvforsyning. Vi ser at klimaendringer allerede påvirker reinbeiter og reinflytting. Vi ser at stadig nye arealinngrep, utmarksbasert næringsliv og ferdsel i naturen beslaglegger arealer både fra beitedyr og rovvilt.

Vi ser femåringens små hender som stryker pelsen på den nyfødte reinkalven, som for litt siden var så full av liv. Vi ser avmakten, fortvilelsen og frustrasjonen hos foreldrene som opplever at klør fra oven punkterer grunnlaget for deres identitet, og for alt de vil gi videre til femåringen.

Rowiltartene og naturen de er en del av har en verdi i seg selv, også utover nytteverdien for mennesker. For mange mennesker er rovviltet symboler for intakt natur, som det har en verdi å kunne oppleve, eller bare vite at finnes. Naturmangfoldet har aldri før vært under større press, enten en ser det lokalt eller internasjonalt. Om ikke vi i Norge skal kunne ivareta levedyktige rovviltbestander, hvordan kan vi da forvente at andre skal ivareta naturen som pumper næring, luft og vann i våre egne årer?

Vi kan bli svimle av alle motstridende hensyn som skal ivaretas innenfor målsettingen om både beitedyr og rovvilt i norsk natur, derfor lager vi en forvaltningsplan å gripe til.

Reindriftsnæringa

Reindrifta er en nomadisk gjeterkultur som gjennom sin mobilitet er tilpasset marginale ressurser og stadige endringer i naturen. Derfor utøves reindrifta over store områder med sesongmessige flyttinger mellom vinterbeite på innlandet og sommerbeite mot kysten. Dette er i tråd med reinens naturlige atferd hvor flokkene flytter seg mellom ulike årstidsbeiter for å dra nytte av de ulike klimasonene og vekstsesongene. Reindrifta har lenge vært basert på lokale, naturgitte ressurser.

Reindrifta er ikke bare en viktig del av næringslivet i regionen, men også en svært viktig samisk tradisjons- og språkbærer. Næringen opplever stadig større utfordringer og press på beitearealene til andre arealformål, herunder mineralutvinning, vindkraftutbygging og kraftforsyning, forsvarets aktiviteter og annen utbygging.

Reindriftsnæringen opplever også stadig større utfordringer knyttet til klimaendringene som har ført til mer ustabile vintre med hyppigere temperatursvingninger under og over null grader. Dette har ført til mer is, låste beiter og jevnlig goavvi (uår) for reindrifta. Næringen har blitt mer avhengig av å kjøpe fôr i perioder av året. Klimaendringene fører også til vegetasjonsendringer som reduserer forekomsten av reinlav.

I tillegg har arbeidsgruppa for erfaringsbasert kunnskap vist til flere utfordringer som dagens rovviltforvaltning påfører reindrifta, blant annet innenfor temaene rovviltstatning og tilskuddsordninger. Den erfaringsbaserte kunnskapen er viktig for reindriftas beredskap og bærekraft. Tilskuddsordninger som ikke er basert på og tilpasset den erfaringsbaserte kunnskapen kan svekke reindriftens robusthet. Dette gjelder for eksempel flokkstruktur og muligheten til fleksibel bruk av arealer. Den erfaringsbaserte kunnskapen er lokal og kan ha løsninger som står i fare for å gå tapt i den regulerende forvaltningen.

Foreningen våre rovdyr – flerbrukslandskapet

Hvis reindrifta blir truet av å ha noen få ynglinger av gaupe og jerv i regionen, så bør man se på endringer i driften og ikke enda mer skyting av store rovdyr. På grunn av rovdyrenes utstrakte arealbruk vil bevaring av disse artene måtte foregå i det flerbrukslandskapet som dekker mesteparten av landet.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – flerbrukslandskapet

Reindrifta er tilpasset å utnytte marginale ressurser over store arealer. Nemnda sitter

dessverre ikke med entydige løsninger på hvordan reindrifta kan endres så tapene går ned, lønnsomgheten går opp og kulturen bevares. Vi jobber likevel for å finne de beste løsningene innenfor målet om både beitedyr og rowilt i region 8.

NOAH – for dyrs rettigheter – beitedyr og rovvilt i region 8 – reindriftsnæringen

Rovviltnemnda har ikke klart å samle og kartlegge årsakene til tap av tamrein til rovdyr, og retter i stedet skylden på forvaltningen av fredet rovvilt i tamreinområder. Ifølge forskning er hovedårsaken til tap av tamrein ikke rovdyr, men forholdene rundt tamreindrift. NOAH påpeker at redusering av rovviltbestandene vil være lite hensiktsmessig for å ivareta reindriften. Eksempelvis har forskning om reinkalvtap til rovdyr som ble gjennomført av NINA i 2008-2012 vist at «intensiv utskyting av gaupe ser ikke ut til å redusere det totale vintertapet».

Forskere fra NINA har konkludert med at lave vekter og høyt reintall er mellom 2–7 ganger viktigere for å forklare tapene enn størrelsen på gaupebestanden. I tillegg har forskerne i denne sammenheng påpekt at «tap har (...) flere årsaker og for å kunne bestemme hvor stor betydning rovdyrene har, er det ikke tilstrekkelig å summere opp hvor mange som blir drept av rovdyr, vi må samtidig avklare hvor stor andel av tapene som er tilrettelagt av andre forhold som matmangel på grunn av ugunstige værforhold og høyt reintall.»

NINA har også publisert en rapport i 2013 hvor det konkluderes med: «Resultatene som presenteres i denne rapporten gir ikke støtte til påstanden om at gaupe og jerv er den viktigste årsaken til lav kalvetilgang og høye tap i norsk reindrift». Derimot viser resultatene at det finnes «en nøye sammenheng mellom slaktevektene foregående høst, klimatiske forhold om våren og andelen kalv som registreres per simle den påfølgende sommeren og høsten.» Rapporten peker videre på at det faktum at omfanget av rapportert tap av både kalv og voksne øker med økende ynglebestander av gaupe og jerv, betyr ikke at disse forholdene er den eneste (og primære) årsakssammenheng. Forskerne har kommet til at «negativ tetthetsavhengighet og ugunstige klimatiske forhold var imidlertid langt viktigere faktorer for å forklare tap av både kalv og voksne dyr enn rovdyr» og at «reintallsutviklingen var i motsetning til rapporterte tap ikke relatert til størrelsen på ynglebestandene av gaupe og jerv». Det er dermed viktig at det ikke blandes tilleggstop og kompensatorisk tap, siden «tapet til gaupe og jerv primært er kompensatorisk til annen mortalitet».

NINA konkluderer videre i sin rapport om rovvilt og reindrift i Finnmark at: «Resultatene fra de ulike studiene er entydige og støtter opp under tidligere studier som viser at tapet av rein til rovdyr i Finnmark i stor grad er kompensatorisk, m.a.o. primært består av dyr som det er grunn til å tro ellers ville dødd av sult. Inntil reintallet går betydelig ned og slaktevektene tilsvarende opp vil det trolig være rikelig tilgang på avmagrede og svake dyr for fredet rovvilt i regionen. Rovdyrene i Finnmark har per i dag derfor trolig liten effekt på produktiviteten innen reindriften i regionen.»

Tveraa et al. har belyst at studiene i Finnmark, Troms, Nord-Trøndelag og Sarek i Sverige har dokumentert at «tapene til jerv og gaupe er mindre enn det som tidligere har blitt hevdet» og at «gaupe og jerv tar flere rein når kondisjonen i flokkene er lav eller når tettheten av rein er høy». Disse konklusjonene er viktig å ta med ved vurdering av, ikke kun tap til rovdyr, men alt tap, siden «ressursknapphet både øker det naturlige tapet og det tapet som voldes av rovvilt».

NOAH ber rovviltnemnda om å undersøke om tap av tamrein til jerv og gaupe skyldes flere faktorer, og om dette eventuelt kan løses på andre måter (tilpasse driftsformen), enn å skyte flere sterkt truede rovdyr som egentlig skal ha strengt vern.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – beitedyr og rovvilt i region 8 – reindriftnæringen

Rovviltnemnda er opptatt av at det skal være lønnsomhet i beitenæringene, for å oppnå god lønnsomhet er det vesentlig å kjenne årsaker til tap og hvordan disse påvirker hverandre. Hva som er kompensatorisk og additivt tap, er interessant for oss og for dyreeier. Dette får vi hjelp av fra forskning, og vi vet i dag mye. Tross alt vi vet er det enda stor usikkerhet om hvor stort det totale rovvilttapet er, og hvor mye av dette som er additivt og hvor mye som er kompensatorisk. Vi vet at kalvetilgangen mellom år i noen områder kan variere fra nesten alle simler med kalv til nesten ingen simler med kalv, det er i stor grad drevet av andre faktorer enn rovvilt, men også rovviltet påvirkes av disse svingningene, og det påvirker igjen beitedyrene.

Rovviltnemnda er del av rovviltforvaltningen, det er derfor vår oppgave og fokusere mest på rovvilt som tapsårsak. Rovviltnemnda ser klart at tap av tamrein til jerv og gaupe påvirkes av flere faktorer, samtidig ser vi tydelig at tamrein er det klart viktigste byttedyret til jerv og gaupe, og at deres reproduksjonssuksess i region 8 avhenger av tilgangen på tamrein.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – klima og arealperspektiv

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord – klima og arealperspektiv

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – klima og arealperspektiv

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – klima og arealperspektiv

Distriktet understreker at den foreslåtte planen mangler helhetlig arealperspektiv og undervurderer klimautfordringer som påvirker beitenæringen.

Samlet sett understreker reinbeitedistriktet behovet for en helhetlig tilnærming som tar hensyn til erfaringsbasert kunnskap, lokalmedvirkning og bærekraft, for å sikre en ansvarlig og effektiv forvaltning av reindriftnæringen i møte med rovviltutfordringer.

Nemndas svar på uttalelse fra reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – Klima og arealperspektiv

Rovviltnemnda er klar over at rovviltutfordringene bare er en av fargene i det store bildet om beitenæringene. Nemnda har bare nyanser av denne fargen i vårt pennal. Derfor setter vi søkelys på det todelte målet om både rovvilt og beitedyr, samtidig prøver vi å belyse andre faktorer og aktører som påvirker dette. Vi har viet mye oppmerksomhet til lokal medvirkning og erfaringsbasert kunnskap, det har vi gjort for å finne løsninger som økologisk, kulturelt og økonomisk er bærekraftige.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5 A/C Pasvik – realiteten

Reindriften er under press fra mange hold, her nevnes klimaendringer, tap av beiteland (både direkte og indirekte) og tap til rovdyr. Reinen er et byttedyr for alle de store rovdyrene og dermed må det påregnes at rovdyr tar rein når de får oppholde seg i reindriftsområder. Tamrein kan ikke sammenlignes med andre byttedyr fordi reinflokkene har en annen sammensetning enn naturlige (ville) populasjoner. Det bør være kjent at rovdyrene ikke er der for å regulere reinflokkene med tanke på syke og svake dyr. Det bør også være kjent at rovdyr tar sunne og friske reinsdyr. Ettersom reinen er tam, er det reineierne som regulerer reinflokkens struktur, hvor tilskuddsordninger og regelverk bidrar sterkt. Hver reineier har fått en ramme for sin flokkstørrelse og vil naturligvis ønske å ha en produksjon det er mulig å leve av. I reindriftsområdene kommer rovdyr inn som en forstyrrelse og gjør skade og påfører tap av rein. Uforutsigbarheten i tapene gjør det vanskelig for reineierne å planlegge for fremtiden. Store og plutselige tap til rovdyr kan gjøre at mange års arbeide med å bygge en flokk kan bli satt år tilbake. En av de største utfordringene med rovdyr og rovdyrforvaltningen er uforutsigbarheten. Ett element er tap av livdyr, det andre er forstyrrelser i flokken pga. jaging og skader rovdyr påfører. Videre vil inntog av rovvilt gjøre at reineierne får en forstyrrelse som gjør at ordinær drift må innstilles, eller at det går utover annet nødvendig arbeid.

Rovdyr og rovdyrangrep i reinflokken får også følgeskader for reinen og reineieren. En konstant jaging fra rovdyr vil føre til at reinen ikke får ro til å ta i seg den næringen den trenger for å overleve i et karrig landskap. Dette fører til dårligere fettreserver gjennom vinteren og tap av slaktevekt. Barmarkssesongen er den tiden på året rein trenger ro for å bygge opp fettreserver til den harde vinteren. Dette er den arktiske tilpasningen som rein har. En kunstig høy rovdyrbestand av jerv, gaupe, bjørn og ørn vil påvirke sluttresultatet til reindriftsutøverne. Dette igjen gir lavt resultat på statistikker som blir brukt av det offentlige. Dette går utover utvikling og andre tiltak som er nødvendig for å sikre en best mulig økonomisk og økologisk drift.

Mye av rovviltforvaltningen er snudd på hode, hvor det er reineieren og bonden som kommer dårligst ut.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5 A/C Pasvik – realiteten

Rovviltnemnda følger resonnementet, utover at hva som eventuelt er opp og ned i rovviltforvaltningen nok handler mest om hvor en står. Rovviltnemndas oppgave er å ivareta beitenæringene innenfor det todelte målet om både rovvilt og beitedyr. Det er primært på grunn av beitenæringene og det reineieren og bonden gir samfunnet, at vi har en forvaltning med regulering av rovviltbestander, rovvilterstatning og tilskudd.

Bufenæringa

Jordbruket er en viktig næring i Troms og Finnmark. I regionen er det 327 000 dekar dyrket jord, som utgjør 0,7 prosent av det totale landarealet. Husdyrproduksjon er bærebjelken i landbruket i Troms og Finnmark. Melkeproduksjon på ku og geit er størst, deretter kommer kjøttproduksjon på sau og storfe. Antall gårdsbruk går ned, men primærproduksjonen er relativt stabil. Som ellers i landet har utviklingen lenge gått i retning færre og større gårdsbruk. Landbruksforetakene i Troms og Finnmark utgjør cirka 1800 årsverk.

Omtrent 85 prosent av sauebrukene i Troms og Finnmark, er medlemmer av et beitelag. Beitelagene

er ujevnt fordelt i regionen, og det er stor variasjon i tettheten av sau i de ulike beiteområdene (Figur kart som viser beitelagene). Formålet med beitelagsordninga er å stimulere til samarbeid for å utnytte beiteressursene i utmark på en god måte og forebygge tap. Samarbeidet kan gjelde tilsyn, sanking og ettersyn og vedlikehold av gjerder og installasjoner.

For de som driver med sau kan et varmere klima gi både muligheter og utfordringer. Klimaendringer kan gi en lengre beitesesong, men de kan også gi mer ekstremt vær med både tørke og flom som kan være negativt både på utmarksbeite og innmark. Videre kan klimaendringer i mange områder gi manglende snødekke og/eller veksling mellom mildvær og frost. Det kan gjøre at isbrann som reduserer avlingene blir mer vanlig. Et varmere og våtere klima kan gi bedre levekår for parasitter på sau.

BirdLife Norge – bufenæringa

Når prosentandelen av sauebrukene i Troms og Finnmark er markert høyere enn på landsbasis (mellom 70 og 75 % i landssnitt), burde det også gi et bedre statistisk grunnlag for å vurdere de ulike tapsårsakene i forhold til totaltap. Vurderes kadaverundersøkelser i rovbaser i forhold til totaltap, er det slående at antall kadaver av sau/lam med konklusjon «drept av fredet rovvilt» er beskjedent i forhold til det som erstattes som drept av fredet rovvilt, og spesielt stort avvik i forhold til kongeørn som skadegjører.

Når klimaendringene de seinere åra går i retning av «varmere og våtere klima», er det viktig ikke uten videre å forutsette at dette manifesterer seg med nye tapsproblemer, bl.a. i form av parasitter på sau. Fremdeles bør Region 8 legge til grunn at vinterhalvåret er utfordrende på den måten at den mørke årstid i snitt fremdeles har for barske værforhold til at det åpner for særlig lengre periode for utmarksbeite. Medio oktober 2023 ble vi vitne til at en hel flokk med sau på Malangshalvøya ble fanget at snøvær i en høyde på nær 900 m over havet. Nøkternt sett var det mer flaks enn dyktighet at flokken ble berget ned uten alvorlige tap. Under slike værforhold øker sjansene for rovviltskade betydelig, særlig for små predatorer som kongeørn og rødrev. Langt verre eksempler på tendens til å praktisere driftsmetoder som det ikke finnes grunnlag for i Troms, ble demonstrert i perioden 2003- 2017 da en besetning av gammalnorsk sau fikk dispensasjon og ble holdt i utedrift (§ 18 i småféforskriften) på Åkerøya i Harstad. Dette er en driftsform som vurderes meget nøye før det blir gitt dispensasjoner, vanligvis ikke nord for Helgelandskysten, og den medførte da også betydelige vintertap på Åkerøya. En feltstudie i månedsskiftet mars-april 2008 dro den konklusjon at dyra var i meget dårlig forfatning og at tapene i all hovedsak var at dyra sultet i hjel. Studiene ble igangsatt av Fylkesmannen i Troms og rapporten var nødvendigvis kjent både for embetet og for Mattilsynet som forvaltningsmyndighet, uten at det utløste annen form for reaksjon enn at det ble gitt tre skadefellingstillatelser på kongeørn, hvorav den ene resulterte i felling av en havørn først og deretter en kongeørn, en annen gav felling av en kongeørn, mens den siste ikke gav resultat. Først 2017 ble Mattilsynets dispensasjon trukket tilbake, altså ni år etter at hovedårsak til store tap var konstatert.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – bufenæringa

Nemnda ser det også som en styrke at en stor andel av sauebrukene i Troms og Finnmark er medlemmer av et beitelag. Nemnda behandler ikke erstatningssøknader for rovvilttap, det er det Statsforvalteren som gjør. Nemnda ønsker mer kunnskap om tap og tapsårsaker, spesielt om kongeørnas betydning som predator på sau og rein. Rovviltnemnda tar lærdom av erfaringer, slik som det her vises til.

Dyrevelferd

Dyrevelferdsloven (lov av 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd) sier blant annet at

Alle dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Det er dyreeier som har det direkte ansvaret for velferden til sine dyr også på utmarksbeite, men alle aktører, inkludert rovviltforvaltningen, har plikt til å ta hensyn til dyrs velferd. Tap på beite er alltid forbundet med lidelse. I forarbeidene til dyrevelferdsloven ([Rapport V-1644, VESO Oslo Veterinary science opportunities –dyrevelferd på beite](#)) vises det til at rovdyr utgjør den største enkeltårsaken til tap av sau på beite. Imidlertid er beite i utmark et vesentlig velferdsgode for dyrene, og et visst skade- og tapsomfang må påregnes ved beite i utmark. Tilsvarende oppgis rovviltskader å utgjøre en viktig årsak til tap i reindriften, en næring som er helt avhengig av [utmarksbeite naturgitt beitegrunnlag](#).

Tamrein er semidomestiserte, i hovedsak selvbergende, dyr. Rovviltnemnda ser at vurdering av dyrevelferd i reindriften bør ha et annet utgangspunkt enn for domestiserte dyr, og at det er en forutsetning for tradisjonell reindrift med sine kunnskapssystemer og etiske perspektiver. [Samtidig har reinen krav på den samme velferden som andre dyr, da ut fra sine behov](#). Rovviltnemnda mener fagpersoner fra reindriften, både med formell og erfaringsbasert utdanningsbakgrunn, sammen med Mattilsynet må bidra til slike vurderinger.

De politiske føringene for forvaltningen av rovvilt og beitedyr tilsier at forvaltningen skal gjennomføres på en slik måte at risikoen for tap og lidelse reduseres mest mulig gjennom forebyggende tiltak og bestandsregulering. Beiterestriksjoner skal være siste utvei. Rovviltnemnda presiserer at beitenekt ikke skal være en løsning i beitedyrprioriterte områder. Her må det gjennomføres effektivt uttak av skadevoldende dyr.

BirdLife Norge – dyrevelferd

Når det vises til lovforarbeidene for dyrevelferdsloven og at det der framgår at rovviltskade er den største enkeltårsak til tap av sau på beite, er det nødvendig å kreve dokumentasjon. At rovviltskade i gitte situasjoner, for enkelte saueiere og i enkelte områder kan være dominerende tapsårsak, betviles ikke, men å generalisere dette som den største enkeltårsak kan umulig være korrekt. Ellers er «utmarksbeite» ikke korrekt ordbruk i tamreindrift. Samisk tamreindrift ER EN INTEGRERT DEL av de naturgitte økosystemene og er avhengig av naturgitt beitegrunnlaget, ikke som «utmarksbeite», men som medspiller i å høste nyttbare naturressurser.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – dyrevelferd

I forordet til *Rapport V-1644, VESO Oslo Veterinary science opportunities –dyrevelferd på beite* står

Landbruksdepartementet har nedsatt en prosjektgruppe som skal utarbeide forslag til ny dyrevernav. I denne sammenhengen har det vært behov for å utrede dyrevelferdsmessige utfordringer som knytter seg til hold av dyr på beite samt å foreslå tiltak for å sikre at

beitebruken er dyrevernmessig forsvarlig. På oppdrag Mattilsynet har VESO påtatt seg å gjennomføre utredningen.

I rapportens sammendrag s. 6 står

Det er betydelig variasjon i tap mellom besetninger, beitelag og regioner. Rovdyr utgjør klart den største enkeltårsaken, med et anslått tapstall på mellom 30 000 og 60 000 sau og lam og har således fått den største oppmerksomheten.

Nemnda setter inn henvisning til denne rapporten i teksten.

Nemnda er enig i at samisk tamreindrift er en integrert del av økosystemene og er avhengig av naturgitt beitegrunnlag. Vi retter i denne sammenheng «utmarksbeite» til «naturgitt beitegrunnlag»

Mattilsynet region nord – dyrevelferd

Det som står om hva dyrevelferdsregelverket sier om beitedyr, mener vi er godt oppsummert. Når det gjelder det at rovviltnemnda mener at vurdering av dyrevelferden i reindriften bør ha et annet utgangspunkt enn for andre dyr, stiller vi oss undrende til det. Vi mener at reinen har krav på samme velferd som andre dyr, da ut fra sine behov. Reinen skal ha krav til samme beskyttelse for unødige påkjenninger og belastninger som andre dyr. Samtidig er Mattilsynet enig i at det er viktig å ha gode vurderinger på hva som er god dyrevelferd ut fra reinens behov.

Nemndas svar på uttalelse fra Mattilsynet region nord - dyrevelferd

Vi er enige i at reinen har de samme krav på dyrevelferd som andre dyr. Vi presiserer dette ved å sette inn denne teksten «Samtidig har reinen krav på den samme velferden som andre dyr, da ut fra sine behov.»

Psykososiale forhold

Rovviltnemnda mener sammenhengen mellom tap til rovvilt og psykisk og fysisk helse til utøvere og deres familier må løftes frem. I Innst. S. nr. 174 (Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om rovvilt i norsk natur) skriver komiteen at de

mener livskvalitet og bosetning og næringsutvikling i distriktene må tas hensyn til ved forvaltningen av rovdirene.

I kommentarer til forskrift om forvaltning av rovvilt § 1 står

Stortinget har dessuten ved behandling av rovviltmeldingen lagt vekt på at det skal være mulig med levedyktige næringsvirksomheter i landbruket, herunder næringsdrift basert på utmarksbeiting både for bufe og tamrein. Dessuten skal det tas hensyn til bosetting og livskvalitet i områder med rovvilt.

Rovviltforvaltningen mangler gode verktøy for å vurdere konsekvenser for livskvalitet, bosetting og næringsutvikling. Vi kan se til historisk utvikling når det gjelder næringsutvikling og bosetting, men

årsakene er sammensatte, og det er vanskelig å si hvor mye som skyldes rovvilt. Enda vanskeligere er det å måle effekter på livskvalitet. Like fullt er det utvilsomt mange næringsutøvere som opplever redusert livskvalitet som følge av rovvilt og/eller rovviltforvaltning.

I forskningsprosjektet “Reindriftnas hverdag” ble det funnet at fredet rovvilt er den faktoren som rammer flest reindriftnas utøvere og utgjør hele 87 % av den totale belastninga, med konsekvenser i form av psykisk belastning, merarbeid og økonomisk tap (Møllersen m.fl., 2016, s. 69).

Funn fra rapporten “Helse Miljø og Sikkerhet i reindriften” bekrefter dette. I undersøkelsen av hvordan tilstedeværelsen av rovvilt påvirker reindriktiere, sier 84 % av de spurte at rovdyr/rovdyrforvaltning utgjør psykisk stress/belastning i hverdagen (Bongo, Steinfjell og Logstein, 2022, s. 47). I samme rapport framkommer følgende:

Rovvilt er et annet tema når det gjelder psykisk stress fordi rovviltet beslaglegger beiteland når reindriktierne og reindriktierne prøver å unngå områder med mye rovvilt. Det er vanskelig å få fellingstillatelse, og tap av rein til rovvilt får store økonomiske konsekvenser bl.a. fordi erstatningsordningen er uforutsigbar.

I tillegg er det en ekstra belastning for mennesker i beitenæringene at de noen ganger blir møtt med hets og fordommer. Det er i dag få kommentarfelt innen temaet rovvilt og reindrift som får stå uten mistenkeliggjøring og forutinntatte slengkommentarer myntet på reindriftna, ofte omtalt som en enhetlig kategori. Alt dette er med å påvirke mennesker og deres livskvalitet.

Rovviltnemnda ønsker å løfte frem utøvere i beitenæringene. De er avgjørende for bosetting, for å ivareta kulturarven som beitenæringene bærer, og for å ha en høy grad av selvforsyning av kjøtt. En feilslått rovviltforvaltning vil påvirke lysten til å drive med beitedyr og slik påvirke rekruttering til næringene. Beitenæringene er avgjørende for å ivareta kulturlandskapet som er viktig for overlevelsen til mange arter, men også estetisk viktig.

Rovviltnemnda mener beitenæringene må ha ressurser, menneskelig og økonomisk kapital, og de må gis forutsigbarhet, som gjør de i stand til å være frempå og møte utfordringer, inkludert rovviltkonflikter, på en innovativ og effektiv måte som ivaretar både beitedyr og rovvilt, uten at de på sikt er avhengige av FKT-midler eller rovviltterstatning. Vi ønsker at beitenæringene skal være genuine forbilder i kampen for å oppfylle naturmangfoldlovens formål:

at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Levende beitenæringene med sin kunnskap er en forutsetning for å oppnå formålet med naturmangfoldloven.

BirdLife Norge – psykososiale forhold

Når rovviltnemnda løfter fram sammenhengen mellom tap av beitedyr til rovvilt årsak til sviktende psykisk og fysisk helse, er det et realitet i situasjoner med store, gjentatte og dramatiske tap til rovdyr. Men mandatet og utfordringen for nemnda er først og fremst å legge til rette for en tosidig målsetting, både sikre bærekraftige bestander av fredet rovvilt og

sikre beitedyrsdrift i overensstemmelse med dyrevelferdslov og et dyrehold uten vedvarende trussel om rovviltangrep. Det må nødvendigvis bygges på kunnskap og erfaring, og det er i dette skjæringspunktet rovviltnemnda må søke å løse oppgaven.

Naturmangfoldloven har et mangfoldsmålsetting ut fra et biologisk mangfoldsperspektiv der hensynet til det naturgitte samspillet, både i genuine naturmiljøer, og kulturlandskapets økosystemer, skal være det førende. Derfor er det viktig ikke å være blind for at det kan være kort vei fra et kulturlandskap i dynamisk balanse med naturgitte prosesser, til overbelastning.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – psykososiale forhold

Vi takker for innspillet. Mener vi holder fokus på den todelte målsettingen, og her hvordan psykososiale forhold blir påvirket av, og påvirker muligheten til å oppnå denne på best mulig måte.

NOAH – for dyrs rettigheter – psykososiale forhold

NOAH mener at det ikke er noe grunnlag for å hevde at skyting av rovdyr vil bidra til å lindre den psykososiale «belastningen» som noen innbyggere vil kunne oppleve i områder med rovdyr. Det finnes ikke dokumentasjon på hvor stor del av befolkningen som synes rovdyr er en «belastning», og hvor stor del av befolkningen som tvert imot synes at jakt på truede rovdyr er en belastning. NOAH mener at rovviltnemnda skaper en forventning hos grupper i allmennheten at rovdyrene skal «forvaltes» etter de har oppnådd et konkret antall av individer, spesielt når det henvises til kun generelle sosialøkonomiske og psykososiale hensyn som begrunnelse for bestandsreduksjon. Det skaper også konflikt og mistillit til myndigheter når den forventningen ikke oppfylles. Med en slik omtale skaper myndighetene en forventning i visse deler av befolkningen om at det skal skytes rovdyr når bestanden ligger over et visst antall, selv om det ikke finnes noen juridisk hjemmel for skyting. I lys av dette ville den første og mest effektive løsningen være å stoppe å skape en slik forventning av bestandsregulering.

Når rovviltnemnda kontinuerlig setter hovedfokuset på felling av rovdyr fremfor å finne andre løsninger, forskyver dette holdninger overfor dyr generelt i samfunnet. Dette kan påvirke hvordan mennesker behandler dyr og innvirker på dyrevelferd i hverdagslivet. Vi mener at skiftet til ikke-letale løsninger i rovviltforvaltningen kan ha en bredere positiv holdningsskapende effekt i samfunnet. Dette kan oppfordre mennesker til å se på eventuelle konfliktsituasjoner med empati og forståelse for andre arter.

NOAH anbefaler at det rettes langt større fokus på å øke toleransen for tilstedeværelsen av rovdyr i region 8. Dette bør innebære aktivt engasjement for å øke forståelsen, kunnskap og aksept for rovdyrene, samtidig som det må legges til rette for sameksistens mellom mennesker og tamdyr på den ene siden og rovdyr på den andre siden. Dette vil også hjelpe med å håndtere problematikken rundt opplevelse av frykt og utrygghet blant deler av lokalsamfunnet.

NOAH foreslår at rovviltnemnda setter mål om å arbeide for å finne langsiktige og kunnskapsbaserte løsninger for videre reduksjon i tap av beitedyr til rovvilt. NOAH anbefaler også at rovviltnemnda fokuserer på informasjonstiltak om økt toleranse for og positive holdninger til rovdyrene. Det er sterkt forebyggende i henhold til konflikter med ville dyr at offentlige myndigheter gir informasjon og fremmer holdninger som skaper forståelse for artene, og toleranse for at også store rovdyr har rett til å eksistere. En viktig del av

toleranseskapende arbeid er positiv omtale, og tilbakevisning av myter som kan skape frykt. Her har rovviltnemnda mulighet til å gå frem med et godt eksempel og tale for positive holdninger og toleranse for rovdyr i den nye forvaltningsplanen.

NOAH ser dessverre at den foreslåtte planen inkluderer svært mange negative, og misvisende, formuleringer som omtaler rovdyr. Ord som «høyt rovvilttrykk», «belastning», «drept», «rovdyrproblemer», «rovviltskader» og «skadevoldende dyr» bidrar til å skade et negativt fokus på rovdyr som et «problem». Dette negative synet på rovdyr stemmer ikke overens med det flertallet i den norske befolkningen mener. Opinionsundersøkelser utført de siste årene viser tvert imot at flertallet i den norske befolkningen ønsker levedyktige bestander av alle de fire store rovdyrartene. Dette gjelder også flertallet av dem som lever i områder med rovdyr. En undersøkelse av Respons Analyse for NOAH høsten 2019 viser at et stort flertall av nordmenn sier seg enig i at «jakt på rødlistede dyr bør stanses»: 73 % er klart enige i dette, kun 6 % er imot. Hele 70 % av den norske befolkningen er enig i at «Norge har en forpliktelse til å sørge for at ingen dyr i norsk natur er utrydningstruet».

For mange er tilstedeværelse av rovdyr noe positivt som blir forbundet med økt livsglede, livskvalitet og naturglede. Mange personer blir også negativt påvirket av skyting av rovdyr, selv om disse ikke roper like høyt som andre grupper. Vi vet at i små bygder og småsteder er det en belastning å stå fram som positiv til rovdyr. Det er et flertall som ønsker rovdyr, også i de områder hvor rovdyrene allerede er. Og der har rovviltnemnda en viktig oppgave i å ivareta alle grupper i samfunnet, ikke bare de som roper høyest.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – psykososiale forhold

Rovviltnemnda er enig i majoriteten med den norske befolkning i at «Norge har en forpliktelse til å sørge for at ingen dyr i norsk natur er utrydningstruet» Så kan spørsmålet selvfølgelig kompliseres og nyanseres med landegrensler, delbestander, genetikk, innvandrede arter, innførte arter osv.

I Rødlista fra 2015 var lirype vurdert som nært truet, det var fortsatt jakt på lirype gjennom perioden da lirype hadde denne statusen.

Kongeørn er i rødlista vurdert til å ha en livskraftig bestand, i motsetning til rype kan den drepe tamme beitedyr. Nemnda mener likevel ikke at det bør åpnes for ordinær jakt på kongeørn, det tror vi mange er enige i. Videre tror vi at vi har deler av Norges befolkning med oss om vi sier at «i Norge bør rein og sau utnytte utmarka til beite, det er god ressursutnyttelse og gir god dyrevelferd.» Vi trekker frem disse eksemplene for å belyse at det todelte målet om både rowilt og beitedyr i norsk natur har motstridende hensyn som overlapper der det er kritisk for begge.

Rovviltnemnda bruker i dag, og vil fortsette å bruke midler på å formidle kunnskap om rovdyr og om deres biologi, økologi og adferd. Dette er viktig for å hindre unødvendig frykt for rowilt, og det er viktig for at flere skal glede seg over at det er rowilt i naturen.

Samtidig må vi formidle at statens politikk er at det skal drives med tamrein i hele region 8, at tamreindrift handler om å utnytte marginale beiter over hele regionen, gjennom

hele året. Vi må formidle at statens politikk er at det skal være sau på utmarksbeiter i store deler av regionen. Vi må også formidle at statens politikk er at det skal være levedyktige rovviltbestander i regionen, vi må formidle rovviltets behov for arealer og for byttedyr. Vi må formidle at i region 8 er det ikke villrein, her er det ikke hjort og her er det tilnærmet ikke rådyr. Her er tamrein og sau viktige byttedyr for gaupe og jerv, her er tamrein og sau del av dietten til kongeørn og bjørn.

Den enkelte dyreeier jobber, med økonomisk støtte fra staten, for goder til befolkningen. Godene er ikke begrenset til, men omfatter mat, matsikkerhet, kulturlandskap, kultur samt bosetting i distriktene. I det samme flerbrukslandskapet har staten bestemt at det skal være rovdyr som til dels lever av beitedyrene. Dyreeier har ansvaret for sine dyrs velferd, samtidig er dyreeier avhengig av at beitedyrene henter et overskudd fra naturen. Lønnsom drift krever at det er en margin mellom innsatsen som legges ned for å passe dyrene og overskuddet som hentes ut.

Når nemnda skriver om psykososiale forhold, så anerkjenner vi at det er tøft for dyreeiere som kjenner på kroppen at de står midt i det todelte målet om både rovvilt og beitedyr. Vi mener beitenæringene skal ha ressurser og forutsigbarhet slik at de er i stand til å møte rovviltutfordringer på en innovativ og effektiv måte som ivaretar både rovvilt og beitedyr. Til det beste for naturen og for mennesket som del av naturen.

Rovvilt i region 8 – overvåking og bestandssituasjon

Den skandinaviske overvåkingen av store rovdyr er unik i omfang, nøyaktighet og presisjonsnivå, også globalt sett. Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt skal sikre at kartlegging og overvåking av rovvilt blir utført på best mulig måte og likt over hele landet. Det innsamlede materialet skal også bearbeides, sammenstilles og rapporteres på nasjonalt nivå av en uavhengig instans. Overvåkingsprogrammet ble etablert i 2000. De første årene omfattet det gaupe, jerv, brunbjørn og ulv. Fra 2006 ble også kongeørn tatt med. Miljødirektoratet er ansvarlig for programmet. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og videreutvikling. Statens naturoppsyn (SNO) har ansvar for datainnsamling og feltarbeid i overvåking av store rovdyr i Norge.

Rovbase viser geografiske registreringer av observasjoner og skader etter rovdyr i Norge og Sverige. En stor del av informasjonen i Rovbase inkluderer erfaringsbasert kunnskap gjennom at den er basert på opplysninger og tips fra lokale kilder og enkeltpersoner. Rovbase inneholder også informasjon om organiserte registreringer gjennomført av feltpersonell og laboratorieanalyser av prøvefunn. I Rovbase er det også tilgjengelig en oversikt over erstatningstall for tapt sau og rein i Norge. Innholdet i Rovbase oppdateres av Statsforvalteren i respektive fylker, Statens naturoppsyn (SNO) og Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Rovdata koordinerer rovviltovervåkingen på landsbasis. Rovdata bearbeider og sammenstiller dataene fra Rovbase i egne rapporter som gir grunnlag for rovviltforvaltningen. Klima- og miljødepartementet har oppnevnt et fagråd som skal påse at rovviltovervåkingen i Norge er best

mulig.

Prosjektet RovQuant ved NMBU har utviklet metoder, der data fra det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt brukes for å anslå og kartlegge bestander av bjørn, jerv og ulv, dette er levert siden 2017. Siden 2019 har prosjektet levert årlige tetthetskart og estimater for bestandsstørrelse for ulv, jerv og bjørn i Norge, samt ulv og jerv i Sverige.

Kartene og anslagene tar hensyn til at ikke alle individer oppdages hvert år og at individer beveger seg over administrative grenser, landegrenser inkludert. Anslagene tar derfor ikke bare hensyn til antallet individer som bruker en region, men også til andelen av deres aktivitet som faller innenfor denne regionen.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – Om pålitelig bestandsberegning **Detaljerte og pålitelige bestandsberegninger er tilgjengelige**

Vi er enige i at pålitelige estimater for antall store rovdyr er avgjørende for forvaltningen og at overvåkingen har rom for forbedring. Når det er sagt, så er den skandinaviske overvåkingen av store rovdyr unik i omfang, nøyaktighet og presisjonsnivå, også globalt sett. Prosjektet RovQuant ved NMBU har utviklet metoder for å anslå og kartlegge bestander av bjørn, jerv og ulv siden 2017. Siden 2019 har vi levert årlige tetthetskart og estimater for bestandsstørrelse for ulv, jerv og bjørn i Norge, samt ulv og jerv i Sverige.

Man må ta hensyn til manglende registrering og grensekryssende individer

Kartene og anslagene tar hensyn til at A) ikke alle individer oppdages hvert år og B) individer beveger seg over administrative grenser og deles av ulike jurisdiksjoner (forvaltningsenheter og land). Anslagene tar derfor ikke bare hensyn til antallet individer som bruker en region, men også til andelen av deres aktivitet som faller innenfor denne regionen.

Integrerer lokal kunnskap

RovQuant integrerer flere informasjonskilder (inkludert informasjon levert av publikum) for å produsere kart og bestandsberegning av jerv, ulv og bjørn: 1) DNA-materiale samlet under årlige innsamlinger (inkludert prøver levert av publikum), 2) informasjon fra døde rovdyr (inkludert data levert av jegere), og 3) rapporter om rovdyrobservasjoner gjort av publikum (Skandobs).

Internasjonalt kvalitetssikret

NMBUs metoder allerede blitt kvalitetssikret internasjonalt gjennom publisering i internasjonale vitenskapelige tidsskrifter. Våre metoder blir nå brukt for å beregne bestandsstørrelsen til rovdyr i Italia, Frankrike, Tyskland, Canada og USA. Vi mener de nå er klare for å bli brukt i adaptiv forvaltning av store rovdyr i Norge.

Rapporter, data og kart fra prosjektene er fritt tilgjengelige på følgende lenke
<https://www.nmbu.no/en/research/projects/rovquant>

Et system for å forbedre overvåkingen

RovQuant og relaterte prosjekter ved NMBU vil kontinuerlig forbedre metodene for bestandsberegning og kartlegging. I tillegg gjennomfører vi studier for å gjøre overvåkingen mer kostnadseffektiv. Som et eksempel studerer vi hvor finskala DNA-prøvetaking må være i landskapet for å få pålitelige bestandsestimater. Vi anbefaler også å utforske alternative metoder for DNA-prøvetaking (f.eks. bruk av hårfeller) for mer systematisk datainnsamling.

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet - om pålitelig bestandsberegning

Her nevnes mye viktig om overvåking av rovvilt. Rovviltnemnda vil bruke av dette til å lage et innledende avsnitt under «Rovvilt i region 8 – overvåking og bestandssituasjon»

NOAH – for dyrs rettigheter – de fire store rovdyrartene er sterkt eller kritisk truet på norsk rødliste

NOAH understreker at de fire store rovdyrartene (bjørn, jerv, ulv og gaupe) er kategorisert som sterkt eller kritisk truet på norsk rødliste, hvilket betyr at de har enten svært høy eller ekstrem høy risiko for å dø ut fra Norge. NOAH reagerer på at dette ikke nevnes én eneste gang i utkastet. Artsdatabanken er vår nasjonale kunnskapsbank for naturmangfold og leverer oppdatert informasjon om artene i naturen i Norge. På grunn av de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for rovdyr, tillates ikke antall ynglende dyr i Norge å øke. Dette betyr at bjørn, jerv, ulv og gaupe ikke klarer å komme ut av sin truede tilstand.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – de fire store rovdyrartene er sterkt eller kritisk truet på norsk rødliste

Det er nasjonal politikk, gjennom bestandsmålene, at rovviltartene skal ha den bestandsstatusen i rødlista som de har i dag. Rovviltnemndas myndighet ligger innenfor rovviltforskriften, hvor det er et krav at uttak av rovvilt ikke kan være skadelig for bestandens overlevelse, mens rødlistestatus ikke er et eget kriterium. Vi er likevel enige i at det er bra å vise til rødlistestatus, og vi tar dette inn i innledningen.

Polmak flyttsamslag – bestandssituasjon for store rovdyr

Polmak Flyttsamslag (PFL) vil fremheve at grunnlaget for arbeidet til Rovviltnemnda i region 8 ligger i bestandssituasjon. Erfaringen fra utøvere med beitedyr i utmark er at bestand av de ulike rovdyrne inkludert ørn er betydelig større enn det forvaltningen legger til grunn. Når bestandsfastsettelsen ikke samsvarer med den reelle bestand så blir virkemidlene til Rovviltnemnda avkortet. Polmak Flyttsamslag ber om at bestandsfastsettelse endres slik at den er i samsvar med det reelle antall ynglinger av de ulike predatorne.

Når bestandsfastsettelsen er feil så påvirker dette inntektsgrunnlaget for beitenæringene. Vi som har beitedyr i utmark, får en avkortet inntekt fordi beitedyr blir av Miljødirektoratet brukt til å fore en ikke økologisk bærekraftig rovviltstamme. Offentlig myndighet bruker inntektsstatistikker i andre sammenhenger hvor beitenæringene blir skadelidende. Dermed så får en feilslått rovdyrforvaltning en dobbel negativ effekt for beitenæringene.

PFL ber om at statistikker som viser rovviltunglinger endres slik at disse er i samsvar med virkeligheten som beitenæringene lever under.

Rovviltforliket som er vedtatt av Stortinget er bra - hadde dette blitt brukt av forvaltingsorganene.

Nemndas svar på uttalelse fra Polmak flyttsamslag – bestandssituasjon for store rovdyr

Rovviltnemnda arbeider både for mer pålitelige bestandsberegninger og for mer tillit til bestandsberegningene. Rovviltnemnda kan ikke endre på antall registrerte eller beregnede rovvilt, men vi tror beitebrukeres erfaringsbaserte kunnskap kan bidra i enda større grad enn i dag til at registreringene blir bedre.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – bestandsberegninger

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord – bestandsberegninger

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – bestandsregistreringer

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – bestandsregistreringer

En kritikk av bestandsberegningene er at det fokuserer på yngling og ikke tar hensyn til enkeltstående rovviltindivider. Reinbeitedistriktet anbefaler inkludering av enkeltindivider i bestandsmålene, samtidig som det påpekes om vanskelighetene knyttet til sporingsarbeidet og registreringen av rovvilt. Det fremmes forslag om veiledning og kursing for beitenæringen i sporingsmetoder og individregistrering, og at det må tildeles større økonomisk virkemidler til dette.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – bestandsberegninger

Rovviltnemnda kan ikke velge metode for bestandsregistrering. Vi er enige i at registrering er utfordrende. Likevel, for bjørn så beregnes antall ynglinger basert på innsamlet DNA fra enkeltindivider, her er vi enige i at et mål om antall binner hadde vært enklere. Jerv registreres i dag både ved å dokumentere ynglinger og ved innsamling av DNA, det er godt samsvar mellom metodene, og vi ser for oss at registreringen kan gjøres utelukkende gjennom DNA-innsamling. Ulv registreres på individnivå, selv om bestandsmålet for Norge måles i antall ynglinger. Når det gjelder gaupe har det så langt ikke latt seg gjøre å registrere enkeltindivider på en måte som skiller disse og gir et tilstrekkelig godt bilde over bestanden, men fra prosjekter med radiomerkede gauper har vi gode estimater for hvor mange gauper som er i bestanden per yngling. For kongeørn overvåkes hekketerritorier, og vi har ut fra disse registreringene beregninger på antall individer.

Rovviltnemnda er enige i at beitenæringene kan og bør gis en større oppgave innenfor rovviltregistrering, og at det bør satses mer på kursing og også økonomisk godtgjørelse for registreringsarbeid som personer i beitenæringene gjør.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5 A/C Pasvik – rovviltregistrering

Rovviltforvaltningen i Norge er vanskelig å forholde seg til fordi det er flere forvaltningsnivå med forskjellig myndighet. Når det kommer til skadefelling og kvoter så blir dette sjelden overlatt til rovviltnemndene fordi bestandsmålene ikke er nådd. Skadefelling i beiteprioriterte områder avslås fordi bestandsmål nasjonalt/regionalt ikke er nådd. Dette mener vi i hovedsak skyldes beregningsmodellene og dokumentasjonskravene som er fastsatt heller enn den faktiske rovdyrbestanden. For at rovviltnemndene skal få overført myndighet i slike saker må beregningsmodellene for rovdyra forbedres.

Myndighetene har ikke oversikt over den faktiske rovviltbestanden. Observasjon og spring

av rovvilt er overlatt til tilfeldigheter, med vær og vind. Videre er det opp til publikum eller reineierne å melde inn spor tegn og observasjoner. Hver av rovdyrene har forskjellige måter for å dokumentere en observasjon. Sporing av jerv og gaupe er avhengig av snøforhold. I vintre med ustabil vær og dårlige sporingsforhold blir dokumentasjonen svært usikker og derav bestandsestimatene. Dokumentasjon på bestand av rovdyr er kun godkjent når det er gjort av SNO. All annen dokumentasjon gjelder ikke for bestandsmål og regnes som en observasjon.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5 A/C Pasvik – rovviltregistrering

Rovviltnemnda tror at uansett hvor gode rovviltregistreringene blir, så vil bestandene forvaltes rundt bestandsmålene, og dyreeier vil oppleve at det er vanskelig å få skadefellingstillatelse. I region 8 er det ingen jerv eller gaupe som ikke dreper noens beitedyr. En rasjonell dyreeier vil forsøke å forhindre at dette skjer, klarer dyreeieren det, er det nærliggende å tenke at rovviltet tar noen andres dyr. Om det ikke er andre virkemidler for å forhindre tap kan forvaltningen vurdere skadefelling, men forvaltningen kan ikke skadefelle alle jerv og gaupe som dreper sau og rein, for da er det ikke flere igjen.

Det er riktig at SNO registrerer rovvilt, og kontrollerer innmeldte meldinger som er av interesse for forvaltningen. Men det er ikke SNO som beregner hvor mye rovvilt som finnes, det er Rovdata som kontrollerer registreringene som SNO gjør, og har det nasjonale ansvaret for bestandsberegningene som forvaltninga legger til grunn.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – rovvilt i grenseland

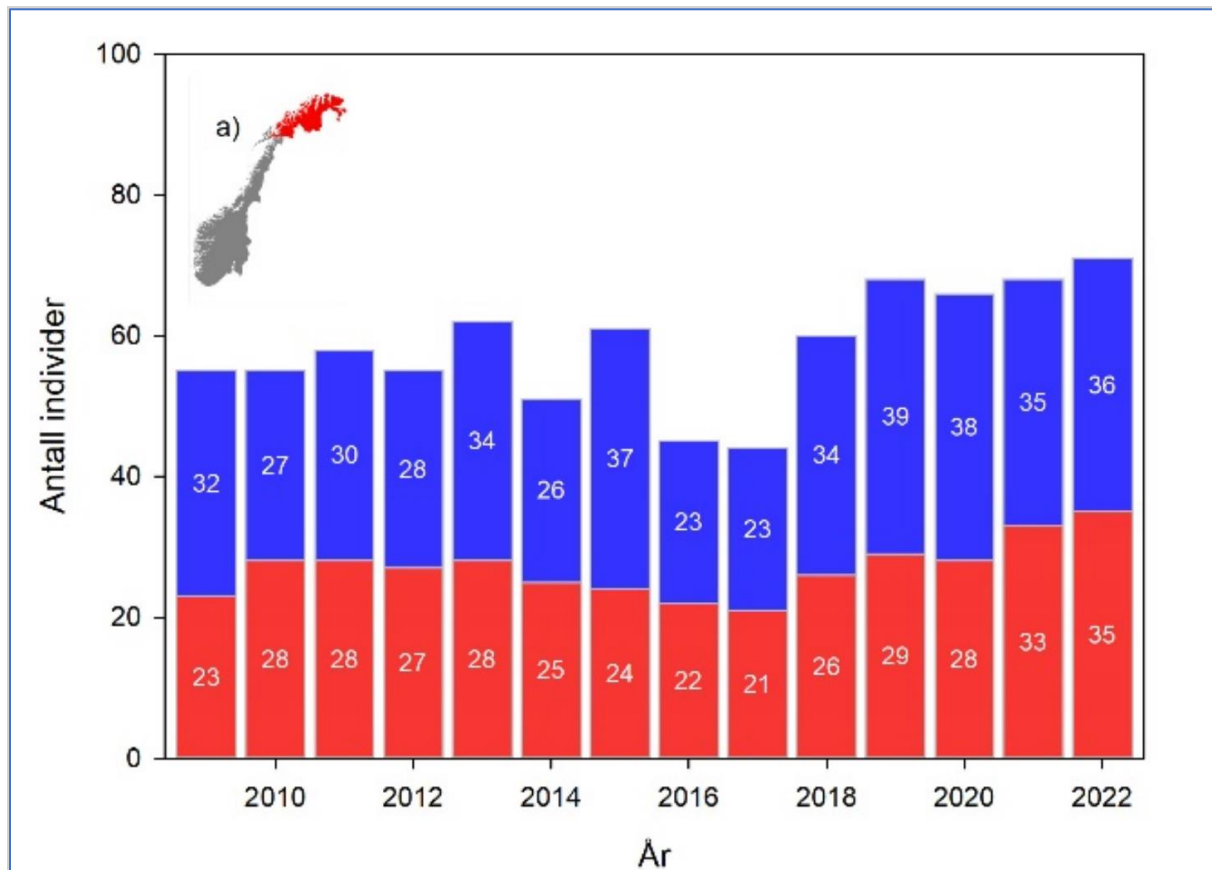
Norge er langt og smalt og rovdyrene kjenner ikke grensene som vi mennesker har tegnet inn på et kart. Verden stopper ikke på riksgrensen og rovdyrene bryr seg ikke om eget statsborgerskap. De bryr seg om maker og mattilgang. Det som for vår del skiller oss fra vårt naboland Russland, er at der har de ikke rein i grenseområdene. Det betyr at mattilgangen for rovdyrene som krysser fram og tilbake over grensa i hovedsak finnes i Norge.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – rovvilt i grenseland

Rovviltnemnda tenker det er et poeng at reindriften i Sør-Varanger vil være innebefattet med en større bjørnebestand enn det som kan leses ut fra simulerte ynglinger fra dette området, fordi en andel av hver av de simulerte ynglingene vil falle utenfor Norge. Samtidig er beregningene basert på registrert DNA funnet i Norge, og fangst-gjenfangst kan gi gode estimater på hvor stor andel av bjørnene det blir plukket DNA fra det enkelte år. Samme for jerv som også registreres ved DNA, her måles per i dag bestandsoppnåelsen i antall ynglinger, og da regnes ynglingen som helnorsk om ynglingen er registrert i Norge, uavhengig av avstand til grensen. Familiegrupper av gaupe som registreres på norsk side, men i grenseområdet til naboland deles ikke opp, men telles som en norsk familiegruppe.

Bjørn

I region 8 er det omtrent like mange hannbjørner som hunnbjørner (Figur X).

Figur X. Antall individer av brunbjørn i rovviltregion 8 påvist ved DNA-analyse i perioden 2009–2022. Hunnbjørner er illustrert med rød farge og hannbjørner med blå farge (NINA Rapport 2267).

Bjørnekullsimulering

Det er antall ynglinger, beregnet ved hjelp av Bischof & Swenson sin bjørnekullsimuleringsmodell, som brukes for å måle hvor nær bestandsmålet regionen er. Det er når denne modellen simulerer seks ynglinger i regionen, at bestandsmålet er nådd. Modellen forsøker ikke å estimere antall faktiske ynglinger det enkelte år, men er ment å gi et bilde på bestandsutviklingen over tid.

Modellen tar utgangspunkt i hunnbjørner det er samlet DNA fra det enkelte år. Den bruker data fra det skandinaviske bjørneprosjektet om alderssammensetning og hvor ofte binner i ulike aldre får unger, samt om størrelsen på binneres hjemmeområder. Basert på hvor det er funnet DNA fra bjørnen det enkelte år, simuleres et hjemmeområde rundt senter for observasjonene. Hvor mange prosent av det simulerte hjemmeområdet som er i Norge avgjør binnas bidrag til oppnåelsen av bestandsmålet. Dette betyr at når en i samme sesong finner DNA fra samme binne flere ganger, så vil funn langt fra grensa «trekke» hjemmeområdet inn i Norge, mens funn like ved grensa vil «trekke» en større del av hjemmeområdet inn i naboland. Altså kan binner registrert nærme grensen telle som ca. 50 prosent «norske», og der Norge utgjør en arm inn i naboland, som i Pasvik, kan en registrering telle som godt under 50 prosent «norsk».

I region 8 ble det i 2022 samlet DNA fra 35 hunnbjørner, ut fra disse ble det simulert 3,0 ynglinger, det tilsvarer 11,7 hunnbjørner per simulerte yngling. Om vi hadde visst at 10 av disse binnene kom ut med unger som for første gang så dagslys våren 2022, eller om vi hadde visst at ingen av disse 35 hunnbjørnene fikk unger i 2022, så hadde ikke det rokket ved at bidraget til bestandsmålet på 6 var 3,0. Modellen sier altså noe om bestandens potensial for ynglinger, heller enn den faktiske produksjonen fra år til år.

RovQuant har fra og med 2012 tilgjengelig regionale og kjønns spesifikke bestandsestimater, samt tetthetskart.

Finnmark sau og geit – bestandsregistrering på bjørn

Bestandsregistrering på bjørn bør vurderes styrket med inntak av eksterne og kompetente miljøer, som for eksempel NIBIO Svanhovd. Registrering av bjørn bør foregå i hele region 8, også økt registrering mot riksgrensa. Bestandstall på bjørn bør regnes ut fra registrerte binner ikke antall registrerte ynglinger.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – bestandsregistrering på bjørn

Rovviltnemnda er enig i at bestandsmål basert på registrerte binner hadde vært pedagogisk enklere. Samtidig ser vi at det i større grad vil kunne påvirkes av tilfeldigheter og av forvaltningsregimer i naboland, om en da ikke har en metode for å ta hensyn til nærheten til naboland for de registreringene som gjøres.

Bjørnekullsimuleringens styrke er slik rovviltnemnda ser det at den gir et godt bilde på bestandsutviklingen, og at den i liten grad vil påvirkes av tilfeldigheter. Modellen sier altså noe om bestandens potensial for ynglinger, heller enn den faktiske produksjonen fra år til år.

Foreningen våre rovdyr – bestandssituasjon for bjørn

Bestandsmålet for bjørn i region 8 er 6 årlige ungekull. Dette har aldri blitt nådd og antallet kull for regionen må dobles for å nå målet. Utviklingen av bjørnebestanden i Norge går sakte fremover, og det nasjonale bestandsmålet er heller ikke nådd. Det er kun 1 av 4 rovviltregioner med mål om yngling av bjørn som ligger på eller over sitt regionale bestandsmål. Pågående jakt og menneskelige forstyrrelser påvirker brunbjørnen i stor grad.

For å nå bestandsmålet for bjørn i regionen så må man ha en betydelig vekst i bjørnebestanden innenfor A-område for bjørn. Men binner som etablerer seg i B-områdene vil forventes å bidra mer til oppnåelse av bestandsmålet, fordi de i mindre grad vil dele hjemmeområde med naboland. Rovviltnemnda kan ikke påvirke avskytningen av bjørn i tilgrensende områder i våre naboland, og må så raskt som mulig bidra til å legge til rette for bestandsøkning i Norge.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – bestandssituasjon for bjørn

Nemnda er enig. I region 8 har vi deler av A-områdene for bjørn hvor det i liten grad er utfordringer for beitenæringene at det er bjørn, fordi det ikke er sau der, og reinen

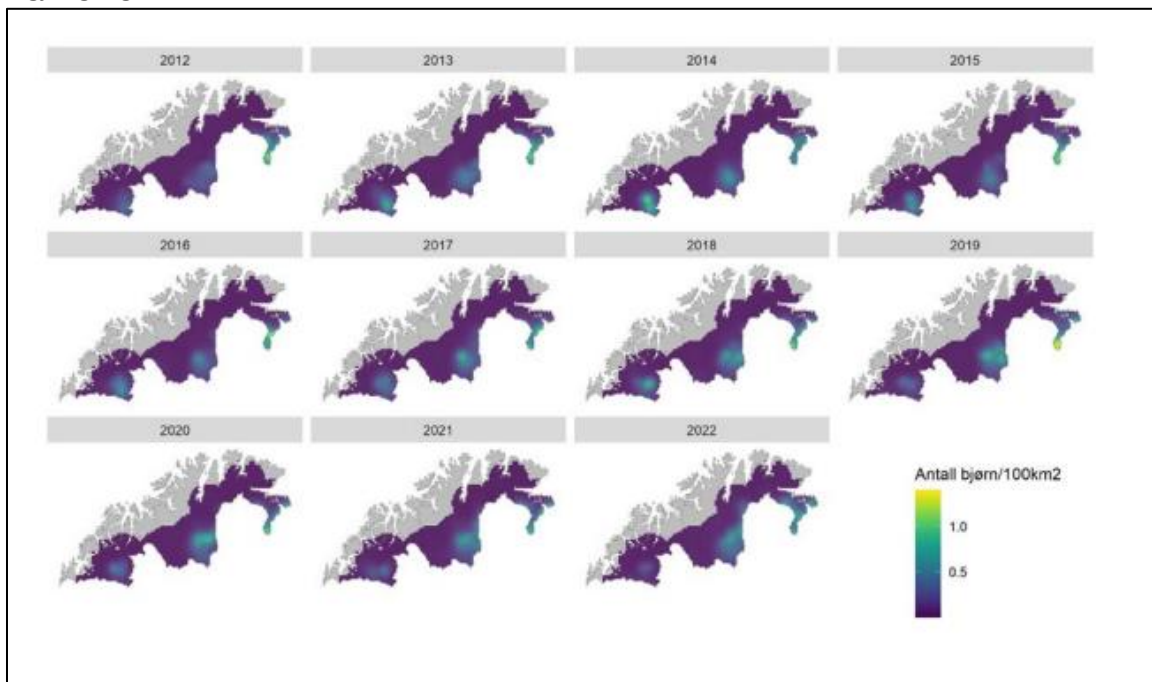
hovedsakelig er der på vinteren. Nemnda vil legge til rette for en fortetning i A-områdene, slik at bestandsmålet kan nåes.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – Om overvåking av antall bjørn

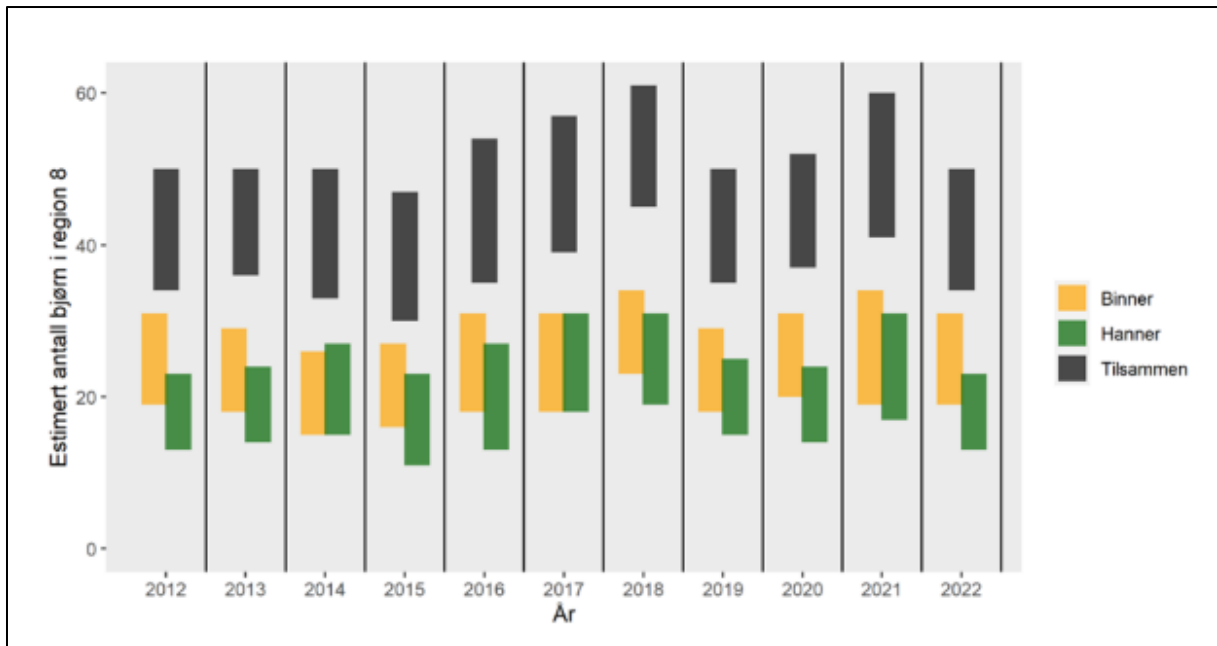
Det finnes mer detaljerte data på bjørn enn det som det er referert til i forvaltningsplanen

Regionale- og kjønnsspesifikke bestandsstørrelse, samt tetthetskart, er tilgjengelige årlig for perioden 2012-2022 fra RovQuant. Estimatenes produsert av RovQuant tar hensyn til individer som ikke er observert ett gitt år, samt det faktum at noen individer bare delvis oppholder seg i Norge.

Figuren nedenfor viser kart over bjørnetetthet i Region 8 fra 2012 til 2022. Anslag for 2023 vil være tilgjengelige sommeren 2024.

Figuren nedenfor viser det estimerte antallet bjørner i region 8 fra 2012 til 2022

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – Om overvåking av antall bjørn

Roviltnemnda takker for innspillet, vi vil forsøke å se mer til RovQuant, og ikke minst videreformidle informasjonen fra prosjektet. Vi setter inn en henvisning til RovQuant i kapitlet om bjørn.

Det er per i dag et matematisk tall for antall ynglinger, justert for den norske andel av leveområdet til binner, funnet ved DNA det enkelte år, som legges til grunn for bestandsberegning i Norge. Modellen tar ikke hensyn til fangst-gjenfangst, som estimerer antall binner som ikke blir funnet ved DNA det enkelte år. Det vil være en utfordring å beregne hjemmeområde til den delen av binnene som ikke blir gjenfunnet det enkelte år, men kanskje kan en ved å se flere år tilbake på fangst-gjenfangst, kunne beregne den gjennomsnittlige norske andelen av hjemmeområdet til binner som ikke fanges opp ved DNA-registreringer det enkelte år. Å legge til dette kunne gitt et mer reelt estimat på antall ynglinger. Modellen kunne blitt ytterligere styrket om den også hadde tatt hensyn til det vi vet om alder hos binnene. Dette kan beregnes ut fra tidligere år det er plukket DNA fra samme individ, og det kan ytterligere forbedres om en legger inn og støtter seg på slektskapsanalyser. NIBIO Svanhøvd har kompetanse på bjørnens genetik. Vi har tiltro til at RovQuant kan bidra med gode løsninger for en bedre og mindre abstrakt beregning av bjørnebestanden enn den som brukes i dag.

Gaupe

For gaupe er det gjennomsnittlig antall registrerte familiegrupper de siste tre årene som avgjør om bestandsmålet for regionen er nådd. For årene 2021, 2022 og 2023 ble det i region 8 registrert henholdsvis 6, 6 og 9 familiegrupper (Tabell X). Av disse var henholdsvis 2, 0 og 1 i Finnmark.

Tabell X. Antall familiegrupper av gaupe før jakt i ulike rovviltregioner i perioden 2013–2023 (NINA Rapport 2307).

Region/ År	2013*	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	16,5	16,5	16	9,5	9	15	15	16	15,5	12	14,5
3	7,5	5,5	7	3,5	5	6	7	5	6	7	7,5
4	1	5	4,5	1,5	1,5	1,25	1	0,5	3	3	4,5
5	5	4,5	2,5	7,5	9,5	7,25	6	8	8,5	10,5	11,5
6	8	12,5	17	14,5	18,5	15,5	15,5	15	18	14	13
7	10	4	5,5	6,5	6	8,5	5,5	11	10	6	11,5
8	10	5,5	8	9	6	4	5	11	6	6	9
SUM	59	53,5	60,5	52	55,5	57,5	55	66,5	67	58,5	71,5

*Tallene for 2014 og senere år er ikke direkte sammenlignbare med tidligere år, da overvåkingsmetodikken er endret i forbindelse med samordningen med Sverige.

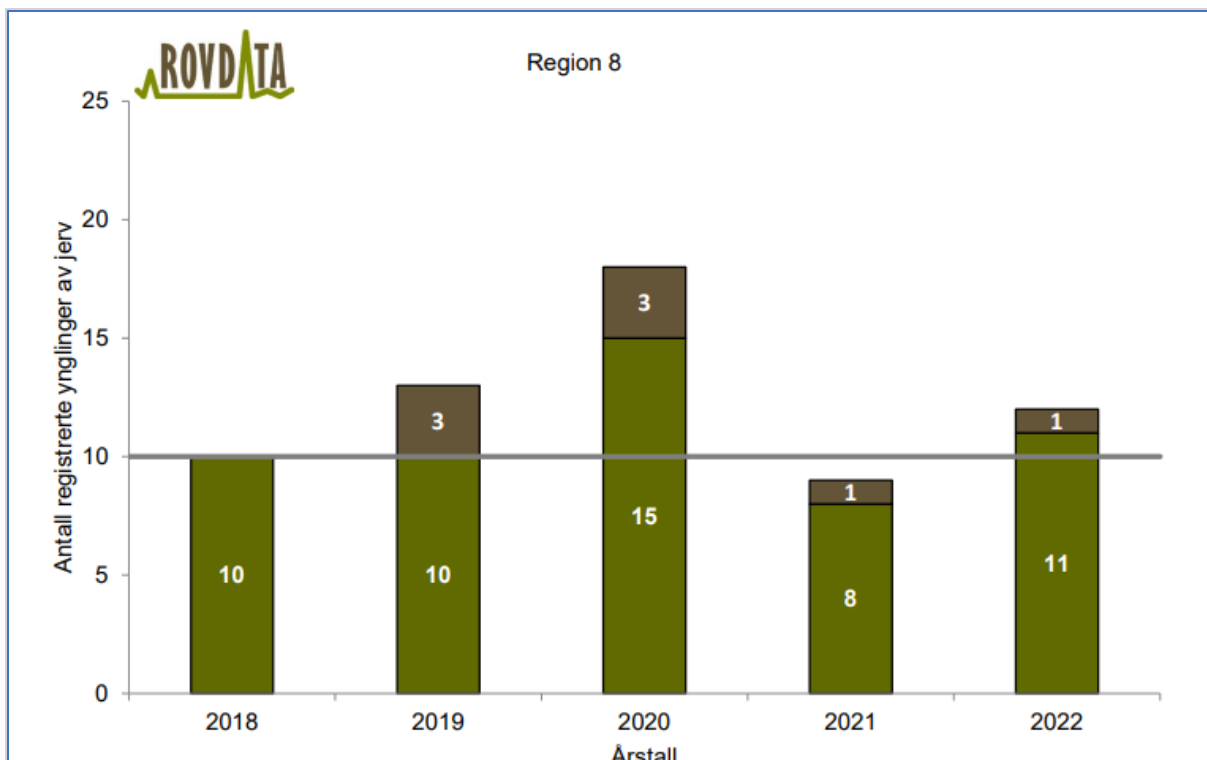
I Norge blir gaupe overvåket ved årlig å registrere antall familiegrupper, som er mordyr fulgt av årsunger. De fleste registreringer skjer på sporsnø, men bilder, for eksempel fra viltkamera, kan også dokumentere familiegruppe. Registreringsperioden varer fra 1. oktober og ut februar. For dokumentasjon av familiegrupper må observasjoner av dyr, spor eller sportegn meldes til SNO, som da kan sende rovviltpersonell ut i felt for å dokumentere etter instruks fra Rovdata.

Ut fra alle bekreftede observasjoner, både dokumenterte og antatt sikre, beregner Rovdata hvor mange familiegrupper som minimum lever i Norge det enkelte år. Beregningene som har data tilbake til 1997 tar utgangspunkt i avstandsregler som brukes til å skille familiegrupper fra hverandre. Reglene er basert på data om hvor langt radiomerkede gauper i Skandinavia forflytter seg, og på hvilke leveområder de har. I beregningene inngår også data på døde årsunger og fotodokumentasjon av familiegrupper eller unger.

Familiegrupper som registreres i grenseområdet til naboregion deles opp og bidrar da med 0,5 familiegrupper til hver av regionene. Familiegrupper som registreres på norsk side, men i grenseområdet til naboland deles ikke opp, men telles som en norsk familiegruppe.

Jerv

Det er gjennomsnittlig antall registrerte ynglinger de tre siste årene som avgjør om regionen har nådd bestandsmålet for jerv. Over årene 2020, 2021 og 2022 ble det registrert henholdsvis 18, 9 og 12 ynglinger (Figur X), av disse var henholdsvis 7, 5 og 5 i Finnmark.

Figur X. Antall registrerte ynglinger av jerv i perioden 2018–2022 i rovviltregion 8. Den brune delen av søylene angir påviste ynglinger hvor tispa og/eller valp(ene)er tatt ut. Den horisontale grå linjen angir det regionale bestandsmålet (Kilde: NINA Rapport 2179).

Jervebestanden i Norge blir overvåket ved å registrere hvor mange valpekull som blir født hvert år, og ved å analysere DNA fra jerv. Statens Naturoppsyn kontrollerer fra mars og utover sommeren hiplasser, hvor det tidligere er registrert jerveyngling. Det blir også lagt ned betydelig innsats i å lete etter nye hiplasser. For jerv er det den eksakte hiplassen der ynglingen dokumenteres som avgjør til hvilket land eller region ynglingen regnes. Det er en dusørordning for tips som fører til funn av hiplasser som tidligere ikke var kjent for forvaltningen.

DNA-analysene gir grunnlag for sikrere estimater på bestandsstørrelsen, og de gir kunnskap om kjønnssammensetning, inn- og utvandring, overlevelse, reproduksjon og slektskapsforhold. Det blir også utført DNA-analyser av vevsprøver fra alle individene som er felt ved skadefelling eller lisensfelling. RovQuant har fra og med 2012 tilgjengelig regionale og kjønnsspesifikke bestandsestimater, samt tetthetskart.

Finnmark bondelag – jerv

Bestandsmålet på jerv har vært oppnådd for flere år siden allerede. Likevel gjøres det lite for å ta ut overskytende dyr. Felling av overskytende dyr må intensiveres siden jerv gjør stor skade på både rein og sau.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark bondelag – jerv

Den 30.4.2024 mottok Statsforvalteren brev fra KLD om tiltak for å redusere tap av tamrein under kalvingsperioden, her ble det oppgitt tre punkter som kunne iverksettes umiddelbart i områder med samisk tamreindrift:

1. Miljødirektoratet skal ha en økt innsats for å gjennomføre ekstraordinære uttak av jerv, med særlig fokus på områder hvor det over tid har vært store tap til jerv og i områder med bestandstall som har ligget over det regionale bestandsmålet. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres.

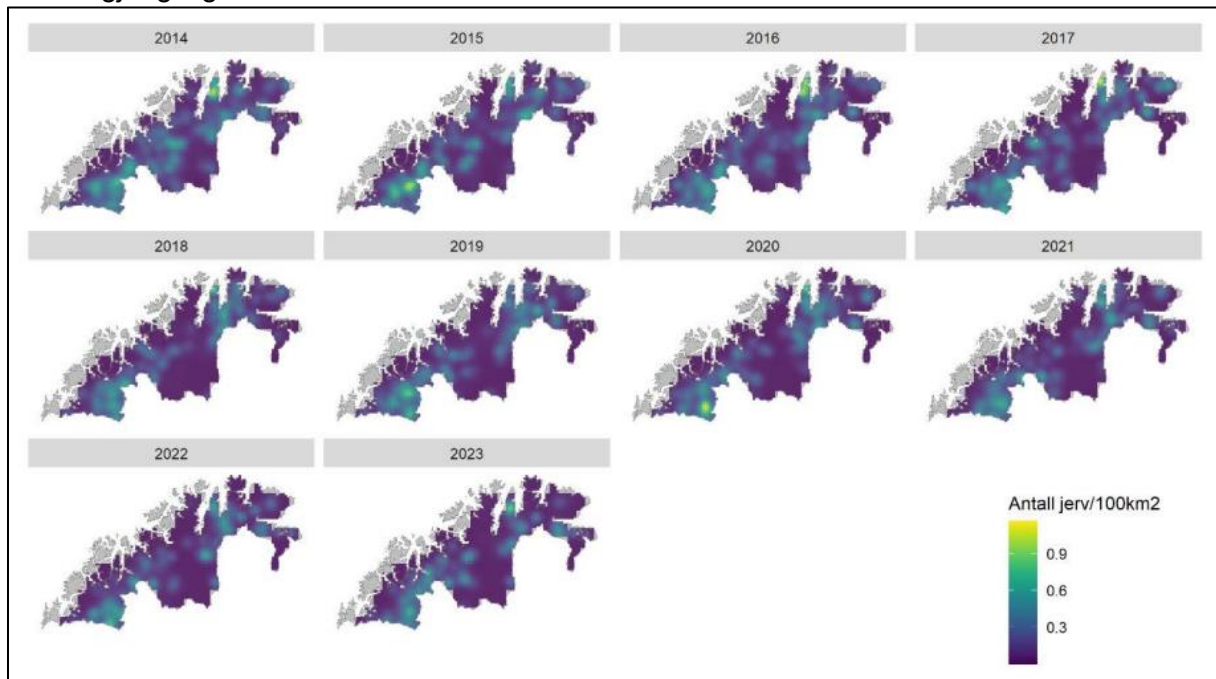
2. Der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene der lisensfellingskvote er gitt. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres. Miljødirektoratet skal gi dette svært høy prioritet.

3. Senket terskel for skadefelling av rovdyr i kalvingsområder for tamrein som ligger innenfor prioritert yngleområde for rowilt, innenfor rammene av rowiltforliket.

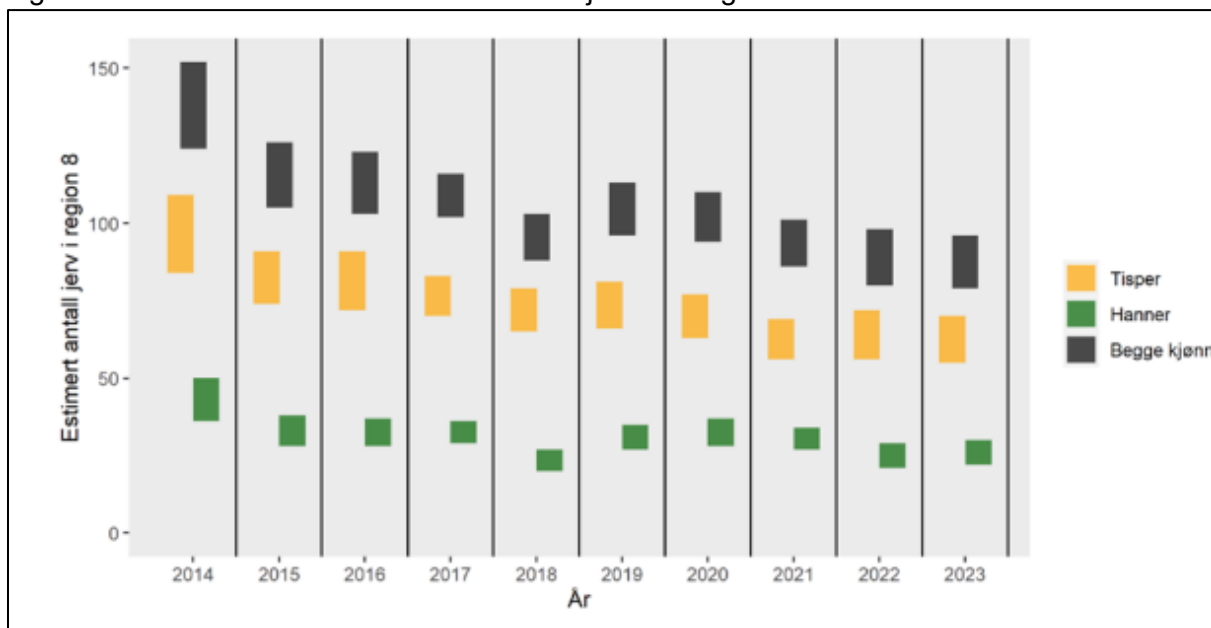
NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – Om overvåking av antall jerv
Også for jerv, finnes det mer detaljert informasjon enn det som kommer frem i forvaltningsplanen

Regionale og kjønnsspesifikke bestandsestimater, samt tetthetskart, er tilgjengelige årlig for perioden 2012-2023 fra RovQuant, og tar hensyn til de samme usikkerhetsestimaterne som nevnt for bjørn.

Figuren nedenfor viser kart over jervetetthet i Region 8 fra 2014 til 2023. Anslag for 2024 vil være tilgjengelige vinteren 2024

Figuren nedenfor viser det estimerte antallet jerver i Region 8 fra 2012 til 2022

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – Om overvåking av antall jerv

Rovviltnemnda takker for innspillet, vi vil forsøke å se mer til RovQuant, og ikke minst videreformidle informasjonen fra prosjektet. Vi setter inn en henvisning til RovQuant i kapitlet om jerv.

Kongeørn

Stortinget har satt et nasjonalt bestandsmål for hvor mange hekkende par med kongeørn vi skal ha i Norge. Det ble vedtatt i 2004 at bestanden av kongeørn skulle opprettholdes i hver region på det nivået som var situasjonen da. I 2003 var bestanden anslått til 850–1 200 hekkende par i landet. Rovdata vurderer dagens bestand som stabil og innenfor Stortingets nasjonale mål. Det er ikke satt regionale bestandsmål for kongeørn. [Vis til rapport 2024 om bestandsstatus kongeørn, og estimater for landet og for region 8.](#)

Kongeørnbestanden i Norge er over mange år blitt overvåket ekstensivt ved å kartlegge hekketerritorier over hele landet. Denne overvåkinga skal gi grov informasjon om endringer i ørnas bruk av arealer og leveområder. Gjennom denne overvåkinga er det også lagt opp til at man i fremtiden, i intervaller på for eksempel ti år, skal kunne kontrollere eventuelle endringer i antall territorier som er i bruk.

[Vis kart over områder for intensiv overvåking i Norge:](#)

Kartet viser områdene for intensiv overvåking av kongeørn i Norge. Røde punkter viser TOV-områder med etablert overvåking av ungeproduksjon hos kongeørn. (TOV = Program for terrestrisk naturovervåking). Kart © Rovdata

Fra våren 2013 er det i tillegg satt i gang en intensiv hekkeovervåking av arten i 12 utvalgte områder. I hvert av disse områdene vil 15 faste territorier bli fulgt opp over tid, innenfor en radius på cirka 50 kilometer. Den tette oppfølgingen skal gi bedre informasjon om endringer i årlig overlevelse hos voksne individer og om variasjoner i den årlige produksjon av unger som flyr ut av reiret.

Analyser av mytefjær fra voksne fugler og fjær fra unger vil kunne belyse aktuelle problemstillinger, som kartlegging av territoriebruk for hekkende par og dødelighet blant voksne individer. Per 2023 blir det utført DNA-analyser på kongeørn gjennom Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt i to utvalgte intensivområder (Fauske og Finnmarksvidda).

Overvåkingen i felt blir utført av ulike aktører på oppdrag fra Miljødirektoratet, og etter egne instruksjoner og registreringskjema for intensiv og ekstensiv overvåking. Besøk og observasjoner i territoriet i løpet av registrerings sesongen blir registrert og lagret i Rovbase 3.0, sammen med eventuelt dokumentasjonsgrunnlag i form av foto/film. Etter registrerings sesongen blir alt materialet

kvalitetssikret av Rovdata, og hvert territorium får en endelig vurderingsstatus.

BirdLife Norge – kongeørn

Bestandsanslaget for kongeørn fra 2003 er fremdeles det som blir referert til, for så vidt naturlig etter som det ligger til grunn for arten i rovviltforliket fra 2004, og konklusjonene fra Rovdata og fra de oppsummeringene BirdLife Norge (Norsk Ornitologisk Forening) har foretatt seinere, opererer med en bestandsstørrelse i samsvar med 2003, men basert på bedre konkretisering. Rovdata legger til grunn et utvalg av kontrollerte hekkelokaliteter og på en minimumsavstand mellom separate territorier på 10 km mellom reir, mens BirdLife Norge baserer sine estimater på innrapporterte og dokumenterte, aktive reir og har hele tiden ligget i overkant av Rovdata sine bestandsestimater, men likevel innafor definisjonen av «årlig hekkende par». Uansett er sumkonklusjonene for de siste 15-20 åra at kongeørnbestanden er tilnærmet stabil og innafor de politisk vedtatte bestandsmåla.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – kongeørn

Nemnda takker for presiseringen.

Finnmark Bondelag – kongeørn

Det må etableres en forvaltning av kongeørn, fordi tapene på både rein og sau øker for hvert år.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – kongeørn

Nemnda har i avsnittet om forskningsbehov etterspurt mer forskning på hvordan kongeørn og havørn påvirker beitenæringene. Vi vil samtidig føye til at vi imøteser et forskningsprosjekt med aktiv forvaltning av kongeørn innen et område.

Tana kommune – kongeørn

Tana kommune støtter Tana bondelagets innspill om at det må etableres regional forvaltning av kongeørn, fordi tapene på både rein og sau øker for hvert år.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – kongeørn

Nemnda har i avsnittet om forskningsbehov etterspurt mer forskning på hvordan kongeørn og havørn påvirker beitenæringene. Vi vil samtidig føye til at vi imøteser et forskningsprosjekt med aktiv forvaltning av kongeørn innen et område.

Finnmark sau og geit – behov for kunnskap om ørn

Det er et stort behov for mere kunnskap om kongeørn som skadevolder, og også om hvilken effekt havørna har på tap av sau og rein.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – behov for mer kunnskap om ørn

Nemnda er enig. Vi har etterspurt dette i avsnittet om forskningsbehov.

Indre Lyngenfjord Beitelag – bestand kongeørn

Når det gjelder kongeørn, så erfarer vi at fravær av bestandsregulering har ført til en ubalansert vekst i bestanden. Dette har ført til et økende problem for beitenæringen, noe også statistikken fra Rovbase bekrefter. Vi ser behov for at det kommer på plass en plan for å regulere bestanden av kongeørn i region 8. Det er også nødvendig å raskt få fjernet eller tatt ut individer/familier som har begynt å skade og/eller avlive beitedyr. Dette for å avverge ytterligere lidelser. Vi med flere i beitenæringen har erfart at individ som har begynt å ta for seg av beitedyr, vil fortsette med det og også lære opp andre. Dersom man raskt får tatt ut de individene som har begynt å gjøre skade, så vil man også forebygge at de lærer opp flere. Med denne metoden vil man også forebygge og redusere behovet for ytterligere skadefelling.

Nemndas svar på uttalelse fra Indre Lyngenfjord Beitelag – bestand kongeørn

Vi mener det er nødvendig med forskning på kongeørn som tar beitedyr, på forskjeller i drapstakt, og om tap til kongeørn i stor grad skyldes tap til noen få enkeltindivider som spesialiserer seg på sau og eller rein. Eller om det er andre forhold som påvirker kongeørns drapstakt på tamme beitedyr, og da igjen om rettet uttak av enkeltindivider vil ha betydelig effekt selv uten et bestandsregulerende uttak.

Karasjok kommune – forvaltning av ørn

Forslaget til bestandsplan sier ingenting om ørn. Etter forskriftens § 6 skal rovviltnemndene utarbeide regionale forvaltningsplaner for rovvilt. Kongeørn er inkludert i forskriftens definisjon av rovvilt. Forvaltningsplanen bør synliggjøre problematikken med ørn. Som minimum bør planen vise bestandsestimater og antall hekkinger innenfor forvaltningsområdet. Det burde også konkretiseres mål for ørnebestanden utover de generelle målene. Det må legges mer vekt på de samlede belastningene av rovvilt, inkludert kongeørn og havørn.

Nemndas svar på uttalelse fra Karasjok kommune – forvaltning av ørn

Det er per i dag ingen aktiv forvaltning av ørn. Statsforvalteren har myndighet til å vurdere skadefelling av kongeørn, denne myndigheten er mer begrenset enn for de andre rovviltartene. I 2024 skal det komme en ny rapport på bestandsstatus for kongeørn, vi vil vise til tall fra den rapporten under avsnittet om kongeørn. Videre så etterspør rovviltnemnda mer forskning på kongeørn og havørn og deres påvirkning på beitenæringene, dette under avsnittet om forskningsbehov.

Reinbeitedistrikt 33T Ittunjárga – kongeørnregistrering

Når det gjelder kongeørn, mener vi at bestanden må overvåkes i større omfang enn i dag, da bestanden er større enn antatt av forvaltningen.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 33T Ittunjárga – kongeørnregistrering

Rovviltnemnda ønsker økt innsats på overvåking av kongeørnbestanden og at SNO må gis et større ansvar for bestandsregistrering av ørn. Vi har et eget avsnitt om bedre bestandsregistrering av jerv, gaupe og ørn.

Troms fylkeskommune – nødvendig med tiltak for å begrense tap til kongeørn

Det er i enkelte områder store konsentrasjoner av kongeørn og erfaring viser at det er nesten umulig å gjete i forhold til kongeørn. Man må vurdere tiltak før reinkalving og slepp av lam på beite.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms fylkeskommune – nødvendig med tiltak for å begrense tap til kongeørn

Per i dag har ikke forvaltningen myndighet til å vurdere tapsforebyggende uttak av kongeørn. Det er også vanskelig å finne gode tapsforebyggende tiltak. Nemnda imøteser mer forskning på kongeørn som tapsårsak hos sau og rein. Forskningsresultater vil forhåpentligvis gjøre det lettere å finne de beste tapsforebyggende tiltakene.

Havørn

Havørn er ikke omfattet av rovviltforskriften, og heller ikke av rovviltnemndas myndighet. Det gis ikke rovvilterstatning for eventuelle tap til havørn. Rovviltnemnda mener likevel det er riktig å ha med havørn i denne forvaltningsplanen, fordi mange er opptatt av havørn og dens interaksjon med beitedyr og kongeørn.

Artsdatabanken viser til at den norske hekkebestanden i 2015 ble anslått til å være mellom 5600 og 8400 individer, og den ble da vurdert som økende. Ifølge BirdLife International (2017) er både hekke- og vinterbestanden i Europa økende. I den norske rødlista for arter 2011 vurderes havørn som livskraftig fordi arten er under spredning og bestanden er økende.

BirdLife Norge – havørn

Det er ikke korrekt at det ikke gis/kan gis erstatning for eventuell havørnsskade. Hvis det skulle bli dokumentert at havørn aktivt har gått til angrep på, skadet eller avlivet beitedyr, gir dette etter erstatningsforskriften også grunnlag for å kreve og å få erstatning. Når det ikke etter 35 år med systematiske kadaverundersøkelser av drepte dyr mistenkte for å være drept av fredet rovvilt, ikke er påvist ett eneste tilfelle i Norge, er dette grunn til at det heller ikke har vært gitt erstatning for havørndrepte dyr. En større oppsummering av tilgjengelig kunnskap om havørnas som potensiell skadegjører på beitedyr, presentert på en internasjonal konferanse om havørn, konkluderte med at det ikke var kjent eller publisert ett eneste tilfelle av slik skade med unntak av tre rapporterte tilfeller hvor havørn hadde slått seg ned og begynt å spise på fremdeles levende, men kritisk hjelpeløse dyr på en måte som tydelig viser at havørnene ble tiltrukket av det som må oppfattes som «levende kadaver». Når havørnas rolle blir framstilt som «interaksjon med beitedyr og kongeørn» ser man bort fra den helt åpenbare rolle arten har som åtsel fugl/renovatør på den måten at ansamlinger av havørn hurtig fjerner åtsler som eller ville kunne tiltrukket seg andre rovviltarter som også opptrer som aktive jegere på beitedyr.

Artsdatabanken illustrerer manglende kunnskap om hvordan en havørnbestand er sammensatt, ved åpenbart å doble antallet par av havørn for å få individtallene. Når den norske havørnbestanden ved dette tidspunkt var estimert til noe rundt 4000 territoriale par, ville den totale bestanden nødvendigvis inkludere ikke kjønnsmodne individer, dvs. rekrutteringsgenerasjoner opptil rundt 5 års alder. Havørnbestanden var i sterkest vekst fra

ca. 1985 til ca. 2005, og i denne perioden var det like mange unge ørner som etablerte territoriefugler, altså i størrelsesorden 15-16.000 havørner totalt. Migrerende fugl fra naboland i øst er ikke regnet med. Ringmerking og satellittmerking de siste nær 50 år har vist at yngre havørner er disponerte for vandringer i løpet av året og i ungfugltida (de første 4-5 år). I denne perioden er den utpreget sosial og samles lett i grupper og flokker inntil mange titalls fugler, unntaksvis mer enn 100 individer rundt store næringskilder som stimdannende fisk, kystfiskeri eller store åtsler (ilanddrevet stor fisk eller åtsler fra større dyr). Den er en effektiv åtseleter («Nordens gribb»), men hos de fleste havørner er 70-90 % av næringsopptaket i form av fisk. Havørna er i kjønnsmoden alder strengt territorial hele året og hele livet. Når bestanden har fylte opp potensialet, viser ringmerkingsfunn og territoriekontroller og rapporter om funn av døde havørner at den viktigste dødsårsaken hos voksne havørner i Norge nå er territoriekamper. Parallelt har omfattende reirkontroller vist at årlige ungeproduksjon hos hekkende par har gått ned. Dette viser at når naturgitt grunnlag for antall territorier er nådd, balanseres bestanden rundt et likevektsnivå som i dag må regnes som oppnådd langs hele kysten sørover til Vestland og Rogaland fylker. Lenger sør og øst er bestanden fremdeles økende, men arealmessig utgjør dette bare en mindre del av potensialet. Samtidig er arten reetablert langs vassdrag og ved store vann og innsjøer i innlandet, slik historiske opplysninger viser at arten var utbredt helt fram til slutten av 1800-tallet. Når havørna i Norge i dag langt på vei har oppfylt det naturgitte potensialet og det fremdeles ikke er dokumentert ett eneste aktivt angrep av havørn på livsfriske beitedyr, har det ingen mening å teoretisere omkring havørna som potensiell skadegjører, direkte eller indirekte.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – havørn

Formålet med forskrift om rovvilterstatning for husdyr er:

å erstatte dyreeiers tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt. Forskriften skal også medvirke til å redusere tapene av husdyr på beite.

Formålet med forskrift om erstatning for tap av tamrein er:

å erstatte reindriftens tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. Forskriften skal også medvirke til å redusere tapene av tamrein.

Begge forskrifter definerer rovvilt som: *gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn.*

Når SNO undersøker kadaver, er det normalt klostikk med kransblødning som gir grunnlag for å anta kongeørn som dødsårsak. Nøkternt sier dette at en klo har perforert skinnen mens dyret var i live. Det sagt, så har heller ikke rovviltnemnda grunnlag for å anta at havørn er en betydelig predator på beitedyr.

At havørn som åtselugl hurtig fjerner kadaver som ellers kunne ha tiltrukket seg andre arter som opptre som aktive jegere på beitedyr, er jo klart en interaksjon med beitedyr og annet rovvilt. En annen tenkt interaksjon er om havørn overtar byttet fra kongeørn, og slik fører til at kongeørn tar et nytt bytte. Nemnda mener vi vet for lite om dette samspillet, derfor imøteser vi forskning om disse temaene. Nemnda takker for en grundig utredning om bestandsstatus for havørn.

Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – havørn

Vi er enig i rovviltnemndas vurdering i å innlemme havørn i forvaltningen av rovvilt.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – havørn

Vi opplever at mange i beitenæringene er opptatt av havørn, og mener det er riktig å ha med arten i forvaltningsplanen, og vi vil søke mer kunnskap om havørn og dens interaksjon med kongeørn og beitedyr.

Ulv

Stortinget har fastsatt et nasjonalt bestandsmål for hvor mange valpekull som skal fødes i Norge og grenserevir hvert år. Bestandsmålet er på 4-6 årlige ulvekull (ynglinger) i Norge og i grenserevir, hvorav minst tre kull skal være født i helnorske revir. Ynglinger utenfor ulvesonen skal medregnes. Videre vil ulvekull som fødes i grenserevir mellom Norge og Sverige medregnes med en faktor på 0,5. Rovdata publiserer omkring 1. juni hvert år sluttrapport med konklusjoner om bestandsstatus for ulv i Norge og totalt i Skandinavia. Ulven var praktisk talt utryddet på den skandinaviske halvøya i 1960-årene. For vinteren 2023-2024 viste beregninger at bestanden var på cirka 440 individer på skandinavisk nivå (Rovdata.no).

Den skandinaviske ulvebestanden er preget av innavl, og er på sikt avhengig av tilførsel av nye gener, dette kan skje naturlig gjennom innvandring fra den finskussiske bestanden. I region 8 er det ikke bestandsmål for ulv, men enkeltindivider forekommer jevnlig, dette er i de fleste tilfeller individer fra den finskussiske bestanden, som har ytterkanten av sin vestlige utbredelse mot Finnmark og Troms.

Dusør for meldinger om rovvilt

Registrering av fredet rovvilt er en viktig del av rovviltforvaltningen i Norge. Mye av registreringen gjøres på frivillig basis. I region 8 gis det dusør på inntil 15 000 kroner for enkelte meldinger som er viktige for bestandsovervåkingen av gaupe, jerv, bjørn og kongeørn. Se på rovviltnemndas og Statsforvalterens nettsider for oppdatert informasjon om hvilke meldinger som kan gi dusør.

Om rovviltforvaltninga

Felling av rovvilt

Skadefelling eller lisensfelling skal være et unntak og kan kun tillates hvis bestandens overlevelse ikke trues av felling og det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning. Kvotejakt er jakt på en art som produserer et høstingsverdig overskudd.

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling og kvote for jakt eller lisensfelling når bestanden av ulv, brunbjørn, jerv eller gaupe ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen. Miljødirektoratet kan fatte vedtak om felling eller jakt når bestanden ligger under bestandsmålet. Statsforvalteren avgjør søknader om skadefellingstillatelser på kongeørn.

For ulv og brunbjørn baseres myndigheten på dokumenterte data om siste års ynglinger, mens det for jerv og gaupe baseres på gjennomsnittet de tre siste årene.

Kvotejakt

Er ordinær jakt på et bestemt antall individ av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 16 og viltloven § 9, og det er offentlige myndigheter som fastsetter kvoten. Gaupe er den eneste av rovviltartene som reguleres gjennom kvotejakt, fordi den ikke har et like strengt vern som de andre artene.

Lisensfelling

Jerv, brunbjørn og ulv har et strengere vern enn gaupa og kan derfor ikke forvaltes gjennom kvotejakt. Lisensfelling er en ordning hvor ansvarlig myndighet fastsetter kravene. Jegerne som vil delta må registreres som lisensjegere i jegerregisteret og felling er hjemlet i en unntaksbestemmelse i naturmangfoldloven. Fellingstypen brukes for å regulere bestandens størrelse og utbredelse.

Skadefelling

Brukes i akutte situasjoner for å forhindre skader på husdyr og tamrein. Skadefelling skal kun brukes mot enkelte individer og innenfor avgrensede områder.

Miljødirektoratet og statsforvalter behandler søknader og gir tillatelse til skadefelling, etter gitte kriterier. De kan også beslutte skadefelling etter egen vurdering. Kommunale skadefellingslag utfører de fleste skadefellingene.

Miljødirektoratet kan iverksette ekstraordinære uttak. For eksempel hiuttak av jerv eller skadefelling av bjørn om våren.

Naturmangfoldlovens § 18 sier at uttak av rovvilt bare kan gjøres hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Ifølge rovviltforskriften skal det ved vurdering av skadefelling legges vekt på føringer i forvaltningsplan for rovvilt. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til

- a. områdets betydning som beitemark
- b. skadens omfang og utvikling
- c. potensialet for fremtidige skader
- d. muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak

Ytre forhold slik som for eksempel beitekrise kan påvirke forhold som særlig skal hensyntas, og vil da være en del av helhetsvurderingen når skadefelling vurderes.

BirdLife Norge – skadefelling

Viser til rovviltforskriften § 9, andre ledd punkt d. For store rovdyr som fra naturens side har klauvdyr og dermed også beitedyr som viktige og for enkelte også viktigste byttedyrgruppe, kan det være utfordrende å oppfylle forskriftens punkt d), men for kongeørn som grupperes som «meso-predator» og sammenlignet med «de fire store» må vurderes som en nokså liten predator (mindre enn fjerdeparten av selv den minste av «de store») burde forebyggende tiltak være sentralt for å unngå skade av betydning.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – skadefelling

Rowiltforskriften § 9 regulerer statsforvalterens myndighet til å iverksette betinget skadefelling på gaupe, jerv, bjørn og ulv. Mens rowiltforskriftens § 12 regulerer Statsforvalterens myndighet til å vurdere skadefelling av kongeørn. Det er en snevrere adgang til å gi skadefelling på kongeørn enn på de andre rowiltartene. Nemnda vet per i dag lite om den tapsforebyggende effekten som oppnås ved ulike forebyggende tiltak rettet mot å unngå tap til kongeørn.

Finnmark Bondelag – frist for skadefellingstillatelse

Fristen for skadefellingstillatelse på bjørn er i dag på en uke og oppleves som altfor kort. Den burde være på to uker.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – frist for skadefellingstillatelse

Det finnes ingen standard for hvor lenge en skadefellingstillatelse skal vare, dette må i hvert enkelt tilfelle vurderes av den som gir skadefellingstillatelse på rowilt.

Skadefellingstillatelse gis for å stoppe en akutt tapssituasjon, da er det ønskelig at rowiltet blir tatt ut så raskt som mulig.

Finnmark sau og geit – skadefelling

Skadevolder skal tas ut fra beiteprioriterte områder og skadefelling må gis umiddelbart. Skadefellingstillatelsen bør utvides med en uke, til å gjelde i 14 dager. Når en skadefelling er innvilget skal det være en «stående» dispensasjon til motorisert ferdsel og bruk av tekniske hjelpemiddel innenfor det området skadefellingen gjelder. Det bør ytterligere prioriteres tilskudd til spesialtrening av hunder, til bruk under skadefellingsoppdrag, disse hundene må være lokalisert i region 8.

Skadefelling i beiteprioriterte områder skal innvilges, uten hensyn til om bestandsmål er oppnådd.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – skadefelling

Skadefelling kan bare gis etter en konkret vurdering av den enkelte situasjon og vurdering av en rekke momenter. Det finnes ingen standard for hvor lenge en skadefellingstillatelse skal vare, dette må i hvert enkelt tilfelle vurderes av den som gir skadefellingstillatelse på rowilt. Når Miljødirektoratet gir fellingsoppdrag til SNO, har de samtidig adgang til å bruke motorisert kjøretøy og tekniske hjelpemidler. Trening av hunder til bruk under fellingsoppdrag er et satsningsområde, det trenes hunder som er lokalisert i regionen og SNO har i tillegg egne hunder og avtaler med eksterne ekvipasjer.

Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt – skadefelling

Ordningen slik den fungerer i dag, fungerer dårlig. Slik vi ser det burde skadefelling i større grad ta over for den ordinære jakten. På den måten ville vi være mere sikre på at de rette individene ble tatt ut. De som dreper mest rein. Dette er viktig for oss. I dag er ordningen altfor rigid.

Nemndas svar på uttalelse fra Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt – skadefelling

Per i dag er det slik at skadefelling generelt skal være siste mulighet for å avverge en akutt pågående skadesituasjon, mens lisensfelling og kvotejakt skal regulere en bestands størrelse og utbredelse. Nemnda har forståelse for innspillet.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – om målrettet uttak av store rovdyr

Målrettet uttak av skadeindivider må ta hensyn til innvandring av nye individer

Rovdyr bruker store områder og kan bevege seg over lange avstander, særlig i ung alder. Målrettet fjerning av individer som gjør skade i spesifikke områder bør ta hensyn til «kilde-slukdynamikk». Kilde-sluk-dynamikk refererer til et fenomen der individer fra en del av en populasjon (kilde) beveger seg til et annet område (sluk) der dødeligheten er høyere enn rekrutteringen. For eksempel vil fjerning av jerver fra et lite område ikke nødvendigvis føre til en tydelig lokal nedgang i dette området, hvis det raskt blir gjenkolonisert av nye individer. Kilde-sluk-dynamikk mellom forvaltningsregioner og til og med mellom land bør tas i betraktning ved uttak av individer. Store uttak i relativt små områder kan ha A) overraskende effekter som at noen få eldre individer erstattes av flere unge individer og kan B) påvirke den generelle bestandsstatusen i et større område, utenfor målområdet.

Forvaltningsinngrep bør evalueres

Enhver forvaltningshandling, inkludert målrettet fjerning av skadeindivider, bør evalueres. Med andre ord, har den målrettede fjerningen av rovdyr i et område den ønskede effekten med tanke på å redusere tetthet og tap?

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – om målrettet uttak av store rovdyr

Kilde-slukdynamikk er interessant både for de fire store artene og for kongeørn. Dessverre er det sjelden forvaltningen vet kjønn og alder på det individet en vurderer skadefelling på. Det er også vanskelig å måle hvorvidt en felling hadde positiv eller negativ effekt på tapene. Bare en liten del av tapte dyr blir gjenfunnet og undersøkt. Omkring 3–5 prosent av de dyrene Statsforvalteren erstatter som drept av fredet rovvilt er etter undersøkelse dokumentert/antatt drept av fredet rovvilt. En rekke faktorer slik som snø, vegetasjon, vær, topografi og hvor samlet beitedyrene er, vil påvirke hvor lett det er å finne kadaver. Både beitedyr og rovvilt er i stadig bevegelse, alt dette og mye mer gjør det vanskelig å evaluere effekten av ulike forvaltningsgrep.

Nøddverge

Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe (naturmangfoldloven § 17). I tillegg kan jerv og gaupe avlives når det anses påkrevd for å fjerne en umiddelbar og betydelig fare for skade på bufe, tamrein og gris (rovviltsforskriften § 13a). I rovdysikre hegn som tilfredsstillende fastsatte krav kan rovdyr avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr eller hund (naturmangfoldloven § 17a). Bruk av nøddverge for avlivning eller forsøk på avlivning av vilt skal straks meldes politiet.

Finnmark Bondelag – nødverge

Vi ser en antydning til svekkelse av nødvergeretten. Flere bønder som har avlivet rovvilt i nødverge har blitt dømt og har måttet sone. Lovverket bør derfor gjennomgås på dette punktet.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – nødverge

Nemnda har ingen myndighet knyttet til vurderinger omkring nødverge, vi vil likevel vise til at det finnes en slik rett. Det blir opp til den enkelte å vurdere om en situasjon krever nødverge. Det vil uansett være en politisak, og vi konstaterer at flere påberopte nødverger har gått for domstolene.

Erfaringskunnskap i skadefellingslagene

Lokale jegere, sauebønder og reingjeterne som har erfaringskunnskap knyttet til områdene, er uvurderlige ressurser i skadefellingsssammenheng. At deltakerne på skadefellingslagene har lokal tilknytning og kontakt med eller tilhørighet til beitenæringa i området, er dessuten avgjørende for å oppnå effektiv skadefelling, uten å utgjøre en ytterligere belastning på beitedyrene. Rovviltnemnda mener at skadefellingslagene i størst mulig grad bør bestå av beitedyreiere og jegere med god kjennskap til lokal beitenæring. Derfor anbefaler vi at kommunene retter framtidig rekrutteringsarbeid mot disse miljøene.

Jakt- og lisensfellingskvoter

Rovviltnemnda vil ved vedtak om kvote for jakt- og lisensfelling av rovvilt dele inn regionen etter grensen mellom Troms og Finnmark, og uten at skadefelling eller annen avgang kan belastes disse kvotene på tvers av denne grensen. Rovviltnemnda oppfordrer Miljødirektoratet til den samme praksisen.

Bruk av hund til skadefelling

Rovviltnemnda mener det er viktig med utdanning og oppretthold av gode hunder til bruk ved skadefelling. Vi tror det er klokt at disse hundene i størst mulig grad holdes av ansatte hos Statens Naturoppsyn, for å sikre profesjonalitet, kontinuitet og god dialog med beitenæringa.

Tiltak for å effektivisere kvotejakt, lisensfelling og skadefelling av rovvilt

Rovviltnemnda vil bruke prosjektet Næring og rovvilt til å skape interesse for rovviltjakt gjennom kurs, møtevirksomhet og tilskudd. Dette bidrar også til økt kompetanse og lettere rekrutering til skadefellingslagene.

Etter visse kriterier i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst § 34 er det i dag tillatt å benytte kamera kombinert med elektronisk overvåking som tilsyn ved båsfangst av jerv. Videre er det etter samme forskrift § 29a tillatt å bruke fast montert kunstig lys ved åtejakt på jerv som gjennomføres som ledd i lisensfelling.

Forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 5b sier at

Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til bruk av snøscooter på vinterføre for utkjøring og tilsyn med jervebåser som er tillatt av statsforvalteren etter forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst § 31 første ledd bokstav a). Kommunen kan etter søknad gi tillatelse

til bruk av snøscooter på vinterføre for utkjøring av åte og åtebuer i forbindelse med felling av jerv. Kjøring etter første og annet punktum skal skje etter bestemte traseer som angis i kommunens vedtak. Antall tillatte turer etter annet punktum skal avgrenses og framgå av tillatelsen. Lisenshaver skal føre logg som på forespørsel må forevises til naturoppsynet.

Samarbeid med naboland og rovviltregion 7

Samarbeidsavtale mellom rovviltnemndene i region 7 og 8

Det er et formalisert samarbeid med region 7. Rovviltnemndene i region 7 og 8 har inngått følgende avtale om kvotejakt på gaupe, lisensfelling av jerv, samt kvoter for betingede skadefellinger av jerv, gaupe, bjørn og ulv:

1. Ved fastsetting av:

- o kvote for jakt på gaupe,
- o kvote for lisensfelling av jerv,
- o kvoter for betingede skadefellinger av jerv, gaupe, bjørn og ulv

i grenseområdene mellom Nordland og Troms, skal følgende område i Nordland omfattes av kvotevedtak for Troms:

Fastlandsdelen av Tjeldsund kommune, Hele Evenes kommune og den delen av Narvik kommune som ligger nord for Rombaken (fra Rombaksbotn går grensa for området i Norddalen opp til Ofotbanen og langs Ofotbanen til svenskegrensa).

2. Kvotevedtak i dette området fastsettes av rovviltnemnda for region 8, som en del av fellingsområdene på Troms-sida av grenseområdet.

3. Sekretariatet for rovviltnemnda i region 8 skal ved utarbeidelse av saksframlegg for fastsetting av kvoter, legge vekt på:

- o bestandssituasjonen for de aktuelle artene i området,
- o fastsatt bestandsmål for de aktuelle artene i Nordland,
- o føringer i gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i Nordland
- o tapssituasjonen for sau og rein i området

4. Rovviltnemnda i region 7 skal gis anledning å komme med merknader til saken før det fattes vedtak om slike kvoter.

5. Kvotejakt og lisensfelling i dette området administreres av Statsforvalteren på Troms-sida. Søknader om skadefelling av jerv, gaupe, ulv og bjørn i dette området skal behandles av Statsforvalteren på Troms-sida i nært samarbeid med Statsforvalteren i Nordland.

6. I de tilfeller der Miljødirektoratet har myndigheten til å fastsette slike kvoter i en eller begge rovviltregionene, oppfordres det til at direktoratet fatter vedtak i samsvar med denne avtalen. Det legges til grunn at rovviltnemnda i region 8 kan fatte vedtak om kvoter i det aktuelle området i Nordland også i tilfeller hvor myndigheten til å fastsette slike kvoter i region 7 er tillagt direktoratet.

7. Denne avtalen gjelder inntil en av nemndene sier den opp. Avtalen kan oppheves umiddelbart dersom en av nemndene ønsker det.

Utdypende om samarbeidsavtale mellom region 7 og region 8

Samarbeidsavtalen med region 7 rører ikke ved bestandsmålene for de ulike regionene, heller ikke ved regiongrensen når en beregner hvor mange ynglinger en har i de ulike regionene.

Samarbeidsavtalen gir rovviltnemnda i region 8 myndighet til å fatte vedtak om kvote for et område nord i Nordland. Når rovviltnemnda gjør dette ser den til bestandssituasjonen for rovviltet i området, fastsatt bestandsmål for rovviltet i Nordland, føringer i gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i Nordland og til tapssituasjonen for sau og rein i området. Rovviltregistreringer i samarbeidsområdet regnes ikke inn i antall ynglinger i region 8, de telles fortsatt inn i antall ynglinger i region 7. Det nye er at kvoten administreres fra region 8, avgang belastes kvoten for region 8. I dette området er det nemlig i stor grad er de samme rovdirene som bruker begge sider av grensa, og dermed framstår Rombaken–svenkegrensa mer naturlig som forvaltningsgrense enn fylkesgrensa.

Videre samarbeid med region 7 og med naboland

Rovviltnemnda vil videreføre og styrke samarbeidet med region 7. Rovviltssamarbeidet mellom Norge, Sverige og Finland omfatter i hovedsak dokumentasjon og forskning. Rovviltnemnda vil utvikle dette samarbeidet med sikte på en felles plan for rovviltforvaltning på tvers av grensene.

Det er flere overordnede forhold og utviklingstrekk som, på tvers av landegrenser, vil kunne påvirke forvaltning av rovviltbestandene, men også ivaretagelse av beitenæring i både Norge, Sverige, Finland og Russland. Et område som utpeker seg som særlig aktuelt er klimaendringenes påvirkning på natur og klimatiske forhold, som igjen vil ha en innvirkning for både rovvilt og beitenæring på Nordkalotten. Klimautfordringenes påvirkning på rovvilt og beitenæring vil skje uavhengig av nasjonale grenser og avgrensede forvaltningsområder.

Enhetlige og omforente modeller for kartlegging, dokumentasjon og beregning på tvers av landegrenser vurderes som noe som vil kunne sørge for en mer troverdig forvaltning av rovviltbestandene.

Landegrenser vurderes i dag å kunne by på praktiske og reelle utfordringer for beitenæringen knyttet til eksempelvis skadefellinger. Tettere samarbeid omkring skadefellinger på tvers av landegrenser vurderes å være positivt for å bedre forutsigbarheten knyttet til forvaltning av rovvilt og for beitenæring på Nordkalotten.

Rovviltnemnda vil jobbe for felles årlig rovviltmøte/-konferanse mellom Norge, Sverige og Finland. Arrangementet bør rulleres mellom landene og ha fokus på en forutsigbar rovviltforvaltning i nord, felles utfordringer og problemstillinger knyttet til forvaltningen og sameksistens mellom rovvilt og beitenæring.

Informasjonsflyt mellom landene om forvaltning i grenseområdene er et særlig aktuelt behov. Da det i 2013 ble opprettet/gjort endringer av A-områdene i Norge, så var dette en endring som ikke finsk beitenæring var kjent med. Endringen påvirket dem negativt uten at de var rigget for å håndtere det.

Foreningen våre rovdire – samarbeid med tiliggende rovviltregioner

Region 8 bør i større grad tilpasse sine forvaltningsområder og soner til tilliggende rovviltregion i sør. Rovdyrene vandrer over store områder og tar ikke hensyn til gamle fylkesgrenser. Det sier seg selv at sonene og forvaltningsområdene må vurderes og tilpasses hvilke soner som ligger inntil fylkesgrensene. Slik kan også rovviltmyndene øke sjansen for å oppnå de regionale bestandsmålene, selv om både region 7 og 8 ligger langt under bestandsmålene på gaupe og bjørn. Her må det vises større vilje til å legge til rette for å oppnå bestandsmålene og ikke bare tilpasses næringsinteressene.

Nemndas svar uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – samarbeid med tilliggende rovviltregioner

Rovviltnemnda i region 8 opplever at vi har et godt samarbeid med nemnda i region 7. Der fylkesgrensa er en lite naturlig grense for hjemmeområder for rovvilt har vi en samarbeidsavtale som ivaretar en enhetlig forvaltning i disse områdene. Det er topografiske og praktiske hensyn som gjør at forvaltningssonene for jerv og bjørn ikke overlapper på fylkesgrensa. Tilbake i forvaltningsplan vedtatt i 2007 var jervesonen i region 8 trukket ned til fylkesgrensa, det ga en høy belastning til reindriften i grenseområdet og det viste seg at det ble mye tilsig av jerv også vestover i sauetette områder i Sør-Troms og nord i Nordland, med tap av beitedyr, skadefellingstillatelser og ekstraordinære uttak som resultat. Jervesonen ble derfor justert i 2013, og det har vist seg å fungere bedre. Mindre tap av beitedyr og bestandsmålet nåes.

I indre grenseområdet mellom Troms og Nordland er det et massivt fjellområde, ikke en fysisk hindring for bjørn, men vi vet at den foretrekker å gå rundt heller enn over. Veien rundt på norsk side går om viktige sauebeiter. Vi ser det ikke som hensiktsmessig å gjøre disse områdene til forvaltningssone for bjørn. Forvaltningssonen for gaupe overlapper fra Bjerkvik til svenskegrensa.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – Om videre samarbeid med region 7 og naboland

RovQuant bruker alle tilgjengelige overvåkingsdata for rovdyr i omfattende modeller som dekker hele utbredelsesområdet. Våre modeller beregner derfor allerede antall individer på bestandsnivå, på tvers av land og andre administrative grenser og tar hensyn til delvis tilstedeværelse av enkeltrovvilt i ulike jurisdiksjoner og land. Resultatene brukes til å generere både totale og regionale anslag for rovdyrbestander på en måte som unngår problemer med dobbelttelling og uklarhet om tilordning av individer til regioner/land. Det er viktig at overvåking forblir koordinert på tvers av administrative grenser. Koordinering i forvaltningen ville være like viktig, fordi forvaltningsgrepene som gjøres i hver region vil påvirke populasjonene og deres utvikling utenfor egen grense.

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – Om videre samarbeid med region 7 og naboland

Det er veldig bra at RovQuant bruker tilgjengelig data på tvers av landegrenser og har metoder for å telle uten at det blir uklarhet om individers tilordning til regioner og land. Nemnda er enig i at koordinering i forvaltningen vil være like viktig.

Finnmark Bondelag – Samarbeid med naboland må styrkes innen forskning og forvaltning

Våre rovdyr er ikke utstyrt med pass og bryr seg ikke om statsgrensene i nord. Til tross for at rovdyrene beveger seg på tvers av grensene, så er samarbeidet innen rovdyrforvaltning mellom landene nærmest ikke-eksisterende. Særlig når det gjelder bjørn er dette et betydelig problem, i og med at det ikke eksisterer noen felles mål mellom Norge, Finland og Russland for hvordan felles bjørnestammer skal forvaltes. Det er et stort paradoks at Norge regner inn en grensefaktor i sin bjørnetelling og praktiserer et sterkt vern, mens Finland årlig har jaktkvoter på flere titalls bjørn i reindrifsområdene i nord.

Finnmark Bondelag opplever det som meningsløst at naboland har helt ulik tilnærming til hvordan felles bestander skal forvaltes, og mener derfor at det må legges opp til et sterkere samarbeid med Finland om forskning og forvaltning av bjørnestammen.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – samarbeid med naboland må styrkes innen forskning og forvaltning

Rovviltsamarbeidet mellom Norge, Sverige og Finland omfatter i hovedsak dokumentasjon og forskning. Rovviltnemnda vil utvikle dette samarbeidet med sikte på en felles plan for rovviltforvaltning på tvers av landegrensene.

Samordnet virkemiddelbruk

Bedre samordning av tilskuddsordninger vil kunne gi bedre totaleffekt av tiltakene, hindre at ulike tilskuddsordninger motvirker hverandre og synliggjøre virkemiddelbruken. Dette kan i neste omgang forenkle arbeidet i forvaltningen.

Dagens løsning for søknadsprosess og saksbehandling av forebyggende og konfliktdependende tiltak (FKT) i Elektronisk søknadssenter (ESS), har ingen kobling til andre støtteordninger. I Hansen et al. (2020) sin vurdering av FKT-ordningen ble det dessuten anbefalt å legge til en enkel funksjon i ESS sin søknadsportal, hvor søker kan opplyse om andre tilskuddsordninger er omsøkt, og i så fall hvilke. Rovviltnemnda støtter dette forslaget.

Regjeringen har i sin politiske plattform vektlagt digitalisering som et viktig verktøy for forenkling og innovasjon av offentlig sektor («tillitsreformen»). Dette blir en viktig plattform for å lette oversikten over ulike støtteordninger i framtida. I tillegg forvalter både Mattilsynet og Statsforvalteren et lov- og forskriftsverk som stiller krav til hold av husdyr og tamrein. For en enda bedre samordning av virkemiddelapparatet, kan det være grunn til å gå gjennom disse regelverkene for å vurdere ev. endringer/differensieringer for en bedre total måloppnåelse.

Flere av tilskuddsordningene innen landbruk og reindrift kan bidra til å redusere tap og konflikter til rovvilt. Disse bør i større grad samordnes med FKT-midlene. Av de landbrukspolitiske virkemidlene er det mest naturlig å samordne «Tilskudd til tiltak i beiteområder» og «Områderettet innsats - bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord» (2023-2025) med FKT-midler. Av de reindriftpolitiske virkemidlene er det tilskuddsordningene i Sametinget som kan være aktuelle å samordne med FKT-midlene. «Tilskudd til reindriftsanlegg» (RUF) kan indirekte bidra til reduksjon i tap av beitedyr, ved at det gis midler til anlegg (eks. inngjerding/samlehegn som også kan benyttes i forbindelse med føring, kalving i gjerde eller ved flytting av rein.

Rovviltnemnda mener tilskuddsforvaltningen må se produksjonskrav i sammenheng med tap til rovvilt, slik at ikke lav inntekt fra slakteuttak på grunn av rovvilttap i neste omgang fører til uteblitt produksjonstilskudd.

Tilskuddsordninger i landbruket

Det er en rekke tilskuddsordninger som støtter opp under beiting og bidrar til skjøtsel av kulturlandskapet. Beitenæringen benytter seg i stor grad av disse ordningene. Eksempler er SMIL-midler (spesielle miljøtiltak i landbruket), RMP-midler (regionalt miljøprogram), herunder OBB-midler (midler til drift av beitelag), og tilskudd til tiltak i beiteområder (Tabell X).

Tabell 1. Tilskuddsordninger i landbruket

RMP – Regionalt miljøprogram	Miljøtiltak på egen gård eller leiejord. For å søke må du drive vanlig jordbruksproduksjon og være registrert i Enhetsregisteret. Hvert fylke har et eget miljøprogram med et utvalg miljøtiltak for å redusere forurensning til vann og luft, ivareta kulturlandskap og kulturminner, tilrettelegge for friluftsliv og ivareta biologisk mangfold.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Altinn	15.10 (2023)	Landbruksdirektoratet.no
SMIL – spesielle miljøtiltak i jordbruket	Skal fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensning fra jordbruket. Midlene forvaltes av kommunene. Statsforvalteren gir føringer i regionalt miljøprogram.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Altinn	Kommunen setter	Landbruksdirektoratet.no
Tilskudd til tiltak i beiteområder	Tiltak som bidrar til å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene. Lag, foreninger og foretak som driver næringsmessig beitedrift kan søke. Enkeltforetak kan søke når det på grunn av naturgitte eller driftsmessige forhold ikke ligger til rette for samarbeid.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Altinn	Kommunen setter	Landbruksdirektoratet.no
Områderettet innsats – bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord	Ordningen skal styrke produsentmiljøer i Nordland, Troms og Finnmark, motvirke bruksnedgang, øke arealbruken og heve kompetansen til landbruksnæringen og verdikjeden for mat, samt å utnytte regionale fortrinn og muligheter innen arktisk landbruk. Dette er en treårig tildeling (2023–2025) over Statsbudsjettet.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Regionalforvaltning.no	01.10 (2023)	Troms/Finnmark fylkeskommune
Regionale rekrutterings- og kompetansetiltak i landbruket (RK-midler)	Ordningen skal legge til rette for regional rekruttering og kompetanseheving med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket. Kommuner, organisasjoner og forsknings- og utviklingsinstitusjoner registrert i Enhetsregisteret kan søke.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Regionalforvaltning.no	24.03 (2023)	Landbruksdirektoratet.no

Regionale tilretteleggingstiltak i landbruket (RT-midler)	Skal legge til rette for regional næringsutvikling med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket gjennom tilretteleggingstiltak som bidrar til utvikling av konvensjonell eller økologisk drift i landbruket eller til utvikling av andre landbruksbaserte næringer. Kommuner, organisasjoner og forsknings- og utviklingsinstitusjoner registrert i Enhetsregisteret, kan søke. Foretak kan søke hvis tiltaket har som formål å fremme fellesgoder knyttet til næringsutvikling. Her er det også krav om at foretaket må være registrert i Enhetsregisteret.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Regionalforvaltning.no	24.03 (2023)	Troms/Finmark fylkeskommune

Tilskuddsordninger i reindriften

RK-midler og RT-midler: Disse tiltaksordningene forvaltes av fylkeskommunen i Troms og Finnmark. Fylkeskommunen er klar på at virkemidler når det gjelder rovvilt skal prioriteres av FKT-midler, ikke av RK- og RT-midlene.

Flokkstruktur i reindriften

I dagens tilskuddssystem stimuleres det til flokker med høy andel produksjonsdyr, da dette er regnet for å gi en optimal flokkstruktur. Videre er tilskudd for slakt av kalv regnet som et tiltak som har en tapsreducerende effekt av forvaltningen. I tillegg til tilskuddene over reindriftsavtalen har rovviltnemnda mulighet til å gi FKT-tilskudd til tidlig slakt av kalv. Ønsket effekt er høynet kjøttproduksjon og lønnsomhet i reindriften, og argumenter for at tilskuddet gir det, er at kalv generelt er mer utsatt enn voksne dyr for tap, at tilveksten hos kalv uansett er begrenset utover senhøsten, at rovdyr tapet øker utover høsten samt at en lavere andel kalv på vinterbeitene belaster beitene mindre, og simlene kan prioritere egen kondisjon fremfor å ta vare på kalven.

Landbruksdirektoratet har gjort en Utredning av dagens kalveslakttilskudd og produksjonspremie, rapport nr. 35/2020. Rapporten anbefalte en videreføring av kalveslakttilskuddet, fordi det inngår som en viktig del av den samlede satsningen langs hele verdikjeden for økt næringsretting og produksjonsoptimalisering. Rapporten anbefaler videreføring av produksjonspremien, fordi den er viktig for økonomien i reindriften, og den bidrar til god flokkstruktur ved at dyr fra alle årsklasser blir slaktet. Denne vurderingen inkluderer imidlertid ikke næringas egen erfaringskunnskap på området, noe som er avgjørende for å sikre en tilskuddsforvaltning som legger til rette for at utøverne kan ta gode valg for sin flokk i sitt beiteområde.

Rovviltnemnda ønsker et bredere kunnskapsgrunnlag om effekten av kalveslakt. Det kan vi få gjennom et prosjekt der en vurderer flokkstrukturens betydning for skadeforebygging i et mer helhetlig perspektiv og med utgangspunkt i reindriften erfaringsbaserte kunnskap, herunder:

- hva er optimal flokkstruktur ved vanskelige beiteforhold og ved rovviltangrep
- hvordan bidrar andelen okserein til tilgjengeliggjøring av beite
- hvordan påvirker flokkstrukturen flokkens adferd generelt og ved rovviltangrep
- hvordan påvirker flokkstrukturen genetisk utvalg i avlsarbeidet og dermed flokkens fitness over tid
- hvordan påvirkes dyrevelferd av kalveslakt. Kalveslakt strider imot tradisjonell dyreetikk i reindriften, blant annet pga. simlas sorg når kalven slaktes.

Tabell 2. Tilskuddsordninger i reindriften

Tilskudd til konflikthforebyggende tiltak	Søknad kan sendes inn fra reindrift ved reinbeitedistrikt eller siida på den ene siden, og landbruk og/eller annen berørt part slik som grunneier og kommune på den andre siden. Parter som er enige om det kan søke om tilskudd til konflikthforebyggende tiltak til bygging av gjerder som verner innmarksareal, kulturbeite, plantefelt og bebygde områder mot reinbeiting. Under spesielle forhold kan det gis tilskudd til andre tiltak som vil virke konfliktdempende mellom reindrift og andre parter. Ved særlige tilfeller kan det innvilges tilskudd til bruk av helikopter, så fremt reindriften ønsker det.					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Søk her</th> <th>Søknadsfrist</th> <th>Mer informasjon</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> <td>Før start av tiltak</td> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> </tr> </tbody> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Landbruksdirektoratet.no	Før start av tiltak
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Landbruksdirektoratet.no	Før start av tiltak	Landbruksdirektoratet.no				
Ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap i reindriften	Gjelder ekstraordinært tilskudd til beredskap når beredskapsutvalget har fastslått beitekrise, og eget krisefond ikke er tilstrekkelig. Distrikt/reinlag kan søke om tilskudd til gjennomføring av nødvendige tiltak til en sats på 4,50 (2023) per rein per døgn og om tilskudd til flytting av rein fra vinter- til sommerbeite til en sats på 0,18 kroner (2023) per rein per km.					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Søk her</th> <th>Søknadsfrist</th> <th>Mer informasjon</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> <td>løpende</td> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> </tr> </tbody> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Landbruksdirektoratet.no	løpende
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Landbruksdirektoratet.no	løpende	Landbruksdirektoratet.no				
Tilskudd til frakt av rein i forbindelse med slakting	Gjelder tilskudd til frakt av levende rein fra samlingsgjerde til godkjent slakteri, eller frakt av reinskrott fra slakteri til videreforedling. Søknadsfristen er innen utgangen av måneden etter at frakteoppdraget er utført.					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Søk her</th> <th>Søknadsfrist</th> <th>Mer informasjon</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> <td>Se Landbruksdir.</td> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> </tr> </tbody> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Landbruksdirektoratet.no	Se Landbruksdir.
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Landbruksdirektoratet.no	Se Landbruksdir.	Landbruksdirektoratet.no				
Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag	Tilskuddet skal bidra til utvikling av reindriften i en bærekraftig retning, avsetning til kriseberedskap, diverse administrative ordninger, arbeid med HMS og avløsning ved ferie og fritid. Reinbeitedistrikt og reinlag kan søke om tilskudd. Ordningen må ses i sammenheng med ordningen ekstraordinært tilskudd til beredskap.					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Søk her</th> <th>Søknadsfrist</th> <th>Mer informasjon</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> <td>15. juli (2023)</td> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> </tr> </tbody> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Landbruksdirektoratet.no	15. juli (2023)
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Landbruksdirektoratet.no	15. juli (2023)	Landbruksdirektoratet.no				
Tilskudd til siidaandeler og reinlag	Siidaandeler og reinlag kan få produksjonspremie, kalveslakte- og simleslaktetilskudd. Siidaandeler kan også få driftstilskudd til ungdom og kvinner, etableringstilskudd og ektefelle-/samboertillegg. Siidaandelsleder og representant for reinlaget kan søke om tilskudd. Hvis siidaandelen har to ledere, står begge lederne som søkere med alle rettigheter og plikter dette innebærer.					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Søk her</th> <th>Søknadsfrist</th> <th>Mer informasjon</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> <td>31. mai (2023)</td> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> </tr> </tbody> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Landbruksdirektoratet.no	31. mai (2023)
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Landbruksdirektoratet.no	31. mai (2023)	Landbruksdirektoratet.no				

Tilskudd til ulike utviklingstiltak (RUF)	Formålet med Reindriftens Utviklingsfond (RUF) er å bidra til å utvikle reindriftsnæringen i samsvar med de reindriftspolitiske mål gjennom bruk av økonomiske virkemidler. Gjelder ordninger i RUF-forskriften som det ikke er egne søknadsskjemaer for. Det er tilskudd til praktiske tiltak, strukturtiltak, faglige tiltak, tilrettelegging av kurs og tiltak som følge av klimaskapte endringer.					
	<table border="0"> <tr> <td>Søk her</td> <td>Søknadsfrist</td> <td>Mer informasjon</td> </tr> <tr> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> <td>løpende</td> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> </tr> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Landbruksdirektoratet.no	løpende
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Landbruksdirektoratet.no	løpende	Landbruksdirektoratet.no				
Tilskudd til reindriftsanlegg (RUF)	Gjelder tilskudd til å dekke utgifter til oppføring av gjerder og reindriftsanlegg. Siidaandeler, siida, reinbeitedistrikt eller reinlag kan søke om tilskudd.					
	<table border="0"> <tr> <td>Søk her</td> <td>Søknadsfrist</td> <td>Mer informasjon</td> </tr> <tr> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> <td>løpende</td> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> </tr> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Landbruksdirektoratet.no	løpende
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Landbruksdirektoratet.no	løpende	Landbruksdirektoratet.no				
Tilskudd til sikring av reindriftens arealer (RUF)	Gjelder tilskudd til større tiltak i forbindelse med arealinngrep, slik som høringsuttalelse, utredninger med videre. Reinbeitedistrikter kan søke om tilskudd.					
	<table border="0"> <tr> <td>Søk her</td> <td>Søknadsfrist</td> <td>Mer informasjon</td> </tr> <tr> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> <td>løpende</td> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> </tr> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Landbruksdirektoratet.no	løpende
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Landbruksdirektoratet.no	løpende	Landbruksdirektoratet.no				
Reinpramming	Siidaandeler som i henhold til godkjente bruksregler har beiterett i Finnmark og Nord-Troms og behov for transport av rein til og fra sommerbeitene, kan søke om prammeplass. Søknadsfrist for vårpramming er 15. januar og søknadsfrist for høstpramming er 15. juni.					
	<table border="0"> <tr> <td>Søk her</td> <td>Søknadsfrist</td> <td>Mer informasjon</td> </tr> <tr> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> <td>15. jan og 15 juni</td> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> </tr> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Landbruksdirektoratet.no	15. jan og 15 juni
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Landbruksdirektoratet.no	15. jan og 15 juni	Landbruksdirektoratet.no				
Ut på vidda	Ut på vidda er en tilleggsnæring der reindrifta kan tilby lærings- og omsorgstjenester som bygger på samisk kultur, tradisjoner, duodjii (samisk håndverk), historie, mennesker, dyr, natur og reindrift. For å kunne tilby Ut på vidda må du gjennomføre kurs og bli godkjent av Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Disse kursene arrangeres årlig og har temaer slik som HMS, førstehjelp, mathygiene og samisk kulturformidling. Ut på vidda-programmet kan hjelpe reineier med råd og veiledning ved etablering av en forretningsplan, gi informasjon om tilskuddsordninger, tips om potensielle kunder og hjelp til å videreutvikle tjenestene.					
	<table border="0"> <tr> <td>Søk her</td> <td>Søknadsfrist</td> <td>Mer informasjon</td> </tr> <tr> <td>utpaavidda.no</td> <td>løpende</td> <td>utpaavidda.no</td> </tr> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	utpaavidda.no	løpende
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
utpaavidda.no	løpende	utpaavidda.no				

Tilskudd til reindrift	Målet er å styrke og utvikle familiebasert reindrift gjennom økt inntjening og lave tapstall til rovvilt. Det kan gis tilskudd til; investeringer som bidrar med betydelig grad av nyskaping og utvikling av reindriften, prosjekter og tiltak som styrker tradisjonell kunnskap i familiebasert reindrift, tiltak og prosjekter som bidrar til dokumentasjon av rein drept av rovvilt, tiltak med mål om å lære bort tradisjonell kunnskap, tiltak som bidrar til økt interesse, innsats og effektivisering av lisens- og kvotejakt på rovdyr, krisetiltak i reindriften ved ekstraordinære forhold, samt investeringer, tiltak og prosjekter som bidrar til dokumentering av rein tatt av rovvilt.		
	Søk her sametinget.no	Søknadsfrist 01.11 (2023)	Mer informasjon sametinget.no
Reindrifbasert vekst og verdiskaping	Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifbasert vekst og verdiskaping skal oppnå en større verdiskaping innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt samt biprodukter fra rein. Det kan gis tilskudd til en kombinasjon av tilskudd og lån til nyskaping og bedriftsutvikling, produktutvikling (inkl. utvikling av emballasje), konsulentbistand og kompetanseutvikling. På mat og reiselivsområdet kan det også gis støtte til felles omdømme- og markedsføringstiltak.		
	Søk her Innovasjon norge.no	Søknadsfrist 01.02. (2023)	Mer informasjon Innovasjon norge.no

Rammer for rovviltforvaltning i Troms og Finnmark

Lowerk i norsk rovviltforvaltning

Rovviltforskriften

Rovviltnemndas myndighet er hjemlet i rovviltforskriften, som har hjemmel i naturmangfoldloven og i viltloven. Rovviltforskriften setter rammene for rovviltforvaltningen i Norge og har som formål å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, ulv, bjørn og kongeørn. Innenfor den rammen skal forvaltningen også ivareta hensynet til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forskriften skal dessuten sikre en forutsigbar forvaltning som vektlegger lokal medvirkning.

Forvaltningen som rovviltnemnda er en del av, får fortløpende oppdateringer på hvordan rovviltforskriften skal forstås. Dette gis gjennom klageavgjørelser, rettsavgjørelser og andre føringer fra overordnet myndighet.

Nasjonale og regionale bestandsmål for de ulike rovviltartene er gitt i forskriften. Forskriften slår fast mandatet og oppgavene til rovviltnemndene og gir også føringer for forvaltningsplan, myndighetsforhold og jakt- og fellingsformer.

Grunnlovens § 108

Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Grunnlovens § 108 har betydning for samisk reindrift. Det skyldes at samisk språk og kultur er nært knyttet til reindriften. Samisk reindrift er definert som en del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. I Grunnlovens § 108 står det at de statlige styresmaktene skal legge til rette for at det samiske folket, som urfolk, kan utvikle og trygge språket sitt, kulturen sin og samfunnslivet sitt.

Grunnlovens § 112

Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etterslekten.

Borgerne har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og om virkningene av planlagte og iverksatte inngrep i naturen, slik at de kan ivareta den rett de har etter foregående ledd. Statens myndigheter skal iverksette tiltak som gjennomfører disse grunnsetninger.

Naturmangfoldloven

Omfatter forvaltningen av all natur og alle som kan ta avgjørelser som kan ha konsekvenser for naturen, inkludert rovvilt. Det er denne loven som legger føringer for de øvrige lovene og forskriftene som omhandler rovvilt, deriblant viltloven og rovviltforskriften.

Etter naturmangfoldloven § 1 og § 5 er det et mål at rovviltet og dets genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at rovviltet finnes i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

Forvaltningsmålene og fastsatte bestandsmål ble fremmet gjennom St. mld. nr.15 (2003-2004) Rovdyr i norsk natur og Stortingets rovviltforlik fra 16. juni 2011.

Lovens § 8 handler om kunnskapsgrunnlaget som skal ligge til grunn for offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet. Beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på både vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand i tillegg til effekten av påvirkninger. Ifølge naturmangfoldloven er det altså like viktig å innhente og bruke erfaringsbasert kunnskap i beslutningsgrunnlaget, som det er å innhente og bruke vitenskapelig kunnskap.

I lovens § 14 går det frem at når samiske interesser berøres direkte, skal det innenfor de rammene som gjelder, legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur. Dette betyr at rovviltnemnda i sin forvaltning av rovviltet skal vektlegge andre viktige samfunnsinteresser, særlig hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur.

Kapittel 3 omhandler artsforvaltning, blant annet prinsipper for forvaltning og hjemmel for jakt (§ 16), lisensfelling og skadefelling (§ 18), samt nødverge (§ 17).

BirdLife Norge – naturmangfoldloven

§ 8 i naturmangfoldloven kan vanskelig oppfattes som en vekting av erfaringsbasert eller vitenskapelig kunnskap i forhold til hverandre ut over det å konstatere at både erfaringsbasert og vitenskapelig kunnskap skal benyttes. Uansett må også den erfaringsbaserte kunnskapen, nødvendig som den er i denne sammenheng, være faktabasert og dokumenterbar.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – naturmangfoldloven

Ifølge Inge Lorange Backer sin kommentarutgave av oktober 2010, s. 88– 89, så angir naturmangfoldloven § 8 betydningen av vitenskapelig kunnskap, begrenset til nærmere angitt økologisk kunnskap, mens erfaringsbasert kunnskap gjelder for kunnskap som etter sitt innhold «kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet. Beslutningene skal «bygge på» vitenskapelig kunnskap, mens det skal «legges vekt på» generasjonsbasert kunnskap.

I på kommentarutgavens s. 94 utdypes forholdet mellom vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap:

Vitenskapelig kunnskap og erfaringsbasert kunnskap vil ofte gjelde forskjellige spørsmål og derfor utfylle hverandre. Men de kan også angå samme spørsmål. Står de da i motsetning til hverandre, må det vurderes konkret hvilken kunnskap som beslutningen skal bygge på. Den vitenskapelige kunnskapen kan avkrefte den erfaringsbaserte kunnskapen og vise at den er ufundert og bygd på uholdbare forutsetninger. På den annen side kan det tenkes at den erfaringsbaserte kunnskapen kan vise svakheter ved den vitenskapelige kunnskapen, f.eks. fordi denne ikke bygger på tilstrekkelig innsikt i den sosiale kontekst som det aktuelle spørsmål oppstår i.

NOAH – for dyrs rettigheter – plikt til å forbedre bevaringsstatus for de fire store rovdyrene
Naturmangfoldloven (nml.) § 5 fastsetter som forvaltningsmål for arter at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Forvaltningsplanen for region 8 viser ikke til noen tidsramme for å bringe rovdyrene ut av status som sterkt og kritisk truet, og det finnes heller ingen beskrivelse av andre måter målet i § 5 vil bli nådd. NOAH vil understreke at forpliktelsen i § 5 nml innebærer å ta tiltak for å forbedre bevaringsstatusen, slik at de store rovdyrene ikke lenger ville være utrydningstruet. Norge har denne forpliktelsen overfor det internasjonale samfunnet, på grunnlag av Bernkonvensjonens artikkel 2.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – plikt til å forbedre bevaringsstatus for de fire store rovdyrene

Bernkonvensjonens artikkel 2 forplikter Norge til å treffe nødvendige tiltak for å opprettholde eller tilpasse roviltbestandene til et nivå som blant annet skal tilfredsstillende økologiske, vitenskapelige og kulturelle krav. Høyesterett har gjort det klart at det norske bestandsmålet for ulv ikke bryter denne forpliktelsen «så lenge den norske delbestanden er så stor at dette bestandsmålet nås» I Norge og i Skandinavia er ulv den fåtalligste av roviltartene.

Klima- og miljødepartementet har i avgjørelse av klager på vedtak om kvote og supplerende kvote for betinget skadefelling av bjørn i region 8, datert 12. juli 2024, vurdert at Høyesteretts uttalelse ikke kan fortolkes motsetningsvis, slik at forpliktelsen brytes dersom bestandsmålet for en art ikke er nådd. KLD viser da særlig til bestemmelsens ordlyd som ikke spesifikt angir et bestemt nivå eller andel den enkelte

stat skal ivareta.

Rovviltnemnda sin forvaltningsplan legger opp til at bestandsmålene skal nåes og opprettholdes, men den legger ikke opp til en ytterligere økning av bestandene, utover bestandsmålene. Dette er etter rovviltnemndas mening vår oppgave jf. rovviltforskriften og naturmangfoldloven, og vi ser til Høyesterett når vi sier at dette ivaretar forpliktelsen ovenfor det internasjonale samfunnet, på grunnlag av Bernkonvensjonens artikkel 2.

Viltloven

Regulerer alle viltlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr. Lovens formål er at viltet og dets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsriktighet bevares. Innenfor denne rammen kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

Mange av bestemmelsene i den gamle viltloven ble opphevet og erstattet av naturmangfoldloven da den trådte i kraft. De konkrete høstningsvedtakene vedtas derimot fortsatt med hjemmel i viltloven, innenfor rammene og prinsippene til naturmangfoldloven. Det betyr at viltloven regulerer når, hvor og hvordan det skal høstes, mens naturmangfoldloven regulerer vilkårene og de hensyn som skal vektlegges ved avgjørelsen om høsting.

Lov om dyrevelferd

Berører også rovviltforvaltningen i Norge. Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Loven gjelder for både rovvilt og beitedyr. Loven gir bestemmelser om både dyrehold og jakt.

Forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak, FKT-forskriften har som mål at det blir iverksatt effektive forebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr i landbruket. I tillegg er formålet å stimulere til konfliktdempende tiltak for å begrense ulemper for lokalsamfunn og andre grupper. Målgruppen er foretak som driver med produksjonsdyr i landbruket, herunder reindrift. Kommuner og lokalsamfunn er også i målgruppen for forskriften. Lokale, regionale og landsdekkende organisasjoner og forskningsinstitusjoner kan også søke om tilskudd. Forskriften gir oversikt over tiltakstyper det kan søkes om og gis midler til, og informasjon om saksbehandling, blant annet hva det skal legges vekt på ved behandling av søknader.

Forskrift om rovvilterstatning for husdyr

Har som formål å erstatte dyreeiernes tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt. Forskriften skal også medvirke til å redusere tapene av husdyr på beite.

BirdLife Norge – forskrift om rovvilterstatning for husdyr

Etter forskriftens § 1 skal forskriften medvirke til å redusere tap av beitedyr, og etter § 4, a), b), c) og d) stilles det konkrete krav til dyreholder som i seg selv skal være med på å oppfylle forskriftens intensjoner om å redusere tapene av dyr på beite. Dette gjelder tiltak som dyreeieren har et selvstendig ansvar for og som skal være med på å forebygge tap. Igjen er det grunn til å understreke at for en mulig skadegjører som kongeørn, som i utpreget grad blir trigget av og i ikke ubetydelig grad er avhengig av bakenforliggende årsaker/svakheter som gjør beitedyra sårbare for nettopp denne type predator.

Rovviltnemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – forskrift om rovvilterstatning for husdyr

Rovviltnemnda forstår påminnelsen fra BirdLife Norge, samtidig mener vi det er behov for mer kunnskap om flere mekanismer som kan påvirke tap. Slik som i hvor stor grad påvirkes ørnas predasjon på sau av alternativ mattilgang? I hvor stor grad er det individuelle forskjeller i kongeørnas drapstakt på sau? Er drapstakt knyttet til kjønn, alder, om ørnen er hekkende eller ikke? Når det gjelder kongeørntap til rein oppgir reineiere at det ofte er de reinkalvene som fødes først som er mest utsatt for kongeørn, dette er gjerne de kalvene som er størst og sterkest fra fødselen av. Er det en tilsvarende effekt når de første lammene slippes på beite? Og har dette sammenheng med ørnas tilgang på reinkalv i området? Rovviltnemnda har disse spørsmålene og mange flere, som vi fortsatt mener vi vet for lite om, tross flere tiårs intensiv forskning på kongeørn.

Forskrift om erstatning av tamrein

Har som formål og erstatte reindriftras tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. Forskriften skal også medvirke til å redusere tapene av tamrein.

Internasjonale avtaler

FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP)

Artikkel 27 i konvensjonen er særlig viktig for samiske forhold. Den gir et rettslig vern for minoriteter og urfolks rett til blant annet kultur og kulturutøvelse.

FNs barnekonvensjon

Barnekonvensjonen er den første internasjonale menneskerettighetskonvensjonen som gir barn en spesiell juridisk status. Den stadfester at barn har menneskerettigheter, og krav på spesiell beskyttelse. Ett eksempel på en rettighet i FNs barnekonvensjon er at

Alle barn har rett til å bli hørt og bli tatt hensyn til

Konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven (UNESCO)

Med «immateriell kulturarv» menes praksis, fremstillinger, uttrykk, kunnskap, ferdigheter – samt tilhørende instrumenter, gjenstander, kulturgjenstander og kulturelle rom – som samfunn, grupper og, i noen tilfeller, enkeltpersoner anerkjenner som en del av sin kulturarv. Denne immaterielle kulturarven, som er overført fra generasjon til generasjon, blir stadig gjenskapt av samfunn og grupper i relasjon til deres miljø, i samspill med naturen og med deres historie og gir dem en følelse av identitet og kontinuitet, noe som fremmer respekt for kulturelt mangfold og menneskelig kreativitet.

Formålet med konvensjonen er:

a, å verne den immaterielle kulturarven,

b, å sikre respekt for den immaterielle kulturarven til berørte samfunn, grupper og enkeltpersoner,

c, å øke bevisstheten lokalt, nasjonalt og internasjonalt om betydningen av den immaterielle kulturarven, og sørge for gjensidig anerkjennelse av dette,
d, å sørge for internasjonalt samarbeid og bistand.

Konvensjon om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk (UNESCO)

En av målsettingene er å bekrefte staters suverene rett til å bevare, vedta og gjennomføre politikk og tiltak som de anser for hensiktsmessige for å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk innenfor sine territorier.

Konvensjonen erkjenner betydningen av tradisjonell kunnskap som kilde til åndelig og materiell rikdom, herunder spesielt urfolks kunnskapssystemer, og denne kunnskapens positive bidrag til bærekraftig utvikling, samt nødvendigheten av å verne og fremme den på adekvate måter.

Konvensjonen tar i betraktning hvor viktig kulturens livskraft er for alle, herunder for personer som tilhører minoriteter og for urfolk, slik det kommer til uttrykk gjennom deres frihet til å skape, formidle og spre sine tradisjonelle kulturuttrykk og gjennom å ha tilgang til disse for å fremme egen utvikling.

Verdenserklæringen om menneskerettigheter

FN sin verdenserklæring om menneskerettigheter artikkel 17 sier at:

1. Enhver har rett til å eie eiendom alene eller sammen med andre.
2. Ingen må vilkårlig fratras sin eiendom.

Konvensjon mot rasediskriminering (ICERD)

Denne FN-konvensjonen forbyr diskriminering på grunn av rase, hudfarge, avstamning eller nasjonal eller etnisk opprinnelse.

Bernkonvensjonen

Bernkonvensjonen setter krav til bevaring av flora og fauna i deres naturlige leveområder. Norge har forpliktet seg til å ta vare på bjørn, gaupe, jerv, ulv og kongeørn. Konvensjonene ble ratifisert av Norge i 1986.

Konvensjon om biologisk mangfold

EU og 195 land har sluttet seg til konvensjonen som pålegger alle medlemslandene å jobbe sammen for å sikre naturmangfoldet på kloden. Konvensjonen har tre hovedmål:

1. Å bevare klodens biologiske mangfold
2. Å fremme bærekraftig bruk av ressursene
3. Å dele godene av genetiske ressurser rettferdig.

Aichimålene

I 2010 ble politikere fra alle medlemslandene i FN-konvensjonen om biologisk mangfold enige om en ny, tiårig plan for bevaring av det biologiske mangfoldet. Planen består av 20 delmål. Mål nr. 18 sier:

Innen 2020 er urfolks og lokalsamfunns tradisjonelle kunnskap, innovasjoner og skikker som er relevante for vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, og deres tradisjonelle bruk av biologiske ressurser respektert, i samsvar med nasjonal lovgivning og relevante internasjonale forpliktelser, og er til fulle integrert og reflektert i gjennomføringen av konvensjonen med full og reell deltakelse fra urfolk og lokalsamfunn på alle relevante nivåer.

Naturpanelet (Ipbes)

Det internasjonale naturpanelet (Ipbes) fremskaffer økt kunnskap og bidrar til å hindre tap av biologisk mangfold og økosystemtjenester. En av panelets rapporter er om verdier og verdsetting av natur (2022).

BirdLife Norge – konvensjoner og erklæringer

Det er udiskutabelt at det norske storsamfunnet har mye å svare for i forhold til vår forhistorie så langt det gjelder den samiske befolkningen, urfolks rettigheter og overgrep mot et bredt spekter av samisk kultur. Det er også viktig at det bevisstgjøres i forvaltning av næringsutøvelse som går på tvers av ulike former for tradisjonell kulturbakgrunn generelt hvis og når samisk kultur står i fare for eller blir særlig skadelidende. Men det er da også nødvendig å sette det inn i en total sammenheng og definere på hvilken måte og i hvilken grad rovviltforvaltning er en spesiell trussel mot den delen av samisk kultur som er knyttet til beitedyrskrift (tamrein og sauedrift/ «same-sauen»). Da må det bevisstgjøres at samisk reindrift i utgangspunktet fullt og helt var utvikling av å benytte reinen som det avgjørende leddet for å få tilgang til og bli et ledd i det naturgitte økosystemet som ellers var vanskelig tilgjengelig for mennesker – en form for «menneske-i-pakt-med-naturen», styrt og avhengig av naturgitte prosesser som også kan sammenlignes andre distriktstradisjoner i andre deler av norsk distriktsbosetting. Men det må også bevisstgjøres at disse tradisjonene i nyere tid har endret seg og blir endret og angrepet i betydelig større grad av andre samfunnsendringer, ikke minst gjennom teknifisering, pengehushold og regelverk som også angriper tradisjonene og kulturen som var en del av forutsetningen for å kunne leve av og med det naturgitte grunnlaget. Bevisstgjøring av de mange konvensjonene og rettighetene som skal ivareta kulturer, aldersgrupper og enkeltmennesker er på sin plass, og vil være element i de fleste forvaltningsutfordringer og politiske vurderinger, men kan vanskelig løses som del av regional rovviltforvaltning.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – konvensjoner og erklæringer

Rovviltnemnda er enig i mange av betraktningene, selv om regional rovviltforvaltning alene ikke kan løse alle forvaltningsutfordringer knyttet til konvensjoner og erklæringer, skal disse være inkludert i det regelverket rovviltnemnda styrer etter, og det er viktig at vi i rovviltnemnda er bevisste dette.

NOAH – for dyrs rettigheter – rovvilt og menneskerettighetsforpliktelser

NOAH viser til «Report of the Special Rapporteur on the environment» som ble publisert i 2020. Formålet var å undersøke hvor godt Norge har implementert sine menneskerettighetsforpliktelser knyttet til miljøvern, samt identifisere gode praksiser og utforske de miljømessige utfordringene landet står overfor. Rapporten anbefalte følgende tiltak: «Rethink current policies that prioritize killing endangered carnivores rather than fostering their recovery».

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – rovvilt og menneskerettighetsforpliktelser

Rovviltnemnda mener rovviltforvaltningen er en gjennomtenkt forvaltning som prøver å balansere det todelte målet om både rovvilt og beitedyr i norsk natur.

Roller i den regionale rovviltforvaltningen

Rovviltforvaltninga er sammensatt og involverer mange aktører og interessegrupper.

Regjeringen

Norge er etter Grunnloven av 1814 et monarki der makten er fordelt på en lovgivende og bevilgende myndighet: Stortinget, en utøvende myndighet: Regjeringen, og en dømmende myndighet: domstolene. Det er folket i valg som indirekte utpeker Regjeringen, siden Regjeringen utgår fra det/de partiene på Stortinget som har flertall eller styringsdyktig mindretall. Dette innebærer at stortingsvalg kan føre til regjeringsskifte, men ikke nødvendigvis. Det innebærer også at regjeringsskifte kan komme uavhengig av stortingsvalg, dersom det oppstår en situasjon der en regjering ikke lenger har Stortingets tillit.

Klima- og miljødepartementet

Ivaretar helheten i regjeringens klima- og miljøpolitikk. Har den overordnet myndighet i rovviltforvaltningen.

Landbruks- og matdepartementet

Har hovedansvaret for mat- og landbrukspolitikken. Det omfatter arealforvaltning, jord- og skogbruk, husdyrhold, reindrift og utvikling av nye næringer med utgangspunkt i landbruket.

Miljødirektoratet

Har ansvaret for rovviltforvaltningen på nasjonalt nivå med blant annet saksbehandling etter naturmangfoldloven og viltloven, innhenter kunnskap gjennom finansiering av forskningsprosjekter og formidler kunnskap og informasjon. Er klageinstans på rovviltvedtak som statsforvaltere gjør. Gir faglige råd til departementet.

Landbruksdirektoratet

Skal sette landbrukspolitikken og handelspolitikken på landbruksområdet ut i livet. Skal bidra til å sikre et godt kunnskapsgrunnlag og på bakgrunn av dette gi råd for politikkutviklingen. Er et støtte- og utredningsorgan for Landbruks- og matdepartementet.

Sametinget

Sametinget arbeider for at samene skal få sikret og utviklet sine språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. I arbeidet med forvaltningsplanen er Sametinget konsultert. Videre har sametinget to medlemmer i rovviltnemnda.

Fylkestinget

Er det øverste politiske organet i fylkeskommunen. Rovviltnemnda har fire representanter fra fylkestinget.

Norske Reindrifsamers Landsforbund (NRL)

Er en interesseorganisasjon for reindrifsamene i Norge. NRL's mål er å fremme reindrifsamenes interesser, økonomisk, faglig, sosialt og kulturelt. NRL skal arbeide for samhold blant reindrifsamene og for at reindrifsamene skal styre utviklingen av næringen, slik at denne skjer på grunnlag av den sedvanemessige rettsoppfatning og de prinsipper reindrifsamenes næringsvirksomhet bygger på.

Svenske Samers Riksforbund (SSR)

SSR er en politisk uavhengig interesseorganisasjon for reindrift og samisk nærings- og samfunnsspørsmål. Formålet med organisasjonen er å ivareta og fremme de svenske samenes økonomiske, sosiale, juridiske, administrative og kulturelle interesser, med særlig hensyn til reindriften og fortsatt eksistens og sunn utvikling av dens biprodukter. SSR er et demokratisk organ og representerer samer knyttet til samebyer eller sameforeninger.

Rovviltnemnda har konsultasjonsplikt til SSR.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Er en næringspolitisk interesseorganisasjon for bønder og andre som er opptatt av norsk jordbruk.

Norges Bondelag

Arbeider for å bedre vilkårene for landbruket og synliggjøre landbrukets betydning for samfunnet.

Beitenæringas kunnskapsbærere

Sauenæringa og reindrifta har erfaringsbasert kunnskap om beitedyr og rovvilt, om hvordan de påvirker og blir påvirket av hverandre og den øvrige naturen dyrene og mennesket er en del av. Som naturen er også kulturen alltid i endring. Naturen er hjemmet, og kulturen er hvordan vi ter oss og kommuniserer når vi er hjemme. Gjennom erfaringsbasert kunnskap tilpasses kulturen fortløpende og over generasjoner til naturen.

På samme måte som reinflokken «vet» hvordan den best skal bruke terrenget for beite og overlevelse, er den erfaringsbaserte kunnskapen avhengig av kontinuerlig samspill med naturen. Om dette samspillet blir brutt, for eksempel gjennom utstrakt tilleggsfôring, så får ikke kalven fulgt simla og erfart denne finstemte tilpasningen. Beitenæringas erfaringskunnskap er en kulturarv, og rovviltnemnda vil bidra til å sikre dens videre utvikling, fordi beitenæringa selv trenger kunnskapen, og rovviltforvaltninga trenger den for å på en best mulig måte nå målet om både rovvilt og beitedyr.

Kanskje er det en fundamental forskjell at erfaringskunnskap handler om hvordan mennesket tilpasser seg naturen, mens naturvitenskapens tilnærming er hvordan naturen kan tilpasses kulturen, så mennesket kan hente ut mest mulig avkastning, enten det er i form av kilowatt eller kilo kjøtt.

BirdLife Norge – beitenæringas kunnskapsbærere

Det må konstateres at det som synes å være omforent kunnskapsbakgrunn og «kulturarv» i praksis, neppe kan forsvare karakteristikken. Dette fordi viktige deler av beitenæringa erklærer at de har lite eller ingen problemer med kongeørnskade, selv i områder med de tetteste hekkebestander av kongeørn kombinert med den største tetthet av beitende sau på landsbasis, mens andre oppfatter kongeørn som en hovedtrussel mot beitenæringa. Det kan derfor stilles spørsmål ved framstilling av beitenæringas erfaringskunnskap som en kulturarv. Med så vidt forskjellig erfaringskunnskap fra ulike områder er det tvingende nødvendig at det ikke er enkelte beitedyreieres utsagn som representerer virkeligheten, men faktagrunnlag og dokumentasjonsgrunnlag som beitedyrmiljøer kan konkretisere.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – beitenæringas kunnskapsbærere

Rovviltnemnda ser ingen motsetning mellom fremstillingen av beitenæringas erfaringskunnskap som en kulturarv og det at oppfattelsen av kongeørnas betydning

som predator på tamme dyr spriker mye mellom områder. Nemnda vil heller se på dette med nysgjerrighet, og stimulere til at næringene og forskningsmiljøer sammen kan undersøke årsakene til forskjellene.

Mattilsynet

Forvalter lovverket knyttet til dyrevelferd, dyrehelse dyrever, husdyravl, matproduksjon og mattrygghet og har ansvaret for å påse at forskriftene følges. Kan pålegge dyreholder å gjennomføre tiltak for å redusere dyrelidelse og har i konkrete tapstilfeller hjemmel til å fatte nødvendige tiltak.

BirdLife Norge – Mattilsynet

Mattilsynet er en viktig myndighet i forhold til dyrevelferd (både husdyr og ville dyr!) og til matsikkerhet. Nettopp derfor har tilsynet et spesielt ansvar for å bygge sine beslutninger og eventuelle tiltak på et bredt og solid faktagrunnlag, ikke minst i forhold til den todelte målsettingen for rovviltforvaltning.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – Mattilsynet

Nemnda har tillit til at Mattilsynet gjør dette.

Mattilsynet region nord – om Mattilsynet

Til avsnitt om Mattilsynet på s. 36 Her står det; «Forvalter lovverket knyttet til dyrevelferd, dyrever, husdyravl...» Ordet dyrever bør byttes ut med dyrehelse. Dyrevelferd og dyrever er begreper som favner samme område og samme regelverk.

Nemndas svar på uttalelse fra Mattilsynet region nord – om Mattilsynet

Nemnda bytter ut «dyrever» med «dyrehelse»

Rovviltnemndene

Har ansvaret for at bestandene av rovvilt opprettholdes på det nivået Stortinget har fastsatt. Skal utarbeide en forvaltningsplan for rovvilt innen sin region, hvor de setter av forvaltningsområder for rovvilt. Har myndighet til å fastsette kvoter for skadefelling og lisensfelling på ulv, brunbjørn og jerv, samt skadefelling og kvotejakt på gaupe, dersom bestandsmålene er nådd.

Statsforvalteren

Har en rådgivende funksjon overfor rovviltnemndene i tillegg til å være sekretariat. Har ansvaret for å behandle enkeltsøknader om FKT-tiltak, erstatning for tap av husdyr og tamrein, skadefelling og søknader om utsetting av jervebås. Har det administrative ansvaret for jakt og felling av rovvilt i fylket.

Kommunene

Administrerer skadefellingslag. Skal varsle om skadet rovvilt. Skal bidra med praktisk bistand knyttet til arbeidet med forebyggende tiltak mot rovviltskader.

Statens naturoppsyn (SNO)

SNO er en del av Miljødirektoratet. SNO driver ikke forvaltning, heller ikke forskning, men er et praktisk feltapparat som dekker hele landet, med over 50 lokalkontorer. SNO har omfattende oppgaver på rovvilt. I tillegg til tilsyn og arbeid med å forebygge miljøkriminalitet, så gjennomfører SNO bestandsregistreringer, skadedokumentasjon, og de utfører felling på oppdrag fra forvaltningen. SNO har et landsdekkende nettverk av tolv regionalt rovviltansvarlige med over 200 kontaktpersoner rundt om i landet. De utfører dokumentasjon av skader på husdyr og tamrein forvoldt av rovvilt. I tillegg jobber mange med bestandsregistreringer av rovvilt.

Rovdata

Er en uavhengig leverandør av overvåkingsdata og bestandstall på gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i Norge. Rovdata er en selvstendig enhet i NINA, de har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. Rovdata arbeider også for å samordne overvåkingsmetoder med våre naboland. Rovdata mottar store mengder data fra en rekke aktører og privatpersoner. De koordinerer overvåkingen på landsbasis og sørger for en nasjonal og enhetlig bearbeiding, sammenstilling og formidling av dataene. I forvaltningen av rovvilt er det bestandstallene fra Rovdata som brukes. For å påse at overvåkingen av gaupe, jerv, brunbjørn, ulv og kongeørn i Norge er best mulig har Klima- og miljødepartementet oppnevnt et fagråd. Rovdata er sekretariat for fagrådet. Alle som ønsker, kan gi innspill til fagrådet på overvåkingsmetoder og annet som hører under dets mandat.

Kunnskapsleverandører

Forskningsinstitusjoner, høyskoler, universiteter, fagsentre, næringsutøvere og andre aktører bidrar med kunnskap som skal brukes i den kunnskapsbaserte rovviltforvaltningen. Eksempler er Samisk høgskole, Nordlandsforskning, **RovQuant**, Norsk institutt for naturforskning (NINA) og Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO).

BirdLife Norge – kunnskapsleverandører

Hva er hensikten med å formulere selvfølgeligheter når kunnskapsleverandører tilsynelatende omfatter «alle». Det er viktigere å ha en oppfatning av hvordan kunnskap fra et bredt spekter av leverandører skal kunne samordnes, konkretiseres og konkluderes.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – kunnskapsleverandører

Vi mener det er viktig å være bevisste at kunnskapen kan komme fra «alle», det er første skritt, neste skritt er å samordne denne kunnskapen.

Det norske folk

Er mangfoldige, mange har meninger omkring rovvilt. Vi har egeninteresser og økonomiske interesser. Vi har kunnskap, erfaringer og verdier, vi gjør betraktninger og finner ståsted. Vi er stemmegivere og lobbyister. Vi bruker media, vi har fagforeninger, lag og organisasjoner å uttrykke oss gjennom. Vi er politiske aktører. Det er det norske folk som stemmer frem politikere med agenda i rovviltpolitikken. Derfor er det viktig at forskningsresultater og fakta om rovvilt når befolkningen.

Ansvar for beitedyrenes velferd hviler på eierne. Samfunnet har også ansvar gjennom å definere rammebetingelsene for beitenæringene. Reineieren eller bufeeieren som har sine beitedyr i utmark hvor det forekommer rovvilt, fører tilsyn med dyra og er gjerne den første til å registrere rovviltaktivitet. Dyreeierens observasjoner er viktig for at han selv, og andre i området, raskt skal

kunne iverksette skadeforebyggende tiltak. Dyreeierens observasjoner er nyttige for forvaltningen og SNO. Derfor er det ønskelig med god dialog og informasjonsflyt mellom dyreeier og forvaltning.

En rovviltforvaltning som er i tråd med Regjeringens rovviltpolitikk er helt avhengig av motiverte jegere med kompetanse innen lisens- og kvotejakt på rovvilt. Den samme kompetansen og de samme folkene er det behov for ved skadefelling. Kunnskap om rovvilt blant jegere og allmennheten er vesentlig. Folket er SNO sine observatører over hele landet, og bidrar med informasjon om spor, observasjoner, og DNA-innsamling.

BirdLife Norge – det norske folk

Selvfølgelig har dyreeierne førsteansvar og hovedansvar for dyrenes velferd. Dette ansvaret er konkretisert gjennom lover og regelverk som bl.a. har som formål, dels å forutse hva som kan føre til problemer, og hvis eller når problemer oppstår, hvordan de skal kunne løses og hvem som må involveres. Hele tiden må rovviltnemndas oppgaver løses ut fra oppfylling av den todelte målsettinga som følger av Rovviltforliket.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – det norske folk

Rovviltnemnda er ikke uenig, men mener at også selvfølgeligheter bør nevnes enkelte ganger, ellers blir de kanskje ikke så selvfølgelige.

Karasjok kommune – samarbeid mellom næringene og myndighetene

Rovviltforvaltningen består i dag av flere aktører med forskjellig myndighet. Bestandsmål og regioner fastsettes i forskrift på departementsnivå. Region 8 mens myndigheten til å tillate jakt eller skadefelling er fordelt på flere ulike nivåer. Tapsforebyggende tiltak og erstatninger behandles av rovviltnemnd og statsforvalter. Bestandsestimater og registreringer gjøres igjen av andre. En mer forenklet og samordnet forvaltning kunne ha bidratt til enklere samarbeid mellom næringene og myndighetene.

Nemndas svar på uttalelse fra Karasjok kommune – samarbeid mellom næringene og myndighetene

Rovviltnemnda forstår det kan være innviklet å sette seg inn i de ulike aktørenes roller i rovviltforvaltninga, og det er en detaljert og kostbar forvaltning. Rovviltnemnda mener likevel det er verdt prisen. Fordi et tydelig skille mellom forskning, registreringsarbeid og forvaltning er godt egnet til å ivareta rettssikkerheten til berørte parter. Flere myndighetsnivå ser nemnda også som en styrke, da det legger til rette for at forvaltningen både er enhetlig og at den kan makte å se og hensynta regionale og lokale faktorer. Rovviltnemnda selv, som er del av forvaltningen, består av politikere i fylker og sameting, og utgjør en direktelinje mellom regjeringen og beitebrukere. Slik er en av nemndas oppgaver å formidle begge veier.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – om rollene i regional forvaltning av store rovdyr

RovQuant er en kilde til oppdatert informasjon om rovdyrbestandenes størrelse og fordeling i Skandinavia, basert på de nyeste vitenskapelige metodene innen bestandsberegning. I

tillegg til totale og regionale anslag for bestanden og tetthetskart, gir vi også anslag for overlevelse og reproduksjon, og jobber med modeller for å forutsi rovdyrbestandens respons på ulike forvaltningstiltak, som uttak av skadegjørende enkeltindivider. NMBU kan derfor være en ressurs for rovdyrforvaltningen i Region 8, på lik linje med andre regioner.

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – om rollene i regional forvaltning av store rovdyr

Rovviltnemnda er enig. Vi tar med RovQuant som et av eksemplene under avsnittet om kunnskapsleverandører.

Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov

Et av rovviltnemndas delmål er å være en tankesmie for forbedring innenfor vedtatt nasjonal rovviltpolitikk. I denne delen av forvaltningsplanen vil rovviltnemnda argumentere for endringer som vi mener vil kunne bedre oppnåelsen av den todelte målsettingen om både rovvilt og beitedyr i norsk natur.

Implementering av erfaringskunnskap i rovviltforvaltningen

Rovviltnemnda viser til arbeidsgruppe for implementering av tradisjonell kunnskap sitt innspill til forvaltningsplanen, og vi tiltrer konklusjonene fra deres innspill. Rovviltnemnda mener det må igangsettes et nasjonalt arbeid for å utvikle en plattform for tradisjonell kunnskap som forvaltningen kan bruke i sin daglige saksbehandling. Rovviltnemnda ser for seg at dette innebærer en kobling av eksisterende baser slik som Rovbase og Reindriftskart, mulig gjennom en videreutvikling av en base, eller gjennom utvikling av en ny plattform. Plattformen må være brukervennlig for både beitenæring, forskning og forvaltning, og disse må alle både kunne legge inn data og hente ut data som er nyttig for dem. Den må følgelig utvikles av disse i felleskap.

BirdLife Norge – implementering av erfaringskunnskap

Rovviltnemnda henviser til implementering av såkalt tradisjonell kunnskap uten at dette er klart definert, men synes å skulle være en form for viktigere og mer relevant kunnskap enn det som uttrykkes som faglig eller vitenskapelig kunnskap. Da er det viktig å kunne ha en klar definisjon av hva som er tradisjonell kunnskap, hvordan den defineres og kvantifiseres og hvordan den skal verdivurderes i forhold til det som benevnes faglig og vitenskapelig kunnskap. Uansett må også tradisjonell kunnskap konkretiseres og gjøres tilgjengelig for dokumentasjon og sammenlignende forståelse i forhold til faglig og vitenskapelig kunnskap.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – implementering av erfaringskunnskap

Nemnda viser til arbeidsgruppe for implementering av tradisjonell kunnskap sitt innspill til forvaltningsplanen, her vises det til Arktisk råds permanente deltageres sin definisjon av tradisjonell kunnskap (oversettelse fra Turi & Eira, 2016):

Tradisjonell kunnskap er en systematisk måte å tenke og vite på som er utarbeidet og brukes på fenomener på tvers av biologiske, fysiske, kulturelle og språklige systemer. Tradisjonell kunnskap er eid av innehaverne av denne kunnskapen, ofte kollektivt, og er unikt uttrykt og overføres gjennom urfolksspråk. Kunnskapen er generert gjennom kulturell praksis, levde erfaringer, blant annet omfattende, flere generasjoners observasjoner, leksjoner og ferdigheter. Det har blitt utviklet og verifisert i løpet av årtusener og er fremdeles under utvikling i en levende prosess, herunder kunnskap ervervet i dag og i fremtiden, og det går i arv fra generasjon til generasjon.

For øvrig vises det til en grundig begrepsavklaring i Eira og Saras (2017, s. 5) og Turi og Eiras (2016, s. 99) rapporter.

Den tradisjonelle kunnskapen i primærnæringene har dyptgående kunnskap om mennesker og dyrs samhandling i ulike landskap, værforhold og årstider. Den er lagret i næringenes kollektive hukommelse og i liten grad nedskrevet. Den overføres fra generasjon til generasjon muntlig og gjennom praktisk arbeid, mens den gjennomgår en fortløpende seleksjonsprosess; nyttig kunnskap anvendes, kunnskap som ikke lenger er nyttig fases gradvis ut, nye betingelser og behov genererer ny kunnskap, og summen av dette overføres videre til nye utøvere og kunnskapsbærere. Termen 'tradisjonell' viser til at kunnskapen er fundert i tidligere generasjoners opparbeidede erfaringer, men feiltolkes gjerne til å handle om noe gammeldags og utdatert. Det ligger imidlertid i kunnskapsformens natur at den er det stikk motsatte; innovativ, fleksibel og stadig oppdatert.

Kumulative effekter av arealinngrep må hensyntas

Nye arealinngrep forverrer konflikten mellom beitenæring og forvaltning fra år til år. For hver gang arealene reduseres eller forringes, presses beitedyr og rovviltbestander sammen. Konsekvensen er mindre leveområder for rovviltet, innskrenket beiteareal for beitedyra og større rovvilttrykk kombinert med økte forstyrrelser. Arealinngrep kan gjøre det vanskeligere å lykkes med differensiert forvaltning, og det kan gjøre at bestandsmål ikke oppnås.

Rovviltnemnda vil arbeide for et system som registrerer gjennomførte og planlagte arealinngrep med mulig påvirkning på beitedyr og rovvilt. Den samlede belastningen må vurderes både sett fra et beiteperspektiv og fra et rovviltperspektiv. Det må gjøres en konkret vurdering av hvilken effekt inngrepene har på muligheten til å nå målet om både beitedyr og rovvilt. Den spesifikke vurderingen av det enkelte inngrep bør gjøres på tiltakets myndighetsnivå. Den kumulative effekten bør vurderes overordnet, og beslutningen om det er beitenæringene som skal tåle større rovvilttrykk eller det er bestandsmålene for rovvilt som skal justeres, må tas av den instansen som har myndighet. Det er Stortinget som har fastsatt de nasjonale bestandsmålene. Rovviltnemnda forventer at Klima- og miljødepartementet holder Stortinget oppdatert om hvilke kumulative effekter gjennomførte og planlagte arealinngrep har på muligheten til å nå målet om både beitedyr og rovvilt.

En god start vil være å med dagens kunnskap, erfaringsbasert og vitenskapelig, vurdere om fastsatte bestandsmål for rovvilt, og fordelingen av disse, da de ble satt, var ideelle for å ivareta det todelte målet om både rovvilt og beitedyr i norsk natur. Neste ledd vil være å vurdere kumulative effekter av

gjennomførte og planlagte arealinngrep siden bestandsmålene ble satt, og ut fra de samlede vurderingene se om den todeltede målsettingen om både beitedyr og rovvilt, bedre kan nåes med justerte bestandsmål og/eller en endret geografisk fordeling av disse.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – kumulative effekter

ARV støtter rovviltnemnds tanker om kumulative effekter og belastningen ved arealinngrep i naturen. Dette rammer både beitedyra og rovdyra. ARV støtter tanker om at denne må vurderes på myndighetsnivå.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – kumulative effekter

Takker for tilbakemelding.

BirdLife Norge – kumulative effekter av arealinngrep må hensyntas

I utgangspunktet er siktemålet relevant, men det er vanskelig å skjønne hensikten med en retrospektiv tilnærming til en problemstilling som var aktuell i fortid når utfordringen nå nødvendigvis må være hvordan man i dag og i framtida best skal kunne oppfylle den todeltede målsettingen.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – kumulative effekter av arealinngrep må hensyntas

Vi mener retroperspektivet er vesentlig for å kunne si noe om hvor vi er i dag.

Finnmark fylkeskommune – kumulative effekter av arealinngrep

Fylkesutvalget støtter forslaget om å starte en registrering av arealinngrep som kan utfordre sameksistensen mellom rovvilt og beitedyr.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark fylkeskommune – kumulative effekter av arealinngrep

Takker for tilbakemelding.

Kautokeino flyttsamelag – samlet belastning

Det er også oppløftende å se at rovviltnemnda setter fokus på den samlede belastningen arealinngrep har på beitedyr og rovvilt.

Nemndas svar på uttalelse fra Kautokeino flyttsamelag – samlet belastning

Takker for tilbakemelding.

Mattilsynet region nord – Kumulative effekter av arealinngrep må hensyntas

Mattilsynet støtter ut fra et dyrevelferdsmessig ståsted at det ut fra dagens kunnskapsnivå og erfaringer med tanke på tap av beitedyr og rovviltbestand, gjøres ei vurdering av om det fastsatte bestandsmålet og tettheten av beitedyr er etisk forsvarlig med tanke på velferden til beitedyra i disse områdene.

Nemndas svar på uttalelse fra Mattilsynet region nord – Kumulative effekter av arealinngrep må hensyntas

Takker for tilbakemelding.

Polmak Flyttsamelag – forvaltningssoner i offentlige arealkart

Polmak Flyttsamelag ber om at forvaltningsområdene for de ulike rovviltartene kommer frem på offentlige arealkart. Det er i dag slik at offentlige organer som forvalter areal ikke tar hensyn til disse forvaltningsområdene.

Kommunal arealforvaltning må ta hensyn til disse områdene når det vurderes inngrep i utmark. Det kommer frem av forskning foretatt i Norge at redusert ødemark fører til større konflikt mellom beitedyr og rovdyr.

Når offentlig arealforvaltning styres på denne måten så gir dette dobbelt negativ effekt for næringer med beitedyr i utmark. Rovviltforvaltningen er helt avhengig av at arealforvaltningen i Norge tar hensyn til forvaltningsområdene for rovvilt for at det skal bli en økologisk forsvarlig forvaltning.

Nemndas svar på uttalelse fra Polmak Flyttsamelag – forvaltningssoner i offentlige arealkart

Nemnda er enig. Derfor har vi også under «Strategier» punkt 5., «Forutsigbarhet og lokal medvirkning i rovviltforvaltninga» oppfordret kommunene til å se til denne planen som del av kunnskapsgrunnlaget i egne plansaker.

Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – samlet belastning

Det er oppløftende se at rovviltnemnda setter fokus på den samlede belastningen arealinngrep har på beitedyr og rovvilt.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – samlet belastning

Takker for tilbakemelding.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5 A/C Pasvik – rovvilt og arealforvaltning

Det er helt klart at det er behov for en ny forvaltningsmodell som gir gehør hos de som har beitedyr i utmark. Rovdyrområder må også være en viktig brikke i arealforvaltningen slik at ødemarksområdene ikke blir forringet. Dette må bli en del av plan og bygningsloven samt statlig forvaltning.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5 A/C Pasvik – rovvilt og arealforvaltning

Takker for tilbakemelding.

Tana kommune – system for registrering av tiltak som påvirker rovvilt og beitedyr

Rovviltnemnda vil arbeide for et system som registrerer gjennomførte og planlagte

arealinngrep med mulig påvirkning på beitedyr og rovvilt. Tana kommune støtter rovviltnemnda i dette arbeidet.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – system for registrering av tiltak som påvirker rovvilt og beitedyr

Takker for støtten.

Omfordeling av måltallene for gaupe

Rovviltnemnda mener det ikke bør være bestandsmål for gaupe i region 8.

Gauper i region 8 er det kattedyret i verden som har størst revir. Det umuliggjør soneforvaltning av gaupe i regionen, og dermed også realisering av det todelte målet. Gauper lengre sør i Norge bruker langt mindre områder, de har bedre produksjon og lever i mye større grad av naturlige viltlevende byttedyr som rådyr.

Beitenæringene har erfart at det ikke finnes effektive forebyggende tiltak mot tap til gaupe i region 8. Gaupene her lever i all hovedsak av tamme beitedyr. Gjennom Scandlynx sitt arbeid i Troms og Finnmark er det bekreftet at gaupas matseddel i regionen i hovedsak består av tamme beitedyr, dette i motsetning til områder hvor gauper har tilgang til rådyr. Scandlynx har vist at i regionen har gauper med tilgang til rein hele året bedre produksjon enn gauper som har tilgang på rein bare deler av året.

Det er et paradoks at desto bedre beitenæringene lykkes i å gjøre det vanskelig for gaupene å ta beitedyr, desto dårligere blir ynglesuksessen til gaupene. Det fører igjen til at beitenæringa må fø flere gauper før bestandsmålet nåes. Rovviltnemnda mener det ikke er dyrevelferdsmessig forsvarlig, verken for beitedyr eller for gauper, å forvalte en gaupebestand hvor eksistens avhenger av at de dreper tamme beitedyr. I sin Beitedyrrapport oppsummert 2022, av 30.5.2023, til Landbruks- og matdepartementet skriver Mattilsynet:

Mattilsynet kan ikke akseptere at beitedyra brukes som levende åte til rovdyra. Det er et alvorlig brudd på dyrevelferdsloven. I henhold til dyrevelferdsloven § 14 er det forbudt å bruke levende dyr som fôr. Dette er den faktiske konsekvens av dagens forvaltning av rovviltforliket.

Rovviltforliket av 2004 hadde sitt fundament i stortingsmelding nr. 15 (2002–2003) Rovvilt i norsk natur, og Stortingets behandling av denne gjennom innstilling til Stortinget nr. 174. I disse forarbeidene til rovviltforskriften var det ikke bestandsmål for gaupe eller jerv i Finnmark. Det var begrunnet i hensynet til dyrevelferden til husdyr og tamrein i utmark, og at Finnmark er det viktigste området for samisk reindrift. Den politiske behandlingen førte imidlertid til et helt annet resultat, nemlig et bestandsmål på 10 familiegupper i regionen.

I ettertid har Scandlynx gitt kunnskap som underbygger at bestandsmål for gaupe i region 8 ikke er forenlig med bærekraftig tamreindrift. I ettertid har Scandlynx gitt kunnskap som viser at gaupe i region 8 i all hovedsak lever av tamme beitedyr. Rovviltnemnda mener bestandsmål for gaupe i region 8 ikke er forenlig med bærekraftig tamreindrift. Scandlynx har også vist at gaupe tydelig prefererer rein som byttedyr foran sau, og at sau i alle fall utgjør en mindre andel av dietten sammenliknet med rein.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – bestandsmål for gaupe i region 8

Antall tamrein påvist tatt av gaupe 2022/2023: 277 rein. Likevel hevder rovviltnemnda at gaupe i regionen utelukkende har predasjon på reinkalver og at dette er et omfattende problem og konkluderer med at bestandsmål for gaupe i regionen er helt uforenlig med tamreindrift.

Rovviltnemnda hevder at Scandlynx sier at bestandsmål for gaupe i region 8 ikke er forenlig med bærekraftig tamreindrift. Dette medfører ikke riktighet. Det er svært oppsiktsvekkende og kritikkverdig at rovviltnemnda feilsiterer forskning for å ta denne til inntekt for sitt syn.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – bestandsmål for gaupe i region 8

Rovviltnemnda har skrevet «I ettertid har Scandlynx gitt kunnskap som underbygger at bestandsmål for gaupe i region 8 ikke er forenlig med bærekraftig tamreindrift». Dette var ikke ment som et sitat fra Scandlynx, vi beklager måten dette ble skrevet på. Vi retter dette til: «I ettertid har Scandlynx gitt kunnskap som viser at gaupe i region 8 i all hovedsak lever av tamme beitedyr. Rovviltnemnda mener bestandsmål for gaupe i region 8 ikke er forenlig med bærekraftig tamreindrift.»

Foreningen våre rovdyr – feilsitering og feiltolkning om gaupas påvirkning på reindrift

I forvaltningsplanen som nå er på høring skriver rovviltnemnda følgende på s. 39: "I ettertid har Scandlynx gitt kunnskap som underbygger at bestandsmål for gaupe i region 8 ikke er forenlig med bærekraftig tamreindrift». Vi har kontaktet forskerne i Scandlynx for å diskutere denne påstanden og de hevder at det ikke stemmer. Det er svært alvorlig at rovviltnemnda feilsiterer og feiltolker forskning for å skape støtte for sitt standpunkt på denne måten. Det oppfordres derfor til at Scandlynx bes om å uttale seg om denne påstanden fra rovviltnemnda.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – feilsitering og feiltolkning om gaupas påvirkning på reindrift

Dette var ikke ment som et sitat fra Scandlynx, vi beklager måten det ble skrevet på. Sekretariatet har pratet med Scandlynx om denne saken. Vi retter dette til: «I ettertid har Scandlynx gitt kunnskap som viser at gaupe i region 8 i all hovedsak lever av tamme beitedyr. Rovviltnemnda mener bestandsmål for gaupe i region 8 ikke er forenlig med bærekraftig tamreindrift.»

Finnmark bondelag – omfordeling av måltallene for gaupe

Finnmark Bondelag støtter forslaget om at det ikke bør være bestandsmål for gaupe i region 8. Gaupa hører egentlig ikke til i Finnmark, den har etablert seg her på grunn av beitenæringene. Det er ikke næringsgrunnlag av annet vilt i Finnmark for at den skal kunne etablere seg her.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark bondelag – omfordeling av måltallene for gaupe

Takker for tilbakemelding.

Finnmark sau og geit – tamme beitedyr er nødvendig for å nå bestandsmålene

Finnmark Sau og Geit finner det uakseptabelt og umoralsk at tamme byttedyr er nødvendig for å nå rovvilt målsetningene. Vi støtter forslaget om at det ikke skal være bestandsmål for gaupe i region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – tamme beitedyr er nødvendig for å nå bestandsmålene

Takker for tilbakemelding.

Foreningen våre rovdyr – bestandsmål for gaupe

Vi er svært overrasket over at rovviltnemnda i region 8 foreslår å fjerne hele bestandsmålet for gaupe i regionen. Dette er et drastisk og lite kunnskapsbasert tiltak som vi mener ikke kan bli vedtatt. Region 8 har mål om 10 familiegrupper av gaupe, men dette målet har aldri blitt nådd. Det lave måltallet for gaupe er allerede satt som et kompromiss mellom det å bidra til å ivareta rovviltartenes overlevelse på den ene siden og det å ivareta beitenæringene og andre distriktpolitiske hensyn på den andre siden. Det er ikke faglig forsvarlig å redusere dette ytterligere i den norske bestanden av gaupe.

Forskningen som er gjennomført bekrefter at rovdyr kan ta mange rein, men peker også på at redusert tilgang på beiteressurser på grunn av store besetninger av tamrein, overbeiting og ugunstige klimatiske forhold har langt større innvirkning på tapene. For den enkelte reineier er imidlertid et høyt reintall gunstig fordi det gir mange kalver i år med gode klimatiske betingelser, og høye erstatningsutbetalinger for rovdyrskader i dårlige år. Følgelig finnes det liten motivasjon for å tilpasse reintallet den økologiske bærekraften på beiten.

I 2016 fikk NINA i oppdrag fra Miljødirektoratet å evaluere regional rovviltforvaltning og de regionale bestandsmålene i Norge med hensyn på måloppnåelse i gjeldene rovviltpolitikk (Kranke mfl). Her påpekes det at dagens bestandsmål for gaupe er spredt over store arealer og at det derfor har vist seg å være vanskelig å oppnå målsettingen om 10 ynglinger i Troms og Finnmark. Gaupene i nord benytter større leveområder enn lengre sør, og produserer få unger. Gaupenes arealbruk og reproduksjon tilsier at man trenger betydelig større arealer for å nå målsetting om ynglinger i nord sammenlignet med råde-rike områder i sør. Dette må rovviltnemnda ta hensyn til når de skal lage soner for de ulike rovdirene. Sammenhengende grønne leveområder er helt avgjørende for at gaupas leveområder skal være tilpasset deres biologiske behov.

Rett over grensen for region 8 i Sverige og Finland har man både tamreindrift og langt mer gaupe enn det vi har på norske side. Det kan henge sammen med erstatningsordningene som f.eks i Sverige utløser tilskudd per gaupefamilie som finnes i reinbeitedistriktene. Den norske erstatningsordningen legger ikke opp til insentiver for å akseptere gaupefamilier i de norske tamreinområdene.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – bestandsmål for gaupe

Rovviltnemnda foreslår ikke å redusere bestandsmålet for gaupe i Norge, vi mener ynglingene som per nå skal være i region 8, kan oppnås med mindre tap av tamme beitedyr i andre deler av landet. I region 8 bruker gaupene svært store områder, og

deres evne til å få frem unger er korrelert med tilgangen på tamrein gjennom hele året. For at bestandsmålet skal kunne nåes i region 8 må gaupene kunne bruke tilnærmet alt fastlandsareal, og de må gis god tilgang på tamrein. Altså er oppnåelse av bestandsmålet avhengig av at reinen ikke gjøres for vanskelig tilgjengelig, og av at gaupene bruker fastlandsarealet uavhengig av hvor stor del av arealet som er definert som A- eller B-område.

Nemnda er ikke kjent med at det skal være langt mer gaupe rett over landegrensene fra region 8. Om vi ser på Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia nr. 2 2024, figur 1, så er det sparsomt med gaupeynglinger nord i Sverige. I Finland er det ikke tilsvarende registreringsmetode, så her er det vanskelig å sammenligne, men i *Management Plan for the Lynx Population in Finland, 2021*, kan vi lese:

The lynx may cause considerable damage in the reindeer herding area, and reindeer husbandry as an industry thus limits the proliferation of the lynx population in this area.

Indre Lyngenfjord beitelag – bestandsmål for gaupe

Vi støtter fullt ut forslaget til rovviltnemnda om å omfordele bestandsmålet for gaupe i region 8. All kunnskap og objektive fakta, for eksempel gjennom Scandlynx tilsier at det ikke er dyrevelferdsmessig forsvarlig for verken beitedyr eller rovdyr å ha et bestandsmål for gaupe i regionen. Dette samsvarer også med våre erfaringer.

Vi ønsker å berømme rovviltnemndas forslag om å fjerne bestandsmål for gaupe i region 8, på tross av at det for flere kan oppfattes som et kontroversielt forslag. Vi som har drevet lenge med beitedyr i regionen og har opparbeidet oss erfaringer gjennom mange generasjoner erfarer at det er det eneste rette for å ivareta dyrevelferden til både rovvilt og beitedyr. Vi mener at det samme kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for å ikke ha bestandsmål for gaupe i region 8 (bl.a. Scandlynx), også legger til grunn at det ikke er tilrådelig å ha bestandsmål for jerv i region 8. Dersom det er ønskelig å ha en kunnskapsbasert rovviltforvaltning i regionen, så bør det ikke være noen bestandsmål for gaupe eller jerv i region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra Indre Lyngenfjord beitelag – bestandsmål for gaupe

Nemnda takker for tilbakemeldingen. Jerv lever i større grad enn gaupe på kadaver, også av andre dyr enn sau og rein, og dens behov for hjemmeområder er ikke riktig så store som gaupas. Jerv og sau kan i stor grad skilles i tid og rom, og nemnda tror beitenæringene og dyrevelferden kan ivaretas selv om regionen har bestandsmål for jerv, så lenge en har en helhetlig tilnærming til den samlede belastningen som reindriften utsettes for.

Indre Lyngenfjord beitelag – bestandsmål for jerv

Vår erfaring er at jerven har et mye større skadepotensiale enn gaupa, med at den kan gjøre enorme skader på svært kort tid. Den dreper og lagrer mye mer enn den har behov for, så lenge det er beitedyr tilgjengelig. Siden det ligger i jervens natur å gjemme unna kadaver, ofte på utilgjengelige plasser så kan det ofte ta tid før en oppdager et pågående angrep. Vi har opplevd at jerven har lagret så mye kadaver i eller i nærheten av drikkevannskilder, at

folk har blitt syke av å drikke vannet.

Bestandsmålet for gaupe og jerv i region 8 er for tiden begge på 10 ynglinger. Dersom jerven spiser mer åtsler som ikke er beitedyr enn det gaupa gjør, så skulle man forventet at jerv gjør mindre skade på beitedyr enn gaupa. Når en ser på statistikken på Rovbase som er vedlagt, så ser en tydelig at dette ikke er tilfellet. Jerven utgjør et like stort problem som gaupa for beitenæringen, om ikke større. I sluttrapporten til Scandlynx, Gaupe og jerv i reinbeiteland (2015) konkluderer de med at jerven i region 8 ikke benytter seg av gaupedrept reinåtsler, som andre lignende studier i Sverige har vist. De har også funnet at forvaltningsområdet i region 8 til jerv, på samme måte som gaupa; er for lite for å kunne opprettholde bestandsmålet og at dagens soner bryter med forutsetningene for at sonering skal fungere tapsreducerende. I Nord Norge har tispene i gjennomsnitt et leveområde på 480 kvadratkilometer og hanner i gjennomsnitt 1150 kvadratkilometer (scandlynx). Noe som er et mye større område tilsvarende studier lenger sør i landet har vist.

Vi oppfordrer på det sterkeste at man følger scandlynx sin anbefaling om «... at man tar utgangspunkt i gaupenes og jervenes biologi når man utarbeider fremtidige forvaltningsplaner ...». Vi deler oppfatningen til forfatterne av scandlynx om at dagens forvaltningspraksis for jerv i region 8 bryter en av de grunnleggende forutsetningene for at sonering skal fungere tapsreducerende og stiller spørsmål ved om soneforvaltningen i regionen av jerv, på lik linje med gaupe har noen hensikt. Vi mener og erfarer at det mest hensiktsmessige vil være å omdisponere bestandsmålet for jerv på samme måte som gaupe, all den tid jerven hovedsakelig har tamme beitedyr som hovednæringskilde. Det vil også være i tråd med ambisjonene om å ta i bruk erfaringsbasert kunnskap, når offentlige planer skal utformes.

Dersom det mot formodning ikke skulle være mulig å møte oss på dette, så må bestandsmålet i region 8 reduseres slik at jervens arealbehov samsvarer med tilgjengelig areal i A-området i region 8. Selv om en reduksjon i bestandsmålet kan føre til at jerven holder seg innenfor bestemt området. Så fører jervens nærvær stor belastning for beitebrukerne som er i og i nærhet til A-området, nettopp fordi den hovedsakelig dreper og spiser tamme beitedyr. Dette vil med sikkerhet føre til at flere avslutter driften, som igjen fører til at tapene hos de beitebrukerne som er igjen øker. Dette vil medføre at det blir for lite tilgang på beitedyr for jerven, at den vil vandre ut av forvaltningsområdet og etablere seg hvor det er tilgang på mat, i beiteprioritert område. Dette har vi erfart de siste 15 årene, hvor vi ser en sterk sammenheng mellom uttak av jerv under jakt, skadefelling og tapstall. For hvert toppår med store tap mister vi beitebrukere. Dette fører til at neste gang vi opplever store tap, så overgår det tapsprosenten gamle rekorder. Vi mener derfor at det ikke er dyrevelferdsmessig forsvarlig for verken beitedyr eller rovdyr å ha et bestandsmål for verken jerv eller gaupe i region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra Indre Lyngenfjord beitelag - bestandsmål for jerv

Når vi ser tilbake på tidligere år med tap til jerv i deres beiteområde, er det med stor forståelse vi leser deres uttalelse. Dere har gjennom mange år hatt jerv i beiteområdene som åpenbart har ført til store tap. Dette hovedsakelig i beitedyriprioritert område i forhold til jerv. Vi må konstatere at differensiert forvaltning ikke har fungert i deres område, dere er ikke enestående i så måte. Likevel er det mange områder der forvaltningen lykkes med å holde jerv og sau adskilt, og vi mener det er potensial for å klare dette også i de andre områdene. KLD sitt brev *Om tiltak for å redusere tap av*

tamrein under kalvingsperioden, gir forvaltningen føringer som også kan påvirke vurderinger om ekstraordinære uttak forut for slipp i deres beiteområder.

Kautokeino flyttsamslag – bestandsmål for gaupe

GJS er enig med rovviltnemndas vurdering om at det ikke bør være bestandsmål for gaupe i region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra Kautokeino flyttsamslag – bestandsmål for gaupe

Takker for tilbakemelding.

Mattilsynet region nord – omfordeling av måltallene for gaupe

Til avsnittet om Omfordeling av måltallene for gaupe på s. 38 Mattilsynet ser det som dyreetisk svært betenkelig når forskning viser at gaupas matseddel i regionen i hovedsak består av tamme beitedyr. Vi ser også at det er få eller ingen effektive forebyggende tiltak mot tap til gaupe. Mattilsynet er derfor enig rovviltnemndas uttalelse i utkastet; «Rovviltnemnda mener det ikke er dyrevelferdsmessig forsvarlig, verken for beitedyr eller for gauper, å forvalte en gaupebestand hvor eksistens avhenger av at de dreper tamme beitedyr.»

Nemndas svar på uttalelse fra Mattilsynet region nord – omfordeling av måltallene for gaupe

Takker for tilbakemelding.

NOAH – for dyrs rettigheter – omfordeling av måltallene for gaupe

Det er uakseptabelt at rovviltnemnda ønsker å fjerne bestandsmålet for gaupe i region 8. Gaupe er klassifisert som sterkt truet på norsk rødliste, og har følgelig svært høy sannsynlighet for å utryddes fra norsk natur. I tillegg er gaupe klassifisert som sårbar i Sverige og bestanden er i nedgang. Det vil være en skam for Norges naturbevaring dersom sterkt truet gaupe blir «fjernet» fra regionen. NOAH mener forslaget strider med norsk lov og internasjonale forpliktelser om bevaring av gaupe. NOAH gjør oppmerksom på målet i naturmangfoldloven § 5 om å ivareta artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengig av. Naturmangfoldloven § 4 setter som mål at økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas. Gaupe har en nøkkelfunksjon i intakte økosystemer som naturmangfoldloven pålegger å tilstrebe (§ 4 / 5). Å «fjerne» gaupe fra en region som anses for gaupens naturlige utbredelsesområde, vil stride med §§ 4 og 5 i naturmangfoldloven. NOAH vil også påpeke at gaupe bidrar til å opprettholde den økologiske balansen i naturen ved å regulere byttedyrbestander. De gjør at bestandene av byttedyr blir mer robuste når rovdirene tar svake og syke individer. NOAH forventer at det gjennomføres en grundig høringsrunde med berørte parter som miljøorganisasjoner, jf. Århuskonvensjonen artikkel 9, slik at det er mulig å gi relevante innspill om kunnskapsgrunnlaget, samt de negative virkningene av en eventuell slik endring, herunder hvordan dette kan ytterligere forverre den høyst bekymringsfulle statusen til gaupebestanden i Norge.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – omfordeling av måltallene for gaupe

Nemnda presiserer at dette ikke er noe nemnda kan vedta, det er et innspill fra nemnda,

fordi vi ser at gaupene i region 8 er avhengige av tamme beitedyr som noen eier, og har ansvar for å forhindre at blir drept av gaupe. Tamme beitedyr skal ikke være en byttedyrbestand. Besetningen eller reintallet skal reguleres gjennom slakteuttak.

Polmak Flyttsamelag – ulv og gaupe

Polmak Flyttsamelag ber om at region 8 blir ett forvaltningsområdet som ikke skal ha ulv eller gaupe.

Nemndas svar på uttalelse fra Polmak Flyttsamelag – ulv og gaupe

Takker for innspillet.

Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – gaupe

Reinbeitedistriktet er enig med rovviltnemndas vurdering om at det ikke bør være bestandsmål for gaupe i region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – gaupe

Takker for innspillet.

Tana kommune – ikke dyrevelferd i bestandsmål for gaupe i region 8

Tana kommune støtter rovviltnemnda på at det ikke bør være bestandsmål for gaupe i region 8. Det ikke er dyrevelferdsmessig forsvarlig, verken for beitedyr eller for gauper, å forvalte en gaupebestand hvor eksistens avhenger av at de dreper tamme beitedyr. Det er i strid med dyrevelferdsloven § 14.

Tana kommune mener rovviltforliket må ligge til grunn for hvordan forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr forvaltes. Når det gjelder gaupe så må rovviltnemnda jobbe for å fjerne bestandsmålet for gaupe i region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – ikke dyrevelferd i bestandsmål for gaupe i region 8

Takker for innspillet. Nemnda ønsker å flytte bestandsmålet for gaupe til områder der naturlige byttedyr, og ikke sau og tamrein, kan utgjøre størstedelen av matseddelen til gaupe.

Troms fylkeskommune – bestandsmålet for gaupe bør reduseres

Troms fylkeskommune støtter Rovviltnemnda i at arealdifferensiert forvaltning av gaupe i region 8 ikke fungerer. Det er positivt at det er åpnet for gaupejakt i deler av Troms selv om forvaltningsmålet for regionen ikke er oppfylt. I tråd med Institutt for naturforskning (NINA) sine vurderinger, bør bestandsmålet for gaupe reduseres betydelig i region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms fylkeskommune – bestandsmålet for gaupe bør reduseres

Takker for innspillet. Vi vil presisere at ikke NINA har uttalt at bestandsmålet for gaupe bør reduseres betydelig i region 8. Det er roviltnemnda som på bakgrunn av blant annet forskningsresultater fra NINA, har trukket den konklusjon at bestandsmålet for gaupe bør omfordeles fra region 8.

Troms reindriftssamers fylkeslag – gaupe i region 8

Vi registrerer at 80-90 % av rovviltet en skal ha i Norge er kanalisert innenfor reinbeiteområdene. Da det er begrenset med småvilt i Nord-Norge, vil det si at man baserer overlevelsen av rovviltstammene på rein og sau. Det må også innføres forvaltning på ørn. Bestandsmålene må halveres i region 8, og gaupe må flyttes ut av region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms reindriftssamers fylkeslag – gaupe i region 8

Takker for innspillet.

WWF Verdens naturfond – gaupe i region 8

Forslag om å fjerne bestandsmålet for gaupe i region 8 er mildt sagt overraskende. Gaupe er en sterkt truet art i Norge. Målet med alle truede arter er i prinsipp å få bestanden på et levedyktig nivå på sikt, som innebærer blant annet at arten får ha sin naturlige utbredelse. Ulven er allerede ekskludert fra hele reinbeiteområdet og å fortsette i det sporet med andre arter vil være i strid med både biomangfoldloven og internasjonale forpliktelser (Bernkonvensjonen og Kunming-Montreal naturavtalen). Å gå fra bestandsmålet av 10 familiegrupper til null er uansvarlig, og WWF vil sterkt fraråde dette. Det finnes allerede mekanismer for å ivareta beitedyrs og beitedyreieres behov der det er nødvendig. Fjerning av bestandsmålet er ikke forsvarlig.

Nemndas svar på uttalelse fra WWF Verdens naturfond – gaupe i region 8

Takker for innspillet.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – gaupe i region 8

Når det kommer til gaupe er det betimelig å spørre hvorvidt det er bærekraftig å ha gaupe i regionen. Gaupas hovednæringskilde i vårt område er reinsdyr, i mangel på rådyr (som sørpå). Ja, gaupe tar også småvilt (hare), men ei gaupe som har lært seg å ta reinsdyr dreper langt mere enn den kan spise. Dette skyldes at gaupa ikke spiser frossent kjøtt, og gjennom vinteren må gaupa drepe jevnlig for å overleve på ferskt kjøtt. Dette gjør tapene for reieierne uforholdsmessige og belastningen stor.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – gaupe i region 8

Takker for innspillet.

I høring om endringer i rovviltforskriften, datert 1.4.2012 ble det formidlet at Bischof & Swenson sin bjørnekullsimuleringsmodell avløste den tidligere metoden med dokumenterte antall ynglinger.

Rovviltnemnda mener modellen gir en god indeks på utviklingen i bjørnebestanden, men at den ikke på en tilfredsstillende måte beregner hvor mange årlige ynglinger vi har i Norge. Det hadde vært bedre med et mål for hvor mange binner vi skal registrere. Modellen er for abstrakt, nemnda ønsker bestandsmålet heller skal angis i antall binner. I Rovviltforliket av 2011 ble antall binner satt til 6,5 per yngling. Hadde vi i dag regnet med dette forhåndstallet ville regionens 35 registrerte binnene i 2022 gitt $35/6,5 = 5,4$ ynglinger. 38 registrerte binner i 2023 gitt $38/6,5 = 5,8$ ynglinger.

Rovviltnemnda i region 8 har erfart at sau på utmarksbeite i vår region ikke er forenlig med fast tilhold av bjørn i samme område. Videre har vi erfart problematikken med bjørn i kalvingsområder for rein og i flytteleier for rein om våren. Vi har derfor tilpasset A-sonen for bjørn for i størst mulig grad å unngå de mest konflikthylte områdene. Men bufferen er liten og vi ser at binner som til dels bruker B-områdene skaper problemer. I 2023 ble det registrert 38 binner i regionen. Det ga en beregning på 3,1 ynglinger. Bestandsmålet er seks ynglinger. For at bestandsmålet skal nåes med dagens beregningsmetode må vi altså forvente en dobling i antall binner. Det vil trolig ta mange år før vi er der.

Binner som etablerer seg i B-områdene vil forventes å bidra mer til oppnåelse av bestandsmålet, fordi de i mindre grad vil dele hjemmeområde med naboland (jf. bjørnekullsimuleringsmodellen som oppgir ynglinger nær riksgrensen i desimaler). Samtidig vil de binnene måtte være i beiteområder for sau og kalvingsområder og flytteleier for rein, for i beitedyrprioriterte områder er det ikke plass til et hjemmeområde for bjørn som ikke berører disse.

En binne som får etablere seg i et beitedyrprioritert område vil medføre en vedvarende dyrevelferdsmessig uholdbar situasjon. I parringstiden, som sammenfaller med beiteperioden for sau, vil binner tiltrekke seg hannbjørner. Når binnene har unger, har de et sterkt vern mot skadefelling, slik at handlingsrommet for skadeavverging vil være begrenset. Erfaringer viser også at sanking i forbindelse med bjørneangrep er utfordrende og tar lang tid.

For å ha en fortsatt vekst i bjørnebestanden innenfor A-områder for bjørn, er regionen avhengig av at avskytningen ikke er for høy i tilgrensende områder i våre naboland. For å ivareta den delen av den todelte målsettingen som går på beitedyr, er regionen avhengig av et effektivt forvaltningsuttak av binner i beitedyrprioriterte områder. Det vil ikke være til hinder for at bestandsmålet nåes på sikt, men det vil uansett ta mange år før bjørnekullsimuleringsmodellen beregner seks ynglinger i regionen.

Finnmark bondelag – endre og styrke bestandsregistrering på bjørn

Bestandsregistrering på bjørn styrkes, med særlig vekt på å utvikle forskningsmiljøet ved NIBIO Svanhøvd. Bestandstall på bjørn bør regnes ut fra registrerte binner og ikke antall registrerte ynglinger.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark bondelag – endre og styrke bestandsregistrering på bjørn

Nemnda er enig. Per i dag er det heller ikke antall registrerte ynglinger som legges til grunn, men antall simulerte ynglinger ut fra registrerte binner.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – Om utfordringer med bjørn og behovet for bestandsestimater

Bestandsstørrelse i stedet for reproduksjon

NMBU produserer allerede årlige anslag over antall bjørnebinner i hver region, korrigert for uoppdagede individer og individer som delvis oppholder seg utenfor Norge. De nyeste resultatene er tilgjengelige her:

https://static02.nmbu.no/mina/publikasjoner/mina_fagrappport/pdf/mif86.pdf

På lang sikt anbefaler vi en overgang til forvaltning der bestandsmålet oppgis i antall individer i stedet for antall reproduksjoner. Dette vil bedre utnytte dagens overvåkings- og beregningsmetoder og gi forvalterne en mer direkte kontroll over populasjonen, uten behov for å regne om fra antall individer til antall reproduksjoner. Generelt bør slike omregningsprosedyrer unngås, da de ofte antas å være konstante i tid og rom, en antagelse som sannsynligvis ikke gjelder i virkeligheten.

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – Om utfordringer med bjørn og behovet for bestandsestimater

Dette er akkurat hva nemnda mener bør legges til grunn, i stede for et simulert antall ynglinger.

NOAH – for dyrs rettigheter – utfordringer med bjørnebestanden

Det er svært alarmerende at rovviltnemnda prioriterer næringsinteresser fremfor bevaring av bjørn. Det finnes ingen konkrete mål eller tiltak i forvaltningsplanen som vil øke sannsynligheten for å få bjørnebestanden opp til bestandsmålet (som bør være et minimum). NOAH mener at det bør tas inn i planen at binner og binner med unger skal unntas fra all skadefelling og lisensfelling i region 8, uavhengig av hvilken sone de befinner seg i.

NOAH påpeker at forvaltning av bjørn slik den foregår i dag er i svært liten grad basert på kunnskap om mulige innvirkninger av felling på bjørnebestandens overlevelse på lang sikt. NOAH vil i den forbindelse henvise til en studie publisert i 2001 av International Association for Bear Research and Management som anbefaler følgende (s. 77-78): «Our results suggest that the death of about 20% of the adult males in a local area significantly reduced cub survival. We do not recommend that adult males not be harvested, but we recommend that the potential consequences be considered when modeling the effects of hunting on bear populations and when considering the problem adult males in control actions in threatened and endangered populations. (...) Until this question is adequately resolved, managers should act conservatively and assume a population consequence of harvesting adult male bears». Disse funnene er bekreftet og videreutviklet av resultater fra forskning gjennomført i Sverige 1991-2011 og publisert i Journal of Animal Ecology i 2017 hvor det var påvist at fjerning av individer gjennom jakt/felling kan destabilisere den sosiale strukturen og påvirke dynamikken i bjørnebestanden. Økende kvoter på jakt/felling og antall felte hannbjørner vil øke sannsynligheten for at en hunnbjørn befinner seg i et område hvor en hannbjørn er blitt fjernet. Dermed forventes ungeoverlevelse å være generelt lavere i perioder med høyt jakttrykk.

I Norge har jaktinteresser argumentert for at streifende hannbjørner bør skytes og at de ikke

har noe å si for bestanden. Men når det gjelder bjørnen har det nesten lik effekt på bestandstilveksten uansett hvilket kjønn man skyter. En hannbjørn kan pare seg med flere binner, mens binner kan pare seg med flere hanner. Det er flere grunner til at skyting av hannbjørner har negative effekter på bestanden. Hannbjørner vandrer vesentlig lengre fra hjemmeområdene enn det binnene gjør, men dette betyr ikke at de ikke kan ta del i reproduksjonen og bestandsøkningen. Årsaken til dette er at hannbjørnene kan dekke et stort område i løpet av en paringssesong. Når en hannbjørn blir skutt kan dette være et individ som kunne ha høy reproduktiv suksess, men som nå ikke får ført genene videre.

Brunbjørn har lang reproduksjonstid og ny forskning har vist at jakt på bjørn gjør at binnene beholder ungene i lenger tid, slik at det går lengre tid mellom hver gang de får unger. Et resultat av jakt på bjørn slik den praktiseres i Skandinavia i dag er altså at totalreproduksjonen i bjørnebestanden reduseres. I et evolusjonært perspektiv er dette svært lite hensiktsmessig. NOAH vil henvise til en annen studie gjennomført av Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Der kom forskerne til samme konklusjon at jakttrykket har påvirket hvor lenge binner beholder ungene sine. I perioden 2005 til 2015 har antallet binner som beholder ungene et ekstra år økt fra 7 % til 36 %. Professor Jon Swenson påpekte at hunner som beholder ungene lenger, lever tryggere, men på den annen side får de unger sjeldnere. Dette reduserer deres totale antall avkom gjennom livet. Mennesket har altså blitt en evolusjonær kraft i bjørnens liv ved at jakten vi utsetter dem for fører til at hunnbjørner beholder ungene lenger for å unngå å bli skutt.

En studie gjennomført i årene 2008 til 2015 om den skandinaviske brunbjørnen viser på lignende måte at felling kan ha indirekte effekter som påvirker bjørnebestandens levedyktighet på lang sikt. Detaljert atferdsmessig informasjon fra individuelt overvåkede brunbjørner i en bestand der fellingen hadde forårsaket «sexually selected infanticide» (ungedrap), avslørte at hannbjørner endret bruken av leveområder etter en nabo-hannbjørn ble drept ved jakt. Hannbjørner økte bruken av hjemmeområdene til de felte nabohannene i det andre året etter deres død. Den nøyaktige mekanismen bak økning i ungedrap forårsaket av felling er fortsatt ukjent. Den mest sannsynlige forklaringen er at endring i bruk av leveområder på grunn av felling av hannbjørner kan øke sannsynligheten for at en hunnbjørn vil møte en ny hannbjørn som sannsynligvis ikke er far til hennes unger.

Det er videre en studie publisert i 2015 som viser at bjørnebestanden vokste da trykk fra felling/jakt var lavt, men denne tendensen endret seg i perioden med høyt felling-/jakttrykk. Ifølge undersøkelsen kan bestanden på lang sikt falle med ca. 2 % årlig, hvis fellingen fortsetter i samme grad hvert år. I tillegg henviste undersøkelsen til bevis på at ungedrap-atferd kan være arvelig. Dette kan føre til en økoevolusjonær feedback-mekanisme i bestandsdynamikken. Undersøkelsen konkluderer med at atferd hos enkeltindivider og den sosiale strukturen til en art har vesentlige effekter på bjørnebestandens utvikling. Sammen med felling/jakt kan disse ha ytterligere negative effekter på bestanden.

Studier bekrefter at jakt på bjørn har alvorlige økologiske konsekvenser. Jakt påvirker ikke bare bjørn alene, men hele økosystemet. Rovdyr er en del av naturen, og fravær av dem skaper negative økologiske endringer. NOAH mener det er på høy tid at roviltnemnda tar hensyn til kunnskap om jaktens økologiske effekter, og flytter fokus vekk fra å skyte mest mulig rovdyr, til ikke-letal konfliktforebygging og sameksistens med rovdyr. Nyere forskning viser også at dreping av rovdyr ikke hjelper for å skape mer toleranse for rovdyr, men kan ha motsatt effekt.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – utfordringer med bjørnebestanden

Nemnda er ikke i tvil om at lisensfelling og skadefelling av bjørn påvirker bjørnebestanden negativt, eller om at det er mange mekanismer bak det. Vi er likevel tydelige på at bestandsmålet må nåes innenfor forvaltningsområdene for bjørn, her er konfliktene med tamme beitedyr akseptable, fordi områdene i stor grad er lagt der rein har vinterbeite, og der det ikke er sau. I motsetning til gaupe er ikke bjørnens ynglesuksess i vesentlig grad avhengig av tamme beitedyr. Likevel er skadepotensialet svært stort om det er bjørn i kalvingsland under kalvingen eller om det er bjørn der det går sau på utmarksbeite. Forvaltningsområdene for bjørn er store nok til at bestandsmålene vil nåes innenfor disse på sikt. Det vil ta mange år, men bjørnebestanden i regionen er i vekst.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – bestandsmål

Det er vanskelig å forstå hvorfor bestandsmålene for gaupe og jerv beregnes under andre forutsetninger enn for bjørn med tanke på våre naboland. Ynglinger for de førstnevnte blir dokumentert som helnorske utfra observasjon, mens for bjørn blir de teoretisk beregnet utfra avstand til riksgrensen. Dette er uforståelig og provoserende for oss som blir såpass berørt av bjørn. Siden årtusenskiftet har vi hatt årlige tap til bjørn i kalvingslandet, enkelte år har kalvetapet beløpt seg til 70%. De seineste årene har vi bidratt til dokumentasjon av bjørneynglinger, hvert av de siste årene er det dokumentert mellom 2 og 4 ynglinger i Jarfjord. I Pasvik dokumenteres årlig det dobbelte. Alle disse ynglingene blir desimert gjennom beregningsmodellen som benyttes. I praksis er bestandsmålene for bjørn i regionen allerede nådd bare med ynglinger i Sør-Varanger.

Underestimeringen av den faktiske bjørnebestanden gjør av bjørn sprer seg over hele Finnmark. Bjørn yngler både i A- og B-områder. Vi som har rein i et B-område (beiteprioritert) blir nektet å felle skadegjørende bjørnebinne fordi de teoretiske bestandsmålene ikke er nådd. Likeledes ble sauebønder i Tana nektet skadefelling ennå de er over 100km unna A-område for bjørn. Med stadig underestimering av den faktiske bjørnebestanden vil konfliktnivået mellom bønder, rein og bjørn bare øke i årene framover. Vi ber om at beregningene for bestandsmålet gjøres på en måte som i større grad stemmer med den faktiske bjørnebestanden. Distrikt 1-2-3 har grense til Russland, mens Distrikt 5A Pasvik har grense til Russland og Finland, vi blir dermed stående med alle ynglinger selv om Norge deler dette med andre land i statistikken. Bjørnene blir ikke delt og er fortsatt i Norge. Vårt distrikt blir dermed belastet med rovdyrskader fra en mye høyere faktisk andel av bjørnebestanden enn hva de teoretiske modellene tilsier. Den teoretiske metodikken for ynglinger stemmer ikke med virkeligheten når en ser dette opp mot bestanden som er dokumentert.

Det er kun Statens Naturoppsyn som kan dokumentere ynglinger som blir godtatt i bestandsstatistikk. Det må dermed stilles med tilstrekkelig med ressurser til rådighet slik at denne jobben blir gjort tilfredsstillende.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – bestandsmål

Nemnda har stor forståelse for innspillet, vi er enige i at antall individer heller bør legges

til grunn for om bestandsmålet er nådd, heller enn en modell som simulerer antall ynglinger. Vi ser at for dere som har beiteland mot landegrensene, så betyr en bjørn eller en yngling like mye som den ville gjort om landegrensene var milevis ifra. Når det gjelder bjørn kan heller ikke SNO dokumentere ynglinger som går inn i simuleringen av antall ynglinger, men SNO bidrar gjennom å samle DNA fra hår og skit, det legges til grunn i simuleringene.

Tiltak for å effektivisere kvotejakt, lisensfelling og skadefelling av rovvilt

Rovviltnemnda vil fortløpende se på om det er mulig å jobbe for endringer i lovverket som kan effektivisere kvotejakt, lisensfelling og skadefelling av rovvilt. Slike endringer vil rovviltnemnda vurdere både etisk, dyrevelferdsmessig og med tanke på god jaktmoral og sikkerhet. Rovviltnemnda mener at når Statsforvalteren gir skadefellingstillatelse så må det være adgang til å bruke motorkjøretøy til å avlede viltets oppmerksomhet, og under visse forhold til å forfølge og avlive viltet.

Finnmark Bondelag – skadefelling

Skadevolder skal tas ut fra beiteprioriterte områder og skadefelling bør gis umiddelbart. Skadefellingstillatelsen bør utvides med en uke, til å gjelde i 14 dager. Når en skadefelling er innvilget bør det være en «stående» dispensasjon til motorisert ferdsel innenfor det området skadefellingen gjelder.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – skadefelling

Nemnda takker for innspillet.

Finnmark fylkeskommune – skadefelling

Fylkesutvalget støtter forslaget om å prøve ut en ordning med bruk av motoriserte kjøretøy ved skadedyrfelling.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark fylkeskommune – skadefelling

Nemnda takker for innspillet.

Foreningen våre rovdyr – bruk av motorkjøretøy ved felling

Vi er sterkt kritiske til rovviltnemndas ønske om å bruke motorkjøretøy til å avlede viltets oppmerksomhet, og til og med å forfølge og avlive store rovdyr under jakt. Det er en viktig årsak til at viltloven § 21 har forbud mot bruk av motorkjøretøy, luftfartøy eller motorfartøy under jaktutøvelse her til lands. Dette bør rovviltnemnda forholde seg til. Rovviltnemnda må hensynta dyrevelferden både til tamme og ville dyr. Slike jaktformer vil også bidra til å øke konfliktene på nasjonalt nivå.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – bruk av motorkjøretøy ved felling

Nemnda takker for innspillet. Vi presiserer at vårt forslag gjelder skadefelling, ikke jakt. Når skadefelling gis er den normalt rettet mot ett bestemt individ, og det er ønskelig med effektivt uttak, for å ta ut riktig individ og for å ivareta dyrevelferden både til

rovviltet og til beitedyrene. Skadefelling kan bare gis om det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger, jf. det todelte målet om både beitedyr og rovvilt og differensiert forvaltning.

Kautokeino flyttsamelag – effektivisere jakt

Det er viktig å effektivisere jakt.

Nemndas svar på uttalelse fra Kautokeino flyttsamelag – effektivisere jakt

Nemndas mål er at jakt skal regulere bestandenes størrelse og utbredelse, mens skadefelling skal være effektivt de gangene det er et nødvendig tiltak.

NOAH – for dyrs rettigheter – Tiltak for å effektivisere kvotejakt, lisensfelling og skadefelling av rovvilt

Det er alarmerende at rovviltnemnda har som mål å øke effektiviteten av drap på truede dyr i naturkrisens tid, og jobber for innføring av uetiske jaktmetoder på kant med føringene i dyrevelferdsloven. Rovviltnemnda mener for eksempel at det bør være «adgang til å bruke motorkjøretøy til å avlede viltets oppmerksomhet, og under visse forhold til å forfølge og avlive viltet.» Rovviltnemnda ignorerer fullstendig at forfølgelse av rovdyr også har dyrevernmessige konsekvenser for rovdyrene. NOAH mener at effektivisering av fellingsforsøk ikke kan være et grunnlag for å fravike lovens regler om jaktmetoder. Dette vil føre (og har faktisk ført) til en absurd situasjon der lover ikke gjelder i beiteprioriterte områder fordi jegermiljøer ikke vil bli bundet av visse regler med formål å beskytte ville dyr. Den utviklingen i forvaltningspraksis er neppe i samsvar med lovgivers intensjon og er svært klanderverdig.

NOAH gjør oppmerksom på at bruk av motorkjøretøy under jakt og felling forstyrrer alt annet dyreliv i det aktuelle området det foregår. Dyrelivet er spesielt sårbart om vinteren. Med begrenset næringstilgang er ville dyr avhengig av ro for å få i seg nok mat. Forskning viser at bruk av snøskuter – som ofte brukes ved skadefelling på vinterstid – kan ha svært negative konsekvenser på ville dyr. Det er dokumenterte effekter som forhøyet hjertefrekvens, økt stressnivå, økt fluktdistanse og habitatfragmentering som følge av forstyrrelser fra snøskutere.

Det er fastsatt et forbud mot bruk av motorisert fremkomstmiddel under jakt i § 21 i viltloven som gjennomfører Bernkonvensjonen artikkel 8. Ifølge Vedlegg IV "Prohibited means and methods of killing, capture and other forms of exploitation" til Bernkonvensjonen er det forbudt å bruke "Motor vehicles in motion" under jakt på ville dyr som er vernet i Vedlegg II eller Vedlegg III. Unntak fra artikkel 8 kan kun gjøres hvis dette verken truer bestandens overlevelse, eller formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Det betyr bl.a at det ikke kan være en generell adgang til å bruke motorkjøretøy under jakt på store rovdyr.

Effektivitet av jakten er ikke et argument som er dokumentert nødvendig i henhold til truede arter, og det er heller ikke dokumentert som viktigere veid opp mot andre samfunnsinteresser (bl.a. respekt for dyr, dyrevelferdsloven) som i dette tilfellet etter NOAHs mening klart må veie tyngre. NOAH mener derfor at unntak fra forbudet mot bruk av motorisert kjøretøy under jakt ikke kan forsvares som forholdsmessig i henhold til de etablerte etiske standardene og samfunnsinteressene knyttet til respekt for dyr og den skaden som slik felling kan medføre.

En kontinuerlig lemping av krav til tillatte jaktmetoder mot store rovdyr har bidratt til utvikling av ukultur i jaktmiljøer som man har vært vitne til de siste årenes lisensfelling av ulv. Dette bidrar også til å øke konfliktnivået i rovdyrforvaltning.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – Tiltak for å effektivisere kvotejakt, lisensfelling og skadefelling av rovvilt

Nemnda takker for innspillet. Vi presiserer at vårt forslag gjelder skadefelling, ikke jakt. Når skadefelling gis er den normalt rettet mot ett bestemt individ, og det er ønskelig med effektivt uttak, for å ta ut riktig individ og for å ivareta dyrevelferden både til rovviltet og til beitedyrene. Skadefelling kan bare gis om det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger, jf. det todelte målet om både beitedyr og rovvilt og differensiert forvaltning.

Polmak Flyttsamelag – skadefelling

Polmak Flyttsamelag viser til forvaltningen i Finland. Det må endres i Norge slik at vi kan bruke tilgjengelige tekniske midler for å få en rask skadefelling. Dette vil redusere tidsbruken og aktiviteten i beiteområder betraktelig. Bruken av helikopter til skadefelling må brukes i mye større utstrekning enn i dag.

Nemndas svar på uttalelse fra Polmak Flyttsamelag – skadefelling

Per i dag er det bare SNO som kan felle fra helikopter i Norge, og de kan bare gjøre det etter fellingsoppdrag gitt av Miljødirektoratet.

Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – jakt

Det er viktig å effektivisere jakt.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – jakt

Nemndas mål er at jakt skal regulere bestandenes størrelse og utbredelse, mens skadefelling skal være effektivt de gangene det er et nødvendig tiltak.

Troms reindriftssamers fylkeslag – kvote- og lisensjakt

Dette har over tid ikke fungert godt nok. Årlig blir bare en del av kvotene tatt ut. Dette kan ha mange årsaker som, vær, føre og mørketid, men også tidsavgrensninger. (på gaupejakt)

Gjennomgang av forskriftene for kvote- og lisensjakt, slik at en sikrer uttak av tildelte lisenser og kvoter.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms reindriftssamers fylkeslag – kvote- og lisensjakt

Nemndas mål er at jakt skal regulere bestandenes størrelse og utbredelse.

Bedre bestandsregistrering av jerv, gaupe og ørn

Dagens overvåkingsmetoder fungerer ikke optimalt i Troms og Finnmark. I regionen er det store

arealer med lite menneskelig ferdsel og tilsvarende færre rovdyrregistreringer. I løpet av registreringsperioden for gaupe er det få og korte dager med sporingsforhold. Klimaendringer har gitt vanskeligere føre- og sporingsforhold. Dette aktualiserer behovet for å involvere lokale kunnskapsbærere i rovviltovervåkingen. Det er viktig at de som utfører gaupesporing har kjennskap til, og dialog med, den lokale beitenæringa, slik at jobben blir utført effektivt uten å belaste beitedyrene. Rovviltnemnda mener SNO må gis mer ressurser til å drive bestandsregistrering, og de må i større grad samarbeide med, og lønne, lokale kunnskapsbærere i denne jobben.

Systematisk utdeling av ekskrementtuber og opplæring av gjeterne til innsamling kan være et grep for å bidra til bedre oversikt over jervebestanden. Opplæring av gjeterne og betalte sporingsoppdrag til næringa vil gi bedre oversikt over gaupebestanden, jf. dagens metode og samarbeid med NJFF. Ved bruk av viltkamera til gaupeovervåking, er beitenæringas erfaringskunnskap relevant for optimal utplassering og røkting av kamera.

Rovviltnemnda mener SNO må gis et større ansvar for bestandsregistrering av ørn.

8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – bestandsregistrering og SNO

Vi ser det som positivt at Rovviltnemnda ønsker at det gis mer ressurser til SNO for å drive med bestandsregistrering og at dere oppfordrer til et bedre samarbeid med lokale kunnskapsbærere. Og ikke minst bra at SNO også blir gitt et større ansvar i forbindelse med bestandsregistrering av ørn.

Det er viktig både med tanke på overvåking av bestandsstørrelse og igangsetting med skadeforebyggende tiltak at SNO får tips om spor og observasjoner av rovvilt slik at de kan dra mer målrettet ut i felt for å dokumentere. Men dette krever både ressurser og vilje. Det nytter lite at det meldes om observasjoner, også kommer man sent ut i felt eller mulig aldri grunnet manglende ressurser. Det krever gjerne også at befolkningen er klar over at de bør melde observasjoner og hvem de skal melde observasjonene til. Her bør rovviltnemnda lage opplysningstiltak som når ut til folket.

Det er også høye dokumentasjonskrav for å bevise at det er rovvilt i et område og at de eventuelt påfører skade. I forbindelse med bestandsregistrering bør man se på muligheter om å lette på noe av dokumentasjonskravene slik at f.eks. fotodokumentasjon kan være godt nok. Særlig så lenge som SNO har for lite ressurser til å følge opp tips.

Nemndas svar på uttalelse fra 8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – bestandsregistrering og SNO

Vi vil jobbe mer med å få ut informasjon om hvordan melde rovviltobservasjoner. Når det gjelder bestandsregistrering så har SNO i dag mulighet til å vurdere fotodokumentasjon av jerv med unger og av familiegruppe av gaupe. Mens for dokumentasjon av familiegruppe ved spor, så må rovviltkontakt SNO ut i felt å følge sporet som beskrevet i deres instruks for registrering av familiegruppe.

Finnmark Bondelag – innsamling av DNA fra bjørn

En vellykket rovviltforvaltning må være kunnskapsbasert. Det er ikke i tilstrekkelig grad tilfelle i dag, og det svekker tilliten til forvaltningen. Bestandsmålet for bjørn er et estimat av antall

unglinger. Det å vurdere hvorvidt bestandsmålet er nådd eller ikke avhenger derfor av en rekke matematiske og biologiske variabler. Hva man setter inn i formelen har derfor stor betydning for hvilket resultat man får. Registrering av DNA fra bjørner er en viktig innsatsfaktor i dette arbeidet.

Innsamlingen av DNA er i stor grad basert på frivillighet. At folk samler inn DNA på frivillig basis er svært positivt, og noe som bør oppmuntres til også i fortsettelsen. Etter Finnmark Bondelags mening er det imidlertid en ansvarsfraskrivelse når man i altfor stor grad baserer registreringsarbeidet på dugnad. Det observeres mye bjørn i sone 8, men hvis man ikke har bilder eller DNA kan ikke disse regnes med i bestandsmålet. Finnmark Bondelag stiller også spørsmål ved at det ikke «finnes» bjørn i Kautokeino- og Alta-området, jfr NIBIOS kart over DNA-funn i Finnmark. Er det fordi det virkelig ikke finnes eller er det fordi at det ikke registreres?

Finnmark Bondelag konstaterer at vi per i dag ikke har gode nok tall på antall bjørn og ynglinger i region 8. Innsamling av DNA må derfor premieres og systematiseres i mye større grad. Antall hårfeller må økes i alle aktuelle områder i Finnmark. Finnmark Bondelag mener det må settes av i størrelsesorden 5-6 millioner kroner per år de neste årene for å få på plass en tilfredsstillende registrering. DNA-laben ved NIBIOS stasjon i Pasvik bør gjenopprettes for å støtte opp under dette arbeidet. Metodikken for kartlegging av rovdyr bør også gjennomgås og forbedres.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – innsamling av DNA fra bjørn

Roviltnemnda mener bestandsmålet for bjørn ikke bør simuleres i antall ynglinger men heller regnes i antall individer eller binner. Vi er enig i at det bør satses mer på innsamling av SNO og i at en bør utnytte den gode kompetansen på bjørn som NIBIO Svanhovd besitter. Så er det stadig gjennomgang og forbedringer på metodikken for kartlegging og beregning av rovviltbestandene.

Finnmark fylkeskommune – bestandsregistrering av ørn

Fylkesutvalget støtter forslaget om å gi mer ansvar til Statens naturoppsyn for bestandsregistrering av ørn.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark fylkeskommune – bestandsregistrering av ørn

Nemnda takker for innspillet.

Kautokeino flyttsamslag – effektivisere bestandsregistrering

Det er viktig å effektivisere bestandsregistrering. Er også enig i rovviltnemndas vurdering om å innlemme havørn i forvaltningen av rovvilt. Når det gjelder kongeørn, mener vi at bestanden må overvåkes i større omfang enn i dag, da bestanden er større enn antatt av forvaltningen.

Nemndas svar på uttalelse fra Kautokeino flyttsamslag – effektivisere bestandsberegning

Nemnda takker for innspillet. Roviltnemnda ønsker å stimulere til mer forskning på

havørnas påvirkning på beitenæringene. Vi mener det er riktig å innlemme havørn i forvaltningsplanen, på samme måte som vi innlemmer for eksempel arealinngrep og klimatiske faktorer. På nåværende tidspunkt har vi ikke argumentert for å innlemme havørn i rovviltforskriftens definisjon av rovvilt. Vi ønsker at SNO gis et større ansvar for bestandsregistrering av kongeørn, og vi ønsker mer forskning om interaksjonene mellom kongeørn og beitenæringene.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – om effektiv overvåking

Nye tider krever nye tilnærminger. Endrede klimatiske forhold (f.eks. mindre snø) vil sannsynligvis gjøre det stadig vanskeligere å overvåke noen av de store rovdyrartene, i det minste på nasjonalt nivå. Nye metoder for overvåking bør utforskes. Hårfeller og viltkameraer (som nevnt i rapporten) kan ikke bare tilby en større verktøyboks under endrede miljøforhold, men kan også gi en mer målbar indikasjon på overvåkingsinnsatsen. For eksempel er det like viktig å finne ut hvor en bestemt art ble observert, som det er å finne ut hvor den ikke ble observert, til tross for at det ble gjennomført en undersøkelse/søk. Modeller utviklet av RovQuant integrerer informasjon fra flere typer datainnsamling. Som allerede nevnt kan det analytiske rammeverket utviklet av NMBU også brukes til å teste og sammenligne alternative romlige og tidsmessige kombinasjoner av overvåkingsmetodikk for å forbedre påliteligheten og kostnadseffektiviteten.

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – om effektiv overvåking

Dette er oppløftende. Med dette har nemnda tro på at bestandsberegningene blir stadig bedre. Noe som legger grunnlag for en mer presis forvaltning.

Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – bestandsregistrering

Det er viktig å effektivisere bestandsregistrering.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – bestandsregistrering

Nemnda er enig, og vi jobber for dette.

Tana kommune – bedre bestandsregistrering

Det må settes i verk fullstendig registrering av alle artene omfattet av rovviltforskriften. For alle arter må man også så godt som mulig finne ut antallet ynglinger per år. Beregningsmodeller med klare mangler kan ikke brukes. Når det er kommet på plass et skikkelig registreringsregime og man får telt alle dyr, må det gjøres nye beregninger over hvor store a-sonene trenger å være for at bestandsmålet skal nås.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – bedre bestandsregistrering

Også nemnda ønsker best mulig registrering og beregning av rovviltbestandene. Vi er likevel ikke sikre på at antall ynglinger per år alltid er den beste målestokken. Andelen hunndyr som yngler/kongeørn som hekker, og andelen av disse som får frem unger som igjen bidrar i bestanden varierer mye mellom år. For bjørn som hovedsakelig registreres

gjennom DNA kan antall binner være et bedre mål på bestanden enn antall estimerte ynglinger. For jerv ser nemnda også for seg at DNA, med integrering av fangst-gjenfangstberegninger kan gi bedre bestandsoversikt enn registrering av ynglinger. Per i dag får vi ikke samlet DNA fra gaupe godt nok til at dette alene kan beregne bestanden, så for gaupe er vi per i dag avhengige av registreringer av familiegrupper for å ha best mulig oversikt over bestandsutviklingen.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – Skille mellom forvaltning og forskning

Rovdyrforvaltningen må ha skille mellom forvaltningsnivå hvor de som fører bestandsstatistikk ikke kan ha direkte kontakt med Miljødirektoratet. Dette skaper ikke en uheldig forvaltning slik Norge løser dette i dag.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – Skille mellom forvaltning og forskning

Per i dag er det Rovdata som leverer overvåkningsdata og bestandstall på gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i Norge. Rovdata er en selvstendig enhet i NINA. Rovdata har en oppdragsavtale med Miljødirektoratet som omfatter vedlikehold og videreføring av organisasjonen Rovdata innen Norsk institutt for naturforskning, slik at Rovdata er i stand til å gjennomføre Nasjonalt overvåkingsprogram for store rovdyr i Norge. Overvåkingsprogrammets faglige profil og kvalitet sikres gjennom et nasjonalt Fagråd for programmet sammensatt av fagekspertene på internasjonalt nivå, samt jevnlig evalueringer. Alle som ønsker, kan gi innspill til fagrådet på overvåkningsmetoder og annet som hører under dets mandat. Det ligger til fagrådets mandat å legge vekt på organiseringen av overvåkningsarbeidet. Rovviltnemnda oppfordrer til å spille inn til fagrådet eventuelle forslag til alternativ organisering av overvåkningsarbeidet.

Vekting av hensynene til rovvilt og beitenæring

I rovviltforskriftens formålsparagraf sies følgende:

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Rovviltnemnda ser det som problematisk at bærekraftig forvaltning av rovviltartene, vektet tyngre enn hensynet til beitenæringas bærekraft og rettigheter, og spør oss hvordan rovvilts utbredelse kan være overordnet menneskets matbehov. Denne vektingen gjenspeiler et natursyn der mennesket står utenfor økosystemet og ikke er en tellende faktor i forvaltningsøymed.

Vi mener at norsk miljølovgivning må funderes i at også mennesket er en del av næringsnettet. Lovgivningen bør være koblet til en realistisk strategi rundt hvordan vi skal forsyne oss selv på bærekraftig vis og med det som er av lokalt tilgjengelige ressurser. Utmarksbeite har vært en ressurseeffektiv, stabil næringsvei og velfungerende matberedskap i våre områder i tusenvis av år. Det

faktum at det er hensynet til vern av rovvilt som legger premisser for beitenæringa, og at beitenæringa kun hensyntas innenfor rammene av det som er definert som en bærekraftig forvaltning av rovviltartene, medfører at enkelte utøvere må tåle store økonomiske tap og dyrelidelser år etter år. Mange tvinges til å slutte i næringa som følge av belastningen.

Avvikling av primærnæringene har omfattende konsekvenser for den enkeltes identitet, for kulturutøvelse og tilknytning til lokalområdene, for videreføring av tradisjonskunnskap, beiteutnytting og vedlikehold av beitelandskap, for matberedskap, samt for mangfoldet av naturtyper og arter knyttet til utmarksbeite.

Rovvilt har sin plass i naturen, men vi anser det som uansvarlig å tilsidesette hensynet til beitenæringas framtid gjennom en betingelsesløs ivaretagelse av rovdirene, uavhengig av hvilken kostnad dette har for beitenæringas mulighet til å praktisere og videreføre sin tradisjonelle næringsvei og kunnskap.

Vi mener at den klart viktigste faktoren i artsvern, er ansvarlig arealforvaltning og vern av både beitedyrs og ville dyrs leveområder, slik at flest mulig dyr kan oppholde seg i områdene med lavest mulig konfliktnivå. Vi registrerer at rovvilts og beitedyrs leveområder stadig viker for nye arealinngrep, og at beitenæringa ventes å tolerere de kumulative effektene av alle slags inngrep samtidig med voksende rovviltbestander fordelt på krympende areal. Følgelig er det etter vårt syn nødvendig å endre vektingen av de to hensynene ved endring av lovene som omhandler rovvilt, beitenæring og arealforvaltning, herunder viltloven, naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – matproduksjon, kultur og tradisjon

Rovviltnemnda mener at nordmenns matbehov må vektes mer enn vårt ansvar for å ivareta bærekraftige bestander av rovvilt. Nordmenn spiser 16 000 tonn reinkjøtt i året. I gjennomsnitt spiser vi 300 gram reinkjøtt i året. Det utgjør 2 middager pr år (UIT). Dette antroposentriske og vikarierende motivet for å opprettholde en næring på bekostning av rovdyra avvises. ARVs natursyn er at vi mennesker er en del av et finstemt økosystem, vi står ikke over eller på siden av det, slik nemnda forfekter.

Tidligere levde nok urbefolkningen mer i pakt med naturen med respekt for naturen og dyrelivet der. Dagens reindrifft baserer seg på moderne drift og har mindre med gamle tradisjoner å gjøre enn vi liker å tro. Skuterkjøring på vidda, enorm arealbruk og –forringelser, overbeite, overdimensjonering av reinflokkene preger dagens reindrifft. Drifta har slik også blitt mer rovdyrfiendtlig med et mye større jakttrykk mot rovdyra enn før, lovlig som ulovlig. Vi har ca. 3000 reindriffteiere i dag og deres næring legger beslag på ca. 40 % av Norges areal. Rovdyrtapene utgjør en forsvinnende liten andel av tapene. Reindriftnæringa er nylig blitt tilgodesett med ytterligere 51 millioner kroner i subsidier. Dette bør kompensere for mye.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – matproduksjon, kultur og tradisjon

Nemnda har ikke sagt at nordmenns matbehov må vektes mer enn vårt ansvar for å ivareta bærekraftige bestander av rovvilt. Vi ser det som problematisk at bærekraftig forvaltning av rovviltartene vektes tyngre enn hensynet til beitenæringas bærekraft og rettigheter. Vi mener at mennesket er en del av næringsnettet, i et finstemt økosystem, ikke over eller på siden. I dette systemet er menneskets matbehov sidestilt med

rovviltet. To middager i året er ikke ubetydelig, det er potensial for å øke dette, uten at reintallet øker. Sau kommer i tillegg. Beitedyrene utgjør en viktig matberedskap. Visst er det utfordringer også innenfor husdyrhold og reindrif, men rovviltnemnda er uenige i det generelle bildet som ARV tegner.

BirdLife Norge – vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Mandatet til Rovviltnemnda er gitt i Rovviltforskriftens § 1 og utdypet i § 5 om regionale rovviltnemnder og i § 6 når det gjelder nemndas viktigste styringsredskap i form av Regional forvaltningsplan for rovvilt. Hovedoppgaven er bærekraftig forvaltning av fredet rovvilt, men at dette også skal fange opp det tosidige målet der hensynet til beitenæringen og tradisjonell næringsdrift også skal sikres. Når nemnda i Rovviltregion 8 gjennom kommentarene så klart tilkjenner at de ikke finner det rett å akseptere nemndas oppgaver slik de gis i Rovviltforskriften, kan ikke dette oppfattes som noe annet enn et klart signal om at de ikke oppfatter det som riktig å oppfylle den arbeidsoppgaven som både rovviltforliket og den politisk vedtatte rovviltforskriften innebærer.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – Vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Vi mener vi i planen viser meget klart at vår oppgave i rovviltforvaltninga er å følge rovviltforskriften, som blant annet er basert på det politiske rovviltforliket av 2011. Vi viser at vi har forstått rovviltforskriften og at vi oppfatter det som riktig å arbeide i tråd med rovviltforskriften og de til enhver tid gjeldende føringer. Samtidig som vi arbeider i tråd med lovverk og føringer, så ser vi det som vår plikt å belyse forhold vi mener burde endres, for på en bedre måte kunne ivareta det todelte målet om både rovvilt og beitedyr i norsk natur. Det er dette vi har gjort i kapitlet om *Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov*. Vi mener hensynene til rovvilt og beitenæring burde vektet likt. Vi minner om at beitedyr er en viktig del av næringsgrunnlaget til rovvilt i region 8.

Finnmark Bondelag – vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Det er per i dag 127 sauebruk i Finnmark. 29 av disse virksomhetene søkte om rovdyrerstatning i 2023. Det vil si at cirka hvert fjerde sauebruk i fylket opplevde rovdyrangrep sist beitesesong. De som blir rammet har ikke bare kortsiktige og langsiktige økonomiske tap, men opplever også store mentale påkjenninger og et betydelig merarbeid. De økte rovdyrbestandene er derfor i ferd med å bli et spørsmål om å være eller ikke være for sauebøndene i Finnmark. Mens antall rovdyr går opp, går antall sauebønder ned. Rovdyrforvaltningen har altså konsekvenser for mer enn hverdagen til den enkelte sauebonde. En feilslått rovdyrforvaltning har også konsekvenser for bosetting og tilstedeværelse, det samlede landbruksmiljøet i Finnmark og for kulturlandskapet.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Nemnda mener vi i planen har vist til mulige konsekvenser for beitenæringene, og vi forsøker gjennom planen, og innenfor det todelte målet om både rovvilt og beitedyr, å minimere de negative konsekvensene som her nevnes.

Finnmark sau og geit – kompensasjon heller enn skadefelling utarmer landbruket

Er rovviltnemnda villig til å beskytte de tamme byttedyra? For deler av fylket ser det ut til at å betale seg ut, er lettere enn å ta ut skadevolder. Dette utarmer landbruket.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit –kompensasjon heller enn skadefelling utarmer landbruket

Rovviltnemnda jobber innenfor rovviltforskriften og gjeldende føringer. Når bestanden av den enkelte rovviltart er over bestandsmålet har nemnda myndighet til å gi kvote for kvotejakt og lisensfelling. Når bestanden er over bestandsmålet kan vi også gi Statsforvalteren kvote for betinget skadefelling av rovvilt. Da er det Statsforvalteren som i det enkelte tilfellet vurderer om skadefelling skal gis. Videre gir rovviltnemnda føringer for hvordan Statsforvalteren skal fordele midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak. Rovviltforskriften regulerer når skadefelling kan gis. Skadefelling kan bare gis under gitte forutsetninger, slik som at det ikke skal være skadelig for bestandens overlevelse. Samtidig skal skadefelling være siste løsning dersom andre tiltak ikke gir tilfredsstillende uttelling.

Tana kommune – vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Tana kommune støtter rovviltnemnda i at det er problematisk at bærekraftig forvaltning av rovviltartene, vektet tyngre enn hensynet til beitenæringas bærekraft og rettigheter, og mener også at norsk miljølovgivning må funderes i at også mennesket er en del av næringsnettet. En forvaltning som føres at slik den truer naturgrunnlaget for samisk kultur er i strid med grunnloven. Den vil også være i strid med Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter Art. 27.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Rovviltnemnda takker for innspillet.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – Aksept og bærekraft

Det er Stortinget som har bestemt av vi skal ha rovdyr i Norge og hvor mange vi skal ha. Det som er problemet er at hovednæringskilden til disse rovdirene er tamrein, altså er det noen som eier disse. Belastningen av å ha rovdyr i Norge er dermed overført til et fåtall. De faktiske tapene til rovdyr blir i de fleste tilfeller ikke kompensert eller erstattet. Med dagens system er belastningen todelt, den direkte belastningen, med tap av reinsdyr til rovdyr, men også den indirekte belastningen, med merarbeid og det psykiske som systemet medfører. Det er på tide med et nytt forvaltnings- og erstatningssystem.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – Aksept og bærekraft

Nemnda takker for innspillet. Vi mener å ha belyst denne todelte belastningen. I kapitlet

om *Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov* har vi innspill til justeringer, men dette er forslag og ikke under rovviltnemndas myndighet. En intensjon med erstatningsordningene er å erstatte økonomiske tap og følgekostnader, men vi registrerer at mange mener ordningene ikke gir full erstatning for kostnader ved tap til rovvilt.

NOAH – for dyrs rettigheter – vekting av hensynene til rovvilt og beitenæring

Rovviltnemnda påstår at «(...) bærekraftig forvaltning av rovviltartene, vektet tyngre enn hensynet til beitenæringas bærekraft og rettigheter (...)» og spør seg «(...) hvordan rovvilts utbredelse kan være overordnet menneskets matbehov.» Rovviltnemnda skriver videre «Rovvilt har sin plass i naturen, men vi anser det som uansvarlig å tilsesette hensynet til beitenæringas framtid gjennom en betingelsesløs ivaretagelse av rovdirene (...)».

Det er feil at forvaltningen av rovviltartene vektet tyngre enn hensynet til beitenæringen. Faktisk er bestandsmålene for de store rovdirene allerede presset langt under det som er faglig anbefalt, nettopp for å tilfredsstille næringsinteresser. Stortingsmeldingen om ulv (2016) sier tydelig at man i Norge ikke ønsker naturlige bestander av for eksempel ulv fordi man prioriterer beitenæringen – kjøttproduksjonen: «Av hensyn til beitenæring og andre utmarksinteresser er bestandsmålet for ulv satt lavt i Norge». Man ser de samme betraktningene rundt andre store rovdire i den politiske debatten.

I 2017 ble en artikkel publisert i magasinet Bioscience, undertegnet av 15 000 miljøforskere fra 184 land: «En vesentlig endring i vår behandling av jorden og livet på den er nødvendig, hvis vi skal unngå en stor tragedie for oss selv», skriver forskerne. De lister opp 13 viktige tiltak – hvorav syv direkte berører den norske rovdiredebatten: Forskerne ber verdens regjeringer om å beskytte naturlige habitater; stoppe avskoging; gjenopprette skoglandskaper; gjenskape naturlig fauna, særlig topp predatorer; stanse utarming av dyrearter; promotere et diettskifte mot hovedsakelig plantebasert mat; styrke naturutdanning for barn og promotere verdsettelse av natur og ville dyr hos befolkningen (NOAHs understrekninger). Her i Norge gjør myndighetene dessverre det motsatte – gir etter for et natursyn og et syn på rovdire som reder grunnen for videre forfølgelse. Rovdirmotstanden synes å bunne i en grunnholdning om at mennesker har rett til å bruke naturen helt og holdent på våre egne premisser, og dersom andre arter skaper hindringer for dette, har vi rett til å fjerne dem. NOAH ser tydelige tendenser til slike holdninger i forvaltningsplanen. NOAH ber derfor om at rovviltnemnda fjerner avsnittet om «Vekting av hensynene til rovvilt og beitenæring» fra forvaltningsplanen.

NOAH mener det er på høy tid å fokusere på hvordan man tilpasser hold av tamme dyr bedre til rovdirenes, og den øvrige naturens, tilstedeværelse. Rovdiren er særdeles viktige for et velfungerende og balansert økosystem. Ved å fjerne rovdirenes tilstedeværelse risikerer man at det oppstår konsekvenser som kan påvirke alle andre arter i økosystemet negativt. Forskning viser at i økosystemer hvor predatorer er til stede, er også biodiversiteten større enn i økosystemer hvor bestanden av predatorer er redusert eller fjernet. Bevaring og reintroduksjon av toppredatorer er i dag anerkjent som et svært viktig tiltak for å oppnå bærekraft, og dette bør etter NOAHs mening også være en prioritet for en næring som ønsker å betegne seg som økologisk bærekraftig.

Rovdiren tilstedeværelse kan også forebygge utbrudd av sykdommer som skrantesyke hos rein. Ifølge en forskningsartikkel publisert i 2020 bør et av tiltakene mot skrantesyke

inkludere reetablering av naturlig predasjon i områdene hvor skrantesyke kan oppstå (i såkalte CWD-reservoarer): «From an ecological perspective, control strategies could include assessing restoration of natural predators of CWD reservoirs, ultrasensitive CWD detection in biotic and abiotic reservoirs, and deer density and landscape modification to reduce CWD spread and prevalence». NOAH foreslår at myndighetene undersøker nærmere hvordan tilstedeværelse av store rovdyr kan komme spesielt villreinen til gode ved å forebygge utbrudd av skrantesyke. Tamreindrift må ikke hindre dette.

NOAH vil også bemerke at det ikke bør være et mål i seg selv å ha en stor produksjon av rødt kjøtt (for eksempel sau) i Norge – sett på bakgrunn av klima, miljø, og dyrevelferds- og helsekonsekvensene dette medfører.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – vekting av hensynene til rovvilt og beitenæring

Rovviltforskriften, med bestandsmålene, skal sikre en bærekraftig forvaltning av rovviltartene. Nemnda mener dette burde vært likestilt med beitenæringas bærekraft og rettigheter. Vi minner om at tamme beitedyr er en viktig del av næringsgrunnlaget for rovvilt i region 8. Rovviltnemnda forstår utdraget det vises til fra artikkelen i magasinet Bioscience. I region 8 er det likevel mer komplekse avveininger, da faunaen her til dels er et resultat av tamme beitedyrs beite, og rovviltartene, særlig gaupe og jerv, i stor grad lever av tamme beitedyr som igjen utgjør den ene delen i den todelte målsettingen. Nemnda er bevisste at sau- og reindriftnæringen er vevd tett sammen med samisk kulturutøvelse og språk, som også har beskyttelse i urfolks rettigheter.

I beitenæringene er det mennesket som gjennom slakteuttak fungerer som predator.

Restkvoter skal tas ut

Gjennom Stortingsforliket av 2011 ble forvaltningen pålagt å ta ut resterende kvote etter lisensfelling. Per i dag gjør Miljødirektoratet ekstraordinære uttak etter en vurdering av kriterier for skadefelling.

Rovviltnemnda mener at i tilfeller det ikke lykkes å ta ut vedtatte kvoter for felling av rovvilt, så bør disse tas ut ekstraordinært med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 tredje ledd jf. første ledd bokstav b og c.

I løpet av året er det tamme beitedyr i hele regionen. Jerv og gaupe i region 8 lever hovedsakelig av tamme beitedyr. Bjørn har stort skadepotensial i sauebeiteområder og kalvingsområder for rein. Derfor er det beste tapsforebyggende tiltaket å regulere rovviltbestandenes størrelse, og samtidig regulere den geografiske utbredelsen jf. målet om differensiert forvaltning.

Den 30. april 2024 mottok forvaltningen et brev fra Klima- og miljødepartementet, om tiltak for å redusere tap av tamrein under kalvingsperioden, med føring om tre punkter som skulle iverksettes umiddelbart:

1. Miljødirektoratet skal ha en økt innsats for å gjennomføre ekstraordinære uttak av jerv, med særlig fokus på områder hvor det over tid har vært store tap til jerv og i områder med bestandstall som har ligget over det regionale bestandsmålet. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal

prioriteres.

2. Der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene der lisensfelling kvote er gitt. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres. Miljødirektoratet skal gi dette svært høy prioritet.

3. Senket terskel for skadefelling av rovdyr i kalvingsområder for tamrein som ligger innenfor prioriterte yngleområde for rovvilt, innenfor rammene av rovviltforliket.

Nemnda ser det som viktig at dette brevet følges opp. Videre mener vi dette også må gjelde for gaupe, som per nå ikke omfattes av brevets punkt 2, da det er kvotejakt og ikke lisensfelling på gaupe.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – drap på rovdyr i preventiv hensikt

Rovviltnemnda ønsker å drepe fredet truet rovvilt forebyggende. ARV tar sterkt avstand fra en slik rovdyrfiendtlig geværforvaltning av rovdyrene. Dette er klart i strid med unntaksvilkårene om at det skal dreie seg om en akutt, pågående og alvorlig skadesituasjon med reell skadevolder og hvor andre ikke letale løsninger ikke forefinnes eller er forsøkt uten hell. Det å drepe fredet truet rovvilt i preventiv hensikt er rett og slett fullstendig uforsvarlig og illustrerer hvor rovdyrfiendtlig rovviltnemnda er som i det hele tatt kommer med et slikt forslag. De handler ikke i henhold til sitt todelte mandat, men åpenbart kun ut fra egeninteresser.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – drap på rovdyr i preventiv hensikt

Tamme beitedyr er en viktig del av dietten til rovvilt i region 8. Derfor er det beste tapsforebyggende tiltaket å regulere rovdyrbestandenes størrelse, og samtidig regulere den geografiske utbredelsen jf. målet om differensiert forvaltning. Denne reguleringen forsøker vi å gjøre gjennom lisensfelling og kvotejakt. Dette betyr at det i mindre grad åpnes for uttak av rovvilt i A-områder, hvor vi ønsker rovviltet skal være. Det er utfordringer med å lykkes med lisensfelling og kvotejakt, spesielt i beitedyrprioriterte områder hvor rovvilttettheten er lav. Samtidig vil rovviltets skadepotensial på tamme beitedyr kunne avhenge av hvor rovviltet er, og er typisk høyest i et beitedyrprioritert område/kalvingsområde for tamrein. I de tilfellene lisensfelling eller kvotejakt ikke lykkes med å ta ut rovvilt i riktig område vil derfor ekstraordinære uttak kunne gi en forvaltning med lavere tap, gitt et visst antall rovvilt.

Den 30.4.2024 mottok forvaltningen brev fra KLD *Om tiltak for å redusere tap av tamrein under kalvingsperioden*. Her vises det til tiltakspakke reindrif og energi som Regjeringen offentliggjorde 20. desember 2023, og til at det i denne tiltakspakken er åtte tiltak knyttet til forvaltning av rovvilt. I oppfølgingen av det tredje av disse tiltakene hadde KLD, Sametinget og NRL gjennomført et første konsultasjonsmøte og brevet presenterte tre punkter som KLD mente kunne iverksettes umiddelbart i områder med samisk

tamreindrift. Det andre av disse punktene var som følger:

Der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene der lisensfellingskvote er gitt. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres. Miljødirektoratet skal gi dette svært høy prioritet.

Finnmark Bondelag – reduksjon av rovvilt med lisens-/kvotejakt

Ordningen er ment å regulere bestandens størrelse, men dette fungerer ikke i Finnmark pga. geografisk utfordrende områder og ikke minst mørketid. Vi har store områder med få jegere med rett kunnskap. Lisensjakt fungerer nok bedre i andre deler av landet, der de har lange tradisjoner for jakt på rovdyr. I Finnmark har vi rett og slett ikke tradisjon for å jakte på rovvilt fordi vi historisk sett ikke har hatt så mye rovvilt i Finnmark som vi har nå.

Dette har ført til at kvotene ikke blir tatt ut og bestanden vokser. Derfor mener vi at staten burde ta ut overskytende kvote, de har de nødvendige virkemidlene for å gjøre dette på en effektiv måte. Etter vår mening vil ikke dette føre til konflikt mellom de forskjellige interesseorganisasjoner og staten. Antall lisensjegere er så lavt at det blir feil å ivareta deres interesse for jakt framfor beitenæringenes interesser. Næringens interesser må gå foran etter Finnmark Bondelags mening. Dersom det skal være aktuelt med større satsning på lisensjakt, må det betales høye skuddpremier.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – reduksjon av rovvilt med lisens-/kvotejakt

Rovviltnemnda er i det vesentlige enige. Vi bruker FKT-midler til å stimulere til mer effektiv lisens- og kvotejakt. Vi viser også til brev fra KLD *Om tiltak for å redusere tap av tamrein under kalvingsperioden*, Dette ble mottatt 30.4.2024, og lister tre punkter for mer effektivt uttak av rovvilt. Per i dag er det ikke anledning til å gi skuddpremie på jerv, ulv, bjørn eller kongeørn. I forslag til ny viltressurslov er adgangen til å gi skuddpremie på gaupe foreslått fjernet. Nemnda må søke andre løsninger enn skuddpremie for å stimulere til mer effektiv kvote- og lisensfelling.

Tana kommune – Restkvoter skal tas ut

Tana kommune støtter at i tilfeller det ikke lykkes å ta ut vedtatte kvoter for felling av rovvilt, så bør disse tas ut ekstraordinært.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – Restkvoter skal tas ut

Takker for støtten. Vi viser også til brev fra KLD *Om tiltak for å redusere tap av tamrein under kalvingsperioden*, Dette ble mottatt 30.4.2024, og lister tre punkter for mer effektivt uttak av rovvilt.

Lav terskel for skadefelling av rovvilt i B-områder

I kommentarer til rovviltforskriften § 9 står følgende:

Tilfeller hvor det nylig har skjedd angrep som også ligger an til å fortsette, og som samlet sett er å betrakte som vesentlige, ligger i kjernen av bestemmelsens virkeområde. Hvor det har skjedd skade i det aktuelle området for lengre tid tilbake, typisk sist beitesesong, vil det også være hjemmel til å fatte fellingsvedtak forutsatt at øvrige omstendigheter åpner for dette. Det gjelder selv om det ennå er en tid frem til neste beitesesong, så lenge omstendighetene tilsier at store problemer kan forventes i det aktuelle området når bufe eller tamrein kommer på beite. Hvor oppstått skade i seg selv ikke er omfattende, men hvor den sammen med fremtidige skader samlet sett vurderes å være vesentlige, kan det åpnes for felling for å unngå skade i fremtiden. Hvor det er tale om fremtidig skade, uten at skade har oppstått på vedtakstidspunktet, er det også hjemmel til å gi fellingstillatelse dersom øvrige vilkår er oppfylt.

Vi vet at gaupe og jerv i regionen i hovedsak lever av tamme beitedyr. Vår erfaring er at gaupe eller jerv i områder hvor det også er tamme beitedyr vil gi vesentlige tap, selv om en iverksetter tapsforebyggende tiltak. Likevel opplever vi at Miljødirektoratet og statsforvalteren er svært tilbakeholdne med å gi skadefellingstillatelse for å unngå tap i fremtiden, uten at det er en akutt pågående skadesituasjon.

Rovviltnemnda mener Klima- og miljødepartementet må gi forvaltningen en føring om i større grad å bruke skadefelling tapsforebyggende.

Uttak av jerv og gaupe er mest effektivt på vinteren, samtidig har regionen mange beitedyrprioriterte områder hvor det nesten ikke er beitedyr om vinteren. Følgelig er rovvilttapet lavt om vinteren. Når reinen kommer til kalvingsområdene og sauene slippes på utmarksbeite er det bart, rovviltet blir ikke oppdaget og det er tilnærmet umulig å dokumentere tap på barmark. Rovviltet har et strengere vern fordi det er yngletid. Skulle det bli gitt skadefelling er det uansett svært vanskelig å lykkes på barmark. Rovviltnemnda mener forvaltningen i slike situasjoner må være i forkant, og gi skadefellingstillatelser tapsforebyggende i områder der skadefelling under pågående angrep sjeldent er et reelt alternativ.

BirdLife Norge – lav terskel for felling av rovvilt i B-områder

Rovviltnemnda velger her å legge vekt på økt og lettere bruk av fellingstillatelser, åpenbart også utenfor B-områder der det skal være lav terskel for felling av rovvilt. Det siste kan ikke gjøres gjeldende for kongeørn. Målsettingen nasjonalt er å forvalte arten på det nivå den nå er. Dette kan ikke oppnås ut fra en ide om at hekkebestanden kan opprettholdes ved å øke bestandstettheten innafor A-områder. Arten fordeler seg etter arealmessig fordeling av bærekraft, og etter næringsgrunnlagets fordeling pr areal. Når grensen innen et område er nådd, vil ikke nye par kunne flytte seg eller forflyttes til tilsvarende områder når de på forhånd fullt ut har nådd områdetets bærekraft. Et alternativ for å redusere kongeørntap er å søke erfaringskunnskap fra tidligere hvor f.eks. tradisjonelle reinkalvingsområder er forlatt og nye etablert i områder som tidligere var i bruk, og sammenligne eventuelle endringer i tapsproblematikk for tidligere kontra nyere kalvingsplasser. Det bør være nyttig også med sammenlignende erfaringskunnskap fra kalvingsområder for rein i de sørligste reindrifftsområde med tilsvarende i nord, spesielt områdene med høyest registrerte tap av kalv fra fødsel til merking og eventuelt fram til slaktning.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – lav terskel for felling av rovvilt i B-områder

For kongeørn er det ikke A- og B-områder, nemndas avsnitt om *lav terskel for felling av*

rovvilt i B-områder viser til kommentarer til rovviltforskriften § 9, mens det er rovviltforskriften § 12 som spesifikt omtaler skadefelling av kongeørn. Selv om flytting av kalvingsområder er et stort prosjekt, som ikke alle reineiere har anledning til, så tror også nemnda at erfaringskunnskap på en bedre måte kan utnyttes i dynamikken mellom beitenæring og rovviltforvaltning.

NOAH – for dyrs rettigheter – lav terskel for skadefelling av rovvilt i B-områder

I dette avsnittet tar rovviltnemnda stilling til rovdyrpolitikken ved å tale for lavere terskel for å gi skadefellingstillatelse og det bør gjennomføres tapsforebyggende skadefelling før beitesesongen. NOAH mener igjen at rovviltnemnda går langt utover sitt mandat når de tar stilling for å skyte flere sterkt og kritisk truede dyr, og ber om at dette avsnittet fjernes fra forvaltningsplanen.

NOAH gjør oppmerksom på at det finnes bestander av jerv, bjørn og ulv over grensen til Sverige, som betyr at det ikke er mulig å unngå at det vandrer inn rovdyr fra Sverige rett før beitesesongen eller senere når beitedyr allerede er i utmarka. Rovviltnemndas «løsning» er derfor urealistisk og uforenlig med biologiske forutsetninger i naturen. Samtidig kan det være at rovdyr som overvintrer i Norge ikke vil forbli i et beiteprioritert område, men forlater området før beitedyr slippes ut. NOAH mener derfor at det ikke finnes solide bevis for at skyting av rovdyr i forkant av beitesesongen vil redusere tapene i beiteområder. Å bruke omfattende ressurser på å skyte rovdyr på vårsnø er ikke begrunnet, og det er også uetisk og i strid med prinsippet om at man ikke kan drive forebyggende skyting for potensielt å unngå konflikt med ville dyr.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – lav terskel for skadefelling av rovvilt i B-områder

Rovviltnemnda skriver dette avsnittet i vårt kapittel om *forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov*. Vi mener det er innenfor vårt mandat å foreslå endringer vi mener bedre ivaretar det todelte målet om både rovvilt og beitedyr. Så er vi bevisste på og tro mot gjeldende lovverk og føringer i rovviltforvaltningen.

Rovviltet beveger seg over store avstander og det er ingen enkle løsninger, samtidig mener vi bestandsmålene for rovvilt kunne oppnås med lavere tap av tamme beitedyr om en hadde lagt mer vekt på fremtidig skadepotensial når en vurderer felling. Per i dag kommer fellingstillatelsen i for stor grad etter at skaden allerede har skjedd. For rovviltet er det naturlig adferd og predatere beitedyr, også om de er noens eiendom. Skadefelling er ikke straff. På barmark er det vanskeligere å ta ut riktig individ og det kan være problematisk i forhold til yngletidsfredning.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – effektivt uttak av rovvilt i B-områdene

Reinbeitedistrikt 28, Cuokcavuotna, Bergsfjord – effektivt uttak av rovvilt i B-områdene

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – effektivt uttak av rovvilt i B-områdene

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – effektivt uttak av rovvilt i B-områdene

Siden B-områdene er spesielt tilrettelagt for beitedyr, er det ikke ønskelig at rovvilt skal etablere seg eller utgjøre en betydelig trussel for dyrene i disse områdene. Den gjeldende

bestemmelsen er imidlertid ikke tilstrekkelig klar til at beitenæringen kan aktivt arbeide for å forhindre etablering av rovvilt i området. Det er nødvendig å konkretisere denne bestemmelsen innenfor rammene av allerede fastsatte regelverk.

Reinbeitedistriktet mener at det er viktig å revidere denne bestemmelsen for å inkludere mer konkrete retningslinjer. Etter definisjonen av B-området bør bestemmelsen klargjøre at dersom rovvilt befinner seg i området, skal disse tas ut uten behov for en omstendelig søknad om felling. Dersom det ikke er mulig å endre bestemmelsen for B-områdene innenfor rovviltforvaltningen, bør det vurderes å etablere et eget område, for eksempel C-området, der tilstedeværelsen av rovvilt ikke er tillatt. I C-området skal det være anledning til å fjerne rovvilt uten behov for søknad og tillatelse. Dette vil bidra til å ivareta velferden til beitedyrene.

I gjeldende forvaltningsplan for rovvilt er det mangelfullt hensyntatt til beitedyrenes velferd. Det er derfor nødvendig å sikre at bestemmelsene er tydelige, praktiske og tar tilstrekkelig hensyn til behovene til beitedyrene.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – effektivt uttak av rovvilt i B-områdene

Rovviltnemnda har forståelse for dette synet. I praksis er det likevel vanskelig å se hvordan dette skal fungere. Innenfor rammene av fastsatt regelverk, som har rot i internasjonale avtaler og konvensjoner så skal det gjøres en konkret vurdering i den enkelte situasjon, fordi uttak av fredet rovvilt alltid skal være siste løsning dersom andre tiltak ikke kan avverge tap. Videre kan uttak ikke være skadelig for bestandens overlevelse.

Rovviltartene bruker store områder. Om en hadde hatt et slikt C-område for gaupe og jerv, og en alltid hadde tatt ut gaupe og jerv som var innom dette området, ville det raskt vært fritt for gaupe og jerv i en radius på mange mil rundt dette området. Det hadde ikke vært forenlig med å nå bestandsmålene i region 8. Videre skal det gjøres vurderinger i forhold til yngletidsfredning. For de fleste i beitenæringene ville det være til lite hjelp om det var et C-område, så lenge det ville bety at rovvilt ikke under noen omstendighet skulle felles i deres A-områder. Både rovvilt og rein bruker i stor grad både A- og B-områder gjennom året, i denne virkeligheten mener rovviltnemnda den todelte målsettingen om både rovvilt og beitedyr best kan nås når en i den enkelte situasjon gjør konkrete vurderinger av en rekke faktorer som skadepotensial, muligheten for forebyggende tiltak samt om felling er skadelig for bestandens overlevelse.

Rovviltnemnda vil presisere at det per i dag ikke er en omstendelig prosess å søke om skadefelling, det kan gjøres med en enkel e-post og en telefon. Når forvaltningen vurderer at grunnlaget for skadefelling er der, blir felling gitt raskt. I tilfeller der forvaltningen vurderer at det ikke er grunnlag for skadefelling, eller at det enda ikke er grunnlag, men at det kan bli det, så blir det ikke alltid prioritert å svare like raskt. Søknader om skadefelling skal besvares innen tre virkedager, men dersom utfallet av Statsforvalterens vurdering er at det ikke kan gis skadefelling per dato, kan det avtales å

avvente svaret i påvente av ev. nye opplysninger.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – minimere tap av reinkalv og lam

Reinbeitedistrikt 28, Cuokcavuotna, Bergsfjord – minimere tap av reinkalv og lam

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – minimere tap av reinkalv og lam

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – minimere tap av reinkalv og lam

Minimering av tap til rovvilt utgjør en avgjørende faktor for reindriftsnæringens bærekraft og muligheten til å bevare kulturen for overføring til kommende generasjoner. For å effektivt redusere tapet av kalver til rovvilt, er det nødvendig å implementere tiltak som opprettelse av C-områder eller justerer bestemmelsen om uttaket av rovvilt i B-områdene. Dette vil redusere tapet av kalver, spesielt når B-områder er kalvingsområdene. Kalvingsområder er definerte plasser for alle siidaer innen reindriftsnæringen.

Det å vurdere etablering av C-områder, der fraværet av rovvilt er et krav, eller å gjøre endringer i bestemmelse for rovviltuttak i B-områdene for å beskytte velferden til simler og kalv i kalvingsområdene. Disse områdene har en spesiell betydning for alle siidaer i reindriften, og tiltakene som gjennomføres bør være i samsvar med gjennomtenkte strategier for å sikre en bærekraftig og kulturelt rik reindriftsnæring. En gjennomgang og tilpasning av regelverket vil bidra til å opprettholde balansen mellom rovviltforvaltning og bevaring av reindriftskulturen for fremtidige generasjoner.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – minimere tap av reinkalv og lam

Rovviltnemnda ser det som vår viktigste oppgave å minimere tap av tamme beitedyr. Vi er enige i at dette er viktig for reindriftsnæringens bærekraft og muligheten til å bevare kulturen. Dette må skje innenfor den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt, og innenfor de rammene som lovverket gir. Regelverk og føringer justeres stadig, og rovviltnemnda gir innspill til dette.

Tana kommune – tapsforebyggende skadefelling

Klima- og miljødepartementet må gi forvaltningen en føring om i større grad å bruke skadefelling tapsforebyggende.

Tana kommune mener Klima- og miljødepartementet også må gi forvaltningen en føring om å følge opp rovviltforliket på at det ikke skal være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for tamrein, og at uttak av dyr som gjør skade på beitedyr gjøres raskt.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – tapsforebyggende skadefelling

Den 30. april 2024 mottok forvaltningen et brev fra Klima- og miljødepartementet med føring om tre punkter som skulle iverksettes umiddelbart:

1. Miljødirektoratet skal ha en økt innsats for å gjennomføre ekstraordinære uttak av jerv, med særlig fokus på områder hvor det over tid har vært store tap til jerv og i områder med bestandstall som har ligget over det regionale bestandsmålet. Uttak i eller

i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres.

2. Der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene der lisensfellingskvote er gitt. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres. Miljødirektoratet skal gi dette svært høy prioritet.

3. Senket terskel for skadefelling av rovdyr i kalvingsområder for tamrein som ligger innenfor prioriterte yngleområde for rovvilt, innenfor rammene av rovviltforliket.

Nemnda vil vise til brevet og disse tre punktene i forvaltningsplanen, under avsnittet «restkvoter skal tas ut». Rovviltforvaltningen får stadig føringer og presiseringer. Innenfor den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt er det motstridende og uforenlige hensyn som nemnda forsøker å ivareta på best mulig måte.

Troms reindriftssamers fylkeslag – skadefellinger

Reindrifta opplever at det er veldig vanskelig å få skadefelling, også mye pga. soneinndelingen. Hvis skadefellinger blir gitt er det ofte i begrensede områder, og gitt over svært korte tidsrom. Som oftest legges ansvaret over på reindriften, om å flytte ut av skadeområdet. Dette er problematisk, spesielt på vinterbeitene, da disse er svært begrensede i Troms. Det er viktig at de skadevoldende rovviltet tas ut straks.

Gjennomgang av forskriftene for skadefelling, slik at skadefellingene effektiviseres. En effektiv skadefelling ville kunne bygge opp en større tillit mellom næring og forvaltning.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms reindriftssamers fylkeslag – skadefellinger

Rovviltnemnda har forståelse for problematikken med rovvilt i vinterbeitene. Mange vinterbeiter er rovviltprioriterte områder, likevel kan skadepotensialet være svært høyt. Det er noe av problematikken med differensiert forvaltning, blir den veldig tydelig så kan det sjelden gis skadefelling i A-områdene, og blir de beitedyrprioriterte områdene store så kan det sjeldnere gis skadefelling i beitedyrprioriterte områder.

Skadefellinger skal som hovedregel være rettet mot bestemte skadegjørende individer i en akutt pågående skadesituasjon, derfor er gjerne tidsperioden kort og fellingsområdet begrenset. Nemnda har ikke myndighet til å vurdere hvorvidt skadefelling skal gis eller ikke i den enkelte situasjon, men vi jobber målrettet for at skadefellinger som gis skal være så effektive som mulig.

Stående fellingstillatelse

Det skal være lav terskel for felling av rovvilt i B-områder, særlig i kalvingsland. Uttak av rovvilt må bli mer effektivt enn i dag, og rovviltnemnda ønsker å få i gang et prøveprosjekt med stående fellingstillatelse i et reinbeitedistrikt i regionen.

Finnmark fylkeskommune – stående fellingstillatelse

Fylkesutvalget støtter forslaget om stående fellingstillatelser for skadedyr.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark fylkeskommune – stående fellingstillatelse

Nemnda takker for støtten.

Involvering og synliggjøring av erfaringskunnskap i Rovdata og Fagrådet

Fagrådet for Nasjonalt overvåkingsprogram må få inn bærere av erfaringsbasert kunnskap fra beitenæringene, og Fagrådet må møtes oftere. Det er viktig at også utøvere i grenseområdene er representert i Fagrådet. Videre må erfaringsbasert kunnskap tas inn i instruks for overvåking av rovdyr, og kunnskapsbærerne må være med å utvikle disse.

Forskningsbehov

Rovviltnemnda ser frem til forskningsprosjekter som søker å besvare problemstillingene vi har listet opp under, og som utføres i henhold til forskningsetiske retningslinjer og i samarbeid med berørt beitenæring og kunnskapsmiljø.

1. Er Hurdalsplattformens mål om 50 % selvforsyning mulig å nå innenfor dagens rammer gitt av offentlig rovdyrforvaltning, beitedyrforvaltning og arealforvaltning? Hva må eventuelt gjøres for å nå målet?

2. Tilskuddsordningene i landbruks- og reindriftsforvaltninga stiller strenge krav til produksjon pr. beitedyr som virkemiddel for å oppnå en såkalt bærekraftig matproduksjon. Hvilken effekt har arealtap og rovvilttap på innfrielsen av disse kravene?

3. Hvilke effekter har produksjonskravene med tilhørende virkemiddelbruk på dyrevelferd, rovvilttap og beiteutnyttelse? Hvordan påvirker avlsarbeid og flokkstruktur beitedyrs robusthet mot rovvilt, både direkte og indirekte? Hvilke konsekvenser har økonomiske incentiver til kalveslakt for flokkstrukturen? Hvordan påvirker flokkstrukturen flokkens atferd og sårbarhet ved vanskelige beiteforhold og ved rovviltangrep? Hva er optimal flokkstruktur i reindriftas perspektiv og med basis i næringas erfaringsbaserte kunnskap?

4. Hvordan påvirker kongeørn og havørn beitenæringene? Flere melder at også havørna observeres som skadevoldende rovdyr både direkte og indirekte. Også havørna observeres som skadevoldende rovdyr både direkte og indirekte, til tross for enkelte forskningsmiljøers påstand om at dette ikke er tilfelle. Nemnda ser frem til et forskningsprosjekt med aktiv forvaltning av kongeørn innen et område. Er det sammenheng mellom frekvensen av kongeørnskade og naturgitte eller driftspåvirkede forhold?

BirdLife Norge – hvordan påvirker kongeørn og havørn beitenæringene?

For forvaltning av de to ørneartene er dette et fundamentalt spørsmål. Kravet må være at dokumenterbar kunnskap legges til grunn BÅDE for erfaringsbasert og vitenskapelig/forskningsbasert kunnskap. For kongeørn MÅ sammenhenger til bakenforliggende, angrepsutløsende årsaker for ørneangrep klarlegges. Det er langt mer enn nok empirisk kunnskap og erfaringskunnskap. For sau og lam er det ingen sammenheng

mellom maksimal bestandstetthet av både kongeørn og beitende sau (Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal), og frekvensen av kongeørnskade. I mesteparten av disse områdene er kongeørn bortimot eneste fredete «store» rovviltart, men skadefrekvens og dokumentasjonsfrekvens er lav, mens hele Nord-Norge og Trøndelag–Innlandet er store rovdyr til stede, og vel så viktig, andre tapsfaktorer kan være massive enkelte år. For havørn må det være et ufravikelig krav at de som «observerer» direkte og indirekte skade av havørn på beitedyr, både rapporterer og dokumenterer observasjonene. Havørna har vært intenst studert i mer enn 50 år, i Norge og globalt, også når det gjelder næringsvalg, uten at angrep på beitedyr er rapportert utenom døde eller døende dyr.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – hvordan påvirker kongeørn og havørn beitenæringene?

Nemnda takker for innspillet. Under forskningsbehov punkt 4. vil vi spørre «Er det sammenheng mellom frekvens av kongeørnskade og naturgitte eller driftspåvirkede forhold?»

Finmark Bondelag – kunnskapsbehov om kongeørn og havørn

Det er et stort behov for mere kunnskap om kongeørn som skadevolder, og også om hvilken effekt havørna har på tap av sau og rein.

Nemndas svar på uttalelse fra Finmark Bondelag –kunnskapsbehov om kongeørn og havørn

Nemnda takker for innspillet.

NOAH – for dyrs rettigheter – forskningsbehov

NOAH vil til slutt kommentere punkt 4 under kapittelet om forskningsbehov: «Hvordan påvirker kongeørn og havørn beitenæringene? Også havørna observeres som skadevoldende rovdyr både direkte og indirekte, til tross for enkelte forskningsmiljøers påstand om at dette ikke er tilfelle.»

Det er svært urovekkende at rovviltnemnda betviler fagekspertene og forskere når det kommer til tap av husdyr til kongeørn og havørn. All kunnskap viser at havørn ikke utgjør noen trussel overhodet mot tamdyr, og at kongeørn står for en helt marginal andel av dødelighet – hovedsakelig knyttet til enkelte ørneindivider. Ifølge Birdlife Norge (tidligere Norsk Ornitologisk Forening) finnes det ikke dokumentasjon på at havørn aktivt har gått til angrep på friske sau eller lam innenfor sitt utbredelsesområde. Det er kun beskrevet tre tilfeller der havørn har opptrådt som åtseleter på levende, men immobile kloddyr. Angrep er heller ikke beskrevet for rein og reinkalver. Havørn spiser tvert imot fisk, fugleunger og åtsler på andre døde dyr. Når det gjelder tap av beitedyr til kongeørn, er dette et symptom på bakenforliggende årsaker. De fleste tap til kongeørn utløses av at byttedyret i utgangspunktet er svekket eller i en utsatt situasjon, ifølge Birdlife.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – forskningsbehov

Spørsmålet om hvordan havørn og kongeørn påvirker beitenæringene er viktig for mange. Nemnda imøteser derfor mer forskning om faktorer som påvirker ørnas predasjon på beitedyr. Vi ser at uttalelsen «til tross for enkelte forskningsmiljøers påstand om at dette ikke er tilfellet» kan være provoserende, og at den er unødvendig, vi

vil fjerne den setningen.

Tana kommune – behov for forskning på kongeørn og havørn

Tana kommune mener at det er behov for forskningsprosjekt som kan besvare rovviltnemndas spørsmål om hvordan kongeørn og havørn påvirker beitenæringene.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – behov for forskning på kongeørn og havørn

Nemnda takker for innspillet.

5. Hvilke psykososiale og samfunnsøkonomiske konsekvenser har de voksende rovviltbestandene på menneskene i beitenæringa, og hva vil konsekvensene være ved en oppnåelse av dagens bestandsmål? Prosjektet Reindriften hverdag har allerede konstatert at rovdyrforvaltninga har en negativ effekt på utøvernes helse, men vi etterlyser en dybdeforskning med utgangspunkt i dette arbeidet, med fokus på begge næringene og både de som står i næringa og de som har forlatt den som konsekvens av rovvilt.

BirdLife Norge – psykososiale og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Psykososiale og økonomiske problem er kompliserte utfordringer langt ut over det som knyttes til rovvilt og rovviltskade. Det betviles ikke at konsentrerte eller omfattende tap av beitedyr til rovvilt er psykisk og i mange tilfeller økonomisk belastende, men når det kombineres med andre problemstillinger og i en del sammenhenger brukes som vikarierende forklaringer på problem for både personer og beitenæringar som definitivt ikke har sammenheng med rovdyr situasjonen, eller til og med som kan utløse rovdyrskade, så er det lett å trå over grensen til hvilke problemstillinger som mest fordelaktig burde sortere under andre fagfelt.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – psykososiale og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Rovviltnemnda er enig i at det finnes en grensegang også for dette temaet i rovviltforvaltningen, det er en av grunnene til at nemnda ønsker mer kunnskap om psykososiale og samfunnsøkonomiske konsekvenser.

6. Hvilken betydning har beitedyr og deres områdebruk for rovviltbestandene og deres eksistensgrunnlag i rovviltregion 8?

7. Hva er dyrevelferd i beitenæringas perspektiv? Spesielt for reindriften: hva er viktige faktorer for reinens velferd, vurdert som semidomestisert dyr?

8. Tatt i betraktning Mattilsynets økende bekymring for rovvilttrykkets konsekvenser på beitedyrs dyrevelferd; hvilke tiltak er nødvendige for å forbedre beitedyrs dyrevelferd?

9. Hvilke følger har klimaendringene for samspillet mellom beitedyr og rovvilt?

10. Rovviltnemnda ønsker ny forskning hvor en registrerer andelen simler som er drektige.

11. Nemnda ser at ressursbruken er stor både for beitenæring, SNO og rovviltforvaltning. Vi ønsker et prøveprosjekt med sikte på å få på plass en praksis som reduserer ressursbruken for både dyreeier, SNO og rovviltforvaltninga. Kan ny teknologi bidra til mer kostnadseffektive løsninger?

Mattilsynet region nord – om forskningsbehov

Rovviltnemnda lister opp ni ulike forskningsprosjekter de ønsker å fokusere på. Mattilsynet vurderer alle som viktige, men ønsker ut fra et dyrevelferdsmessig ståsted å særlig å fremheve punkt 8; Tatt i betraktning Mattilsynets økende bekymring for rovvilttrykkets konsekvenser på beitedyrs dyrevelferd; hvilke tiltak er nødvendige for å forbedre beitedyrs dyrevelferd? I tillegg vurderer vi punktene 7, 4 og 6 som viktige.

Nemndas svar på uttalelse fra Mattilsynet region nord – om forskningsbehov

Nemnda takker for innspillet.

NOAH – for dyrs rettigheter – eksakte bestandsmål for jerv og gaupe fungerer ikke

Når det gjelder bestandsmål for jerv og gaupe har Norsk institutt for naturforskning (NINA) kommet frem til at bruken av eksakte bestandsmål ikke fungerer: «Bruken av eksakte bestandsmål har ikke fungert for jerv og gaupe. Små bestander er sterkt påvirket av tilfeldig variasjon i demografiske rater. (...) Dette betyr at dagens rovviltregioner er for små til at man kan forvente å holde bestanden stabil på et eksakt måltall. (...) Vi anbefaler derfor å omdefinere målsetning fra et eksakt tall til minimumstall eller intervall med minimum og maksimumbestand.» 2 Rovviltnemnda bør gå grundig gjennom anbefalingene som er lagt frem av NINA i deres rapport. Det er svært uansvarlig å ikke ta alvorlig de svakhetene i dagens forvaltning som er pekt på av NINA, og som hvis ignorert, vil føre til stadig økt konflikt fremover.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – eksakte bestandsmål for jerv og gaupe fungerer ikke

Nemnda er klar over at det er en umulighet å forvalte rovviltbestandene eksakt på et bestandsmål over år, vi ser likevel ikke noe bedre alternativ enn å forsøke nettopp det. Vi mener et eksakt mål er konfliktdempende, for da kan en legge den beste kunnskapen en har til grunn for en forvaltning på bestandsmålet. Så snart en hadde hatt et intervall å forholde seg til ville konflikten vært hvor i dette intervallet en skulle sikte. Nemnda mener likevel det hadde vært en bedre løsning om vår myndighet var regulert innen et intervall rundt bestandsmålet, og ikke om et minimumstall som i dag. Etter vår vurdering har vi lyktes like dårlig om bestanden er en yngling under bestandsmålet som om den er en yngling over bestandsmålet. Det må ses i lys av at det å regulere rovviltbestandenes størrelse og utbredelse reduserer tap av rein og sau.

NOAH – for dyrs rettigheter – mål om langsiktig overlevelse av store rovdyr i Norge

Rovviltnemndene har en sentral rolle i å ivareta rovdyrene og bidra til at artene ikke blir utryddet fra norsk natur. NOAH mener derfor at forvaltningsplanen bør inkludere et konkret

mål om at rovdyrartene skal komme ut av status som truede arter, og en beskrivelse av hvordan og når man vil oppnå dette målet. Det finnes ikke noen forvaltningsplan om langsiktig overlevelse av store rovdyr i dag. Derimot foreligger det en slik forvaltningsplan for fjellrev. NOAH mener det ikke er noe faglig eller juridisk grunnlag til å gjøre en slik forskjell mellom forvaltning av ville arter. Tvert imot er Norge forpliktet til å beskytte ulv, bjørn, jerv og gaupe på samme måte som fjellrev. NOAH mener at målet bør være å fjerne de potensielle uønskede effektene av at rovdyr kommer i kontakt med menneskelig aktivitet. Det er ikke målet at rovdyrene selv skal fjernes, slik rovviltnemnda ser ut til å ønske. Fokuset bør ligge på ikke-letal forebygging av tap av tamme husdyr, samt økt aksept og toleranse for de store rovdyrene.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – mål om langsiktig overlevelse av store rovdyr i Norge

Forvaltningsplanen har et konkret mål om å forvalte rovviltartene eksakt på bestandsmålene, dette er rovviltnemndas oppgave jf. rovviltforskriften og naturmangfoldloven, og Høyesterett har så langt konkludert med at denne forvaltningen er i tråd med internasjonale forpliktelser Norge har til å sikre overlevelsen til store rovdyr.

NOAH – for dyrs rettigheter – forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov

I denne delen av forvaltningsplanen har rovviltnemnda foreslått endringer de mener vil bedre oppnåelsen av den todelte målsetningen om både rovvilt og beitedyr i norsk natur. NOAH mener at ingen av disse forslagene vil bedre situasjonen for rovdyr i region 8. Tvert imot, ramser nemnda opp forslag som at det ikke bør være bestandsmål for gaupe i region 8, effektive uttak av binner i beiteprioriterte områder og effektivisering av kvotejakt, lisensfelling og skadefelling. NOAH ber om at rovviltnemnda skrinlegger denne delen av forvaltningsplanen, da den fremmer feilaktige påstander og dårlige holdninger til rovdyr. NOAH mener at nemnda går langt utover sitt mandat når de tar stilling for å skyte flere sterkt truede dyr. Etter NOAHs syn vil nemndas oppfordringer i forvaltningsplanen kunne være til skade på både dyrevelferden til de ville dyrene og dyrene på beite. Dersom nemnda ønsker å fremme kunnskapsbehov, bør dette i stedet fokusere på økt kunnskap om hvordan man kan hindre tap av husdyr uten at truede rovdyr skytes.

Det er svært alvorlig at en regional rovviltnemnd fremmer slike forslag. NOAH minner om at det verken er i samsvar med Bernkonvensjonen eller naturmangfoldloven å ty til skyting som hovedtiltak; myndighetene er forpliktet til å finne og igangsette andre ikke-letale løsninger og skyting kan påberopes kun unntaksvis. Rovviltnemnda tar ikke hensyn til rovdyrenes egenverdi, som bør innebære at forvaltningen i størst mulig grad må forsøke å unngå «skadefelling», og aktivt satse på å finne løsninger som legger til rette for sameksistens med og toleranse for ville dyr, herunder rovdyr. NOAH kan ikke finne et eneste tiltak i forvaltningsplanen som vil bedre situasjonen for rovdyr, eller som vil bidra til økt toleranse for rovdyr i befolkningen. NOAH er svært kritisk til hvordan rovviltnemnda håndterer situasjonen med tap av tamme husdyr til rovdyr. Dette viser at nemnda ikke er oppdatert på utviklingen innenfor dette feltet i forskningsmiljøer og i andre land i Europa. Det er svært kritikkverdigg at rovviltnemnda viderefører den feilaktige myten om at skyting av rovdyr er det eneste effektive tiltaket for å bevare beitedyr, mens forskningen sier at forebyggende tiltak uten skyting er langt mer effektivt.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov

Nemnda mener vi har begrunnet de forslagene vi har fremmet. Vi ser ikke at dette fremmer feilaktige påstander eller dårlige holdninger til rovdyr. Vi forholder oss til vårt mandat og forvalter etter gjeldende føringer. I dette kapitlet har vi begrunnede innspill til endringer vi mener ville bedre oppnåelsen av den todelte målsettingen om både rovvilt og beitedyr i norsk natur.

[Rulleringsprosessen](#)

ARV – Aktivt Rovdyrvern – rulleringsprosessen

Rovviltnemnda har i sitt planarbeid innhentet synspunkter og innspill fra diverse instanser, herunder beitenæringsinteresser, men verneforeningene er så vidt vites ikke kontaktet for innspill. Dette er kritikkverdig.

Nemndas svar på uttalelse fra Aktivt Rovdyrvern – rulleringsprosessen

Rovviltnemnda har sett det som svært viktig å nå ut til alle interessenter i prosessen med rullering av forvaltningsplan for rovvilt. Informasjon om prosessen har rovviltnemnda lagt ut på Statsforvalterens nettside, vi har annonsert oppstart av arbeidet i en rekke aviser over hele regionen, og vi har sendt informasjon til alle som har meldt sin e-postadresse til rovviltnemnda. Rullering av forvaltningsplan for rovvilt var ingen plutselig hendelse, nemnda hadde dette som tema på møter i flere år før prosessen kom i gang. Gjennom hele prosessen har saksfremstillinger og protokoller fra rovviltnemndas arbeid med forvaltningsplanen blitt lagt ut på nett, og de er sendt i e-post til alle som har meldt sin e-postadresse.

Oppstartkonferansen i Alta var bredt annonsert, deler av den kunne følges digitalt og flere verneinteresser var representert. Selv om nemnda hadde ønsket bredere deltagelse kan det nevnes at Norges Miljøvernforbund, NOAH, Naturvernforbundet i Finnmark, BirdLife Norge og Sabima var representert.

Berørte samiske interesser er kontaktet direkte for konsultasjoner, det er oppfølging av en lovpålagt oppgave.

At interessenter mener de ikke har fått anledning til å komme med innspill i hele prosessen med rullering av forvaltningsplanen, viser at nemnda ikke har nådd frem i vårt forsøk på å nå ut til alle vi ønsket med oppfordring om å medvirke.

BirdLife Norge – rulleringsprosess

Viser til sitt innspill av 18. juni 2022, og bemerker at organisasjonen ikke kan se å ha mottatt noen form for reaksjoner på nevnte notat.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – rulleringsprosess

Nemnda takker for innspill til rullering av forvaltningsplan for rovvilt forvaltningsregion 8

samt for notat av juni 2022 om kongeørn som skadegjører i Troms og Finnmark. Begge dokumentene ble tatt til informasjon i sak 44/22 på rovviltnemndas møte den 28.6.2022.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – kort høringsfrist

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord – kort høringsfrist

Reinbeitedistrikt 30A Oarjjabealli – kort høringsfrist

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – kort høringsfrist

Høringsfristen er satt til 14.02.2024, og vår høringsuttalelse er gitt innen høringsfristen. Det er verdt å merke seg at distriktet mottok denne henvendelsen via altinn.no den 28.12.2023.

Distriktet ønsker å informere statsforvalteren om at det oppleves som uheldig å sette høringsfristen til minimumstiden. Dette fordi at reinbeitedistriktet har et betydelig antall reineiere, og det er viktig at alle reineiere gis tilstrekkelig tid til å gi sine uttalelser. Distriktet vil helst sende inn reineiernes uttalelser som en samlet høringsuttalelse.

En høringsfrist på kun 6 uker gir ikke reinbeitedistriktstyret tilstrekkelig tid til å distribuere dokumentet til alle reineiere i distriktet. Dette anses som nødvendig for å følge en forsvarlig forvaltningspraksis i reinbeitedistriktet og for å imøtekomme reineiernes behov for å kunne delta i høringsprosessen.

Reinbeitedistriktet anmoder derfor statsforvalteren om å vurdere muligheten for å ha lengre høringstid ved eventuelle kommende høringer som berører reinbeitedistrikter, for å sikre en grundig og inkluderende deltakelse fra alle berørte parter.

Nemndas svar på uttalelse fra reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – kort høringsfrist

Rovviltnemnda takker for tilbakemeldingen, og vil vurdere muligheten for en lengre høringsfrist ved en senere anledning. Vi oppfordrer samtidig om å spille inn dette igjen tidlig i en ny prosess.

Generelle betraktninger

ARV – Aktivt Rovdyrvern – rovviltet har sin plass i naturen

Rovvilt er øverst på næringskjeden, de er renovatører og de bidrar til balanse og biologisk mangfold i økosystemet. Dyr og natur har en verdi i seg selv, ikke bare for menneskers kortsiktige vinning. Vi er gjennom avtaler og lovverk forpliktet internasjonalt og nasjonalt til å bevare rovviltet, vi er også etisk og moralsk forpliktet ovenfor kommende generasjoner.

Rovvilt utgjør en minimal trussel mot beitedyra sett i forhold til det store antallet beitedyr som dør på utmarksbeite av helt andre årsaker.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – rovviltet har sin plass i naturen

Halvparten av rovviltnemndas oppgave er å ivareta rovviltet, vi er bevisste denne forpliktelsen ovenfor naturen, oss selv og kommende generasjoner. Den andre halvparten av nemndas oppgave er å minimere tap av beitedyr og medfølgende konflikter forårsaket av rovvilt. I region 8 er rovvilt en meget vesentlig årsak til at sau og rein dør i utmark. Det er rovviltnemndas oppgave å fokusere på den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt, så må vi samtidig se til andre faktorer som påvirker beitedyr og rovvilt.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – jakt

Forskning viser at legal jakt senker terskelen for illegal jakt. Det å skyte rovvilt kan også virke mot sin hensikt, ved at området «åpnes» for streifdyr, eller ved at unge rovviltindivider lærer seg å preferere lette bytter slik som sau uten tilsyn.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – jakt

En av rovviltnemndas oppgaver er å forvalte rovviltbestandene på bestandsmålet, og det skal føres en tydelig differensiert forvaltning. Rovviltnemnda mener det er viktig å vurdere konsekvenser av grep i forvaltningen, samtidig er vi overbeviste om at fravær av forvaltning av rovviltet ikke hadde vært forenlig med at sau og rein skal utnytte beiteressursene i regionen.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – tap til rovvilt

Rapporterte tap ved søknad om erstatning synes sterkt overdrevet. Det er usannsynlig at rovviltbestandene skal gjøre så mye skade på tamme beitedyr som det påberopes. Viser til at det årlig påvises ca. 2000 drepte sau og rein i Norge, og sier at våre rovvilt utrykkes for disse.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – tap til rovvilt

Rovviltnemnda skal ivareta både rovvilt og beitedyr. Det er ikke rovviltnemnda som vurderer søknader om rovvilt erstatning.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – opplevd rovvilttrykk vs. faktisk jakttrykks konsekvens i form av natursorg

Rovviltnemnda er opptatt av hvordan «opplevd rovvilttrykk» påvirker folks psyke. I en tid med et voldsomt naturtap, klima- og naturkrise og en dramatisk tilbakegang av alle viltarter, herunder rovvilt, er det mange mennesker som kjenner på en økende klimasorg, naturangst og bekymring for naturen vår og alt liv i den. Vi vet at naturen er sterkt forringet allerede og vi plikter å ta vare på det vi har igjen av ville dyr og den naturen de lever i. Rovviltet er i så måte symbolarter som vi, i et av verdens rikeste land, bør vise at vi klarer å ta vare på og styrke til livskraftige bestander. Dette vil vi nyte godt av, men ikke minst fremtidige generasjoner av mennesker, og ville dyr.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – opplevd rovvilttrykk vs. Faktisk jakttrykks konsekvens i form av natursorg

Rovviltnemnda ser disse problemene, men den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt ser vi heller som en del av løsningen, enn som en del av problemet. Gjennom de siste 50 årene er bestandene av store rovvilt reetablert i store deler av Norge. Dette har vært en villet utvikling. Bestandsmålene for jerv, gaupe, bjørn og ulv er satt slik at de må sees i sammenheng med bestandene i våre naboland for å være livskraftige. Med noen justeringer, slik som at bestandsmålene for gaupe bør nåes der gaupa har naturlige byttedyr, mener nemnda det er mulig å ta vare på både rovviltet og beitenæringene.

I et økologisk bærekraftperspektiv mener vi det er klokt å spise sau og rein som henter maten sin i utmark, og gjennom beiting bidrar til artsmangfold. Dette erstatter litt av smitte- og sykdomsutsatte monokulturer som beslaglegger arealer og hvor kjemikalier

og kunstig næringstilførsel er nødvendig. Videre er det en del av selvforsyningen, og beitedyrene utgjør en viktig reserve ved en krisesituasjon med lokal matmangel. Det er raskt gjort å legge ned beiter i utmark, men det tar tiår å bygge opp igjen et beitelandskap og nye besetninger som «vet» hvor de skal beite. Hos beitedyr læres kunnskapen om hvor de finner de beste beitene fra mordyr til kalv og lam.

I tillegg til at beite i utmark gir mat uten nedbygging, og at dyrene utgjør en matberedskap, og at de bidrar til biologisk mangfold, så har beitedyrene eiere som bor i distriktene, som har generasjoners erfaringer og kunnskaper om naturen, som avhenger av, og bryr seg om den naturen beitedyrene bruker. Disse er viktige voktere mot forringelse av naturen.

Rovviltnemnda tror ikke vi kan vise frem noe glansbilde der rovvilt og beitedyr fredelig går side om side, men vi tror et flerbrukslandskap med plass til begge er det beste for mennesker og natur både nå og i fremtiden.

Birdlife Norge – vilt og natur er under sterkt negativt press

I utgangspunktet er BirdLife Norges standpunkt at våre gjenværende naturområder er og har over lang tid vært under meget sterkt, negativt press, trass i at Norge har ratifisert og sluttet seg til et generelt internasjonalt ansvar (FN-avtalen), har akseptert omfattende ansvar i global målestokk for våre naturområder som helhet, og for de av våre villlevende fugle- og dyrearter som har vært etterstrebet til og til dels over grensen av utryddelse. De fleste rovviltarter hører med blant disse. BirdLife Norge er av den oppfatning at det er akutt behov for skjerpet oppmerksomhet og tiltak for å sikre våre gjenværende naturområder og tilhørende arter, og at det er avgjørende viktig at de vedtak om lover, forskrifter og regelverk som er gjort, blir lagt til grunn for reviderte forvaltningsplaner. Det er også BirdLife Norges oppfatning at foreliggende forslag til revidert forvaltningsplan for rovvilt i Region 8 ikke har et slikt utgangspunkt for sitt forslag. Derfor blir de fleste merknader til planen negative og korrigerende. Ut fra BirdLife Norges faglige vinkling er det naturlig at våre kommentarer ut over de prinsipielle, knyttes konkret til forvaltning av kongeørn, delvis også for havørn som utrolig nok fremdeles og som en av de mest detaljert undersøkte av våre fuglearter, nasjonalt og internasjonalt, uten at det foreligger en eneste dokumentasjon på skadevoldelse over for beitedyr. Innspillsnotatet følger planforslagets struktur: Strategier: BirdLife Norge merker seg uttalt behov for «pålitelig bestandsberegning», som også omfatter kongeørn og havørn – to av våre best kartlagte og bestandsregistrerte fuglearter. Derfor kommenteres dette på flere steder i notatet. Virkemidler: I notatet går BirdLife Norge nærmere inn på flere deltema innafor dette avsnittet. Her og på flere andre steder i planforslaget omtales erfaringsbasert kunnskap og tradisjonskunnskap som fundamentale og med et inntrykk av at slik kunnskap er mer reell og viktigere enn fagkunnskap og vitenskapelig basert kunnskap. Dette tema er derfor kommentert på flere steder i innspillsnotatet. Bestandsestimater og bestandsvurderinger: Dette er gitt spesiell oppmerksomhet i planforslaget og er derfor kommentert tilsvarende konkret fra BirdLife Norge, både i innspillsnotat og ved henvisning til andre notater og faktaopplysninger. Skadeomfang, dokumentasjon, erstatningsgrunnlag og -utbetalinger: Dette er også tema som er kommentert i notatet og i andre vedlegg til dette brevet, med spesiell etterlysning av dokumentert faktagrunnlag i Region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – vilt og natur er under sterkt negativt press

Nemnda takker for en grundig uttalelse fra BirdLife Norge. Vi har svart ut mer konkret og begrunnet våre valg der BirdLife Norge har kommentert til planforslaget.

Dyrøy kommune – planen må brukes aktivt i forvaltningen

Dyrøy kommune takker for muligheten til å gi innspill knyttet til revideringen av forvaltningsplan for rovvilt i region 8. En aktiv og kunnskapsbasert forvaltning er viktig for å sikre at beitenæring og rovvilt kan leve bærekraftig side om side. Vi mener det fremlagte forslaget om forvaltningsplan for rovvilt er godt utarbeidet og har et godt helhetsinntrykk. Vi ønsker i likhet med landbruksnæringen i Dyrøy kommune å påpeke at for at planen skal ha en effekt, så må den bli benyttet aktivt i fremtidig forvaltning, noe vi har forventninger om at den vil bli.

Nemndas svar på uttalelse fra Dyrøy kommune – planen må brukes aktivt i forvaltningen

Rovviltnemnda takker for støtten og for tilliten til at planen blir brukt aktivt i fremtidig forvaltning. Nemnda vil gjøre vårt beste for å oppnå dette.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – nemndas habilitet

Viser til leserbrev fra Naturvernforbundet i Nordland, hvor Hege Loholt og Tage Vedal i 2017 skrev at

«Rovviltnemnda skal ha en sammensetning som er representativ for befolkningen, nemnda skal ikke ensidig representere og fremme beitenæringens interesser. Rovviltnemnda skal respektere og ivareta nasjonale bestandsmål for store rovdyr samt til enhver tid gjennomføre en statlig forvaltning innenfor Stortingets eksakte rammer».

Rovviltnemnda har et konfliktdempende mandat og en uttalt tosidig målsetting. Dette ivaretas ikke når kun næringsinteressene hensyntas. Når nemnda uttrykker ønske om lavere bestandsmål for flere av rovviltartene i regionen, reiser dette tvil rundt nemndas habilitet. Nemnda kan fremstå som en politisk obstruksjon hvor beiteområdene, aldri rovdyras biologiske behov, har satt premissene for utarbeidelsen av ny forvaltningsplan.

Rovviltnemndene består av medlemmer med økonomiske, jakt- og næringsinteresser som konflikterer med rovdyras behov. Mange av dem ønsker rovdyra helt bort fra sin region fordi de har sauer eller rein på utmarksbeite og kan derfor oppfattes som inhabile.

ARV mener nemndene med deres sammensetning, og ved sine rovdyrnegative vedtak er inhabile. At nemndene bør avvikles og erstattes av fagpersoner. Forvaltningsplanforslaget fra rovviltnemnda illustrerer dette synet.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – nemndas habilitet

Nemnda finner det ikke riktig å være den som argumenterer mot en påstand om at vi er inhabile. Vi respekterer at dette synet finnes, og da er det bra det løftes frem, så får andre vurdere.

BirdLife Norge – Statistiske oppsummeringer

Statistiske oppsummeringer som Rovviltnemnda i Region 8 bør ta inn over seg som et viktig tema ved slutføring av ny plan for rovviltforvaltning i Region 8: BirdLife Norge ser det som viktig at det ved rullering og revidering av rovviltforvaltningsplanen foretas en oppsummering av offentlig tilgjengelig tallmateriale for rovviltskade og erstatningsutbetalinger i regionen. Dette både for å dimensjonere rovviltproblemene og for å vurdere forvaltningspraksis innfor nemndas ansvarsområde. Det omfatter følgende:

Tabell 1: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte

kadaverfunn

Tabell 2: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 3: Tamreindrift i Norge - Kalvingsprosent og tapsprosent av kalver

Tabell 4: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte kadaverfunn

Tabell 5: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 6: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Troms versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 7: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Finnmark versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 8: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 og Troms i forhold til Norge totalt

BirdLife Norge utfordrer Rovviltnemnda i Region 8 til å vurdere dokumentasjonen som disse tabellene viser, først og fremst hvordan dette kan benyttes for å dimensjonere kongeørna som skadegjørere i nemnda sitt forvaltningsområde, deretter vurdere talla og forvaltningspraksis i forhold til erstatningsforskriftens bestemmelser om grunnlaget for erstatningsutbetaling for tap av beitedyr til fredet rovvilt, så vurdere tapsproblem fra Åkerøya i Harstad i perioden 2003-2017 i forhold til dyrevelferdslov og småféforskriften generelt og spesielt til forskriftens § 18 om Utedrift, avslutningsvis vurdere statistikken for utbetalte erstatninger for kongeørnskader for sau og lam i forhold til erstatninger for landet som helhet, og endelig en oppsummering av hva dette forteller om kongeørna som skadegjørere på sau og lam i Region 8 og i særdeleshet for Troms fylke.

For ordens skyld: BirdLife Norge bemerker at statistikkene for kongeørnskade på rein og først og fremst reinkalv, betrakter organisasjonen som meget nyttige tall for å kunne identifisere årsakene til store og konsentrerte tap av reinkalv i de mest utsatte områdene for eventuelt også å kunne finne fram til hvordan disse kan løses gjennom forvaltningsmessige tiltak. Sammenlignende studier mellom de ulike reindistriktene med betydelige variasjoner i kalvetap bør kunne gi tilsvarende grunnlag for mulige tiltak også der. Med tamreindrifta som en integrert del av naturgitte økosystem i reindriftsområdene er det viktig å finne fram til en sameksistens mellom tamreindrift og en kongeørnbestand i balanse.

Merk ellers: BirdLife Norge aksepterer fullt ut gjeldende bestemmelser for skadefellingsforskriften så langt det gjelder kongeørn.

Tabell 1: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte kadaverfunn

Reindriftsår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Kalv	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2022-2023	6336	6681	32,6 %	947	291	30,70 %	4,36 %
2021-2022	7709	8148	35,6 %	1082	371	34,29 %	4,57 %
2020-2021	7901	8393	36,3 %	1207	518	42,92 %	6,17 %
2019-2020	6306	6653	33,8 %	820	263	32,70 %	3,95 %
2018-2019	5814	6057	33,6 %	780	236	30,26 %	4,06 %
2017-2018	7246	7513	34,9 %	1213	414	34,13 %	5,71 %
2016-2017	4595	4746	27,2 %	676	157	23,22 %	3,31 %
2015-2016	4776	5021	28,1 %	902	259	28,71 %	5,16 %
2014-2015	4587	4777	24,7 %	815	256	31,41 %	5,36 %
2013-2014	4337	4619	22,4 %	1092	257	23,53 %	5,56 %
2012-2013	5449	5706	23,5 %	1501	298	19,85 %	5,22 %
2011-2012	3830	4264	21,6 %	867	158	18,22 %	3,71 %
2010-2011	4802	5076	24,1 %	1244	199	16,00 %	3,92 %
2009-2010	4172	4339	22,0 %	1066	192	18,01 %	4,42 %
2008-2009	3632	4314	20,8 %	1282	227	17,71 %	5,26 %
2007-2008	3502	3613	25,0 %	818	153	18,70 %	4,23 %
2006-2007	2763	3190	20,6 %	950	174	18,32 %	5,45 %
2005-2006	2829	2999	22,2 %	770	174	22,60 %	5,80 %
18 år	90586	96109	27,5 %	18032	4660	25,84 %	4,85 %

Kilde: Rovbase.no

Totalt erstatta rein som «drept av freda rovvilt» i perioden: 349.961 dyr
 Av dette kadaverdokumentert: 18.032 dyr = 5,15 %

Tabell 2: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Reindriftsår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Kalv	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2022-2023	5186	5499		545	204	37,3 %	3,7 %
2021-2022	6459	6853		728	297	40,8 %	4,3 %
2020-2021	6667	7109		678	376	55,5 %	5,2 %
2019-2020	5157	5446		478	188	39,3 %	3,5 %
2018-2019	4838	5031		471	199	42,3 %	4,0 %
2017-2018	6329	6578		672	343	51,0 %	5,2 %
2016-2017	3701	3833		371	125	33,7 %	3,3 %
2015-2016	3906	4127		519	195	37,6 %	4,7 %
2014-2015	3861	4049		503	207	41,2 %	5,1 %
2013-2014	3695	3968		775	216	28,9 %	5,4 %
2012-2013	4765	5010		1004	236	23,5 %	4,7 %
2011-2012	3197	3620		591	124	21,0 %	3,4 %
2010-2011	4085	4350		814	157	19,3 %	3,6 %
2009-2010	3574	3723		656	143	21,8 %	3,8 %
2008-2009	2980	3654		893	192	21,5 %	5,3 %
2007-2008	3013	3120		515	123	23,9 %	3,9 %
2006-2007	2094	2516		591	142	24,0 %	5,6 %
2005-2006	2165	2322		447	131	29,3 %	5,6 %
18 år	75672	80808		11251	3598	32,0 %	4,5 %

Kilde: Rovbase.no

Tabell 3: Tamreindrift i Norge - Kalvingsprosent og tapsprosent av kalver

Reindriftsområde	Simler	Kalv fødd	Kalv merka	Kalvings-%	Produsert
Reindriftslagene	8.779	8.348	7.891	95 %	90 %
Sør-Tr./Hedm.	10.683	10.117	8.595	95 %	80 %
Øst-Finnmark	56.585	50.055	33.749	88 %	60 %
Nord-Trøndelag	10.864	10.228	5.540	94 %	51 %
Vest-Finnmark	62.513	54.810	27.222	88 %	44 %
Troms	8.953	8.183	3.833	91 %	43 %
Nordland	9.977	9.341	3.721	91 %	37 %
Totalt	168.354	151.082	90.551	90 %	54 %

Kilde: Ressursregnskap for reindriftsnæringen 2021-2022

Tabell 4: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte kadaverfunn

Beiteår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	2225	2238	12,8 %	1126	148	13,1	6,6 %
2022	1921	1925	11,9 %	1023	150	14,7	7,8 %
2021	1652	1653	9,8 %	1083	146	13,5	8,8 %
2020	1313	1319	8,9 %	1006	147	14,6	11,1 %
2019	1362	1363	7,8 %	1263	145	11,5	10,6 %
2018	1253	1254	7,4 %	1617	99	6,1	7,9 %
2017	1259	1276	6,9 %	1626	113	6,9	8,9 %
2016	1381	1400	7,9 %	1513	115	7,6	8,2 %
2015	1655	1685	8,3 %	1692	178	10,5	10,6 %
2014	1637	1664	7,0 %	1756	160	9,1	9,6 %
2013	2328	2387	7,7 %	2322	215	9,3	9,0 %
2012	2107	2148	8,0 %	1806	208	9,0	9,7 %
2011	1826	1850	6,1 %	1943	206	10,6	11,1 %
2010	1465	1504	4,6 %	2252	217	9,6	14,4 %
2009	1317	1362	4,0 %	2681	214	8,0	15,7 %
2008	923	952	3,0 %	2029	130	6,4	13,7 %
2007	1321	1352	3,4 %	2946	145	4,9	10,7 %
2006	1094	1122	2,9 %	2812	138	4,9	12,3 %
18 år	28040	28454	6,4 %	32506	2874	8,8	10,1 %

Kilde: Rovbase.no

I alt erstatta 2006-2023 drept av freda rovvilt: 447.030 I alt erstatta lam: 366.707

Tabell 5: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Beiteår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	633	633	33,4 %	90	18	20,0 %	2,8 %
2022	428	428	32,1 %	71	3	4,2 %	0,7 %
2021	383	383	27,2 %	86	12	14,0 %	3,1 %
2020	294	296	29,5 %	36	7	19,4 %	2,4 %
2019	332	332	26,6 %	82	10 (1)	12,2 %	3,0 %
2018	435	435	32,0 %	158	6	3,8 %	1,4 %
2017	418	418	26,6 %	72	12 (1)	16,7 %	2,9 %
2016	549	563	37,5 %	66	11 (1)	16,7 %	2,0%
2015	568	581	27,7 %	135	19 (1)	14,1 %	3,3 %
2014	394	413	26,3 %	38	19 (4)	50,0 %	4,6 %
2013	479	509	26,9 %	98	31 (18)	31,6 %	6,1 %
2012	566	597	25,3 %	94	22 (9)	23,4 %	3,7 %
2011	248	268	12,6 %	127	31 (20)	24,4 %	11,6 %
2010	237	267	9,2 %	126	21 (9)	16,7 %	7,9 %
2009	245	283	8,2 %	151	40 (27)	26,5 %	14,1 %
2008	163	188	4,8 %	203	14 (5)	6,9 %	7,4 %
2007	123	139	3,1 %	207	9 (3)	4,3 %	6,5 %
2006	100	111	2,3 %	162	9 (2)	5,6 %	8,1 %
18 år	6598	6847	16,7 %	2002	294 (100)	14,7 %	4,3 %

Kilde: Rovbase.no

I parentes kolonnen for kongeørn 2006-2019: Kadaverfunn frå Harstad, alle (100 dyr)33,4 i perioden 2006-2017 frå Åkerøya i Harstad.

Tabell 6: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Troms versus dokumenterte kadaverfunn

Reindrifår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	565	565	40,2 %	53	13 (0)	24,5 %	2,3 %
2022	407	407	40,5 %	26	2 (0)	7,7 %	0,5 %
2021	323	323	29,8 %	67	10 (0)	14,9 %	3,1 %
2020	247	247	29,0 %	32	6 (0)	18,8 %	2,4 %
2019	257	257	28,8 %	44	4 (1)	9,1 %	1,6 %
2018	387	387	35,8 %	132	5 (0)	3,8 %	1,3 %
2017	370	370	32,5 %	60	9 (1)	15,0 %	2,4 %
2016	541	554	45,6 %	50	9 (1)	18,0 %	1,6 %
2015	562	575	43,5 %	43	17 (1)	39,5 %	3,0 %
2014	391	410	33,5 %	27	18 (4)	66,7 %	4,4 %
2013	479	509	35,7 %	85	31 (18)	36,5 %	6,1 %
2012	566	597	35,0 %	74	22 (9)	29,7 %	3,7 %
2011	245	265	20,4 %	52	30 (20)	57,7 %	11,3 %
2010	228	258	11,3 %	69	21 (9)	13,0 %	8,1 %
2009	221	259	11,5 %	80	38 (27)	47,6 %	14,7 %
2008	163	188	6,4 %	114	14 (5)	12,3 %	7,4 %
2007	123	139	3,7 %	127	9 (3)	7,1 %	6,5 %
2006	100	111	2,9 %	117	8 (2)	6,8 %	7,2 %
18 år	6175	6421	20,9%	1252	266 (100)	21,2 %	4,1 %

Kilde: Rovbase.no

Tabell 7: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Finnmark versus dokumenterte kadaverfunn

Reindrifftsår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	68	68	13,8 %	37	5	13,5 %	7,3 %
2022	21	21	6,4 %	45	1	2,2 %	4,8 %
2021	63	63	19,4 %	19	2	10,5 %	3,2 %
2020	47	49	32,7 %	4	1	25,0 %	2,0 %
2019	75	75	21,2 %	38	6	15,8 %	8,0 %
2018	48	48	17,3 %	26	1	3,8 %	2,1 %
2017	48	48	11,3 %	12	3	25,0 %	6,3 %
2016	8	9	3,1 %	16	2	12,5 %	22,2 %
2015	6	6	0,8 %	92	2	2,2 %	33,3 %
2014	3	3	0,7 %	11	1	9,1 %	33,3 %
2013	0	0	0	13	0	0	0
2012	0	0	0	20	0	0	0
2011	3	3	0,4 %	75	1	13,3 %	33,3 %
2010	9	9	1,5 %	57	0	0	0
2009	24	24	2,0 %	71	2	2,8 %	8,3 %
2008	0	0	0	89	0	0	0
2007	0	0	0	80	0	0	0
2006	0	0	0	45	1	2,2 %	0
18 år	423	426	4,2 %	750	28	3,4 %	6,6 %

Kilde: Rovbase.no

Tabell 8: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 og Troms i forhold til Norge totalt

Beiteår	Region 8/Norge	Troms/Norge
2023	28,3 %	25,4 %
2022	22,2 %	21,1 %
2021	23,1 %	19,5 %
2020	22,4 %	18,7 %
2019	24,4 %	18,9 %
2018	34,7 %	30,9 %
2017	32,8 %	29,0 %
2016	40,2 %	39,6 %
2015	34,5 %	34,1 %
2014	24,8 %	24,6 %
2013	21,3 %	21,3 %
2012	27,7 %	27,7 %
2011	14,5 %	14,3 %
2010	17,6 %	17,2 %
2009	20,8 %	19,0 %
2008	19,7 %	19,7 %
2007	10,3 %	10,3 %
2006	9,9 %	9,9 %
18 år	24,1 %	22,6 %

Kilde: Rovbase.no

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – Statistiske oppsummeringer

Det er Statsforvalteren som vurderer søknader om rovwilterstatning, og dyrevelferdsloven samt vurderinger om utedrift er det Mattilsynet som har kompetanse på. Tamreindrift i region 8 utgjør omkring 76 prosent av landets tamrein. Vi ser at over 18 år er omkring 84 prosent av erstattede rein fra region 8. Nemnda ønsker mer

kunnskap om tapsårsaker. Er det for eksempel mange kongeørner som konsentreres om nordkalottens største kalvingsområder for rein i kalvingstiden? Hvor mye rein som dokumenteres drept av kongeørn variere mellom år, mange faktorer vil spille inn her, både faktorer som påvirker reinen, kongeørnen og reineiers mulighet til å finne kadaver, slik som skuterføre inn i kalvingsperioden og føring for å samle reinen.

Rovviltnemnda vurderer at det er som forventet at en noe mindre andel av de dyrene som erstattes til kongeørn enn til andre rovviltarter er dokumentert. Dette fordi vi forventer at kongeørn i større grad tar de minste byttedyrene, disse blir også raskest oppspist ute i naturen, og det er vanskeligere å gjenfinne disse.

Det er tydelig at det i region 8 erstattes til kongeørn en langt høyere andel av de sau og lam som slippes på utmarksbeite, enn hva som gjøres i resten av landet. Situasjonen som var på Åkerøya synes godt i statistikken for Troms, for region 8 og for hele landet. Her ble det dokumentert et stort antall ettårige søyer som drept av kongeørn, disse ble erstattet med direkte hjemmel i erstatningsforskriften, rovviltnemnda forventer at disse også var med på å sannsynliggjøre kongeørn for tap der tapsårsak ikke var dokumentert.

Nemnda gjør oppmerksom på at det i hele denne perioden har vært mulighet til å gi rovviltstatning til uspesifisert fredet rovvilt. Hvor stor andel av de erstattede tapene som er satt på uspesifisert fredet rovvilt har variert en del mellom fylker og år. Videre vil vi forvente at differensiert forvaltning i denne perioden har gitt en trend der tapene av sau og lam til jerv og bjørn har gått ned i region 8.

Utover den ekstraordinære situasjonen på Åkerøya, så registrerer rovviltnemnda talldataene. Nemnda kan ikke ut fra disse konkludere med hva dette forteller om kongeørn som skadegjører i Troms og Finnmark. Derfor ønsker vi mer forskning på kongeørnas betydning som skadegjører på rein og sau i region 8, samt på faktorer som kan tenkes å påvirke dette bildet, slik som tilstedeværelse av havørn.

8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – ørn

Ørn har fått lite rom i planen, men det er positivt at dere har involvert både kongeørn og havørn selv om havørna ikke er omfattet av rovviltforskriften eller av rovviltnemndas myndighet. Vi oppfordrer rovviltnemnda til å jobbe aktivt med å få rovviltforskriften til å også omfatte havørn, da den har interaksjoner med beitedyra, og da særlig mindre beitedyr. Vi oppfordrer også rovviltnemnda om å inkludere utarbeidelse av bestandsmål og derav også bestandsregulering av både kongeørn og havørn regionalt og derav også nasjonalt. Dette vil gi et økt behov for bestandsregistrering og kartlegging. Men kan forhindre unødvendig skade og bedre dyrevelferden for beitedyra, men også ørnebestandene. Ved skade på beitedyra påført av ørna er det vanskelig å spore det tilbake til et konkret individ grunnet ferdsel i lufta. Det bør allikevel ikke være til hinder for at en skadefellingstillatelse gis. Og bør også presiseres i planen.

Nemndas svar på uttalelse fra 8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – ørn

Nemnda ønsker mer forskning om hvordan både kongeørn og havørn har interaksjoner

med beitedyra. Vi ønsker et prosjekt med aktiv forvaltning av kongeørn innen et område. Først når vi vet mer om ørnenes interaksjoner med beitedyra kan vi anbefale eventuelle endringer i rovviltforskriften. Så må vi presisere at vi har mye kunnskap om ørnebestandenes størrelse, men mer begrenset kunnskap om hvordan de ikke territorielle ørne fordeler seg utover regionen.

Finnmark Bondelag – tynnslitt tillit til rovviltforvaltninga

Finnmark Bondelag erfarer at tilliten til rovviltforvaltninga er tynnslitt og i enkelte tilfeller helt fraværende. Oppfølgingen av rovviltforliket fra 2011 er feilslått sett fra Finnmark. Man har lyktes med å bygge opp rovviltbestandene, men ikke å sikre grunnlaget for beitenæringene. Hovedproblemet består i at antallet rovvilt er mye større enn det som er dokumentert, at ordningen med skadefelling i de beiteprioriterte områdene ikke fungerer og at sau og lam tapt til rovvilt ikke erstattes fullt ut.

Det er med andre ord behov for å ta grep som gjenoppretter tilliten til rovviltforvaltninga, og som sikrer at beitenæring i beiteprioriterte områder prioriteres i tråd med rovviltforliket. For sauenæringa i Finnmark er det viktig at rovviltnemnda bruker sitt handlingsrom fullt ut for å sikre beitenæringenes framtid.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – tynnslitt tillit til rovviltforvaltninga

Rovviltnemnda jobber for bedre metoder for bestandsberegning og for å bedre forklare og bygge tillit til de metodene som brukes. Nemnda jobber for mer effektive skadefellingslag og vi setter grensene for den differensierte forvaltninga og gir føringer for annen rovviltforvaltning i regionen. Vi kan gi støtte til tiltak for bedre å dokumentere tapsårsaker, og støtte til tiltak som avverger tap. Vi forsøker å sammenfatte tilgjengelig kunnskap til en forvaltning som på best mulig måte ivaretar det todelte målet om både beitedyr og rovvilt i region 8.

Finnmark Bondelag – spesielle geografiske forhold i Finnmark

I Finnmark er det ressurskrevende å finne kadaver og dokumentere tilstedeværelse av bjørn. Det er store områder med lange avstander, krevende geografi og beiteområde med lite utbygd veinett. Det er også etter vårt syn begrensede ressurser i SNO i Finnmark. Finnmark Bondelag er fornøyd med at SNO i Finnmark ble styrket i statsbudsjettet for 2024, men mener det fortsatt er behov for at SNO bør styrkes ytterligere. En bedre godtgjøring til rovviltkontaktene bør være en del av denne styrkingen.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – spesielle geografiske forhold i Finnmark

Rovviltnemnda takker for innspillet. Vi har støttet hårfelleprosjekter for å bedre overvåkingen av bjørn. Også nemnda ønsker mer ressurser og et større ansvar for overvåking og registrering til SNO. Videre at SNO/rovviltkontakter i større grad kan gjøre kadaverundersøkelser ute i felt, heller enn at kadavrene tas ned for undersøkelse.

Finnmark bondelag – erstatningsordningene må dekke de reelle rovvilttapene

I A-områdene er det bondens ansvar å tilrettelegge for at beitedyr ikke blir tatt av rovvilt. I rovviltnemndas forslag til ny forvaltningsplan er dette ansvaret ikke redegjort for i B-området. I dagens forvaltningspraksis er det bonden som bærer bevisbyrden også der. Dagens

dokumentasjonskrav er veldig strengt, og det blir ofte avvist som rovdyrskader. Er det noe som helst usikkerhet vedrørende hvorvidt det er rovdyr involvert, får ikke bonden kompensert for det reelle økonomiske tapet. Mange bønder opplever også ofte å ikke bli trodd av forvaltningen og lar være å søke om erstatning.

I 2023 ble under halvparten av saueneøringas reelle rovdyr tap dekket. I tillegg til det direkte økonomiske tapet bruker de berørte saueierne også betydelige ressurser på å dokumentere skader og skrive søknader. Dette er ekstremt ressurskrevende for sauebønderne, og Finnmark Bondelag antar at dette motsvares av en betydelig administrativ ressursbruk hos statsforvalteren. I en tid med mangel på arbeidskraft og et misforhold mellom de oppgavene statsforvalteren har og de ressursene som stilles til rådighet, vil det være i både næringas og forvaltningens interesse å effektivisere arbeidet med å dokumentere og utmåle rovdyrerstatning.

Finnmark består av enorme areal og har en kort sommer. Beiteslipp, våronn, slåttearbeid og innsanking må skje i løpet av periode som er mye kortere sammenlignet med lenger sør i landet. Dette er forhold som gjør det ekstra krevende for bonden å finne kadaver og dokumentere rovdyr tap. Finnmark Bondelag mener derfor det er gode grunner til at Finnmark bør ha andre krav til dokumentasjon, alternativt at det settes i gang et prøveprosjekt i Finnmark med sikte på å få på plass en praksis som reduserer ressursbruken på begge sider av bordet.

Finnmark Bondelag mener også at man bør se på hvordan ny teknologi kan bidra til å lette bondens dokumentasjonskrav og forvaltningens kontrollbehov og totalt sett bidra til mer kostnadseffektive løsninger.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark bondelag – erstatningsordningene må dekke de reelle rovdyr tapene

Formålet med forskrift om rovwilt erstatning for husdyr er å erstatte dyreeierens tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovwilt. Forskriften skal også medvirke til å redusere tapene av husdyr på beite.

Nemnda vil legge til et punkt 11. under forskningsbehov:

Nemnda ser at ressursbruken er stor både for beitenæring, SNO og rovwiltforvaltning. Vi ønsker et prøveprosjekt med sikte på å få på plass en praksis som reduserer ressursbruken for både dyreeier, SNO og rovwiltforvaltninga. Kan ny teknologi bidra til mer kostnadseffektive løsninger?

Finnmark bondelag – oppsummert

Finnmark Bondelag mener at forslaget til ny forvaltningsplan er et godt utgangspunkt for en realitetsorientert plan for forvaltning av fredet rovwilt. Det er avgjørende at dette følges opp gjennom god forvaltningspraksis.

Statsforvalteren må ta ansvar for at forvaltningsplanen følges, rovwiltforliket av 2011 blir fulgt opp i sin helhet i region 8 og melde fra til sin oppdragsgiver når enkeltbestemmelser står i veien for at den todelte målsettinga ikke nås.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark bondelag – oppsummert

Takker for støtten. Ja det er en forutsetning at planen blir fulgt.

Finnmark sau og geit – Sau, storfe og rein er basis for bosetning

Sau, storfe og rein er basis for bosetning i Finnmark utenfor byene. Området er næringssvakt og svært strategisk viktig for Norge.

Landbruket trenger forutsigbarhet, og det må vises gjennom politisk handling.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – Sau, storfe og rein er basis for bosetting

Nemnda er enig.

Finnmark sau og geit – forslaget til forvaltningsplan er et godt utgangspunkt

Finnmark Sau og Geit mener at forslag til ny forvaltningsplan er et godt utgangspunkt for en realitetsorientert plan for forvaltning av fredet rovvilt. Det springende punktet blant våre medlemmer er at det er viktig å ha en god plan i bunn, men det er avgjørende at dette følges opp igjennom en realistisk forvaltningspraksis.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – forslaget til forvaltningsplan er et godt utgangspunkt

Nemnda er ening.

Finnmark sau og geit – Statsforvalteren og rovviltforliket

Statsforvalteren er ansvarlig for at Rovviltforliket av 2011 blir fulgt opp og at regional forvaltningsplan følges.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – Statsforvalteren og rovviltforliket

Hele rovviltforvaltningen er ansvarlig for rovviltforvaltningen som rovviltforliket av 2011 er en del av. Regional forvaltningsplan for rovvilt er en del av denne forvaltningen.

Foreningen våre rovdyr – Troms og Finnmark er naturlig utbredelsesområde for de store rovdyrene

Region 8, som omfatter fylkene Troms og Finnmark, består av store naturområder med relativt lav befolkningstetthet. NINA har kartlagt at region 8 huser gode habitater for alle de store rovdyrene. Naturmangfoldloven § 5 slår fast at artene og deres genetiske mangfold skal ivaretas på lang sikt og at artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

Vi vil også legge til at de siste årene har tallene både for påviste og erstattede tap av sau til fredet rovvilt gått betydelig ned. De siste ti årene er tap av sau og lam til gaupe mer enn halvert. Sauenæringen som helhet er livskraftig og det slippes årlig mer enn to millioner sau på utmarksbeite. Når det gjelder rovdyrene så er det i dag færre enn 1000 individer av alle de fire store rovdyrene til sammen. De norske rovviltnemndene har et altfor høyt fokus på rovdyrene som «problemer» og bruker i alt for stor grad felling av rovdyr som middel for å

imøtekomme opplevde problemer fra beitenæringa sin side. Vi savner anerkjennelse av rovdirene som viktige brikker i norske økosystemer og en kunnskapsbasert forvaltning der man ikke sår tvil om kunnskapsgrunnlaget som er fremskaffet gjennom tverrfaglig forskning på biologi og samfunnsfaglige aspekter knyttet til store rovdyr.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – Troms og Finnmark er naturlig utbredelsesområde for de store rovdirene

Nemnda opplever at vi forholder oss til gjeldende lovverk og føringer, vi jobber for både rovvilt og beitedyr. Generelt har vi god tillit til de resultater som forskning på rovvilt i region 8 viser. Imidlertid mener vi det er sunt å stille kritiske spørsmål til både metoder og tolkning av resultater. Vi opplever at vi har god dialog med forskningsmiljøer og får gode svar på våre spørsmål. Så er det gjerne slik at når vi får svar på et spørsmål, så dukker det opp nye spørsmål.

Foreningen våre rovdyr – streifende ulv

I region 8 ser vi av og til at streifende ulv kommer inn fra øst. Dette er ofte ulv som blir karakterisert som genetisk viktig da de kommer med nye gener som bestanden i Norge sårt har behov for. Forskning viser at om bestanden i Norge skal klare å holde seg frisk og ikke forsvinne fra norsk fauna, så er man avhengig av et nytt tilskudd av ulv med nye gener hvert femte år. I tillegg må de genetisk viktige ulvene etablere seg med make og deres avkom må igjen få avkom for at de nye genene skal ha noe innvirkning på bestanden. Det understrekes også at dette er det som er nødvendig for å sikre et minimum av genetisk integritet, og det er behov for enda større grad av tilførsel av "friske" gener for å oppnå mer naturlig genetisk struktur hos ulv.

Gjennom forvaltningen ser man derimot at det gis fellingstillatelse så fort en streifende ulv befinner seg i regionen. Og fellingstillatelsen gis gjerne før genetisk status er analysert. Dermed risikere man å skyte et genetisk viktig individ som bestanden i Norge er helt avhengig av. I region 8 må det derfor i mye større grad beregnes og tas hensyn til at man med jevne mellomrom vil ha streifende ulv i området som vil trekke videre sørover. Det finnes ingen områder i Norge som skal være fritt for streifende rovdyr og det må næringene også ta hensyn til. Næringer som er avhengig av naturbruk, må også ta hensyn til naturlig forekommende arter. Om det skulle bli dokumentert streifende rovdyr, er det fornuftig å iverksette forebyggende tiltak som for eksempel hyppigere tilsyn med dyrene og bruk av beredskapsbeite som kommunene bør ha en plan for. I tillegg bør det være et krav at det samles inn DNA-prøver før jakt iverksettes.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – streifende ulv

Nemnda har myndighet til å sette kvote for betinget skadefelling av ulv. I det enkelte tilfelle er det Statsforvalteren som innenfor fastsatt kvote vurderer om skadefelling er nødvendig. Det skal alltid gjøres vurderinger om genetisk viktige individer. Region 8 utgjør den vestlige ytterkanten på utbredelsesområdet til den finsk-russiske ulvestammen. Individer i region 8 er derfor med stor sannsynlighet fra denne stammen, som også har utbredelse lengre sør i Finland, nærmere utbredelsesområdet til den skandinaviske ulvestammen.

Foreningen våre rovdyr – konklusjon

Rovviltnemnda må fortsatt legge inn større vilje til å nå bestandsmålet for både gaupe og bjørn. Nemndas virksomhet bør også i større grad reflektere den statlig finansierte og tverrfaglige forskningen på store rovdyr i Norge.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – konklusjon

Det er vår oppgave å forvalte rovviltartene på bestandsmålene. Dette forsøker vi gjennom differensiert forvaltning, kvotevedtak og forebyggende tiltak. For gaupe har registrert antall familiegrupper vært 6, 9 og 11 for årene 2022, 2023 og 2024. Det er ikke lett å beregne ved hvilken bestand en ved neste registreringssesong vil få registrert nøyaktig 10 hunngauper med unger. Registrert bjørnebestand vokser sakte mot bestandsmålet.

Vi bruker forskningen som et viktig verktøy i vår forvaltning, og forstår ikke hvordan vi i større grad skal kunne reflektere denne.

Indre Lyngenfjord beitelag – erstatning og dokumentering

Vi har erfart at det i perioder med opplæringsjakt av unger gir større skader på beitedyr. I tillegg erfarer vi at skadene som blir påført beitedyrene under opplæringsjakt i større grad er utypiske for de representative rovdyrene. Dette gjør det utfordrende å dokumentere tapene, samtidig som at tapene er store. Disse to faktorene i kombinasjon gir svært uheldige økonomiske konsekvenser for beitebrukerne, særlig når erstatningsutmålingene skal beregnes. Vi ønsker at det skal være et større rom for vurderinger og skjønn når dødsårsak skal fastslås. Vi mener det er viktig da vi blant annet har erfart at rovvilt som har mistet eller knekt tenner får et utypisk bitt. Selv om omstendighetene rundt tilsa at det var jerv, var det ikke uten videre enkelt å dokumentere tapene. Dette resulterte i et katastrofeår med enorme tap og en bonde som valgte å avslutte driften.

Mange av skadene og ulempene rovviltet påfører beitebrukerne, er ikke synliggjort i dagens erstatningsordning. Sau i full laktasjon som mister lam til rovdyr på beite, får større risiko for å utvikle jur-komplikasjoner. Dette medfører produksjonstap, og må derfor utrangeres. Det merarbeidet og belastningen som tilfaller bonden som er en direkte konsekvens av å ha rovdyr i eller i nærheten av sitt beiteområde, er tett mot umulig å dokumentere. Dette gjelder arbeidstimer som går med på å leite etter dyr, død og levende. Kontakt med SNO, rovvilts kontakter og dokumentering av funn. Et funn av et ferskt kadaver, utløser fort et dagsverk i merarbeid for bonden. Og da har vi ikke tatt med tiden som er brukt i forkant for å finne kadaver. Den psykiske belastningen vi opplever og helse- og sosiale plager knyttet til konstant bekymring som følge av rovvilt, er det så vidt oss bekjent ingen som har forsøkt å tallfeste. Vi erfarer at den psykiske belastningen er vel så påtrengende som de økonomiske tapene rovdyrene forårsaker.

I tillegg erfarer vi at erstatningsordningen i seg selv påfører beitebrukerne større belastning og bevisbyrde, på tross av at det er bestemt at beitebrukeren ikke skal ha bevisbyrden. Vi tenker at det må finnes bedre, mer rettferdig og mindre belastende måte å beregne erstatningssaker for rovvilt, enn den vi har i Norge i dag. Vi oppfordrer til å se på andre lands erstatningssystem som ikke utelukkende er basert på rene tapstall. Sverige er et slikt land

som har et annet erstatningssystem.

Vi ønsker å utfordre forvaltningen å se på andre modeller å beregne erstatningsutmålingen som bedre tar høyde for den ekstra belastningen beitebrukerne har som følge av nærvær av rovvilt i sitt beiteområde og ikke utelukkende basert på tap av beitedyr. Vi opplever at dagens system bidrar til å øke konfliktene mellom beitedyr, rovvilt, beitebruker og forvaltning fordi det ikke oppleves som et rettferdig system man kan ha tillit til.

Nemndas svar på uttalelse fra Indre Lyngenfjord beitelag – erstatning og dokumentering

Det er Statsforvalteren som vurderer søknader om erstatning etter gjeldende forskrift. Rowiltnemnda vil bemerke at de vurderinger som rovviltkontakt og SNO gjør ved kadaverundersøkelse skal være etterprøvbare ved å se på bilder, her er det lite rom for skjønn. Mens det er større rom for skjønn når Statsforvalteren vurderer søknader om erstatning. Nemnda har forståelse for uttalelsen og tar denne til orientering.

Karasjok kommune – ønsker Finnmark som egen rovviltregion

Karasjok kommune vil jobbe for at det etableres en ny rovviltregion 9, Finnmark.

Nemndas svar på uttalelse fra Karasjok kommune – ønsker Finnmark som egen rovviltregion

Vi ser både fordeler og ulemper om region 8 skulle bli delt i to. Per dato forholder vi oss til det Stortinget har bestemt.

Naturresurs- og rennæringsenheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län

Har lest forslaget, og har ingen bemerkninger.

Nemndas svar på uttalelse fra Naturresurs- og rennæringsenheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län

Takker for interessen.

Nesseby villsaulag – ingen uttale

Vi vil ikke uttale oss i saken. Det har vist seg at det er til slutt miljøvernbyråkratene som bestemmer alt. Selv om det ikke skal være rovdyr på Varangerhalvøya, har det ikke nytta med noe, uansett hvor godt det har blitt argumentert.

Nemndas svar på uttalelse fra Nesseby villsaulag – ingen uttalelse

Nemnda bekrefter at ytringen er mottatt.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – viktigste punkter

Årlige bestandsestimat (etter kjønn og region) og tetthetskart er tilgjengelige for jerv, bjørn og ulv her: <https://www.nmbu.no/en/research/projects/rovquant>

Modellene utviklet ved NMBU kan brukes til å evaluere overvåking av rovdyr ved å sammenligne alternative metoder, som igjen kan øke påliteligheten og kostnadseffektiviteten til overvåkingen.

Tetthetskartene for rovdyr kan brukes til å lage risikokart for tap av rein og sau, men dette vil kreve gode data på antall og fordeling av rein og sau.

Vi anbefaler å gå over fra å bruke antall reproduksjoner til å bruke direkte anslag av bestandsstørrelse for å angi forvaltningsmål og statusen til rovdyrbestander.

Vi anbefaler en overgang til adaptiv forvaltning som inkluderer periodisk vurdering forvaltningsgrep og eventuelt justeringer av forvaltningsstrategier dersom målene ikke er nådd.

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – viktigste punkter

Nemnda takker for informasjon om muligheter for pålitelig og kostnadseffektiv overvåking samt anbefalinger til forvaltningen.

NOAH – for dyrs rettigheter – dyreetikk

NOAH viser også til vitenskapelige undersøkelser som bekrefter sammenhengen mellom ulovlig jakt og minsket toleranse for ville dyr på den ene siden, og viltforvaltning som er basert på omfattende letale (bestandsregulerende) tiltak, på den andre siden.

Veterinærinstituttet har også pekt på denne sammenhengen: «Man skal være oppmerksom på at det å bli stemplet som «skadedyr» innebærer en nedgradering eller tap av respekt som lett kan resultere i inhuman behandling.» Også Rådet for dyreetikk har nylig omtalt at en utstrakt bruk av «skadefelling» som virkemiddel og en holdning i befolkningen om at dette er et akseptabelt virkemiddel, vil altså forringe respekten overfor artene som utsettes for dette – i Norge et stort antall arter, herunder truede.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – dyreetikk

Per i dag er det ordet «skadefelling» som brukes i forskrift om forvaltning om rowilt, mens i naturmangfoldloven brukes «annet uttak» og «avlivning». Nemnda ser poenget med at «skadefelling» er et ord som kan oppfattes som negativt ladet, og at det med fordel kunne hett noe annet, for eksempel «rettet uttak», da slikt uttak er mer målrettet enn lisensfelling og jakt.

NOAH – for dyrs rettigheter – konklusjon

NOAHs hovedpunkter:

- Forvaltningsplanen bør inkludere et konkret mål om at rovdyrartene skal komme ut av status som truede arter, og en beskrivelse av hvordan og når man vil oppnå dette målet.
- Planen må legge opp til et bestandsnivå for hver art som garanterer den fastsatte målsetting som et minimum, ikke et maksimum.
- Det bør være et overordnet mål om å legge til rette for aksept og toleranse for rovdyr, og et

mye større fokus på ikke-letale forebyggende tiltak.

- Konfliktdemping bør være fokusert på å skape aksept og toleranse for rovdyrene (i stedet for å stadig skyte i hjel dyrene) – dette krever en kunnskapsbasert tilnærming, god forståelse for konflikten og hvilke tiltak som er mest effektive for å legge til rette for sameksistens.
- Forvaltningsområdene bør endres i tråd med NINAs anbefalinger i evalueringsrapporten fra 2016. Når det gjelder bjørn bør rovviltnemnda justere form og plassering av sonen. For å nå bestandsmålet bør bjørnesonen utvides i Pasvik og Anarjohka-området. Jervesonen slik den er utformet i dag tar ikke hensyn til der jerven naturlig oppholder seg, og området er heller ikke utformet på en slik måte at det reduserer sannsynligheten for at jerven beveger seg utenfor sonen. Måloppnåelse vil kunne sikres med en bredere sone i Nord-Troms og deler av Finnmark, som inkluderer kystnære områder. For gaupe har region 8 et forvaltningsområde som ikke er egnet for å nå bestandsmålet, verken når det gjelder størrelse, form eller plassering. Dette må tas tak i umiddelbart, og NOAH forventer at rovviltnemnda utformer soner som tar hensyn til rovdyrenes arealbruk.
- NOAH mener generelt det må være langt høyere terskel for å gi skadefellingstillatelse, både innenfor og utenfor forvaltningssonene for rovvilt. Prioritering av letale metoder er en politisk beslutning i Norge, men etter NOAHs mening er det for tiden ikke basert på vitenskapelig grunnlag eller på en langsiktig visjon om hvordan man effektivt kan dempe konflikten mellom rovdyr og næringsinteresser. En av hovedkonklusjonene fra studiene om hvordan å redusere rovdyr- og husdyrkonflikter er at det bør legges mer vekt på ikke-letale forebyggende tiltak, i stedet for reaktive tiltak (som felling er).
- Rovviltnemnda bør undersøke om tap av tamrein til jerv og gaupe skyldes flere faktorer, og om dette eventuelt kan løses på andre måter (tilpasse driftsformen), enn å skyte flere sterkt truede rovdyr som egentlig skal ha strengt vern.
- Rovviltnemnda bør fjerne negative formuleringer som bidrar til å skade et negativt fokus på rovdyr som et «problem». Dette negative synet på rovdyr stemmer ikke overens med det flertallet i den norske befolkningen mener.
- Rovviltnemnda bør skrinlegge delen av forvaltningsplanen som heter «Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov», da den fremmer feilaktige påstander og dårlige holdninger til rovdyr. NOAH mener at nemnda går langt utover sitt mandat når de tar stilling for å skyte flere sterkt truede dyr. Etter NOAHs syn vil nemndas oppfordringer i forvaltningsplanen kunne være til skade på både dyrevelferden til de ville dyrene og dyrene på beite. Dersom nemnda ønsker å fremme kunnskapsbehov, bør dette i stedet fokusere på økt kunnskap om hvordan man kan hindre tap av tamdyr uten at truede rovdyr skytes.
- NOAH forventer at bestandsmålet for gaupe opprettholdes i region 8. NOAH mener forslaget om å «fjerne» gaupe fra regionen strider med norsk lov og internasjonale forpliktelser om bevaring av gaupe.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – konklusjon

Nemnda takker for en punktvis og ryddig konklusjon. Vi mener å ha svart ut de mer utfyllende innspillene under disse punktene, der vi har gitt svar på uttalelsene under hvert enkelt tema i forvaltningsplanen.

Reinbeitedistrikt 26 Lákkonjárga – erstatningssatser rein

Erstatningssatser for rovdrydrept rein bør gjennomgås. En økonomisk beregning på verdien av produksjonsdyr bør gjennomføres for å finne reelle erstatningssatser. En slik vurdering bør gjøres av reindriftskyndige med økonomi kunnskap.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 26 Lákkonjárga – erstatningssatser rein

Nemnda har ikke myndighet til å endre erstatningssatsene for rovdrydrepte rein. Per i dag ytes erstatning etter forskrift om erstatning for tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. Grunnsatsene fastsetter Miljødirektoratet årlig distriktsvis i *Forskrift om grunnsatser for tap av tamrein drept eller skadet av rovvilt reindriftsåret*. Da er det gjennomsnittlig slaktevekter fra de tre foregående år (distriktsvis) og en indeksregulert nettoppris pr. kg kjøtt ved leveranse til slakteri (gjennomsnitt fra de tre siste år; områdevis) som ligger til grunn for beregning av grunnsatsene. Grunnsatsene er produktet av disse to verdiene.

Sametinget – om høringen

Sametinget ser ikke behov for å avgi høringsuttalelse eller gjennomføre konsultasjoner før høringsfristen. Vi vil gjøre en ny vurdering om behovet for konsultasjoner etter høringsfristens utløp.

Nemndas svar på uttalelse fra Sametinget – om høringen

Vi tar dette til orientering.

Tana kommune – til planen som helhet

Rovviltnemndas forslag til forvaltningsplan for rovvilt i region 8 er et meget godt gjennomarbeidet dokument. Tana kommune støtter hele forslaget med unntak av prosjekt for kompensasjon for gaupe i beiteområde for sau og kalvingsområde for rein. I tillegg ønsker Tana kommune at det etableres en regional forvaltning av kongeørn.

Kommunen fremhever særlig forslagets forvaltningsmål og delmål.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – til planen som helhet

Vi takker for høringssvaret.

Troms fylkeskommune – uttalelse til regjeringen

Rovviltforvaltningen påvirker mulighetene til å drive beitebasert husdyrproduksjon i fylket. Troms fylkeskommune viser her til fylkestinget i Troms og Finnmark sin uttalelse i sak 20/23 i møte 13.06.2023 hvor regjeringen ble bedt om å:

- Oppdatere kunnskapsgrunnlaget for revidering av regionale bestandsmål. Dette gjennom å gjennomføre en bedre og sikrere telling av de forskjellige bestandene.
- I tråd med Hurdalsplattformen, legge avgjørende vekt på rovviltnemndenes avgjørelser.
- Effektivisere prosessen rundt uttak av skadedyr med bruk av effektive virkemidler.
- Respektere de beiteprioriterte områdene. Det må i spørsmål om skadefelling i disse områdene gis tillatelser uten ugrunnet opphold for å minimere skadeomfanget. Mange

utøvere fortviler over både manglende fellingstillatelser og trege saksbehandlingssystemer. Dette vitner om et behov for endringer og en mer effektiv prosess i forvaltninga for å redusere saksbehandlingstiden kraftig.

- Selv om bestandsmålet for rovdyr ikke er oppnådd, skal det ikke tillates at rovdyr etablerer seg i beiteprioriterte områder, og som er i henhold til det Stortinget ha vedtatt i Rovviltforliket 2011.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms fylkeskommune – uttalelse til regjeringen

Rovviltnemnda tar til orientering denne uttalelsen til regjeringen.

Troms fylkeskommune – forslag til forvaltningsplan

Troms fylkeskommune støtter forslag «Forvaltningsplan for rovvilt i region 8» som rovviltnemnda har på høring.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms fylkeskommune – forslag til forvaltningsplan

Vi takker for støtten.

Troms fylkeskommune – rovviltregion 8 er for stor

Troms fylkeskommune mener rovviltregion 8 er for stor og må som et minimum deles opp etter fylke, Troms/Finnmark. Det blir en stor skjevfordeling av rovvilt i regionen selv der bestandsmålene ikke er nådd.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms fylkeskommune – rovviltregion 8 er for stor

Vi ser både fordeler og ulemper om region 8 skulle bli delt i to. Per dato forholder vi oss til det Stortinget har bestemt.

Troms reindriftssamers fylkeslag – to-delt mål om både beitedyr og rovvilt

Reindriften i Troms har over tid hatt store og økende tap til rovvilt. Vi konstaterer også at man er milevis fra å kunne oppfylle intensjonene som ligger i Stortingets to-delte mål, bærekraftige beitenæringer og ivareta rovviltet.

Selv om rovviltnemnda har lagt ned mye ressurser og tid til arbeidet med revideringen av forvaltningsplanen, vil de foreslåtte tiltak dessverre ikke endre på rovvilt situasjonen for reindriften, sett opp mot de store rovvilttapene næringen har. Reindriften hadde forventet at en foreslo tiltak som reelt ville redusere tapene.

Dette på grunn av de føringer som ligger i Stortingsmeldingen fra 2004 og fra Rovviltforliket i 2011, og tilhørende forskrifter, som gjør det svært vanskelig å oppnå målene.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms reindriftssamers fylkeslag – to-delt mål om både beitedyr og rovvilt

Det todelte målet om både beitedyr og rovvilt har motstridende hensyn som overlapper der det er kritisk for begge. Da er det utfordrende å finne gode løsninger. Likevel, vi må forsøke å oppnå bestandsmålene og samtidig få en bedring for beitenæringene.

WWF – innspill til forvaltningsplan for rovvilt i region 8

WWF Verdens naturfond takker for muligheten til å komme med innspill angående forvaltningsplan for rovvilt i region 8. Siden den eksisterende forvaltningsplan er mer enn 10 år gammel er det positivt med en revisjon. Samtidig vil WWF påpeke at det er viktig å ta i betraktning all kunnskap om den pågående naturkrisen og tilpasse forvaltningsplanen deretter.

Vi lever i en tid preget av natur- og klimakrisen der naturen er i stor endring på grunn av menneskehetens utnyttelse av naturressurser. WWFs siste utgave av Living Planet report viser at dyrebestander har blitt redusert med hele 69% siden 1970. Ni av ti rødlistede arter i Norge er påvirket av arealendringer, det vil si at vi mennesker tar arealer fra ville dyr og bruker dem til egne formål (beite, utbygging, veier osv.). Norge har signert den globale naturavtalen som skal sørge for at verden (og Norge) får mer natur, ikke mindre. Naturavtalen krever blant annet stans i utryddelsen av arter og at truede arter når bærekraftige nivåer igjen. I lys av dette mener WWF at noen av de forslagene i den reviderte forvaltningsplanen er lite hensiktsmessige.

Nemndas svar på uttalelse fra WWF – innspill til forvaltningsplan for rovvilt i region 8

Nemnda ser natur- og klimakrisen, den må vi forholde oss til. Vi mener utnytting av utmarksbeiter er et bidrag til løsningen, heller enn et problem. I et økologisk bærekraftperspektiv mener vi det er klokt å spise sau og rein som henter maten sin i utmark, og gjennom beiting bidrar til artsmangfold. Dette erstatter litt av smitte- og sykdomsutsatte monokulturer som beslaglegger arealer og hvor kjemikalier og kunstig næringstilførsel er nødvendig.

Rovviltnemnda tror ikke vi kan vise frem noe glansbilde der rovvilt og beitedyr fredelig går side om side, men vi tror et flerbrukslandskap med plass til begge er det beste for mennesker og natur både nå og i fremtiden.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – rigide krav til dokumentasjon av rovvilttap

Når rein faktisk blir tatt av rovdyr er dokumentasjonskravene altfor rigide. Rein tatt av rovdyr må være ferskt for å kunne bli dokumentert drept av fredet rovdyr. Dette fordi dokumentasjonskravene er artsbestemt. Det bør her være større rom for å benytte eliminasjonsmetoden, hvor en kan spørre seg om det kan være andre grunner til at reinen er død. Der det ikke er en åpenbar årsak til reindøden, må det antas at tapet skyldes fredet rovvilt dersom disse er i området. Tidligere kunne en dokumentere tap ved å ta bilder og avrenning av blod, men dette er ikke mulig lengre. Det finnes ikke noen mulighet for at en rein dør av seg selv «naturlig» som følge av blodavrenning. Når en finner et reinkadaver med blodavrenning, er den drept av rovdyr.

Tap til bjørn er spesielt vanskelig å dokumentere, dette fordi bjørnen tar reinkalver i kalvingstiden. Reinkalvene er da nyfødte og bjørnen spiser de helt opp, kun unntaksvis blir det liggende rester igjen. Dette kan være en blodflekk på snøen, eller en klov. Uansett ikke nok til å bli dokumentert. I tillegg til byrden med å finne døde rein på fjellet, må ofte

reineierne frakte disse til bygda for at SNO skal obdusere reinen. De rigide dokumentasjonskravene bidrar til merarbeid og merbelastning for reineierne. Dokumentasjon av reinkalv tatt av bjørn er forsket på i Sverige, der har man klart konkludert med at tap til bjørn i kalvingsland er så å si umulig å dokumentere med kadaver. Svenske forskere klarte ikke å vise til teknikker som kunne gi dokumenterbare kadaver. Miljødirektoratet aksepterer ikke forskning som ikke er gjort i Norge. Dog er rein og bjørn lik i Sverige og Norge og dermed være like sannsynlig på begge sider av en felles grenselinje.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – rigide krav til dokumentasjon av rovvilttap

Rovviltnemnda har ingen påvirkning på instruksene rovviltkontakter og SNO skal følge ved undersøkelse av kadaver: *Instruks for undersøkelse av rovviltskade på husdyr og tamrein*. Hovedhensikten med undersøkelse av en mulig rovviltskade er, ifølge instruksene, å bekrefte eller avkrefte om skaden skyldes fredet rovvilt. Undersøkelsen skal følge metodikk beskrevet i «Drept av rovvilt? – Håndbok for dokumentasjon av rovviltskade på bufe og tamrein (SNO 2011).

Av instruksene går blant annet dette frem:

Alle analyserbare skadesaker skal i utgangspunktet undersøkes på funnstedet. Eier/finner skal oppfordres til å fotografere og dekke over kadaver for å sikre spor. Eier/finner skal oppgi eller påvise nøyaktig stedfesting. I motsatt fall kan SNO avstå fra skadedokumentasjon i felt. Ved funn av frosne reinkadaver på vinterstid, kan reineier/finner oppfordres til å frakte kadaver for tining og undersøkelse.

Videre:

Dersom feltkontroll ikke lar seg gjennomføre på analyserbare skadesaker, skal den beskrivelsen av skaden som eier/finner gir tillegges vekt ved fastsettelse av skadeårsak og vurdering.

Alle funn og observasjoner på og ved kadaveret som er viktig for bestemmelse av dødsårsak skal fotograferes og beskrives i merknadsfeltet i rovbasen eller på kadaverskjema. Bildene og beskrivelsen skal sammen gi et logisk grunnlag for fastsettelse av skadeårsak og vurdering. Dette gjelder også de skadesaker som ikke er feltkontrollert av SNO.

Dersom skadevoldende art ikke kan bestemmes, kan konklusjonen bli at skadevolder er «fredet rovvilt», uten at noen art nevnes. Rovviltnemnda forstår at de vurderinger som rovviltkontakten gjør skal være etterprøvbare. Det er viktig for tilliten til både dyreeier og SNO. Dersom dere opplever at en melding om funn av kadaver/kadaverundersøkelse ikke går som den burde, oppfordrer vi til å ta kontakt med SNO for å få rask oppfølging og avklaring i saken.

Det skandinaviske bjørneprosjektet er hovedsakelig finansiert av Miljødirektoratet og av Naturvårdsverket. Det er et internasjonalt samarbeid mellom forskningsinstitusjoner og universiteter i Norge og Sverige. Prosjektet har fra 2010 til 2012 samarbeidet med Udtja

og Gällivare skogsamebyer og fra 2019 med Idre fjellsameby. Det lot seg ikke gjøre å få til samarbeid med norske reindriftsutøvere om å gjennomføre slike studier i Norge, men sammensetningen av skog og fjell i Idre, gjør dette sammenlignbart med norske områder hvor det lever bjørn nær tamrein. Resultatene har gitt forvaltningen viktig kunnskap for å oppdatere erstatningsordningen for tap av tamrein til rovvilt, og Statsforvalteren bruker i dag denne kunnskapen ved vurdering av rovvilterstatning.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – rovvilterstatning

Det bør ses på en erstatningsmodell som tar utgangspunkt i et gitt antall rovdyr (bestandsmål) og de tapene en beregner at en slik rovdyrbestand medfører. Deretter må økt rovdyrtetthet i et reinbeitedistrikt gi økt erstatning og grunnlag for skadefelling. Dermed vil det være i reineieres egeninteresse å bidra til dokumentasjon av rovvilt, fordi et større antall rovdyr enn fastsatt gir økt erstatningsutbetaling og grunnlag for skadefelling. Grunnlagserstatningen må være på et akseptabelt nivå for reineierne. Grunnlaget må ligge fast som en kompensasjon for å akseptere å ha rovdyr i reinbeitedistriktet, uavhengig om rovdyret faktisk er observert. En slik erstatningsordning vil gi bedre forutsigbarhet for reindriften og rovdyrforvaltningen. De distriktene som har A-området innenfor kalvingsland må få erstatning som står i samsvar med tap av nyfødt kalv til bjørn. Det må også i større grad bli tatt hensyn til de reindriftsområdene som har A-område innenfor sitt område. B-områdene må bli rovdyr fri og beitedyr skal ha prioritet.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – rovvilterstatning

Nemnda har ikke myndighet til å bestemme ny erstatningsmodell, men vi imøteser en ordning som i større grad enn i dag er basert på rovviltforekomst, og i mindre grad er avhengig av kadaverdokumentasjon som er ressurskrevende både for dyreeier, SNO og forvaltning.

Kart – forvaltningsområder for bjørn, jerv og gaupe i region 8